

Ino. 23949

Doc.

SOCIETATEA GEOGRAFICĂ ROMÂNĂ

03/5478

DICTIONAR GEOGRAFIC ȘI STATISTIC

AL

JUDEȚULUI COVURLUIU

DE

MOISE N. PACU

PROFESOR LA SEMINARIUL DIN GALAȚI

*Lucrare premiată de Societatea Geografică Română, în ședința
adunării generale din 8 Martie 1892*



GALAȚI

TIPO-LITOGRAFIA I. SCHENK

17, STRADA DOMNEASCA, 17

1892

R. P. R.



BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
DIN
BUCUREȘTI



BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
București

Cota III 469128

Inventar 125228

D-lui

GENERAL GEORGE MANU

POST PRIM-MINISTRU, ACTUAL PREȘEDINTE AL CAMEREI, VICE-
PREȘEDINTE AL SOCIETĂȚII GEOGRAFICE ROMÂNE
ETC. ETC. ȘI

D-lui

GEORGE J. LAHOVARI

CONSILIER LA ÎNALTA CURTE DE COMPTURI, SECRETAR-GENERAL AL
SOCIETĂȚII GEOGRAFICE ROMÂNE
ETC. ETC.

*În semn de înaltă stimă și nemărginită admirațiune pentru
neobosința, cu care lucrează la propășirea studiilor geografice în
România,*

Închin această modestă lucrare a mea.

Autorul.



SOCIETATEA GEOGRAFICĂ ROMÂNĂ

EXTRAS

DIN PROCESUL-VERBAL ASUPRA LUCRĂRILOR PUSE LA CONCURS

Astăzi, la $\frac{5}{17}$ Martie 1892, sub-semnații întrunindu-se din nou în comisiune spre a decide asupra manuscrisurilor prezentate la concurs pentru cele mai bune dicționare geografice pe județe;

Având în vedere că prin publicațiile făcute de biroul Societății s'au fixat următoarele premii:

1. Premiul „**Principele Ferdinand**“ (1.000 lei), pentru cel mai bun dicționar al județului „*Bacău*“.

2. Premiul „**Mihail Balș**“ (500 lei), pentru cel mai bun dicționar al județului „*Tecuci*“, și

3. Premiurile : „**Dacia-România**“ (două premii a câte 500 lei unul); premiul „**Clubul Regal**“ (500 lei); premiul „**Maior Mareș**“ (500 lei), și premiul „**Solomon Halfon**“ (500 lei); pentru cele mai bune dicționare pentru județele nepremiate încă.

Având în vedere că până în ziua de 31 Decembrie 1891 s'au presintat următoarele manuscripte în ordinea primirilor :

A) Pentru premiul „**Printului Ferdinand**“ (județul Bacău) :

1. Un manuscript cu moto : „*Ochii vedend, pricep lucrul maî bine.*“
2. Un manuscript cu moto : „*Patience et longueur de temps font plus que force ni que rage.*“
3. Un manuscript cu moto :

*„E l'occhio riposato, intorno mossi
Dritto levato, e fiso riguardai
Per conoscer lo loco dov' io fossi.“*

Dante, Inferno, Cant. V).

4. Un manuscript cu moto : „*Carpații.*“

B) Pentru județul „**Muscel**“, un manuscript cu moto „*Jidova.*“

C) Pentru județul „**Covurluiș**“, un manuscript cu moto ; „*Emporium totius Danubii celeberrimum.*“

D) Pentru județul „**Botoșani**“, un manuscript cu moto : „*Orașul și Satul*“, în sfârșit

E) Manuscriptul județului „**Prahova**“ cu moto : „*Conosci la Tera che ti è madre, e piu l'amerai.*“

Având în vedere că aceste manuscripte s'au cercetat cu toată scrupulositatea de către fie-care din noi în parte și observațiunile ce fie-care a găsit de cuviință a face, s'au notat și s'au consemnat în raportul d-lui raportor Gr. Tocilescu.

În ceea-ce privesce cele-l-alte patru manuscripte, comisiunea are onoare a vă propune să bine-voiți a acorda premiul al III^{-lea}, autorului dicționarului județului „*Covurluiă*” cu moto : „*Emporium totius Danubii celeberrimum.*”

Semnați : { G. I. LAHOVARI
GR. TOCILESCU
M BRATILA

PRECVĒNTARE

„Emporium totius Danubii celeberrimum“.

(Dim. Çantemir, D. M.).

Spre a putè răspunde  i e , în marginile slabelor mele puteri, m re ei  i laudabilei întreprinderi ce urm re te *Societatea Geografică Română*, aflată sub  nalta protec iune a Majest tei Sale Regelui nostru Carol I  i sub luminata  i neobosita conducere a Comitetului Societ tei, în special a D-lor general G. Manu vice-pre edinte,  i G. I. Lahovari secretar-general, am alcătuit dic ionarul geografic  i statistic al județului Covurlui , lucrare care a avut onoarea să fie premiata de către Societate în  edin a adunărei generale de la 8 Martie 1892.

Este drept că materialul din acest dicționar l'am luat în mare parte din o altă lucrare a mea apărută anul trecut sub numele *Cartea județului Covurlui *, care  i aceea a avut o destul de frumoasă primire at t din partea Societ tei Geografice c t  i a publicului în general. — Cu toate acestea, chiar numai întocmirea acestui material în formă lexiconic , fără a  ine seamă de alte complectări  i date nou  întroduse, mi-a dat îndeajuns de lucru  i cred că merită aten iunea bine-voitoare a tuturor persoanelor iubitoare de progres  i doritoare a cunoasce județul ce descriu.

Covurluiul fiind unul din cele mai mici județe ale României, firește că dicționarul său geografic nu poate fi așa voluminos. — Am ținut însă să corespund programului tras de Societatea Geografică, insistând cu deosebire asupra datelor statistice, ceea ce socot că este de o importanță capitală în asemenea lucrări.

Dar dacă acest județ e mic ca teritoriu și populație rurală, însemnătatea economică, comercială și chiar culturală a capitalei sale, a orașului Galați, întâiul și cel mai cunoscut port al României, îl pune pe aceeași linie cu județele mari ale Țerei; și asupra acestui punct m'am silit a da toate dezvoltările, cari pot să intre în cadrul unui dicționar.

Pot încredința că izvoarele, de cari m'am servit în alcătuirea acestui dicționar, sunt dintre cele mai temeinice și datele statistice din cele mai noue. — În privirea datelor privitoare la Biserică și cler, am pus pe cele normale stabilite de Sf. Sinod în 1888, cu toate că corespunderea deplină a realității cu ele se face treptat. — Circumscripțiile administrative sunt chiar cele întocmite după noua organizare, făcută conform legii din 1 Noembrie, anul eurent. Asemenea am trecut în lucrarea mea și stațiile (gările) liniei ferate Galați-Bérlad, cu toate că se află diabia acum în construcție; în vedere însă că această linie va fi pe deplin terminată până în doi ani, cred că n'am făcut rău descriind traseul său și punctele de stațiune. Cu un cuvânt n'am neglijat nimica spre a face din această lucrare ceva sistematic și folositor.

Așa fiind, sper că dicționarul meu va putea forma una din petricelile, cu cari Societatea Geografică Română zidește frumosul edificiu al *marelui Dicționar Geografic al României*.

Galați, 10 Noembrie 1892.

Moise N. Pacu.

ISVOARELE PRINCIPALE ALE LUCRĂRII

NOTIȚE STATISTICE ASUPRA MOLDOVEI de prințul *N. Șuțu*,
(Iași, 1849).

DUNĂREA DE LA ORȘOVA LA MARE ȘI COASTELE MĂREI DE LA
VARNA LA CETATEA-ALBĂ, de lt.-colonel de flotilă *M. Drăghicescu*,
(Galați, 1884).

RAPORTUL SF. SINOD PENTRU FIXAREA PAROHILOR URBANE ȘI
RURALE DIN REGATUL ROMÂNIEI, votat în ședințele de la 8 și 9 De-
cembrie 1888 (București).

STATISTICA ȘCOLILOR PRIMARE (rurale și urbane) și SECON-
DARE DE AMBELE-SEXE PE ANUL ȘCOLAR 1888—89, lucrare apărută
sub auspiciile Ministeriului Cultelor și Instrucțiunii Publice în 1890.

HARTA JUDEȚULUI COVURLUIŢ de inginerul *A. Mănciulescu*
(Galați, 1886).

CARTEA JUDEȚULUI COVURLUIŢ, note geografice, istorice și în
deosebi statistice de autorul acestui dicționar (București-Galați,
1891).

În fine diferite publicațiuni statistice apărute sub auspiciile
ministerielor de finance, domenii și externe ale României, diferite
dări de seamă ale autorităților locale și alte scrieri citate la păr-
țile respective. Multe din date însă sunt culese de mine direct la
fața locului în călătoria ce am făcut în fie-care comună sau mi
s'au trimis de învățătorii sătești.

PRESCURTĂRI DE CUVINTE

Cot. cotună
com. comună
pl. plasă
jud. județ
h. r. hectare
ar. arie
h. l. hectolitri

k. m. kilometri
l. lei
b. bani
v. veți
v. n. r. veți numele
respectiv sau respective.

A.

Aldești: sat, în com. Berești, pl. Horincea, așezat în partea nord-estică a comunei, la depărtare de vr'o 4 k. m. de ea; cuprinde 122 case, cu 104 contribuabili, 121 familii și 491 suflete. Locuitorii de aici sunt toți români răsăși. Mai înainte cu câți-va ani, Aldeștii constituiau comună aparte, de care atârnau și sățișoarele *Șipotele și Pânășesti*. În acest sat e o biserică, ce

posedă 8 fălci pământ provenit de la sățișorul Pânășesti; Aldeștii bisericește face parte din parohia Prodănești, cu un preut ajutor și 2 cântăreți. Asemenea e o școală mixtă (v. *Berești* com.)

Armeneasca: moșie particulară de 243 hr. pe teritoriul com. Bujor, pl. Prut.

B.

Baba-Draga: deal în partea sud-estică și pe teritoriul com. Foltești, pl. Prut, la depărtare de 33 k. m. de la Galați. De la acest punct calea județeană, începută din strada Traian a orașului Galați, se împarte în două: linia Galați-Fălciu pe malul Prutului și Galați-Bêrlad prin mijlocul județului Covurluiu.

Bacal-Bașa: vechiu han și rateș pe teritoriul com. Tulucești, pl. Siret, pe șoseaua județeană, la depărtare de vr'o 12 k. m. de la Galați. Numele îl are de la fostul proprietar al moșiei respective *Bacal-Bașa*. De la acest punct drumul se împarte în două: către Bêrlad-Fălciu și către Cuca.

Balcanu: deal în com. Băleni, pl. Zimbru, spre E., în pădurea respectivă, lângă drumul mare.

Balcanu: podiș în com. Băleni, pl. Zimbru, în direcție spre Puțichioaea.

Balintești: com. rurală, în pl. Horincea, așezată pe valea Chineja, la depărtare de 75 k. m. de la Galați; se mărginește la N. cu teritoriul com. Berești, la N. E. cu com. Slișna, la S. cu Băneasa și la V. cu Jorăști; e udată de pâraul *Chineja*, pârașul *Cioinagi* și *Iazul-Miclescului* sau *Chisteala-Vechiă*.

Această comună e formată din patru cotuni cari, în ordine nord-sudică, sunt: *Cioinagi*, *Balintești* (reședința), *Ghibărteni* și *Pochișcani*. Dintre cotuni, cele dintei depărtate de reședința comunală cu vr'o 800 metri, iar *Pochișcanii* cu 2 kilometri.

Sătenii de aici sunt foști clăcași impropietăriți; în întreaga comună se găsesc 165 case, locuind în ele 137 contribuabili sau 169 familii cu 700 suflete, din cari 343 bărbați, 357 femei, 359 necăsătoriți, 309 căsătoriți, 32 veduvi, 80 cu sciință de carte și 620 fără. Ca străini sunt 2 familii de evrei cu 10 suflete.

Comuna Balintești este cea

mai mică în privirea populației din tot jud. Covurlui.

Suprafața teritoriului acestei comuni se cifrează la 5.146 hectare, din cari 4.547 $\frac{1}{2}$ hr. aparțin proprietății mari și restul sătenilor. Proprietatea mare e împărțită în patru moși cu același nume ca al cotunilor.

Plugăria și creșterea vitelor e ocupația principală a locuitorilor. Producția totală agricolă e de 25.911 hectolitri pe an; recolta mijlocie 3—3 kile pe hectar; pluguri 70, din cari 20 sistematice. Crâșme 5; femeile lucrează cânepă, lână și cultivă vermi de mătase; albiunile se cultivă prea puțin.

Vitele se cifrează ast-fel: 5 tauri, 388 boui, 355 vaci, 124 viței și 26 cai.

Veniturile comunale se urcă la 3.119 lei 40 bani pe an și cheltuielile la 2.653. Dările directe către Stat, județ, comună și camera de comerț sunt în total de 6.874 lei 16 bani.

Sunt două biserici în această comună: una *Sf. Gheorghe* în Balintești, construită din bărne în 1828; alta *Înălțarea Domnului* în Ghibărteni, zidită în 1843 de repositul Manolache Cârjă; ântea posedă pământ rural (8 $\frac{1}{2}$ făci), a doua nu. fiind întreținută de proprietarul respectiv. După noua alcătuire parohială, com. Balintești for-

mează o parohie cu catedrala Sf. Gheorghe, un preot paroh și 3 cântăreți.

Scoală una singură, mixtă, cu 52 elevi înscriși, din cari urmează regulat 42; se învață în ea și facerea pălăriilor de paie; de la 1879 a dat 8 absolvenți, cari s'au datat parte plugăriei parte meseriilor; școala n'are pământ.

Prin Balintești trecē calea vecinō-comunală spre Berești, pe o întindere de 4 k. m.; asemenea trece linia ferată Galați-Bêrlad.

Balintești : satul principal și reședința comunei cu același nume, pl. Horincea, cu 108 case; are o biserică și o școală (v. *Balintești* com.)

Balintești : moșie particulară de 321 hect., în comuna omonimă.

Balta-Bădălanului : moșie a Statului, foastă pendinte de Mitropolia Moldovei, aflătoare lângă Galați, în partea sud-estică, dar aparținând comunei Șivița, pl. Prut. Această moșie consistă din baltă de pescuire și pământ cultivabil; arenda sa anuală 52.000 lei.

Balta-Brateș : moșie a Statului, foastă pendinte de Mitropolia

Moldovei, în com. Șivița, pl. Prut, formată din 1.500 hr. baltă cu pește și stuf, 3.375 hr. arabile și 314¹/₂ hr. pădure; arendă 96.000 lei pe an.

Baltatu : moșie a Statului, în com. Sl. Conachi, pl. Siret; arendă 19.112 lei pe an.

Bazanului (-Valea) : în cuprinsul com. Berești, pl. Horincea. Această vale începe din pădurea particulară cu același nume și e seacă până aproape de satul *Merea*, din aceeași comună; de aici isvorăște pârăeșul *Merea*, care dă numele său și văiei ce se prelungește în jos (v. n. r.).

Bazanului (-Pădurea) : aflătoare pe dealul răsăritean al văiei cu același nume, în com. Berești, pl. Horincea; aparține rezășilor din *Merea* și Berești.

Bazanul : podiș spre N. de valea omonimă, la zarea dealului de E., formând hotarul între com. Berești și Prodănești, Berești-Merea de o parte și Slivna de alta. De aici același podiș continuă între com. Slivna, Prodănești, Slivna-Gănești și Slivna-Cavadinești, formând un fel de semi-cerc fundul văilor Slivna și Bazan.

Bazan-Caușan : moșie particu-

lară de 858 hr., în com. Be-rești, pl. Horincea.

Băleni: com. rurală în pl. Zimbru, la depărtare de 50 k. m. de la Galați, e udată de pârăele *Suhuluiul-sec* și *Suhuluiul-cu-apă*; se mărginește la E. cu s. Puțichioaea (com. Bujor), la V. cu Cudalbi, la N. cu Vêrlezî și la S. cu Cuca.

Are două cotuni: *Băleni* (reședința) și *Zăgancea*, această din urmă situată ceva mai jos și în partea nord-vestică a celei dintâia. Locuitorii sunt români, foști clăcași împroprietăriți la 1864, afară de vr'o 20 lucrători străini în serviciul proprietății mari și de 2 familii de armeni comercianți (cu 12 suflete); în ambele cotuni se află 387 case, locuite de 336 contribuabili, familii fiind 392 cu 1.747 suflete, din cari 914 bărbați, 833 femei, 891 necăsătoriți, 707 căsătoriți, 149 vânduvi, 121 cu știință de carte, 1.626 fără.

Întinderea teritoriului acestei comuni se socoate la 8.065 h. r., specificate după întrebuințare ast-fel: 5.741 hr. arabile, 776 emaș, 858 pădure, 321 fânețe, 114 vii, 51 vatra satului și restul pământ netrebnic. Din teritoriu, 1.278 hr. aparțin sâtenilor, iar ceea-l-altă parte proprietății mari, formată din două

moșii cu același nume ca și satele.

Se seamănă în com. Băleni cu deosebire grâu, secară, orz, ovéz, păring și popușoi. Producția agricolă totală în termin mijlociu e de 24.076 hectolitri, iar pe specii: grâu 3.476 hl., orz 2.154, ovéz 535, secară 7.163, malaiu (meiu) 24 și popușoi 10.724. Recolta mijlocie pe hectar e de 4 kile.

Numărul total al vitelor e de 5.594 capite, și anume: boui 677, vaci 404, junci 54, junce 8, mânzați 124, mânzate 145, viței 151; cai 85, epe 187; berbeci 102, ouși și capre 3.654.

Crășme sunt 8, prăvălii cu alte mărfuri 2; mașini agricole 5, pluguri sistematice 40; se află și o moară cu vapor a proprietarului moșiei Băleni, prințul G. M. Cantacuzino, înființată în 1864 și care macină anual 3.456 hectolitri.

Veniturile comunei se cifrează la 7.897 lei pe an, iar cheltuielile 7.697. Totalul contribuțiilor directe către Stat, județ, comună și camera de comerț se ridică la 13.314 lei 06 bani.

În această comună, și anume în reședința ei, este o singură biserică cu hramul *Sf. Arhangheli* (Voevođi), zidită între anii 1870 (Iunie 1) și 1871 (Noembrie 14), care are ca înzestrare 17 fălci pământ; după întoc-

mirea sinodală din 1888, com. Băleni formează o parohie cu un preot paroh, 1 preot ajutor și 2 cântăreți.

Asemenea funcționează aice o singură școală mixtă, înființată în 1864, cu 58 elevi; școala are 3 fălci pământ; de la înființare până ađi a scos 40 absolvenți.

Băleni: satul principal și reședința comunei Băleni, pl. Zimbru, situat pe o colină cu poziție frumoasă; are 322 contribuabili, 378 familii cu 1.699 suflete, o biserică și o școală (v. *Băleni* com.).

Băleni: pădure în comuna omonimă.

Băleni: șes întins în comuna cu același nume, în direcția drumului spre Pechea.

Băleni: moșie particulară de vr'o 4.000 hectare, în cuprinsul com. Băleni, pl. Zimbru.

Băleni-Cuca-Galați: drum vecinal însemnat, ce trece prin dealul Poleitul, străbătând punctele Băleni, Cuca, Poloboc, Mogoș, Poleitul, Ghibanu, Tatarca, Traian, Bacalbașa și Galați (v. n. r.).

Băltăței: deal spre Apus în com.

Băleni, pl. Zimbru, între pâraele Suhuluiul-sec și Suhuluiul-cu-apă.

Băltăței: vale corespondentă dealului omonim, în com. Băleni, pl. Zimbru.

Băneasa: com. rurală, în pl. Prut, pe valea Chinejei, la 64 k. m. de la Galați; se hotărește la N. cu com. Balintestii, la E. cu Vlădești (cot. Roșcani), la S. cu Bujor (cot. Moscu) și la V. cu Jorăștii.

Comuna aceasta, propriu ăis, n'are cotuni, ci numai niște simple mahalale, o-dini-oară deosebite, ađi aproape împreunate, cari poartă numele de *Băneasa*, *Bucșeneasca*, *Fulgerești* și puțin mai în sus *Slobozia-Băneasa*; ceastă din urmă e singura recunoscută oficial că cotună.

Locuitorii de aice, și anume din mahalaua Băneasa și parte din Fulgerești sunt rězăși, iar cei din Bucșeneasca și Sl. Băneasa foști clăcași; capi de familie 345 cu 1.557 suflete, din cari 625 bărbați, 630 femei, 654 necăsătoriți, 523 căsătoriți, 78 vėduvi, 243 sciū car-te, 1.012 nu; străini nu sunt de cât doui evrei, ce țin prăvălii de băcănie și mărunțișuri.

Situația teritoriului e mai mult dealuri, rėpi și văi, prea puțin loc șes; suprafața sa e

de 3.748 hectare, din cari trei părți arabile, 57 hr. păduri, 715 emăș, 57 fânețe, 60 $\frac{1}{2}$ vii; în vatra satului sunt păduri și lunci de salcie; proprietăței mari aparțin 1.591 hr. 24 ar., împărțite la trei moșii: *Sl. Băncasa*, *Boereasca* și *Bucșeneasca* (v. n. r.).

Numărul total al vitelor din com. Băneasa e de 2.135 capite, și anume: 580 boui, 260 vaci, 70 mânzați, 8 mânzate, 185 viței, 8 cai și epe, 700 ouși și miei, 30 berbeci, 50 țapi și capre, 100 rîmători.

Obicinuit se seamănă în această comună popușoi, secară, orz, ověz și grâu, a caror producție mijlocie este: popușoi 4—5 kile de falce, secară 3—4, orzul și ovězul 4—5 și grâul 2—3.

Crășme sunt 4 și 2 prăvălii de alte mărfuri; mori de vânt 4, ce produc anual câte 150—200 lei; o mașină agricolă, pluguri sistematice 10; se cultivă în bună parte cânepa, inul și gândacii de mătăsă, albinele însă puțin.

Veniturile comunei se ridică la 6.931 lei pe an, iar cheltuielile la 3.519; dările directe în total se cifrează la 7.160 lei 16 bani.

Biserici 4: *Buna-Vestire* în mahalaua de jos Băneasa, zidită la 1814; *Sf. Atanasie* și

Chiril (se dice că ar fi existând din 1790) în Bucșeneasca; *Prea-Cuvioasa Paraschiva* în Fulgerești, din 1844; și *Sf. Gheorghe* în *Sl. Băneasa*, din 1803. Dintre acestea, *Sf. Gheorghe* și *Sf. Atanasie* și *Chiril* sunt închise, din cauză că se află în ruină; celelalte două funcționează; bisericile închise au pământ rural, care este dat spre folosința întregii comuni; toată comuna Băneasa formează o parohie, cu catedrala *Buna-Vestire*, un preot paroh, un preot ajutor și 4 cântăreți.

Școală una singură, mixtă, cu 45 elevi regulați din 75 înscriși, fără pământ; a scos de la înființare până azi 12 absolvenți.

Prin Băneasa, pe o întindere de 5 k. m., trece calea vecinală *Bujor-Berești*; asemenea căi vecino-comunale mai mici sunt spre *Jorăști* la V. de 7 k. m., și spre *Roșcani* la E. de 5 k. m. — Pe aicea trece și linia ferată *Galăț-Bérlad*.

Tradiția populară susține că numele de *Băncasa* ar veni de la soția unui *ban*, căria îi dicea *bănoaia* sau *băneasa*; probabil că era proprietăreasa vr'unei moșii de aice. Se mai povesteste din bătrâni că în Băneasa ar fi existat în vechime un târg mare; iar povestirea aceasta se întemeiază pe urmele (cărămizi, oale etc., de format vechiu și

cu totul străin), ce se găsesse cu ocazia săpăturilor făcute în localitate.

Băneasa : satul său mai bine decât mahalaua principală din comuna cu același nume, pl. Prut (v. *Băncasa* com.).

Băneasa : vale, care începe din teritoriul com. Berești, pl. Horincea, și se termină la satul Băneasa, comuna omonimă, de la care și-a luat numele.

Băneasa : deal corespondent văieii respective.

Băncești : deal pe teritoriul com. Băneasa, pl. Prut; el apucă din valea Băneasa și merge spre Jorăști.

Bărboși : sat în com. Filești, pl. Siret, în apropierea gărei cu același nume; are 57 familii cu 182 suflete, biserică și școală (v. *Filești* com.).

Bărboși : moșie particulară de 560 hectare, în com. Filești, pl. Siret.

Bărboși : gară de drum de fer de triagiū, în com. Filești, pl. Siret, unde se despart liniile de Roman și de București. Distanța directă de la această gară până la Galați e numai de 5

kilometri; din cauza *curbei* numite *de la Bărboși* însă, se perurge cu linia ferată 19 k. m.; prin varianta și tunelul construite nu de mult, această distanță s'a mai scurtat cu vr'o 7 kilometri.

Bărboși-Galați : variantă de linie ferată, menită a scurta cu 7 k. m. curba dintre Bărboși și Galați, care e de 19 k. m., pe când distanța directă între Galați-Bărboși e numai de 5 k. m. Această variantă, lungă de 4 kilometri, servește și spre a depărta linia ferată de malul Brațeșului, supus într'una năruirii. Deviația de la linia principală începe de la distanța de 6 k. m. și jum. de la stația Bărboși și dă în ea la 1 k. m. și jum. de stația Galați. Intrarea în oraș se face prin un tunel din Nordul Galaților (Vadu-Ungurului), în lungime de 767 metri; la fie-care cap al tunelului este câte o adâncime până la 18 m., iar ca lungime cea despre Bărboși are 1.357 metri și cea despre Galați 474, represintând amândouă un cub de pământ de aproape 100.000 metri cubi.

Această variantă, construită în 1882, nu s'a putut întrebuința de îndată, din cauză că talarurile tăieturilor tunelului s'aū surpat mai înainte; în 1890 s'aū făcut noi lucrări de îmbunătă-

țire și rectificare, după cari s'au și dat tunelul circulației.

Bărboși (-*Podul de la*): pod pe Siret, lângă stația drumului de fer de la Bărboși, care până la construirea liniei ferate Mărășești-Buzău (după războiul din 1877/78) era cheia comunicațiilor dintre Moldova și Muntenia. Din punctul de vedere militar, rolul acestui pod a fost foarte mare: cine dintre beligeranți avea stăpânirea lui, era sigur de mersul înainte al trupelor sale. De aci provinea cu înțelegere preocupare ce au avut tot-de-una mai ales Rușii în războaiele lor contra Turciei, a fost d'a-și asigura trecătoarea pe acest pod. Astăzi, deși importanța strategică a podului de la Bărboși a mai scăzut, totuși ea este încă destul de mare, fie din punctul de vedere militar fie economic, fiindcă leagă comunicația de uscat între Galați și Brăila și între Brăila cu Moldova.

Podul acesta este tubular, de fer, de 246 metri lung, sprijinit de 10 arcade: opt dintre ele au 19 m. de deschidere, și cele două din mijloc au o enormă lungime de 47 m.

Bătrânul-Isvoareț și Ciudin: trup de moșie particulară de 156 hectare, în com. Cudalbi, pl. Zimbru.

Bărlădețel: gârlă (pârâieș), ce isvorăște din jud. Tutova și se varsă în Siret la V. de Șerbești, com. Braniștea, pl. Siret.

Bejan (-*Movila lui*): pe teritoriul com. Cudalbi, pl. Zimbru, pe moșia numită Vatașu, în spre V., la drumul Matcei (j. Tecuci).

Berești (-*Târgul*): com. rurală, în pl. Horincea, centrul și reședința plășii Horincea, pe valea Chinejei, la 82 k. m. de la Galați; se mărginește la N. cu Obârșeni (jud. Tutova) și Lupești, la E. cu Slivna, la S. cu Balintești și Jorășți și la V. Vinderei și Rădești din Tutova. Această comună e udată de pârâiele *Horincea*, în marginea răsăriteană a comunei, *Chineja* ce isvorăște chiar de aici, și pârâieșul *Merea*. Are 5 cotuni: *Merca*, *Târgul-Berești* (reședința), *Satul-Berești*, *Aldești* și *Șipotete*, toate aproape unele de altele, afară de Aldești și Șipotete, cari se găsesc mai sus și depărtate de reședința comunală cu 4 kilometri; mai e apoi lângă Șipotete un grupușor de case cu numele *Pănășești*, cari însă nu formează cotună a parte. Dintre cotuni, T. Berești e înființat de vr'o 50 ani, celelalte sunt mult mai vechi.

Locuitorii acestei comuni sunt: în T. Berești bezmânari,

mai mult evrei speculanți și meseriași, prea puțini români și creștini; în cele-lalte cotuni, mai mult rezăși și puțini foști clăcași, toți români însă, a căror ocupație principală e plugăria și creșterea vitelor. Numărul tuturor caselor din com. Berești e de 692, contribuabili 527, familii 762 cu 2.922 suflete, din cari 1.492 bărbați, 1.430 femei, 1.494 necăsătoriți, 1.240 căsătoriți, 179 veduvi, 9 divorțați, 325 sciutori de carte, 2.597 nesciutori. Numărul evreilor din T. Berești e de 78 familii cu 412 suflete.

Situația terenului de aici e mai mult dealuri și văi; puținul șes aflător e neroditor și acoperit cu năsip. Suprafața întreagă a teritoriului se calculează la aproape 3.771 hectare, ast-fel specificate după întrebuințare: 2.661 pământ arabil, 401 pădure, 472 emăș, 63 fânețe, 168 $\frac{1}{2}$ vii; restul vetrele satelor, teren netrebnic și rîpi. Din pământ, 1.810 hr. aparțin proprietății mari, împărțită în patru trupuri de moșii; T. Berești cu Tufele lui Păcuraru, Tercheleni-Voinești-Bazan-Caușan, Voinești-Țopeni și Călugăreasca; iar 1.961 hr. sătenilor.

Se seamăna de ordinar: grâu-Banat, orz, ověz, secară, popușoi. Producția mijlocie totală

se socoate: 1.000 kile grâu, 1.800 secară, 1.800 orz, peste 2.000 popușoi și 700 ověz. Recolta mijlocie pe falce e: grâu, secară și orz 4 kile, popușoi până la 5. Fasole, bob, mazere, cartoafe, varză și alte legume se cultivă în-deajuns. Sătenii se mai ocupă cu viile, livețile, cărăușia, scoaterea petrei și tăietul pădurilor.

Mașini agricole 5, pluguri sistematice 20; mori cu aburi 3; crâșme 21, osebit de alte prăvălii de băcănie, lipscănie etc.; meseriași diferiți există cu deosebire în T. Berești, aici se află și o fabrică de luminări de ceară, proprietatea unui evreu; femeile se ocupă cu cultura gândacilor de mătasă, a inului și cănepei; în reședința comunală e o baie evreiască în bune condiții precum și o mică baie rece la fruntașul local Manole Dima, făcută această din urmă prin canalizarea și înmagazinarea într'un basen a apei unui isvoraș din partea apusană a târgului. În T. Berești se face bălciiu săptămânal în fie-care Duminică.

Vitele comunei Berești se cifrează ast-fel: 800 boui, 600 vaci, 200 cai și 600 ouă.

Veniturile comunale se ridică la 10.049 lei 42 bani, iar cheltuielile la 9.046 lei 12 bani. Dările directe totale se calculează 19.762 lei 68 bani.

Biserici 4: *Sf. Gheorghe* în T. Berești, datează de vr'o 30 ani; *Sf. Voievođi* în S. Berești, iarăși nu de mult construită; *Sf. Nicolai* în Merea; și *Adormirea M-cei Domnului* în Aldești. Afară de biserica din Aldești, care are pământ rural și e alipită de parohia Prodănești, cele-lalte biserici n'au pământ și populația respectivă formează o singură parohie, cu catedrala *Sf. Voievođi*, 1 preut paroh, 1 preut ajutor și 4 cântăreți.

Evreii au în T. Berești o sinagogă, care e una din zidirile principale de aici.

Școli iarăși 4, una de băeți, două mixte și una de fete; întâia, de băeți, în T. Berești, cu 40 elevi regulați din 70 înscriși, se învață în ea și împletitul pălăriilor de paie; a doua, de fete, tot în T. Berești, cu 40 eleve cari urmează regulat din 45 înscrise; a treia, mixtă, în S. Berești, cu 21 școlari regulați din 54 înmatriculați, și aici se învață împletitul pălăriilor; a patra, tot mixtă, în Aldești, cu 35 elevi înscriși, din cari urmează regulat 12—15. Numărul absolvenților băeți de curs complet de la toate școlile, de la înființarea lor până ađi, e de 30; fetele prea puține urmează și mai puține termină întregul curs.

În com. Berești, și anume în T. Berești, e reședința uneia din cele două judecătoria de pace rurale ale județului Covurluii, precum și sediul medicului plășei Horincea.

Prin com. Berești trece linia ferată Bêrlad-Galați, având aici o stație cu numele comunei.

Berești (-Târgul): târgușor rural, cel mai mare de acest fel din jud. Covurluii, în com. Berești, pl. Horincea. Numără 197 case aședate aproape în șir și cele muî multe lipite una de alta de ambele laturi ale unei strade, după modelul tuturor târgușoarelor rurale din țară; contribuabili 173, familii 194 cu 844 suflete. Aproape jumătate din populațiune e compusă din evrei, cari trăiesc din specularea sătenilor din împrejurimi. Mai înainte numai T. Berești singur forma o comună aparte.

Terenul (215 hectare), pe care e aședat Târgu-Berești, e supus bezmanului (enphiteosei); actul în virtutea căruia fințează acest târg datează de la 15 Fevruarie (pus însă în aplicare la 1 Septembrie) 1844; proprietarul său actual e Epi-tropia Casei *Sf. Spiridon* din Iași, căreia i a revenit în 1879 în urma dăniei făcută de către Dimitrie Sucevanu, fostul pro-

topsalt al Mitropoliei Moldovei și Sucevei, cunoscut mai bine sub numele de *Psaltul Dimi-triță*.

În T. Berești se află o biserică, o sinagogă evreiască, două școli, o judecătorie de pace, un medic de plasă, o baie etc. (v. *Berești-com.*).

Berești (-Satul): sat în comuna Berești, pl. Horincea, așezat ce-va mai sus de târgul omonim, cu 211 contribuabili, familii 284 cu 1.159 suflete. Mai înainte împreună cu cotuna Merea forma comună aparte; are o biserică și o școală (v. *Berești-com.*).

Bezman: moșie particulară de 179 hectare, în com. Cudalbi, pl. Zimbru.

Bisericeii (-Valea): între cot. Oasele (com. Cuca) și com. Băleni, pl. Zimbrul; această vale aparține teritoriului Bălenilor.

Bisericeii (-Dealul): o ramificație a dealului (mare) dintre șesul Prutului și *valea Parului*, com. Măstăcani, pl. Prut.

Bobșoarele: baltă în com. Foltești, pl. Prut, formată din vėsăturile Prutului.

Boereasca: moșie particulară de

233 hectare, 24 arii, în com. Băneasa, pl. Prut.

Boeresc (-Dealul): o ramificație a dealului dintre pâraele Covurlui și Suhului, com. Măstăcani, pl. Prut.

Bogdan-Prosie și Potroci: mic trup de moșie particulară, de 143 hectare, în com. Crăești, pl. Zimbru.

Boldului (-Movila): aflătoare pe moșia Cudalbi, pl. Zimbru, pe grindul stâng al pâraului Geru.

Boțului (-Movila): situată pe valea Gerului în spre S. de comuna Cudalbi, pl. Zimbru.

Brăilei (-Dealul): corespondent *Drumului Brăilei* (v. n. r.). Pe capul acestui deal e satul Rogojeni; el ține până aproape de Huși.

Brănești: sat în com. Vlădești, pl. Prut, cu 142 case, 143 familii și 570 suflete, o biserică și o școală. Teritoriul ce-i aparține e în întindere de 2.166 hectare și 45 arii în total, din cari 1.716 aparțin proprietății mari și 450 hr. 45 ar. sătenilor (v. *Vlădești com.*).

Brănești: moșie particulară de

1.716 hr., în com. Vlădești, pl. Prut. După întrebuințare, terenul acestei moșii se specifică ast-fel: 513 hr. 36 ar. pământ arabil, 217 hr. 36 ar. emaș, 27 hr. 17 ar. vii, 85 hr. 80 ar. pădure, 42 hr. 90 ar. luncă, 37 hr. 18 ar. fânețe și 802 hr. 23 ar. baltă.

Braïna: sat în com. Independența, pl. Siret, în partea nordică și aproape de reședința comunală. De acest sat sunt alipiți și parte din vechii locuitori ai foastei cotuni megieșe Peneu, disființată ađi din cauza inundațiilor Siretului. Braïna numără 38 familii cu 177 suflete și o biserică. Teritoriul ce aparține acestui sat e în întindere de 642 hr. 11 ar. (v. *Independența* com.).

Braïștea: com. rurală, în pl. Siret, la 18 kilometri spre V. de la Galați și la 3 k. m. de la malul Siretului; se mărginește la N. cu teritoriul com. Sl. Conachi și cot. C. Negri (com. Tulucești), la E. cotuna Smărdan (com. Filești), la S. riul Siret (com. Cotu-Lung, jud. Brăila) și cot. Serdaru (Filești), și la V. com. Independența și parte din Sl. Conachi. Această comună este una dintre cele mai bine condiționate ale jud. Covurlui, atât din punctul de

vedere al poziției firești cât și al împrejurărilor datorite activității omului. Prin ea trece drumul de fer ce merge spre Roman (gara *Șerbești*) și șoseaua națională Galați-Tecuci.

Apele ce udă com. Braïștea, pe lângă Siret, sunt pâraiașele *Lozova*, *Bărlădelul* și *Greaca*, precum și balta *Lozova*. Numărul cotunilor ce o formează e de 4, și anume: *Braïștea*, (reședința), *Traian*, *Șerbeștii-Vechi* și *Lozova*; cea mai depărtată de reședință e *Șerbeștii-Vechi*, la distanță de 4 ½ k. m. Locuitorii din Braïștea și *Șerbeștii-Vechi* sunt foști clăcași, improprietăriți la 1864; cei din Traian și *Lozova* foști însurăței, improprietăriți la 1879. Numărul total al caselor e de 353, contribuabili 247, familii 348 cu 1.423 suflete, din cari bărbați 713, femei 710, necăsătoriți 876, căsătoriți 492, veduvi 54, divorțat 1, cu sciință de carte 258, fără 1.165.

Intinderea teritoriului com. Braïștea se calculează la 11.655 hectare cari, după întrebuințare, se specifică în 6.478 arabile, 2.017 emaș, 2.793 fânețe, 383 pădure, 109 vii, 150 bălți și eleștaie, restul locuiri de nici un folos. Din pământ, 7.648 hr. 7.850 m. p. aparțin proprietății mari, reprezentată prin trei moșii particulare numite *Șer-*

beștii-Vechi, Isgon și Traian, precum și două ale Statului cu numele *Braniștea* și *Țipești-Șerbești*; restul e al sătenilor.

Se cultivă aice tot felul de cereale; producția agricolă mijlocie pe specii se cifrează: grâu 10.928 hectolitri, secară 14.832, orz 3.096, ověz 616, porumb 10.160 etc.; cantitatea medie pe hectar 16 hectolitri pentru toate speciile de cereale. Pe teritoriul Braniștei, în deosebi pe lunca Siretului de pe moșia Isgon, se produc fânețuri multe și de bună calitate; de aice se alimentează cu fân măi întreaga piață a Galaților.

Vitele se cifrează: 15 tauri, 870 boi, 736 vaci, 172 junci, 119 junce, 147 gonitori, 121 gonitoare, 176 mânzați, 164 mânzate, 123 viței; 2 harmasari, 111 epe, 222 cai, 45 mânzi; 6 asini, 4 catari; 189 berbeci, 3.768 ouă, 23 capre; 36 porci, 68 scroafe, 19 vieri, porci 50.

Pe lângă plugărie și creșterea vitelor, sătenii din com. Braniștea se ocupă cu facerea de haragi și rogojină, precum și cu tăietul stufului; pluguri de fer au măi toți locuitorii; femeile cultivă puțin vermi de mătasă, ele lucrează apoi măi toate obiectele casnice și chiar îmbrăcăminte necesară; în această comună se găsesc scoarțe frumoase, chilimuri, perine și

alte obiecte casnice, lucrate cu mult gust și îndemănare de către femeile locale.

Veniturile ordinare comunale se ridică la 12.716 lei 61 bani, iar cheltuielile la 12.421 lei 98 bani; veniturile drumurilor sunt 827 lei 26 bani, cheltuielile 644 lei 20 bani. Contribuțiile directe în total se cifrează la 11.908 lei 40 bani.

Biserici două în funcționare și una în construcție: *Sf. Voievođi* în satul Braniștea (Șerbești), construită de Stat în 1863; *Nascerea M-cei D-lui* în Lozova; cea în construcție la Traian. Tus-trele bisericile au pământ rural: cea din Braniștea 25½ fălci, iar celelalte două câte 8½ fălci. După noua alcătuire sinodală, com. Braniștea împreună cu cot. Costache Negri (com. Tulucești) constituie o parohie, cu catedrala *Sf. Voievođi*, 1 preot paroh și 5 cântăreți.

Școli 2, una de băeți și una de fete, amândouă în reședința comunală; școala de băeți există din 1858, cu 69 elevi regulați din 72 înmatriculați, absolvind cursul întreg numai de la 1879 vr'o 25 școlari; cea de fete, înființată în 1883, cu 39 eleve înscrise, din cari cu frecvență regulată 19.

La gura bălței Lozova s'au găsit rămășițele unui pod de piatră cu stâlpi de stejar, de

dată vechiă necunoscută. Piatra de aici s'a pus la șoseaua națională, ce trece prin apropiere; o lespidă de o piatră mai mare de la acest pod este la biserica din Braniștea.

Braniștea: sat ce-i dice și *Șerbești*, reședința com. Braniștea, pl. Siret. Întinderea moșiei ce aparține acestui sat e de 8.687 hectare; numără 260 case, 350 familii cu 1.044 suflete, o biserică și două școli (una de băieți și una de fete); aici e stația *Serbești* a variantei liniei ferate *Șerbești-Hanu Conachi* (v. *Braniștea* com.).

Braniștea: vale în com. Băleni, pl. Zimbru, între dealul Valea Rea și Cudalbi.

Braniștea - Tipești - Șerbești : moșie a Statului, din carea s'a dat și foștilor clăcași din com. Braniștea, pl. Siret. Partea rămasă ași are o întindere de 5.698 hectare și 7.850 m. p., din cari pădure 486 hr; arenda anuală 75.000 lei.

Brateș: lac, lângă Galați, în partea sud-estică, cel mai mare lac al jud. Covurlui și chiar al României întregi, proprietatea Statului, atârând din punctul de vedere administrativ de com. Șivița, pl. Prut. Acest lac e format din versăturile gurei Prutului și ale Dunărei; lungimea

sa e de 2 mile, lățimea maximă o milă și jumătate, iar minimă 200 metri. Brateșul are în el pește și raci în mare câtime; asemenea bălțile ce-l înconjoară sunt pline de stuf și papură.

Brateșul e cunoscut istoricește de pe la 1088 după Christos; s'a numit în vechime *Ozolimna* (*Sincai*, p. 209). Numele de *Brateș*, după Dimitrie Cantemir (*Descriptio Moldaviae*) vine de la vechiul *Brythologi*; mai probabil însă, cum susține d. l.-colonel de flotilă M. Drăghicescu în lucrarea sa *Dunărea și Coastele Mării Negre* (p. 172), Brateșul și-ar trage numele de la *Brataoi*, numire ce italienii comercianți ar fi putut da în timpul șederei lor la Dunărea pe la începutul milenului actual, în vederea marelui cantități de broaște ce conținea.

Locul ocupat de Brateș e un vechi și lung golf marin, scurtaț cu timpul prin aluvioanele depuse la gură de Prut. Bara, ce desparte acest lac de Dunărea, este de o natură ce arată destul de lămurit șederea mării în aceste regiuni; ea este de o formație nouă. După socotința unora, Brateșul tinde a se astupa, din cauza depresiunilor apelor Prutului și ale Dunărei.

Între Brateș și partea din vale a orașului Galați, traversează șoseaua națională numită

Calea Prutului, care servește și ca zăgaz, în cas de inundare. Ceirul Brateșului din partea despre oraș conține un pământ foarte bun pentru cărămidă.

Broscau: baltă formată de vătăurile Prutului, în com. Rogojeni, pl. Horincea.

Bucșăneasca: sat (mahala) în com. Băneasa, pl. Prut, cu vr'o 35 familii; numele îi vine de *Bucșunescu*, fostul proprietar al moșiei respective.

Bucșăneasca: moșie particulară de 194 hr., în com. Băneasa, pl. Prut.

Bugeanu: dealul răsăritean, pe care e așezat satul Vêrlezii, pl. Zimbru.

Bugeanu: iezișor pe valea pârăului Covurluiul-sec, între com. Vêrlezii și Jorăștii; acest iezișor se usucă la secetă.

Buhociu: deal în com. Bălenii, pl. Zimbru, aflător între cot. Oasele (com. Cuca) și satul Bălenii.

Bujor: com. rurală, în pl. Prut, reședința acestei plăși, la depărtare de 54 kilometri de la Galați. Situată în mijlocul jud. Covurluii, pe văile Chinejei și

Covurluiului, această comună se mărginește la N. cu com. Băneasa și Jorăștii, la E. comuna Vlădeștii, la S. Fârțâneștii și la V. Bălenii și Vêrlezii.

Pe teritoriul Bujorului cîrg pâraele *Covurluiul-sec*, *Covurluiul-cu-Apă* și *Chineja*, cărora le corespund văile respective. Mai sunt și alte văi mai mici, precum *Rădiciul*, *Miloaca*, *Bujorului*, *Velichea*, *Vălcica-Draga* etc. Dealul cel mai însemnat e *Piscul Serei*.

Bujorul este una din cele mai importante comune rurale ale jud. Covurluii, atât în privirea întinderii teritoriului cât și a populației, precum și a instituțiilor ce posedă. Ea numără 5 cotuni cari, după așezarea lor în direcție sud-nordică, sunt: *Puțichioaia*, *Umbrărești*, *Târgu-Bujor* (reședința), *Golășei* și *Moscu*. Locuitorii se împart astfel: în T.-Bujor bezmănari, în Puțichioaia și Golășei foști clăcași, în Umbrărești parte foști clăcași parte rējași, în Moscu numai rējași. Numărul total al contribuabililor e de 492, familii 743 cu 2.747 suflete, din cari 1.411 bărbați, 1.336 femei, 1.365 necăsătoriți, 1.247 căsătoriți, 133 vėduvi, 2 divorțați, 276 cu sciință de carte, 2.471 fără. Populația israelită se cifrează la 77 suflete.

Suprafața întreagă a terito-

riului acestei comuni se socotește la 10.918 hectare, din cari 4.730 hr. 44 ar. pământ arabil, 2.742 hr. 75 ar. emasă, 188 vîi, 2.288 pădure, 107 hr. 25 ar. vetrele satelor și 67 hr. 21 ar. teren netrebnic. Din teritoriū, 7.430 hr. aparțin proprietății mari, represintate prin moșiile particulare *Golășei (Pităroaca), Puțichioaca, Urcheștii, Umbrăreștii* (aceasta în 4 trupuri aparținînd la 4 proprietari) și *Armencasca*; restul de 3.389 hr. sunt ale sătenilor. Dintre instalațiile gospodărești ale proprietarilor mari, se disting între primele ale județului Covurluiū cele de la moșiile *Golășei* (ale d-lui *Lascar Catargiu*, prim-ministru și fost locotenent *Domnesc*), *Puțichioaea* (ale d-lui *Paraschiv Sechiari*) și *Moscu* (ale d-lui *G. Fulger*). Osebit de aceasta, la *Golășei*, alătura chiar cu târgușorul *Bujor*, ce aparține aceleiași moși, pe o colină încântătoare ce dominează întreaga regiune este un castel prea frumos al d-lui și d-nei *Lascar și Eufrosina Catargiu*, cu admirabile grădini și lac artificial, cari toate constituiesc un adevărat monument al jud. *Covurluiū*. Castelul cu grădina ocupă o întindere de teritoriū de 12 fâlcii; lacul artificial se găsește în partea din valea apusană a grădinei; lacul e for-

mat din apele pârâielor și izvoarelor vecine, are pește și se poate umbla pe el cu barca, iar în mijlocul lui se află o micuță insulă legată cu poduț de uscat.

Terenul acestei comuni în multe părți e năsipos; în *Puțichioaea* e chiar o carieră de petriș, exploatată de județ.

Producția agricolă se cifrează în total la 93.059 hectolitri, iar pe specii: 21.792 hl. grâu, 22.500 secară, 12.042 orz, 2.784 rapiță, 28.878 porumb, 4.186 ověz, 624 malțu, 72 cânepă și 180 in.

Statistica vitelor presintă cifrele următoare; bovi 1.353, vaci 1.151, cai 182, armăsari 13, oi 7.740, capre 180, porci 428; total 10.747 capete.

Pe lângă agricultura și creșterea vitelor, locuitorii de aici se ocupă și cu cultivarea viilor; în *T.-Bujor* însă sunt mai mulți neguțători mici, în majoritate evrei. La *Moscu* este o moară cu foc; mori de vînt sunt foarte rari.

Bugetul comunei se balansează la venituri cu 12.519 lei 65 bani și la cheltuieli cu 11.506 lei 44 bani. Dările directe anuale către Stat, județ, comună și camera de comerț se ridică în total la 18.833 lei 40 b.

Bisericii 4: *Adormirea M.-cei Domnului* (vechia și deteriorată) în *Golășei*, *Sf. Dimitrie* în *Um-*

brărești (tot vechiă), *Sf. Gheorghe* în Puțichioaea (de curând construită) și *Sf. Vocovoți* în Moscu (zidită în 1882); bisericile au pământ rural, afară de cea din Moscu, ca una ce e într'un sat rezășesc. După împărțirea parohiilor din 1888, comuna Bujor, afară de cot. Puțichioaea care e alipită la Fântânești, formează o parohie, cu catedrala *Adormirea*, un preot paroh, un preot ajutor și 5 cântăreți.

Școli asemenea 4: 1 de băeți în Golășei, 2 mixte în Puțichioaea și Moscu și 1 de fete în T. Bujor; cea din Golășei cu 46 elevi regulați din 64 înscriși, cea din Puțichioaea cu 29 școlari regulați din 32 înmatriculați, cea din Moscu cu 35 elevi regulați din 45 înscriși și cea de fete din T. Bujor cu 21 eleve ce urmează regulat din 30 înmatriculate.

Pe lângă reședința sub-prefecturii plășei Prut și a medicului respectiv, în T. Bujor se află și un biuroș telegrafo-postal, întreținut de județ, un spital rural al Statului cu 40 paturi, înființat în 1890, în locul unei infirmerii județene de 15 paturi, ce a existat mai înainte.

Bujor (-Târgul): târgușor, reședința com. Bujor, pl. Prut, for-

mat din două șiruri de căși-șoare lipite în mare parte una de alta și aședate de ambele lături ale șoselei județene ce-l străbate; numără 29 familii cu 156 suflete, din cari 17 familii cu 77 suflete evrei, restul românii și creștini.

Terenul, pe care e situat acest târgușor, aparține moșiei Golășei; pentru acest teren locuitorii plătesc bezman; are o școală de fete, biuroș telegrafo-postal, un spital și e reședința sub-prefecturii și a medicului plășei (v. *Bujor-com.*).

Bujorului (-Valea): aflătoare în comuna omonimă.

Bujorăștilor (-Valea): în cuprinsul teritoriului com. Cudalbă, pl. Zimbru; e acoperită cu vii numeroase și de bună calitate.

Bujorăștilor (-Dealul): corespunzător văieii cu același nume, în com. Cudalbă.

Bulhacu: bălțiță formată de versăturile Prutului, pe teritoriul com. Măstăcani, pl. Prut.

Burla-Mare: o ramură a dealului mare dintre șesul Prutului și Valea Parului, în com. Măstăcani, pl. Prut.

Bursucanăi: com. rurală în pl.

Zimbru, la frontiera nord-vestică a jud. Covurluiu, depărtată cu 72 kilometri de la Galați. Situată într-o poziție quasi-pitorească, pe o culme de deal, la o înălțime de aproape 80 metri d'asupra nivelului mării, și încadrată cu păduri, această comună se mărginește la N. cu teritoriul com. Bălăbănești, la E. cu com. Rădești și la V. cu Adam, toate aceste din județul Tutova, iar numai la S. cu teritoriul com. T. Dragușeni și Craești, din jud. Covurluiu. Se poate dice dar că com. Bursucani are forma unei peninsule intrate în jud. Tutova în trei direcțiuni, ținându-se de Covurluiu numai în partea sudică.

Prin mijlocul Bursucanilor trece pârâul Suhului-sec. Această comună are două caturi: *Bursucani* (reședința) și *Zimbru* sau *Schitul Zimbru*, ceasta din urmă în direcțiune mai nordică și la depărtare de un kilometru de cea dintâia. Locuitorii din Bursucani sunt răsăși, cei din Zimbru foști clăcași, toți români; în întreaga comună sunt numai 190 case, 121 contribuabili, 187 familii cu 618 suflete, din cari 317 bărbați, 301 femei, 274 necăsătoriți, 308 căsătoriți, 36 veduvi, 113 sciu carte, 505 nu.

Pământul acestei comuni e năsipos și calcaros; întinderea

sa totală e de vr'o 1.800 hectare, din cari 900 arabile, 750 pădure, 45 emăș, 91 vii, 6 fâneată, 1 $\frac{1}{2}$ grădinarii, 12 livezi și restul vatra satului și pământ netrebnic; 483 hr. aparțin proprietății mari și 1.317 proprietății mici (sătenilor); proprietatea mare e represintată prin moșia particulară Zimbru și în Bursucani o parte a Statului.

Producția agricolă totală se cifrează la 5.900 hectolitri cereale, din cari 2.500 secară, 2.000 porumb, 700 grâu, 500 orz și 200 ovéz. Un folos mai simțitor aș locuitorii de aici din cultura viilor, livezilor și a grădinărilor. Producția vinicolă se calculează la 12.000 vedre, calitate destul de bună.

Numărul vitelor este: 200 boui, 200 vaci, 50 cai, 150 capre, 200 ouși și 400 porci.

În com. Bursucani sunt 3 crâșme și o mică prăvălie cu alte mărfuri; se află aici și 6 cazane de fabricat rachiu de drojdi; inul, cânepa și gândacii de matasă mai nu există; asemenea și albinele; ca meseriași sunt 3 cismari și 3 stoleri.

Veniturile comunale se ridică la 2.347 lei și cheltuielile 2.327 lei 27 bani; în această privire dar Bursucani e una din cele mai săracioase co-

munii ale jud. Covurluiă. Dările directe totale se cifrează la 5.811 lei 10 bani.

Biserici - 2 : *Sf. Arhangheli* (Voevodii) în Bursucani și *Sf. Gheorghe* în Zimbru, ambele construite de pe la 1825 ; nici una din biserici n'are pământ ; după întocmirea sinodală a parohiilor, com. Bursucani formând o parohie, cu catedrala *Sf. Arhangheli*, e deservită de un preot paroh și 3 cântăreți.

Scoală e una singură, mixtă, fără pământ, cu 50 elevi înscriși, din cari nu urmează regulat de cât vr'o 20—30.

Prin această comună trece, pe o întindere de 7 kilometri, calea județeană Galați-Bêrlad.

După legendă, Bursucanii și-ar fi având existența de pe la 1760, și formațiunea sa se explică ast-fel : pe aice, fiind păduri mari, între animalele sălbatice, se încuibase mai mulți bursuci ; adunându-se în partea locului din diferite puncte oa-

menii și făcându-și case de sălășuire, — căci pe aice e drumul mare (calea județeană) dintre Galați și Bêrlad, — satului i se dădu mai întâiu numele de *Bursuc*, apoi de *Bursucani*. D'altfel, împrumutarea numelor de animale se observă aice și la alte localități de prin prejur ; așa se găsesc numirile *Zimbrul*, *Lupoaea*, *Ceoara*, *Uliu* etc. (v. n. r.).

Bursucani : sat, reședința comunei cu același nume, pl. Zimbru, cu 170 case, 134 familii și 849 suflete, o biserică și o școală (v. *Bursucani-com.*).

Bursucanilor (-Dealul) : aflător în com. omonimă.

Bursucanilor (-Valea) : corespondentă dealului cu aceeași numire.

Busuiaca : (v. *Pășcani-sat*).

C.

Cailor (-Valea) : cracul sudic al unei văi mici, în direcțiune sud-estică, com. Braniștea, pl. Siret.

Calica : (v. *Fîlești sat*).

Carasu : baltă în com. Măstacani,

pl. Prut, pe șesul Prutului și formată de vîrsăturile acestuia.

Carpinei (-Valea) : în cuprinsul teritoriului com. Rogojeni, pl. Horincea.

Cavadinești: com. rurală, în pl. Horincea, la distanță de 80 k. m. de la Galați și mergând de la Sud spre Nord, ântâia comună așezată pe valea Horincei. Ea se hotărăște la N. cu com. Gănești, la E. și S. cu Rogojeni și la V. cu Slivna. Teritoriul se udat de pârâul *Horincea* și pârâeșul *Lăscovul*. Are 3 cotuni: *Grăpeni*, *Cavadinești* (reședința) și *Rugineni* cu *Oncștii*; cea dintâia la depărtare de vr'o 800 metri de reședința comunală, iar celelalte două mai lipite una de alta. Localitatea este frumoasă: plantații dese, vii, arbori roditori (în deosebi nuci mulți și mari) împodobesc teritoriul Cavadineștilor. Sătenii de aici sunt toți Români, rezăși, afară de puțini foști clăcași și însurâței în Grăpeni. Numărul total al caselor e de 501, contribuabili 403, familii 523 cu 2.142 suflete, ast-fel clasificate: 1.122 bărbați, 1.020 femei, 1.130 necăsătoriți, 908 căsătoriți, 104 văduvi 209, cu sciință de carte, 1.933 fără.

Pământul Cavadineștilor e năsipos, argilos și calcaros; suprafața sa aproximativă e de 3.446 hectare, din cari 285 hr. arabile, 75 pădure și luncă, 150 emaș, 65 fânețe, 160 vii, 10 grădinării, 45 livezi și 120 vatra satului și netrebnic. Tot teri-

toriul aparține proprietății mici și mijlocii; dintre săteni, sunt fruntași cari posedă până la 40 fălci pământ.

Se seamănă aici: popușoi, grâu, secară, orz, ověz, malaiu etc. Producția agricolă totală în termin de mijloc e de 26.505 hectolitri, iar pe speci: 8.200 hl. popușoi, 1.460 grâu, 9.360 secară, 6.225 orz, 900 ověz și 360 malaiu; recolta mijlocie pe hectar în 1889 a fost: secară 12 hectolitri, grâu 8, orz 12, popușoi 8, ověz 16.

Numărul vitelor e de 3.165, din cari 577 boui, 191 vaci, 134 junci, 30 junce, 3 tauri, 129 gonitori, 87 gonitoare, 283 mânzați, 273 mânzate, 109 viței; 301 cai; 1.003 ouă, 40 berbeci și 6 capre; osebit de rimători, din cari are câte unul cel puțin fie-care locuitor.

Pe lângă agricultura, viticultura și crescerea vitelor, sătenii acestei comuni cultivă numeroase grădini de zarzavaturi, lucru nu prea obicinuit printre Români. O singură crășmă e în Cavadinești, prăvălii de alte mărfuri 2; se lucrează aici rogojini și cărămiți; funcționează o moară cu aburi (înființată în 1880), cu venit anual de 2.000 lei; mori de vânt 8, producând fie-care până la 80 lei venit pe an; sunt ca la 150 femei, cari cultivă duzi și vermi de mă-

tasă, cânepă și in; mai toate cavadinencele lucrează singure obiectele casnice; cultivatori de albine sunt prea puțini; pluguri 251, nici unul însă de sistemul nou.

Veniturile comunale se urcă la 6.242 lei 35 bani pe an, iar cheltuelile la 4.435 lei 05 bani. Contribuțiile directe în total ajung la 10.865 lei 17 bani.

Biserici 4: *Sf. Voevođi* în Rugineni, *Sf. Gheorghe* (Posada) și *Adormirea M-cei Domnului* în Cavadinești, precum și *Prea Cuvioasa Paraschiva* în Grăpeni; cele trei dintei funcționează în stare bunișoară, a patra în ruină și închisă; toate sunt vechi, cea mai nouă *Adormirea* din 1848; numai biserica închisă din Grăpeni are pământ 12 hectare, ce revin clerului întreg. După alcătuirea parohiilor din 1888, com. Cavadinești formează o parohie, cu catedrala *Sf. Gheorghe*, un preot prohod, un preot ajutor și 6 cântăreți.

Școli 2, una de băeți și alta de fete; cea de băeți înființată în 1866, număra 76 elevi regulați în 1889 din tot atâția înscriși, absolvenți de la înființare până acum vr'o 60; cea de fete datează de la 1884, cu 17 eleve înmatriculate, din cari cu frecvență regulată 12; nici o școală n'are pământ.

Cavadinești: sat, reședința comunei cu același nume, pl. Horincea, cu 364 familii și 1.212 suflete, 2 biserici și 2 școli (v. *Cavadinești-com.*).

Călugăreasca: moșie particulară de 165 hr., în com. Berești, pl. Horincea.

Căpățina (-Piscu): deal în partea vestică a văiei Lozova, com. Braniștea, pl. Siret.

Căprioara: pădure de salcie pe malul Siretului, în com. Piscu, pl. Siret. În vechime aici era un sat, care s'a disființat, iar locuitorii lui s'aū adaugat la formarea satului Piscu (v. *Piscu com.*).

Cătușa: pârău în com. Filești, pl. Siret. El începe a isvori din Satu-Costi și e format din alte patru pârăeșe, ce curg prin văile Dancăi, Satu-Costi, Sl. Conachi și Filești; apoi, străbătând valea cu același nume saū a Fileștilor, formează la capăt spre S. lângă Siret balta *Cătușa*.

Cătușa: vale în com. Filești, pl. Siret. Ambele coline ale acestei văi sunt împodobite cu vii frumoase și de bună calitate, aparținând cele mai multe gălățenilor. Pe partea resăriteană, a

- a văiei Cătușa trece drumul de fer, iar prin partea apusană linia fortificațiilor Galați-Nămoloasa-Focșani.
- Cătușa :** baltă lângă Siret și stația Bărboși, în com. Filești, pl. Siret; ea este formată de pârâeșul cu același nume și conține pește, aseminea stuf și papură în deajuns.
- Căcacea :** baltă aflătoare în marginea de sus a satului Vădeni, com. Rogojeni, pl. Horincea.
- Călmățuiului (-Valea) :** începe din jud. Tecuci și se prelungește pe teritoriul com. Cudalbi, pl. Zimbru.
- Cântarului (-Piscul) :** deal în partea estică a văiei Lozova, com. Branîștea, pl. Siret.
- Cealmău :** vale mlăștinoasă în com. Foltești, pl. Prut, lângă dealul *Baba-Draga*, aproape de Prut.
- Ceoara :** numire dată unei părți de teritoriū cu pădurice din com. Bursucani, pl. Zimbru.
- Ceoara-Elena :** moșie particulară de 1.073 hr., în com. Pechea, pl. Siret.
- Cetățuia :** loc cu tradiție istorică populară neprecisată, în com. Pechea, pl. Siret; aici se observă urmele unui șant de întărituri.
- Chiciura :** deal pe lângă satul Rugineni, com. Cavadinești, pl. Horincea; el merge spre Sud și trece spre Apus din com. Rogojeni.
- Chineja :** pârâu ce isvorăște din pădurea Voineștilor, teritoriul com. Berești, pl. Horincea; apoi la punctul Branîștea unindu-se cu pârâeșul Merea, tot din aceeași comună, percurge valea Chinejei pe o distanță de vr'o 30 kilometri și se varsă în rîulețul Covurluii lângă satul Umbrărești (com. Bujor). În Chineja se varsă la satul Moscu și pârâeșul *Slivci*.
- Chineja :** vale însemnată, udată de pârâul cu același nume, începând de pe teritoriul com. Berești, din partea nordică a S. Berești, și ține până la Umbrărești, pl. Prut. Pe această vale sunt aședate de sus în jos următoarele sate: S. Berești, T.-Berești, Cioinagi, Balintești, Ghibărteni, Pochiscani, Sl. Băneasa, Băneasa, Moscu, Golășei, T. Bujor și Umbrărești.
- Chinejei (-Fundul) :** pădure în com. Berești, pl. Horincea.

Chiraftei: sat, în com. Măstăcani, pl. Prut, depărtat cu vr'o 300 metri în spre Apus de reședința comunală. Teritoriul întreg al moșiei pe care se află acest sat este de 2.431 hectare, ast-fel răpărțite după întrebuințare: 1.144 hr. arabile, 59 vii, 49 fânețe, 229 emăș, 96 vatra satului, 597 pădure și 257 tufăriș; dintr'acestea, 401 hr. aparțin foștilor clăcași împroprietăriți, locuitori în sat, iar restul proprietății mari reprezintă prin o moșie cu același nume.

În Chiraftei sunt 167 case, locuite de 687 suflete, o biserică zidită în 1823 de ascendenții d-lui Alecu Codreanu, proprietarul moșiei (v. *Măstăcani* com.).

Chiraftei: moșie particulară de 2.145 hectare, în com. Măstăcani, pl. Prut.

Chiraftei: numele ce se dă pârăulul *Purului* sau *Valea-Purului* numai la vărsarea sa în lacul Covurluiu, unde desparte cotunele Chiraftei de Măstăcani.

Chirilești: sat ce-i ădice și *Oarbă*, în com. Rogojeni, pl. Horincea, în partea vestică și la depărtare de vr'o 5 kilometri de reședința comunală; numără 250 case, 226 familii cu 1.115 suf-

lete, e cea mai mare cotună din com. Rogojeni; locuitorii foști clăcași împroprietăriți, cari posed vr'o 520 hectare pământ, iar restul moșiei aparține proprietății mari. În acest sat e o biserică (Sf. Spiridon) și o școală; bisericește, cotuna Chirilești e dispilită de com. Rogojeni și constituie o parohie a parte, cu un preut paroh și 2 cântăreți (v. *Rogojeni* com.).

Se susține că satul Chirilești e înființat pe la anul 1770; legenda populară spune că vechia-i numire de *Oarba* i-ar veni de la o fată *oarbă*, ucisă de Turci într'o pădure numită și ađi *Rădău-Turcii*; d'atunci numele infortunatei tinere s'a dat și satului și pârăului ce trece prin el.

Chirilești: pădure în spre Apus de satul cu același nume, com. Rogojeni, pl. Horincea.

Chirileștilor (-Valea): pe care e aședat satul Chirilești.

Chișteala-Vechiă: iaz cu baltă și pește, ce-i ădice și *Iazul-Miclescului*, de la numele proprietarului moșiei respective C. Miclescu, între satele Ghibărteni și Pochișcani, com. Balintești, pl. Horincea. Acest iaz aparține moșiei Pochișcani și e în mărime de vr'o 5 hectare.

- Chiscu-lui-Donici:** o ramură de deal dintre șesul Prutului și Valea-Parului, com. Măstăcani, pl. Prut.
- Christești:** vechi sat din com. Gănești, pl. Horincea, ași lipit și constituind un trup cu Gănești.
- Cioinagi:** pârăș pe teritoriul com. Balintești, pl. Horincea, care se varsă în pârăul Chineja.
- Cioinagi:** sâtișor, cu vr'o 8—10 case, în comuna Balintești, pl. Horincea (v. *Balintești-com.*).
- Cioinagi:** moșie particulară de 325 hectare, com. Balintești, pl. Horincea.
- Cișmelele:** sat în com. Tulucești, pl. Siret, cu 138 familii; biserică face parte din parohia *Odaia-Manolachi*, tot din com. Tulucești (v. *Tulucești-com.*).
- Cișmelele:** moșie a Statului de vr'o 1.000 fălci, foastă pendinte de Madona (Precista) din Galați, în com. Tulucești, pl. Siret.
- Cișmelele-mici:** moșie particulară de 386 hr., în com. Filești, pl. Siret.
- Ciuciu venii:** pădure în com. Rogojeni, pl. Horincea.
- Ciuhiu:** o ramură din dealul dintre șesul Prutului și Valea-Parului, com. Măstăcani, pl. Prut.
- Ciulinețu:** baltă formată din versăturile Prutului, în com. Foltești, pl. Prut.
- Ciungilor (-Valea):** pe teritoriul com. Cudalbi, pl. Zimbru, între Cudalbi și com. Măcișeni, cu direcție spre răsărit către com. Mânjina.
- Cojocu:** baltă formată din versăturile Prutului, în com. Foltești, pl. Prut.
- Comănești:** sat, în com. Gănești, pl. Horincea, aproape lipit de reședința comunală, cu 98 case și 445 suflete (veți *Gănești-com.*).
- Corni:** deal în pl. Zimbru, ce se perde din ce în ce între pârăele Suhului și Gerului până la Pechea.
- Corni:** sat, așezut pe valea Smulților, pe unde curge pârăul Suhului, în com. Măcișeni, pl. Zimbru; teritoriul său are o întindere de 1.633 hectare, din cari 479 aparțin proprietății mici, iar restul proprietății mari. Acest sat are o bise-

rică, o școală și o moară cu aburi (v. *Măcișeni-com.*).

Corni: moșie particulară de 1.144 hr., în com. Măcișeni, pl. Zimbru.

Costachi Negri: sat, în com. Tulucești, pl. Siret, în partea apusană și cea mai depărtată de reședința comunală, în apropiere de com. Sl. Conachi, Independența și Branștea. Acest sat e format din însurăței împământeniți la 1879 și poartă numele marelui patriot și bărbat de Stat Costachi Negri, originar din jud. Covurluiū; numără 114 familii, fără biserică și fără școală până acum; bisericește atârnă de parohia Branștea, pl. Siret (v. *Tulucești și Branștea-com.*).

Cotros: sat, în com. Cuca, pl. Siret, foarte apropiat de reședința comunală, format din foști clăcași impropietăriți; are 34 familii cu 108 suflete, o biserică și o moară cu vaporii (v. *Cuca-com.*).

Cotros: moșie particulară de 2.002 hectare (cuprindând și pădurea cu același nume), în com. Cuca, pl. Siret.

Covurluiū: pârâu, format din alte două pârăeșe numite *Covurluiul-cu-apă* și *Covurluiul-*

sec; cel ântéiū isvorând de la Hulești (com. Jorășți), iar al doilea începând mai din spre Apus (dintre Vêrlezii și Jorășți), se împreunează amândouă la Puțichioaea (com. Bujor) și la vêrsătura lor formează lacul *Covurluiū*. În pârâu Covurluiū se varsă la Umbrărești și *Chineja*, care vine din sus; ambele aceste pârăe udă inima și partea cea mai întinsă și mai populată a județului Covurluiū, pe o distanță de aproape 50 kilometri.

Covurluiului (-Valea) ce-i dice și a *Jorăștilor*, corespundă numai pârăeșului. *Covurluiul-cu-apă*.

Covurluiului (-Valea): corespundă pârăului cu același nume unit în ambele sale ramuri. Pe această vale, în direcție nord-sudică, se află aședate următoarele sate: Hulești, Zêrnești, Jorășți, Lunca, Bujor și Umbrărești (în ramura *Covurluiului-cu-apă*), Puțichioaea Fârțanestii, Chiraftei, Măstăcanii și Foltești (la *Covurluiul* împreunat).

Covurluiū: lac, între satele Foltești și Măstăcanii, pl. Prut, format de pârâu Covurluiū; e proprietate particulară și atârnă de teritoriul com. Foltești. Acest lac e al doilea în mărime din

jud. Covurluiu și conține în el pește, raci și baltă cu stuf și papură.

Covurluiu : unul dintre cele 32 județe ale României, face parte din vechia Moldovă de jos și servește ca hotar al Țerei în direcția est-sudică. Numirea acestui județ vine de la pârăul Covurluiu, ce-l străbate prin mijloc pe o întindere de 40 kilometri — de la Hulești până la Foltești. El are ca marcă o ancoră, în semn că la Galați, capitala județului, ancorează multe vase plutitoare spre încărcare și descărcare.

Situația și hotarele. — Județul Covurluiu este așezat între 45° 25' 50" de latitudine nordică și 25° 41' 10" de longitudine estică [după meridianul Parisului; veđi *Buletinul Soc. Geografice Române*, anul XII, trim. 2 din 1891, p. 253-54].

Teritoriul acestui județ este cuprins între râurile Prut, care îl udă în partea răsăriteană pe o lungime de 80 k. m., și Siret ce-l atinge la V. pe o întindere de 32 k. m., precum și fluviul Dunărea la S., în lungime de 15 k. m.; în partea apusiană, de la Vameș până la Cudalbi, pământul acestui județ se îndreaptă de la valea pârăului Geru spre E., iar d'acolo merge tot îngustându-se spre N. pe dealurile și văile,

din cari cele mai multe își au începutul în județele Tecuciu și Tutova.

Hotarele Covurluiului sunt : la S. jud. Tulcea (Dobrogea), de care îl disparte Dunărea, între gurile Siretului și ale Prutului; la E. Basarabia, dispărțită prin riul Prut de la satul Vădeni până la gura Prutului; la N. V. ținutul Tutova, începând linia de hotar din malul drept al Prutului (com. Cârja, jud. Tutova) și merge inclinându-se spre N. până la punctul extrem Ghereasca (com. Lupești); apoi teritoriul jud. Tutova intră în Covurluiu în partea nord-vestică printr'un unghi destul de mare, ale cărui laturi încep de la Lupești și Schitu Zimbru și se întretaie la Berești; iar la Vest și Sud ținutul Tecuciu, precum și riul Siret, care îl disparte de jud. Râmnicu-Sărat (cu acesta numai se atinge mai jos de cot. Vameș, com. Piscu, pl. Siret, în dreptul com. Corbu din R.-Sărat) și jud. Brăila.

Topografia și orografia. Forma teritoriului jud. Covurluiu e lungăreată, asemuindu-se unui pentagon. De la Galați, punctul cel mai sudic până la Ghereasca, punctul nordic cel mai depărtat, sunt aproape 100 kilometri; de aici până la Bêrlad nu sunt de cât vr'o 10 k. m.

Suprafața totală a județului e de 286.351 hectare, din cari 37.237 hr. pământ împădurit, restul fără păduri. Poziția terenului se caracterizează ast-fel: ridicat și presărat cu dealuri în partea superioară (nord și nord-estică) și plecat (jos) sau format din șesuri în partea inferioară (sud-vestică și sud-estică), adică în văile Siretului și ale Prutului. Punctul cel mai înalt e acel de la Ghereasca, d'aproape 184 metri d'asupra nivelului Mării Negre; iar punctul cel mai jos e partea din vale a orașului Galați și malul Dunărei: cu 6,^m. 560—7,^m. 136 d'asupra nivelului Mării.

Natura și calitatea solului variază după localități: argiloasă, calcaroasă, vegetală și mlăstinoasă. După plași, se precisează ast-fel: *Horincea* și *Zimbru* în parte accidentată, argiloasă și arinoasă, prea puține locuri calcaroase, ceea ce face că grăul reușește aice foarte rar; *Prut*: mai puțin accidentată, calcaroasă, prea puțin arinoasă, de aceea pământul produce bine tot felul de sămănături, afară de malul Prutului, unde sămănăturile sunt expuse la neguri și pălituri, dar în schimb aice cultura viilor e mai în floare; *Siret*: prea puțin accidentată, pământul calcaros și argilos în parte.

În jud. Covurluii nu sunt munți; se află însă numeroase dealuri și văi. Dintre dealuri, cele mai principale sunt: *Poleitul*, *Brăileș*, *Piscul-Sercii*, *Chiciura*, *Corni*, *Țuțcanilor*, *Slivnei* etc. Văile cele mai însemnate sunt: *Prutului*, *Ijdilenilor*, *Horincei* (în care dau văile *Liscovului* și *Țuțcanilor*), *Parului*, *Oarbei* (*Chirileștilor*), *Slivnei*, *Chinejei*, *Covurluiului* (*Jorăștilor*), *Covurluiului-sec*, *Porcului*, *Roșiei*, *Rădeștilor*, *Bursucanilor*, *Suhuluiului*, *Măcișenilor*, *Gerului*, *Potârnicheș*, *Mălinei*, *a lui Manolachi*, *Filiocareii* sau *Făloaci* (*Filești-Calica*), *Siretului* etc. (v. n. r.).

Clima. — Clima este potrivită și variabilă, în general sănătoasă; maximul căldurei e până la + 39 grade, iar al frigului până la — 25.

Dintr'o serie de observațiuni meteorologice, culese de diferite persoane de știință (Iernich, Dr. A. C. Hepites și I. Vlasopulo), în diferite intervale, între anii 1859—1889, asupra orașului Galați, cari observațiuni se pot aplica cu mici deosebiri și asupra întregului județ Covurluii, rezultă următoarele date resumative:

Presiunea atmosferică:

Minimum la 4	} 7 ani de observații de la 1882—88; trei observații zilnice: 8 ore a m., 2 și 8 p. m.
Martie 1886. 739. 4	
Maximum la 2	
Febr. 1882 . 785. 5	
Medium . . . 761.13	

Temperatura :

Minimum la 8	} 20 ani de ob- servații : 1859— 1863, 1870—77 și 1882—88.
Martie 1875... 25. 0	
Maximum 12	
August 1859... 39. 4	
Media	} 8 a. + 2 p. + 8 p. + min. 11.75

N. B.—Media 8 a. + 2 p. + 8 p. + min.^m. s'a obținut numai la intervalul de 7 ani (1882—88).

Vânturile, ce bat mai adese-oră, sunt: N.E. S.W. N., forța lor medie fiind 2.3

Umecșala medie, absolută m. 8.0 (3 ani de obs. 1886—88).

„ relativă % 73.44 (5 ani de observații 1884—88).

Evaporațiune în timp de 5 ani: 1884—88 m. m. 4.876.6.

Ploaie în timp de 5 ani: 1884—88 m. m. 2.256.9.

Stratul zăpezii în timp de 3 ani: 1886—88 m. m. 3.312.3.

Ozonul în timp de 4 ani: 1885—88 media... 8.3.

Nebulositate :

1.148 zile senine

1.464 „ puțin nouroase

1.158 „ foarte nouroase

1.077 „ acoperite

289 „ de ploaie la anii 1886—88

86 „ de zăpadă (omăt) la anii 1886—88.

Hidrografia.—Apele ce udă jud. Covurluii sunt următoarele: *curgătoare*: fluviul *Dunărea*

la S., riurile *Prut* la E. și *Siret* la V., iar în direcție est-vestică pâraiele *Horincea* (Hurmuz), *Covurluiul-cu-apă*, *Covurluiul-sec*, *Chineja*, *Suhuluiul-cu-apă* și *Suhuluiul-sec*, *Geru*, *Bêrlădețul*, *Lozova*, *Cătușa* etc., precum și pâraieșele *Oarba*, *Zoițana*, *Elanul*, *Recca*, *Oancea*, *Prutețul*, *Merca*, *Slivnei*, *Gologan*, *Mălinei* etc.; *stătătoare*: lacurile *Brateș*, *Covurluii*, *Sovârca*, iazurile *Lacu-Mare*, *Bugeanu*, *Siretul-stătător*, *Iazul-Miclescului* (Chișteala-Vechiă), lacul artificial *de la Bujor* și lăcușorul de pe dealul dintre *Mălușteni* și *Țuțcani*, bălțile *Rădeanu*, *Cătușa*, *Gheboasa*, *Lozova* etc., precum și altele mai mici formate mai ales de versăturile *Prutului* (v. l. r.).

Populația.—Între anii 1840 până la 1849, numărul total al populației jud. Covurluii era de 15.649 familii cu 78.470 suflete. Întinderea teritoriului se cifra la 165 ¹¹/₄₄ leghe pătrate, având deci câte 475 locuitori de leghe, cu 3 orașe și 82 sate. Locuitorii se clasificău așa: a) *scutiți de dări*: 4.825, din cari 187 boeri sau fi de boeri, 37 amployați fără rang, 517 clerici și servitori bisericești, 19 profesori și medici, 312 străini, 770 intendenti și servitori, 306 privilegiați, 530 slujbași, 71 țigani monastirești, 300 țigani

particulari, 491 soldați, 176 slujitori, 1.118 infirmî; b) *contribuabili (birnici)*: neguțitori și meșteșugari 1.098, maziloruptaci 2.156, săteni cultivatori 5.842, fără domiciliu fix 293, emigrați 233, evrei 238, străini traficanti 1.011, țigani ai Statului 55; totalul familiilor 10 mii 871.

Satele ținutului se împărțiau ast-fel: 14 monastirești, 22 rezăsești, 46 particulare; iar populația: 9.513 aparținând monastirilor, 22.803 de rezăși și 46.156 de particulari. Biserici 103, orașe 3, sate 82. Dintre sate, 31 cuprindeau mai puțin de 50 locuitori, 23 de la 50—100, 20 de la 100—200, 5 de la 200—300, 2 de la 300—400 și 1 de la 400—500.

Ținutul Covurluiului făcea atunci parte din zona a treia (toată Moldova era împărțită în trei zone), compusă din județele Fălciu, Tutova, Tecuci, Putna și Galați, zonă mai puțin populată din cauza apropierei fortărețelor și a lipsei pădurilor (*Notițe statistice asupra Moldovei de prințul N. Șuțu, Iași, 1849*).

În anul 1865, adică îndată după aplicarea legii comunale din 1864, se găseau în acest județ 44 comuni, din care una urbană și 43 rurale, cotași erau 101, case 13.588, fa-

mili 21 804, biserici 110, cari se repărțiau pe plăși în modul următor: *Siret*: 14 com., 32 cot., 6.528 case, 14.098 fam. și 42 bis.; *Prut*: 12 com., 31 cot., 3.288 case, 3.780 fam. și 29 bis.; *Horincea*: 18 com., 38 cot., 3.772 case, 3.930 fam. și 39 bis. (*Indicatorul comunilor Românică, 1865*).

În fine, după cel din urmă recensământ din Aprilie 1890, în întreg județul Covurluiului se află 30.667 capi de familie cu 127.047 suflete, din cari 66.848 bărbați și 60.192 femei, 69.709 necăsătoriți, 48.277 căsătoriți, 8.727 văduvi și 327 divorțați, 30.973 cu sciință de carte și 96.076 fără a sci cel puțin a ceti și scrie. Numărul contribuabililor e de 17.315.

Din această populație, 5.282 contribuabili, 12.913 capi de familie cu 59.143 suflete sunt în orașul Galați; și 12.033 contribuabili, 17.754 capi de familie cu 67.897 suflete în comunele rurale.

Cu privire la suprafața teritoriului, avem dar 44 locuitori la o sută de hectare pământ sau câte 2,25 hectare de om.

După religiuă, locuitorii Covurluiului se împart: ortodoxi 107.107, gregorienii (armeni) vr'o 300, lipovenii 36, catolicii 4.418, protestanții 499, israeliții (mosaici) 14.577 și mohamedani

115. Dintre israiliți, 13.442 sunt în Galați și 1.135 în comunile rurale; iar dintre creștinii eterodoxi și mohamedani, mai toți sunt în capitala județului.

Cu privire la naționalitate, marea majoritate a locuitorilor fiind români și străinii locuind mai mult în orașul Galați, a se vedea la locul cuvenit.

Miscarea populației acestui județ pe anul 1888 presintă următoarele cifre: *căsătorii* 757, *nasceri* 5.077 și *morți* 3.698; morți-născuți 64. Din acestea, 269 căsătorii, 1.769 nasceri, 1.565 morți și 37 născuți-morți au fost la populația urbană; iar 488 căsătorii, 3.308 nasceri, 2.133 morți și 27 născuți-morți la cea rurală.

După religiune, au fost 1.359 căsătorii ortodoxi, 28 catolici, 2 armeni și 120 israiliți. După instrucție, 341 bărbați însurați au știut iscali, 146 nu; dintre femeile măritate, 159 cu știința iscălirei, 598 fără; iar după aceeași însușire, la oraș au fost 206 bărbați cărturari și 63 necărturari, 130 femei cu știința de carte și 139 fără, pe când la sate 135 bărbați au știut iscali și 353 nu, femei cu știința de carte 29 și fără 459.

Nasceri, după religiune, se împart în: 4.411 din părinți ortodoxi, 134 catolici, 21 protestanți, 5 armeni, 1 lipovan, 1

mohamedan, 504 israiliți; după protecțiune: 4.763 români, 5 italieni, 2 francezi, 124 austro-ungari, 16 germani, 14 ruși, 28 turci (supuși), 103 greci, 4 sârbii, 7 bulgari și 9 de alte protecții. Dintre născuți, sunt 4.775 copii legitimi, 291 naturali (nелеgitiui), 11 găsiți; nasceri gemine 79, și anume: 77 îndouite și 2 întreite.

Dintre morți, sunt 1.934 bărbați și 1.759 femei; 759 cununăți (din cari 445 bărb. și 314 fem.), necununăți 2.346 (din cari 1.246 b. și 1.102 f.), văduvi 541 (209 b. și 332 f.), și cu stare civilă necunoscută 52 (41 b. și 11 f.); după religiune: 3.291 ortodoxi, 117 catolici, 14 protestanți, 11 armeni, 7 lipoveni, 3 mohamedani, 249 israiliți, și 6 de alte religii. După cauzele producătoare, morțile au provenit: 3.612 din boală, 63 din accidente și 23 prin sinucidere.

Ocupația locuitorilor. — Locuitorii județului Covurluii se ocupă în genere cu cultura cerealelor și a viilor, cu creșterea vitelor, transportul, lucrul de mână, pescăria și, în deosebi în capitala județului, cu negoțul și industria (meseriile). După ocupație, cei 30.667 capi de familie ai acestui județ se specifică așa: 26.894 plugari, cărăuși și muncitori cu brațele,

2.117 comercianți, 796 industriali (meseriași) și 860 funcționari de diferite categorii și profesii liberale.

Proprietatea fonciară.— Proprietatea fonciară în tot județul Covurluii, fie rurală fie urbană, se evaluează la 58.686.029 lei 50 b., din cari 30.745.858 lei proprietatea rurală și 27.940.171 lei 50 b. cea urbană.

Veniturile tuturor proprietăților din județ se estimează la 5.868.602 lei 95 b. ast-fel desfăcute :

De la clădirile din tot județul.....lei 2.948.353

De la proprietățile rurale cultivate de inșiși proprietari.....lei 2.081.846,76

De la proprietățile arendate, iar proprietarii lor locuind în Țară ..lei 718.040,73

De la proprietățile arendate și proprietarii locuind în străinătate.....lei 120.362,31

Din 37 comuni rurale, ađi aflătoare în acest județ, 12 sunt locuite numai de rězăși, 7 amestecătură rězăși și foști clăcași și 18 numai foști clăcași și însurăței înproprietăriți la 1864 și 1878. Dintre plăși, Horincea e mai toată formată din

sate rězășești, ale caror proprietăți s'aũ micșorat foarte mult prin moșteniri; pl. Prut are numai patru sate de rězăși: Oancea, Fărțanești, Măstăcani, Moscu (și parte din Umbrărești); iar în pl. Siret nici un sat rězășesc; în pl. Zimbru cincii: Bursucani, Crăești, Cudalbi, Smulți și Vêrlezii.

Numêrul foștilor clăcași înproprietăriți la 1864 e de 4.667, iar al însurăteilor cărora li s'a dat pământ de la 1878 până la 1880 de 1.295 inși.

Pentru ântêia aplicare a legei de vëndarea bunurilor Statului în loturi mici din 1 Aprilie 1889, adică la cei ce n'aũ de loc pământ sau aũ mai puțin de o jumătate hectar, s'aũ înscris pe tablourile respective în jud. Covurluii 4.199 români muncitori de pământ, din cari 3.521 în comunile rurale și 678 din părțile marginașe ale orașului Galați. Toate înscrierile din sate sunt pentru loturi de 5 hectare; cele din oraș variază ast-fel: 519 loturi de 5 hr., 100 de 10 hr., 32 de 15 hr., 2 de 20 și 15 de 25.

Numêrul proprietarilor fonciari, ale căror moși sunt mai mari de 143 hectare (100 fălci), este de 95; sau în total 114.765 hr. 43 ar. aparțin proprietăței mari.

Aceste moși sunt: *Băleni*.

și *Zagancea* în comuna *Băleni*; *Șerbeștii-Vechi* și *Isgon* în *Braniștea*; *Slobozia-Ventura*, *Cotros* și *Zăvoiu* în *Cuca*; *Gologanu*, *Bezmanu*, *Bătrânul-Isvoareș* și *Ciudin*, *Murgociu* și *Pleşeștii* (2 trupuri) în *Cudalbi*; *Satu Costi*, *Filești* (*Calica*), *Movileni*, *Șendreni* (2 trup.), *Gheboasa*, *Cișmăluțele-mici*, *Țiglina*, *Serdaru* (*Șendreni*), *Bărboși*, *Rusca-mare* și *Rusca-mică* în com. *Filești*; *Măcișeni*, *Urlești* și *Corni* în *Măcișeni*; *Mânjina*, *Potârnichea-Cocorași*, *Fântâna Gerului* (2 trup.) în *Mânjina*; *Pechea*, trupul din *Pechea*, *Cioara-Elena*, *Lupa* și *Oticu* în *Pechea*; *Vameș* (2 trup.) în *Piscu*; *Slobozia-Conachi* în comuna cu același nume; *Gorneștii* în *Smulți*; *Balintești*, *Cioinagi*, *Ghibărteni* și *Pochișcani* în com. *Balintești*; *Slobozia-Băneasa*, *Bucșeneasca* și *Boereasca* în *Băneasa*; *Golășei*, *Urechești*, *Umbrărești* (4 trup.) *Pufichioaea* și *Armeneasca* în *Bujor*; *Terchileni-Voinești-Bazan-Caușan*, *Voinești-Țopeni*, *Călugăreasca* și *Târgu-Berești* în *Berești*; *Bogdan-Proșie* și *Potroci*, *Sora* și *Proșie* și *Călugăreasca* în *Crăești*; *Drăgușeni* și *Diochești* în *Drăgușeni*; *Foltești* în comuna omonimă; *Frumușița* (2 trup.) și *Ijdileni* în *Frumușița*; *Lunca*, *Hulești* și *Roșia* în *Jorăști*; *Chiraftei*

și *Drăculești* în *Măstăcani*; *Slobozia-Oancea* și *Oancea* (3 trup.) în com. *Oancea*; *Rogojeni-Chirilești* în *Rogojeni*; *Onciu* în *Slivna*; *Tatarca*, *Șivițele Galata* și *Frumoasa* în *Șivița*; *Odaia-Manolachi*, *Slobozia-Movilă*, *Ibrian* (2 trup.) și *Movila-Turcului* disă și *Monete* în *Tulucești*; *Vêrlcaza-de-sus* și *de-jos*, *Vêrlcaza-Itești* în *Vêrlezi*; *Pașcani-Vlădești*, *Fântâna-Țiganului*, *Pașcani*, *Brănești* și *Roșcani* în *Vlădești* (v. n. r.).

Dintre moșiile particulare ale *Covurluiului*, cea mai mare e *Foltești*, cu 11.082 hectare întindere; iar cea mai mică (negreșit până la măsura luată de 100 fâlcă) *Bogdan-Proșie* și *Potroci*, din com. *Crăești*, cu suprafață de 143 hr.

Moșiile Statului din acest județ sunt: *Oasele* și *Mavromol* sau *Cuca-mică* în com. *Cuca*; *Balțatu* în *Sl. Conachi*; *Măxineni*, *Craciuna* sau *Viorica* în *Independența*; *Braniștea* și *Țipești* în *Braniștea*; *Hliza-Precista* în *Filești*; *Zernești* cu trupurile *Chiștila* și *Perișeni* în *Jorăști*; *Vladnicu* în *Măcișeni*; trupul *Obreja* în *Cudalbi*; *Schitul Ghe-reasca* în *Lupești*; *Vădeni* în *Rogojeni*; *Mavromol* în *Fărțanești*; *Piscu-Hârșești* în *Piscu*; *Balta-Brateș* și *balta* cu moșia *Bădălanului* în *Șivița*; *Tulucești*,

Sultanu și Cișmele în com. Tulucești (v. n. r.).

Totalul venitului anual de la aceste moșii e de lei 463.493. De la sine urmează însă că ele se vor vinde treptat d'acum înainte, potrivit legei vîndărei bunurilor.

Costul mijlociilor al unei fălci de pămînt în acest județ, vîndută de veci, este de la 240—300 lei; în foarte rari cazuri ajunge pînă la 350 lei. După tabloul de prețuri întocmit de Ministeriul Domeniilor pentru vîndarea bunurilor Statului în loturi mici, moșiile din Covurluiu sunt clasate de categoria IV (șese fiind categoriile de toate) și prețuite la 300 lei hectarul.

Agricultura, viticultura etc.

— În genere vorbind, pămîntul jud. Covurluiu nu se poate califica ca neproductiv, afară de unele localități, unde e foarte usat din cauza neîngrășării și a exploatărei neîngrijite. Sătenii mai ales cultivă cu totul rudimentar ogoarele lor; de aceea nici nu pot aștepta de la ele recolte prea înbelșugate. Lipsa de păduri îndestulătoare, cauzând lipsa de ploii la timp sau a plourilor prea dese când nu trebnie, aduce apoi mare stînjnire plugăriei și economiei rurale din acest județ.

Sămînăturile ce se fac mai mult aice sunt: grău, secară, popușoi (porumb), orz, malaiu, (meiu) etc.; se cultivă încă, deși în mică cantitate, rapiță, in, cânepă, fasole, cartofe și alte legume.

Producția agricolă în anul 1886/87 a fost de 934.895 hl., din cari 38.950 grău, 162.822 secară S-ta Elena, 180.207 secară indigenă, 209.391 popușoi, 26.482 cincuantină, 236.398 orz, 53.365 ověz, 11.752 fasole, 200 rapiță, 6.238 meu. Din această sumă, 400.203 hectolitri au fost întrebuițați pentru consumația județului, sămînță, vite etc.; restul s'a pus în comerț (v. *Bursa de Galați*, organul Camerei de Comerț respective, din Iunie 1888).

În anul agricol 1887/88 întinderea terenului sămînat a fost de 112.971 hectare, cu o producțiune totală de 1.211.915 hectolitri; iar pe specii: grău 11.259 hr. cu 143.425 hl., secară 38.246 hr. cu 537.400 hl., porumb 41.434 hr. cu 263.309 hl., meu 976 hr. cu 10.064 hl., ověz 5.030 hr. cu 58.915 hl., orz 15.284 hr. cu 188.476 hl., rapiță 322 hr. cu 7.240 hl., cânepă 104 hr. cu 544 hl., in 316 hr. cu 2.532 hr. (v. *Raporturi economice* etc., lucrare oficială a Min. de externe, 1888).

În 1889 întinderea sămînă-

turilor a fost de 94.901 hectare 95 arii (66.365 fălci), din cari 32.792 hr. 76 ar. sēmēnătură de toamnă și 62.109 hr. 19 ar. de primăvară, producēnd în total o recoltă de 1.292.753 hectolitri; iar pe specii producția a fost: grâu 155.641 hl., seară S-ta Elena 135.171, seară indigenă 217.277, porumb 364.225, cincuantină 126.225, orz 181.538, ovēz 45.776, fasole 8.831, in 11.863, cânepă 7.855, cartoafe 11.477, meiū 7.187, linte 10.272, mazere 1.150, rapiță 8.260.

Din suma de 1.292.753 hl., oprindu-se pentru consnmația locuitorilor și sēmēntă 449.541, escedentul produs s'a vëndut și s'a realizat pe el cifra de 5.972.775 lei.

Față cu numărul populației, rezultă dar că în 1889 de fiecare locuitor s'a sēmēnat câte 1.⁰⁵⁴ falce și s'a produs câte 20,22 hectolitri în total. Adu-nând acum căpitalul realizat în același an atât din recolta vëndută, cât și din lăptării, lână și vinuri, avem suma de lei 7.093.113 bani 19, și anume: din escedentul recoltei vëndute 5.972.775, lăptării 113.013 lei 25 b., lână 145.705 l. 44 b. și vinuri 861.619 l. 50 b.; sau o avere de fie-care locuitor câte 104 l. 50 b.

Arenda de falce în acest județ se plătește de la 28 până

la 50 lei; minimum e în plasa Prut și maximum în pl. Siret.

În primăvara anului 1890 s'a făcut sēmēnături de sătenii din Covurluiū 2.666 hr. 20 ar. în ogoare sterpe, 11.824 hr. 95 ar. în porumbiște, 37.756 în mirește, total 52.243 hr. 15 ar.; iar proprietarii și arendașii au sēmēnat 2.649 hr. în ogoare sterpe, 5.211,66 în porumbiște, 15.343 în mirește, total hectare 24.302,06. Peste tot pământul sēmēnat a fost de 76.545 hr. 21 ar.

Viile Covurluiului sunt în număr de 7.332 și ocupă o suprafață de 3.508 hectare; producția vinicolă în 1887 a fost de 226.011 hectolitri 83 litri, din cari 31.038 hl. 91 litri vin negru și 194.972 hl. 92 l. alb. În 1889 produsul vinului în decalitră a fost de 1.013.670. Prețul mijlociu, cu care s'a vëndut, a fost de 85 bani decalitră. Vinul acestui județ se consumă mai mult în localitate.

Proportia viilor la populație e de 19 locuitori pentru un hectar de vie. Vinurile de aici conțin cele albe 8,44% în volume alcool și 14,91 extract în grame pe litru (v. *Raportul* directorului Staț. Agron. de la Herăstrău, d. V. C. Munteanu, *Mon. Of.* din 12 Oct. 1889).

În jud. Covurluiū se fabrică puțin rachiu; pomi roditori nu

prea sunt, afară de pl. Horincea, care e mai bogată în această privire, mai ales se găsesc: nuci, zarzări, meri, perji etc.

În 1889 au fost 3.976 stupi de albine, cari au produs 6.995 kilg. miere și 2.420 kilg. ceară.

Vitele.— Numărul vitelor, după datele din 1888, se ridică la 136.411 capite, ast-fel specificate: boui și vaci 44.552, tauri 199, viței 5.356, bivoli și bivolițe 61, cai și epe 7.390, armăsari 198, mânzi 762, catări și magari 47, ouși și miei 65.700, berbeci 2.122, țapi și capre 2.007, rîmători 8.036. — În 1889 erau 2.793 capite de vite cornute. — Proporția vitelor cornute față cu populația vine câte o vită la 2,51 locuitori; iar proporția oilor, caprelor și berbecilor de fie-care locuitor vine câte 1,119.

În ce se atinge de produsele decurse din creșterea vitelor în același an, ele se cifrează așa: cașcaval 51.850 kilograme, brânză 87.600 și unt 9.293; iar lâna produsă a fost 156.058 kilograme, specificată în chipul următor: albă 53.268, neagră 49.980, țigaie 30.560 și țurcană 22.250. — Prețul lânii variază de la 65 bani până la 1 leu 25 bani kilogramul.

Pentru subatul (emașul) vitelor din Covurluiu sunt destinate 11.643 hectare 46 ar.;

în multe comune locul de pășunat e neîndestulător sau chiar lipsește mai cu totul.

Prețul mijlociilor al vitelor este: boui de la 40-140 lei de cap, vaci 37-87, tauri 135, viței 13-16, bivoli și bivolițe 110, cai, armăsari și epe ordinare 85-160; mânzi 22-25, catări și magari 55, ouși și miei 8, berbeci 9,50, țapi și capre 8, rîmători 17-50.

Comerciu și industrie.— S'a arătat mai sus că, din recolta anului 1886/87 în sumă de 934.895 hectolitri, s'a pus în comerț 534.602 hl.; asemenea din producția vinului din 1887 s'a pus în negoț 405.534 decalitri. Din 1.292.753 hectolitri, produși în 1889, s'au destinat comerțului 843.212.

Valoarea produselor județului Covurluiu, exportate anual, se ridică la 4 $\frac{1}{2}$ —5 milioane lei.

În ce privește vitele, numai în piața Galați în 1887 s'au tăiet și consumat 17.089 capite, și anume: 16.346 boui și vaci, 51 bivoli și bivolițe, 617 viței și rîmători; asemenea în același interval s'au pus în negoț 35.000 kilograme cașcavaluri, 71.552 kg. diferite brânzeturi și 1.700 kg. unt proaspăt. Tot-o-dată s'au vîndut și 80.393 kg. lână de diferite calități.

În întreg acest județ sunt 2.966 patentari, din cari 2.057 comercianți de diferite ramuri,

796 industriași și meșteșugari și 53 profesioniști liberi. Din aceștia, 2.041 sunt în Galați, iar 925 în comunele rurale. Despre comercianții și industriașii gălățeni se tratează mai pe larg la numele respectiv. Patentarii comunilor rurale însă se specifică: a) *comercianți*: crâșmari 344, arendași 103, lipscani bogasieri 53, băcani 46, comerc. de cereale 36, grădinari-zarzagăii 17, comerc. de oale 9, pescari 8, precupeți 4, întreprenori 3, bancheri-împrumutători 3, căruțași 2, cheres-tigii 2, brașoveni 2, cavafi 1, comerc. de var 1, total 643 cu 16 specialități; b) *industriași*: proprietari de mori de vânt 74, proprietari de poverne și fabrici de spirt (de această din urmă una singură e mai mare) 49, propr. de mori cu aburi 34, cismari 29, ferari-meseriași 26, croitori 14, brutari 12, măcelari 10, dulgheri 9, jocari-blănari 8, boienții 7, mecanici 4, birtași 4, dogari 2, tinichigii 2, fabricanți de cașcaval 2, fabr. de lumânări de ceară 2, plapomari 1, bărbieri 1, curelari 1, total 281 cu 20 specialități; *profesii libere*: 1 avocat.

Punând la un loc profesiile comune satelor și orașului, avem în tot județul: *comercianți*: crâșmari 812, băcani 238, lipscani-bogasieri 198, comerc. de ce-

reale 71, comerc. de fructe și zarzavaturi 55, precupeți 46, bancheri și împrumutători 41, cheres-tigii 39, pescari 30, cavafi 18, brașoveni 17, comerc. de oale 14, căruțași (vătafi de ghiociuri) 12, întreprenori de lucrări publice 11, comerc. de var 2 etc.; *industriași*: casapi (măcelari) 79, cismari 61, brutari 60, ferari-meseriași 58, tâmplari-dulgheri 45, croitori 44, mori cu aburi 43, bărbieri 37, tinichigii 34, birtași 31, dogari 13, jocari-blănari 11, boienții 8, plapomari 6, fabricanți de lumânări de ceară 3 etc.

Căi de comunicare. — Comunicarea în jud. Covurlui se face pe apă și pe uscat. Comunicarea pe apă se face prin Dunărea și Prut cu vase plutitoare, ce vin în portul Galați și se duc de aici, precum și prin Siret, pe care se scoboară numeroasele plute de lemnărie aduse în schela Galaților.

Comunicarea pe uscat se face prin șosele și drumul de fer. Șoselele cele mai principale sunt: *Calea națională Galați-Tecuci*, care începe din Galați cu strada Brăilei și de la Bărboși merge paralel cu drumul de fer și cu Siretul, străbătând coasta sud-vestică a acestui județ, pe o întindere de 37 kilometri.

Tot ca cale națională e și

șoseaua *Galați-Bădălan* (spre Reni), în întindere de 3½ k. m.

Căile județene Galați-Bêrlad și Galați-Fălciu. — Ambele acestea formează de la Galați (bariera Traian), prin com. Tulucești, Șivița și Frumușița până în apropiere de Foltești, o singură cale județeană, lungă de 35 kilometri, carea e și cea mai vechiă și mai bine întreținută (petruită). De la Foltești, și anume din dealul Baba-Draga și valea mlăștinoasă a Cealmăului, pe unde apa lacului Covurluii are o scursoare în Prut, calea aceasta se ramifică în două: una merge spre inima județului prin com. Foltești, Fârțanești, Bujor, Vêrlezî, Crăești și Bursucani spre Bêrlad; iar alta trece pe malul Prutului, prin Vlădești, Oancea, Rogojeni spre Fălciu.

Aceste căi județene, către cari se unesc la cea d'ântéia șoseaua vecinală Bujor-Berești-Lupești spre Bêrlad pe valea Chinejei, și la a doua Rogojeni-Cavadinești-Țuțcani pe valea Horincei (împreunându-se cu calea județeană Fălciu-Târgu-Murgeni, din jud. Tutova), străbat județul în lungul său și sunt cele mai importante drumuri de uscat ale jud. Covurluii.

Distanța de la Galați la Bursucani, adică la hotarul vest-nordic al jud. Covurluii e de 82 kilometri. Pe această linie

până la Bujor (54 k. m.) șoseaua e complect petruită; de la Bujor la Vêrlezî e nepetruită; apoi de la Vêrlezî în sus până la Bursucani (16 k. m.) este iarăși în stare de petruire. Linia vecinală Bujor-Berești-Lupești (40 k. m.) este necomplectată în ce privește petruirea.

Distanța de la Galați-Baba-Draga-Vlădești-Rogojeni-Cavadinești-Țuțcani până la hotarul nord-estic al județului, adică pe a doua cale județeană, e de 96 k. m.; această cale (se înțelege de la Baba-Draga), pe o lungime de 51 k. m., este aproape în stare primitivă.

Pe lângă căile vecinale de mai sus, cari se găsesc în plășile Prut, Horincea și Zimbru și cari completează pe cele județene, mai este calea Galați-Pechea-Cudalbî, ce străbate plasa Siret și parte din Zimbru pe o distanță de 54 k. m., începând de la Galați (bariera Tecuciu-lui) și percurgând com. Filești, Pechea, Mânjina și Cudalbî. Ea se află iarăși mai mult nepetruită.

Asemenea mai există un drum vecinal, care vine de la Băleni-Cuca pe dealul Poleitului până la Galați.

În ce privește starea în care se găsesc șoselele din județul Covurluii, ea se resumează astfel în anul 1890: 40½ k. m

cale națională bine lucrată și întreținută; 67 k. m. 162 m. căi județene sistematice și complet lucrate, cu 52 poduri și podețe, 16 caseuri pavate, 16 case de cantonieri (încăpătoare de 2 familii, la distanță de 4 k. m. unul, și cu loc de un hectar împrejur pentru grădină); 49 k. m. 700 m. căi vecinale în mod complet terminate, cu 31 poduri și podețe, fără case de cantonieri. De complectat mai sunt 64 k. m. căi județene și 67 k. m. vecinale.

Dilele de prestații județene sunt 33.406 $\frac{1}{2}$ cu carul și 33.548 $\frac{1}{2}$ cu palmele. Pentru facere din nou de drumuri, poduri și podețe, jud. Covurlui nu dispune anual de cât de 25.000 lei; restul de 18.300 l. din bugetul drumurilor se cheltuiește cu întreținerea șoselelor și serviciul tehnic.

Cât privește drumul de fer, județul Covurlui nu este până acum de cât numai atins de linia ferată în partea sud-vestică, pe o distanță de 49 k. m. (între stațiile Galați-Bărboși-Independența și Vameș), în care intră și curba de la Bărboși, unde s'au construit 14 k. m. fără nici o nevoie pentru comunicație. Prin varianta Bărboși-Galați și prin tunelul din Nordul Galaților se scurtează cu 7 k. m. această linie.

Adevărata linie ferată însă, ce va deservi în mod efectiv acest județ, va fi linia directă Galați-Bêrlad, de vr'o 110 k. m., votată de corpurile legiuitoare în 1891, astăzi în lucrare.

Județul Covurlui a înființat și întreține cu cheltuiala sa 2 biurouri telegrafice: unul la Bujor și altul la Pechea; iar serviciul poștal se îndeplinește prin poșta rurală.

Cariere de petriș și de piatră.

— În j. Covurlui se află următoarele cariere de petriș: *pl. Prut*: la Ijdileni, Frumușița, Scânteesti, Foltești, Măstăcani, Dălbăneasa (Fărțânești), Băneasa, Bujor, Brănești, Moscu și Oancea; *pl. Horincea*: Rogojeni-Prut și Rogojeni-Chirilești, Cioinagi, Pochișcani, Berești și Roșia; *pl. Zimbru*: Ghinghești și Diocheți (în pădure); *pl. Siret*: nu se află până acum, dar se sondează și se crede că se vor descoperi la Cuca.

Carierea de piatră e una singură în com. Slobozia-Conachi, pl. Siret, al cărei produs servește la facerea podurilor județene.

Toate carierile se exploatează de județ.

Starea financiară. — Toate veniturile la un loc ale jud. Covurlui, în care intră venitul com. Galați, ale comunilor rurale și cele proprie județene,

fie pentru serviciile ordinare
 fie pentru drumuri, se urcă
 anual la lei 2.340.777 bani 8
 (bugetul 1890/91), ast-fel re-
 părțite :

<i>Com. Galați</i>	lei 1.496 430,23
<i>Com. rurale</i>	„ 379 086,17
<i>Județul....</i>	„ 465.260,68
Total	„ 2.340.777,08

Veniturile ordinare ale jude-
 tului din decimii (asupra fon-
 ciarului, căilor de comunicație,
 patentei, licenței etc.) se ridică
 pe an la 373.708 lei 09 bani;
 iar ale drumurilor se cifrează
 la 91.552 l. 59 b.

În 1890 comunele rurale aveau
 depuși spre capitalizare la casa
 de consemnații pentru cons-
 trucții publice (biserici, școli
 etc.) lei 71.566 bani 60; iar
 datoriile acelorăși comune se
 cifrau la 11.558 l. 47 b.

Bugetul județului pe 1890/91
 se balansează așa:

Bugetul ordinar	venituri l.	373.708,09
	cheltuieli „	313.996,79
	Escedent	59.711,30
„ drumurilor	venituri l.	91.552,59
	cheltuieli „	82.959,07
	Escedent	8.593,52

Contribuțiile directe, cu cari
 participă acest județ către Stat,
 județ, comună și camera de
 comerț, se ridică anual la
 1.005.188 lei 92 bani, specifi-
 cate în modul următor : către
 Stat: căi de comunicație 103.890,

patente 124.812 l. 39 b., fon-
 ciar 359.446 l. 33 b., transmi-
 tere 4.909 l. 80 b., taxa de 5%
 pe salar 15.862 l. 35 b. (aceasta
 de la 1 Iulie 1891 s'a disfițat),
 pentru percepere 58.971 l. 73 b.;
 județ: decimii adiționale 143.805
 l. 14 b., drumuri 51.021 l. 76 b.;
 comună: decimii 136.282 l. 98 b.;
 camera de comerț: decimii
 6.186 l. 60.

Întocmiri administrative. —
 jud. Covurluiu cuprinde 111
 sate sau cotuni și un singur
 oraș (Galați), constituind toate
 38 comune, din cari una urbană
 și 37 rurale; în comunele ru-
 rale sunt și 5 târgușoare: Be-
 rești, Bujor, Drăgușeni, Foltești
 și Pechea. Comunele rurale se
 grupează în plăși. Cărmuirea
 generală o are prefectul care,
 pe lângă primari, este ajutat
 în îndeplinirea sarcinii sale și
 de sub-alterni direcți ai săi;
 aceștia sunt șeful poliției în
 oraș și sub-prefecții în comunele
 rurale.

În jud. Covurluiu, până la
 noua lege pentru organizarea
 administrativă din 1 Noembrie
 1892, erau numai două sub-pre-
 fecturi sau plăși: *de Siret*, cu-
 prindând 12 comune cu 31 co-
 tuni (precum și orașul Galați),
 cu reședința în T.-Pechea; *Prut-
 Horincea*, cu 25 comune și 77
 cotuni, având reședința în T.-
 Bujor. Până la 1 Aprilie 1882

plășile Prut și Horincea erau despărțite; d'atunci, pentru motive de economie, s'au întrunit. Astăzi însă sunt patru plăși, și anume:

I) *Siret*: cuprindând, afară de orașul Galați, și comunele rurale: *Branîștea* cu comunele (satele) Branîștea, Lozova, Șerbeștii-Vechi și Traian; 2) *Cuca* cu Cotros, Cuca, Mavronol, Oasele, Plevna și Sl. Ventura; 3) *Filești* cu Bărboși, Filești, Movileni, Satul Costi, Șendreni sau Serdaru și Smărdan; 4) *Independența* cu Brăina, Independența și Vasile Alexandri; 5) *Mânjina*; 6) Piscu cu Piscu și Vameș (Odaia-Popi); 7) *Sloboziu-Conachi* cu Cuzăvodă și Sl.-Conachi; 8) *Târgul-Pechea* cu Satul și T.-Pechea; 9) *Tulucești* cu Cișmele, Costache-Negri, Fântânele (Soltanu), Odaia-lui-Manolachi, Sl. Movilei, Tulucești și Vânători. Total 10 comune, 33 sate și un oraș; reședința plășei la T.-Pechea.

II) *Prut*: comunele 1) *Băneasa* cu Băneasa și Sl. Băneasa; 2) *Bujor* cu Golășei, Moscu, Puțichioaea, Târgu-Bujor și Umbrărești; 3) *Fântânești*; 4) *Foltești* cu Fântânele, Foltești și Stoicani; 5) *Frumușița* cu Ijdileni, Frumușița, Scânteești și Tamăoani; 6) *Jorăști* cu Lunca, Jorăști și Zărnești;

7) *Măstăcani* cu Chiraftei, Drăculești și Măstăcani; 8) *Oancea* cu Sl. Oancea și Oancea; 9) *Șivița* cu Șivița și Tatarca; 10) *Vlădești* cu Brănești, Pășcani, Roșcani și Vlădești. Total 10 comune cu 29 sate; reședința plășei în Târgu-Bujor.

III) *Horincea*: comunele 1) *Balintestii* cu Cioinagi, Balintestii, Ghibărteni și Pochișcani; 2) *Cavadinești* cu Grăpeni, Cavadinești și Rugineni; 3) *Gănești* cu Comănești și Gănești; 4) *Lupești* cu Ghereasca, Lupești și Mânzătești; 5) *Mălușteni*; 6) *Prodănești* cu Puricani, Prodănești și Săseni; 7) *Rogojeni* cu Chirilești, Rogojeni și Vădeni; 8) *Slivna* cu Onciu și Slivna; 9) *Târgul-Berești* cu Aldești, Merea, Satul-Berești, Șipotele și T.-Berești; 10) *Țuțcani* cu Mânăstireni, Sipieni și Țuțcani. În total 10 comune cu 29 sate; reședința T.-Berești.

IV) *Zimbru*: comunele 1) *Băleni* cu Zagancei și Băleni; 2) *Bursucani* cu Schitul Zimbru și Bursucani; 3) *Crăești*; 4) *Cudalbi*; 5) *Măcișeni* cu Corni, Măcișeni și Urlești; 6) *Smulți* cu Gornești și Smulți; 7) *Târgul-Drăgușeni* cu Diochestei, Drăgușeni-Târg și Ghinghești; 8) *Vêrlezii*. În total 8 comune cu 16 sate; reședința T.-Drăgușeni.

Comunile se administrează direct de către consiliile comu-

nale și primarii aleși din sinul lor; iar în cotuni se află câte un delegat al consiliului comunal.

Pentru serviciile speciale sunt întocmiri administrative a-parte. Ast-fel, în privirea sanitară, jud. Covurluiu face parte din circumscripția a IV de inspecție; acest serviciu în oraș se face de către medicii respectivi, iar în comunele rurale de un medic primar al județului, ajutat de trei medici de plăși cu reședința la Pechea, Bujor și Berești, precum și de medicii spitalului rural din Bujor și infirmeriei din Pechea.

Serviciul viterinar se îndeplinește de un medic-viterinar al județului; iar pentru poliția viterinară a Statului, Covurluiul face parte din reionul al 3-lea al zonei preventive și serviciul respectiv are un personal deosebit.

Pentru lucrările publice (șosele) de Stat, acest județ aparține circumscripției a VII; iar serviciul tehnic județan e condus de un inginer-șef, ajutat de personalul inferior necesar.

Afacerile bisericesti, în afară de privigherea superioară a episcopului eparchiei Dunărei-de-jos, din care face parte județul Covurluiu, sunt încredințate unui protoiereu, care are ca ajutoare

3 sub-protoierei: unul la Galați și doi în comunele rurale.

Inspecția școlilor primare, mult timp făcută de un singur revisor școlar al circumscripției Covurluiu-Tecuci, de la 1 Iulie 1891 formează un revisorat a-parte numai pentru acest județ.

Justiția, — pe lângă judecătoriile comunale și instanțele judecătoriale de pace, tribunalul și Curtea de apel din Galați, — se împarte în comunele rurale de două judecătoria de ocol: una la Pechea și alta la Berești.

Din punctul de vedere militar, Covurluiul face parte din corpul al III de armată, divizia V. În arma infanteriei formează regimentul 11 de Siret, compus din un batalion permanent și două teritoriale. În privirea armatei teritoriale, din regimentul de Siret fac parte și companii din jud. Brăila, și din contra companii din Covurluiu sunt alipite la regimentul 24. Așa fiind, companiile teritoriale ale reg. de Siret sunt: 1) Pechea, 2) Tulucești, 3) Galați, 4) Cazasu, 5) Brăila, 6) Ianca, 7) Viziru și 8) Cireșu (osebit de două permanente la Galați și Brăila); iar la reg. 24 sunt alipite companiile: 6) Smulți, 7) Oancea și 8) Gănești. În arma cavaleriei, Covurluiul are un escadron din regimen. 5 de călărași;

asemenea se găsesc aicea detașamente de artilerie, un batalion de vânători și administrația cu statul major și garnisoana întregii flotile române.

În privirea telegrafo-postală, Covurluiul face parte din circumscripția a IV de inspecție. Pentru administrația vamală, în acest județ e sediul uneia din cele șese circumscripții ale Țerei, și anume circumscripția a IV, cu vămile: Galați, Brăila, Gura-Ialomița, Cernavoda, Constanța, Sulina și Tulcea.

Culte. — În tot județul Covurluiului nu e nici o mănăstire; sunt însă 119 biserici ortodoxe și 5 eterodoxe, din care 97 ortodoxe în comune rurale, celelalte în Galați; preuți 108, din care 79 în sate și 29 în oraș; diaconi 3, toți în Galați; cântăreți 181, din care 141 la sate și 40 în oraș; paraclisieri 21 în Galați.

După împărțirea sinodală a parohiilor din 1888, în Covurluiul sunt 53 parohii bisericești, din care 12 urbane și 41 rurale, cu 18.738 familii ortodoxe și 70.007 suflete. Din acestea, 5.006 familii cu 19.707 suflete în oraș și 13.732 f. cu 52.300 s. în sate; preuți parohii 12 și ajutoari 14 în parohiile urbane; preuți parohii 41 și ajutoari 14

în paroh. rurale; 3 diaconi în parohiile urbane; 40 cântăreți și 21 paraclisieri în oraș, 151 cântăreți în sate; preuți în plus ați 68; numărul parohiilor fără pământ bisericesc 13. Despre numele parohiilor urbane a se vedea descrierea orașului *Galați*. Parohiile rurale cele mai multe coincid cu înseși comunele, afară de patru în plus, și anume: *Serdaru*, *Scânteești*, *Chirilești* și *Odaia-Manolachi* (v. *Statistica și fișarea parohiilor de Sf. Sinod*, 1888).

Starea bisericilor și a clerului în genere e mediocră, din lipsă de mijloace de întreținere. Preuții săteni cu deosebire se întrețin cu munca câmpului, cu mici învoieli (taxe benevole) în bani sau în produse, care și acestea în multe părți se execută anevoie, iar de câtva timp primesc și modeste subvenții comunale; acestea variază de la 10—20, 25 și rar până la 30 lei pe lună. În Galați, pentru bisericile comunale, primăria plătește câte 50 lei lunar de preut și diacon și câte 15 de cântăreț; iar pentru bisericile foaste mănăstirești, Statul, care le întreține, plătește câte 100 lei de preut, diacon și cântăreț, osebit de cheltuielile episcopiei și ale protoieriei.

Instrucția. — În acest județ sunt 104 școli publice, din care

75 în comunele rurale și 29 în Galați, 97 primare și 7 secundare, 39 de băeți (22 primare rurale, 11 prim. urb. și 6 secundare), 28 de fete (18 prim. rur., 9 prim. urb. și 1 secundară) și 37 mixte (toate în comunele rurale).

Școlile secundare sunt: liceul, școala comercială, seminariul, școala normală primară, școala copiilor de marină, școala de meserii și școala secundară de fete.

Instrucțiunea privată se dă în mai multe institute de băeți și de fete, toate în Galați.

Corpul învățător public e format din 214 membri, din cari 76 în com. rurale și 138 în Galați; 134 dascăli primari (76 învățători și învățătoare rurali și 58 institutori urbani de ambele-sexe) și 80 secundari; 160 bărbați (58 învățători rurali, 32 institutori urbani și 70 profesori secundari) și 54 femei (18 învăț. rur., 26 inst. urb. și 10 prof. secund.).

În anul școlar 1889 au fost în jud. Covurlui 13.031 copii în etate (de la 6—12 ani) d'ă urma școala primară, și anume: 9.286 la sate, din cari 4.736 băeți și 4.550 fete; 3.745 la oraș, din cari 1.911 băeți și 1.834 fete. Din aceștia, au fost înscriși să învețe 3.969 copii, ast-fel clasificați: 2.268 la țară,

din cari 1.873 b. și 396 fete; 1.701 la oraș, din cari 1.139 b. și 562 f. Înscriși după confesiuni în oraș au fost: 968 b. ortodoxi, 155 mosaici și 16 de alte confesiuni; 419 f. ortodoxe, 134 mosaice și 9 de alte confesii.

Față cu numărul total al copiilor în etate de școală, media generală a încrișilor în tot județul au fost de 34,61%; în ce privește însă satele în special au fost 39,54% băeți înscriși și 8,68% fete, sau media totală de înscriere 24,11%; iar în oraș înscriși 59,60% b. și 36,64% fete, sau media totală 45,12%.

Dintre elevii înscriși, au promovat clasele la finitul anului 65,52%, și anume: 62,56% la sate, din cari 64,67% băeți și 60,45% f.; 68,48% în oraș, din cari 65,55% b. și 71,41% f. Media generală a absolvenților e de 5,34%, și anume: 1,79% la sate, din cari 2,28% b. și 1,30% f.; 8,80% în oraș, din cari 9,38% b. și 8,22% f.

Având în vedere populația districtului Covurlui, nivelul culturii primare se cifrează așa: la mia de locuitori este 0,763 cantitatea de școală, procentul înscrierilor e de 34,61, procentul promovărilor 65,52, procentul absolvenților 5,34, media culturală 26,558%. În această

privire, Covurluiul e clasificat al 19-lea între cele 32 județe ale Țării.

În 1888/89 învățământul primar rural și urban din acest județ a costat 285.132 lei 46 b., din cari 104.458 cel rural și 180.674 lei 46 b. cel urban. Astăzi cifrele sunt mult mai urcate.

În ce privește instrucția secundară, în același an, din 10.920 copii în vârstă d'a învăța (între 12—21 ani), au fost 5.460 băieți și 5.460 fete. Dintre băieți s'au înscris în școli diabia 363, adică 6,64 % din numărul celor în vârstă d'a urma școlile secundare; dintre înscriși, au fost prezenți la examinare 329 b., din cari au promovat 191 sau 56,34 % și au absolvit cursul 29 adică 15,18 % din promovați. (Se notează că aici nu e vorba de cât de școlile atârinate de Ministerul instrucțiunii, adică liceul, seminariul și școala normală).

Nivelul culturii secundare în Covurluiu se cifrează astfel: 0,116 cantitatea de școală la 1000 locuitori, procentul înscrierilor 6,64, al promovărilor 56,34, al absolvenților 15,18, media culturală 19,539 (v. *Statistica școlilor primare și secundare* pe anul 1888/89, lucrare oficială a Ministeriului instrucțiunii și cultelor).

Cu instrucția secundară de ambele sexe cheltuielile făcute anual se ridică la 366.831 l. 95 b., la cari adaugându-se și cei 285.132 l. 46 b. pentru instrucția primară, totalul cheltuielilor învățământului în jud. Covurluiu e de 651.964 l. 41 b. Aceste cheltuieli se fac în cea mai mare parte de către Stat, în parte mică însă contribuiesc și județul și comunele.

Populația școlară de ambele sexe și în ambele cursuri în întreg jud. Covurluiu se ridică la 5.427 copii, din cari 3.062 în școlile urbane și 2.365 în cele rurale; 4.565 în cursul primar (din cari 2.200 în cel urban) și 862 în cel secundar; 4.071 b. (1.973 în șc. rur., 1.385 în cele prim. urb. și 713 în cele secund.) și 1.356 fete (392 în șc. rurale, 815 în cele prim. urb. și 149 în cea secundară).

În fine, având în vedere persoanele ce știu cel puțin a citi și scrie, gradul cultural în acest județ se cifrează așa: din populația întreagă cu știință de carte, precum s'a vădut deja mai înainte, sunt 30.973 persoane sau 24,38 %; din acestea, 22.500 sau 38,04 % sunt în Galați și 8.473 sau 12,47 % în sate.

După proba iscăliturii de la cununile săvârșite în 1888, căsătorii cărturari după sex se

clasifică: bărbați în tot județul 45,05%, femei 21%; iar după populația urbană și rurală, la Galați bărbați cu carte dintre căsătoriți 76,58%, femei 48,03%; la sate bărbați cărturari 27,66%; femei diabia 5,94%.

Starea sanitară. — De și, precum s'a spus mai sus, clima Covurluiului e sănătoasă, totuși băntuie aici, mai ales la sate, diferite molime, din cauza relei nutririi, a defectivității locuințelor (fără lumină îndeajuns și cele mai de multe ori fără plantații prin prejur), a necurăteniei curților și a gunoaelor ce stau mormane prin preajma caselor și în mijlocul satelor. Cu deosebire pelagra, paludismul, disenteria, tusea convulsivă (măgărească), angina difterică, conjunctivele catarale și granuloase, în multe locuri și sifilisul, sunt boalele cele mai frecvente și cari decimează mai mult.

Dintr'un tablou al depositului de recrutare din acest județ, se constată că în curgere de 5 ani, de la 1886—90, din 5.921 tineri înscriși pentru armată, au fost găsiți incapabili pentru serviciul armatei, fie provisor fie definitiv, pentru neajunsuri fizice, 1.648 inși, cifră destul de mare. Talia mijlocie la recruții de aici e de 1^m. 65, adică numai cu 0.11^{c.m.} peste minimum cerut de 1^m. 54.

Pentru a veni în ajutorul su-

ferinșilor în comunele rurale, pe lângă medicul primar al județului și cei 3 medici de plăși (căci de punctul de vedere sanitar vechile plăși Horincea și Prut n'au fost întrunite nici o dată, ci și-a avut fie-care medicul seü), se mai află și 3 vaccinatori, 3 moașe de plăși și 16 moașe comunale. În fie-care comună e câte un dulap cu medicamentele cele mai neapărate. În T.-Bujor e un spital rural al Statului, înființat și construit în 1889, cu 40 paturi, cu un medic special; iar la Pechea e o infirmerie de 16 paturi, întreținută de județ și clădită în 1890/91 pe locul (5 hectare) hărăzit de filantropii soți Paraschiv și Maria Vasiliu, proprietari în j. Covurluii, cari afară de acest loc, au mai dăruit și 300 fălci pământ destinate pentru întreținerea infirmeriei, în special pentru cautarea bolnavilor de pelagră.

Locuri și persoane istorice. — În jud. Covurluii, lângă stația liniei ferate Bărboși, se află urmele unei cetăți romane numită *Gherghina* (*Ghertina*, *Tirighina*, *Țiglina*); asemenea și prin acest județ trece *Valul-lui-Trăian* sau a lui *Atanaric*, cum susțin unii istorici; nu mai puțină însemnatate istorică are și *Podul de la Bărboși* pe apa Siretului (v. n. respect.).

În județul acesta își au obârșia saă aședământul principal un număr de persoane, cari au jucat un rol însemnat în istoria modernă a Țerei. Între acestea se prenumără mai ales: ănteuil Domnitor al Romăniei- Unite, Alesandru Ioan Cuza (năsent la 1820, Domnitor de la 5/24 Ianuarie 1859 — 11 Fevruarie 1866, mort la 2 Maiu 1873); agerul și virtuosul bărbat de Stat Costache Negri, consilierul și cooperatorul cel mai d'aproape a lui Cuza-Vodă (născ. 1812, mort 1 Octombrie 1876); prințul Alexandru Moruzi Pecheanul, fost deputat și primar al Galaților (născ. 1820/21, mort la 1878 Fevruarie 6). Iar dintre cei în viață: d-nii Lascar Catargiu, prim ministru și fost locotenent domnesc (născ. în Noembrie 1823) și general de divisie Alexandru Cernat, fost ministru de resboi și generalisim al armatei române în timpul resboiului pentru neatărnare din 1877/78 (născ. la 17 Ianuarie 1828).

Covurluiul-cu-apă : pâraș ce curge pe valea omonimă saă a *Jorăștilor* (v. *Covurluiu-părău*),

Covurluiul-sec : pâraș ce afuează în pâraul Covurluiu (v. n. r.).

Covurluiului-sec (-Valea) : corespundătoare pârașului cu același nume dintre Vêrlezii și Jorăști.

Crăciuna saă Viorica : moșie a Statului, foastă pendinte de monastirea Adam, de 804 hectare (din cari 77 păduri și 9 vii), în com. Independența, pl. Siret; arendă 16.700 lei.

Crăești : com. rurală, în pl. Zimbru, la vr'o 10 k. m. în partea apusană de la Bujor și la 65 k. m. de la Galați, se mărginește la E. și N. E. cu teritoriul com. Jorăști, la S. și S. E. cu Vêrlezii, la V. cu Smulți și la N. și N. E. cu Drăgușeni. Situată pe dealul *Crăeștilor*, această comună e formată din un singur sat vechi răzășesc; numără 271 case, cu 221 contribuabili, 318 familii și 1.073 suflete, din cari 555 bărbați, 518 femei, 508 necăsătoriti, 478 căsătoriti, 81 veduvi, 6 divorțați, 241 cu sciință de carte, 832 fără. Ca străini, sunt aicea 4 familii israilite cu 18 suflete.

Suprafața teritoriului comunei Crăești e de 2.736 hectare, din cari 2.162 arabile, 50 pădure, 30 tufăriș, 280 emăș, 15 feneată, 114 vii și 85 vatra satului cu grădini, rîpi și pământ netrebnic.

Fiind teritoriū răzășesc, nu

se află în localitate proprietari mari; Statul însă posedă trupul de moșie *Uncanii* (v. n. r.).

Numărul total al vitelor e de 1.866 capite, și anume: 3 tauri, 305 boui, 198 vaci, 47 junci, 29 junce, 15 gonitori, 14 gonitoare, 45 mânzați, 38 mânzate, 149 viței; 2 armăsari, 64 epe, 92 cai, 18 berbeci, 942 ouși și 5 capre.

Se seamănă aice cu deosebire grâu, secară, popușoi și orz. Producția agricolă în total se socotește la 24.239 hectolitri, iar pe specii: 1.930 hl. grâu, 2.000 secară S-ta Eleña, 2.956 secară indigenă, 8.090 popușoi, 1.589 popușoi cincuantină, 7.128 orz, 336 malaiu și 180 fasole. Recolta mijlocie se cifrează la 16 hectolitri pe falce grâu de toamnă, 14 grâu de primăvară, 12 secară, orz și popușoi. Producția vinicolă e de 18.000 decalitri pe an.

În Crăești sunt 130 pluguri de sistem vechiu, 5 crășme și o prăvălie de alte mărfuri, vr'o 7 meseriași ordinari, 4 mori de vânt; industria casnică este neglijată, mai toate obiectele necesare se cumpără din târg; inul, cânepa și gândacii de mătasă nu se cultivă de loc, stupii de albine sunt vr'o 40; starea generală însă a crăeștenilor e bunșoară.

Veniturile acestei comuni se

urcă la 5.965 lei 40 bani, iar cheltuielile la 4.197 l. 62 b. Contribuțiile directe în total 11.129 l. 65 b.

Biserici 2: *Sf. Voievođi*, zidită în 1836, și *Sf. Nicolai* rezidită în 1838; ambele fără pământ; Craeștii formând o parohie, are un preut paroh și 2 cântăreți.

Școală e una, mixtă, din 1868, cu 59 elevi înscriși, din cari urmează regulat 41.

Prin teritoriul acestei comuni, nu însă prin sat, trece calea județeană Galați-Bêrlad, pe o întindere de 4 km.

Legenda populară spune că numirea de *Crăești* ar veni de la un *craiu*, aședat aice în timpurile vechi, ce ar fi avut un fiu cu numele *Bărbante*, care se căsătorise cu *Sița*, una din ficele *bănesei* din Baneasa (v. n. r.). Altă versiune însă atribuie întemeierea satului Crăești la trei bătrâni: Prosie, Sora și Bogdan, ce aveau porțiuni însemnate de pământ, ale căror hotare se cunosc și azi.

Crăeștilor (-Dealul): merge în direcție nord-sudică și, aproape de jumătatea căieii dintre Crăești și Vêrlezi, se termină în valea Rădeștilor (v. *Crăești-com.*).

Cuca: com. rurală, în pl. Siret, la 35 km. spre N. V. de la Ga-

lați, se mărginește la N. cu Băleni și Puțichioaea, la S. Pechea, la V. Cudalbi și Mânjina și la E. Fântânești, Măstăcani și Foltești. Are șesă cotuni: *Cuca* (reședința), *Slobozia-Ventura* (Vânturoaea), *Mavromol*, *Cotros*, *Oasele* și *Plevna*. Dintre acestea, numai *Oasele* (la 3 km. de la reședință) și *Plevna* sunt mai depărtate, iar *Oasele* și cea mai mare; asemenea toate sunt vechi și formate din foști clăcași, afară de *Plevna* formată din însurăței la 1882, și de câți-va răzăși în *Oasele*.

Numărul contribuabililor e de 347, familii 426 cu 1.914 suflete, din cari 992 bărbați, 922 femei, 1.024 necăsătoriți, 776 căsătoriți, 105 veduvi și 9 divorțați, 107 cu sciință de carte și 1.807 fără.

Pământul acestei comuni e mai mult argilos și năsipos; situația e caracterisată prin munți și dealuri numeroase. Suprafața teritorială se socotește aproximativ la 9.295 hectare, din cari 4.433 hr. arabile, 2.860 păduri și emăș, 72 vii și livezi, restul vatra satului, dealuri, drumuri și rîpi. Din acest pământ, 6.435 hr. aparțin proprietății mari, iar 2.860 proprietății mici (sătenilor). Proprietatea mare e reprezentată prin următoarele moșii: *Cotros*, *Sl. Ventura* și *Zăvoii*; Statul asemenea posedă

o hliză din moșiile *Mavromol* și *Oasele*.

Pe lângă agricultură și creșterea vitelor, sătenii din com. *Cuca* se ocupă și cu cultura viilor, mai ales în cotuna *Oasele*; iarna scot rădăcini și le duc la târg spre vîndare. Se seamănă aice: popușoi, secară, orz, ověz, grâu Banat (acesta cultivat numai de proprietarii mari și arendași). Recolta mijlocie e de 4½ chile la falce.

Statistica vitelor înfățișază cifrele următoare: 11 tauri, 1.504 boui, 511 vaci, 58 junci, 55 junce, 70 gonitori, 56 gonitoare, 115 mînzăți, 88 mînzate, 169 vițeii; 18 hărmăsari, 207 epe, 161 cai, 5.697 ouă, berbeci și capre.

Crășme sunt 9 și o pravălie cu mărfuri diferite; se află o moară cu aburi și una de vînt; femeile se ocupă mult cu țesăturile casnice și cu creșterea paserilor; mașini agricole 5 (la proprietarii mari), pluguri sistematice la locuitori 56.

Bugetul comunal se balansează la venituri cu 8.925 lei și la cheltuieli 8.816 pe an. Contribuțiile directe totale se ridică la 12.682 lei 29 bani.

Biserici 4: *Sf. Voevodă* în *Cuca*, zidită din 1863; *Sf. Împărați* în *Sl. Ventura*, din 1840; *Sf. Pantelimon* în *Cotros*, din 1851; și *Sf. Voevodă*

în Oasele, construită în 1839. Fie-care biserică are câte 8 $\frac{1}{2}$ fălci de pământ; întreaga comuna Cuca formează o parohie, cu catedrala Sf. Voevođi din reședința comunală, un preot paroh și 3 cântăreți.

Școli 2, amândouă mixte, în Cuca și Oasele; fie-care are câte 3 hectare pământ; totalul elevilor de la ambele școli în 1890 era de 110, din cari cu frecvență regulată 78.

De la Cuca în jos spre Pechea (12 k. m.) mergi prin o vale, unde se găsește un iezisor cu zăgaz; d'asemenea tot aicea e pădurea Cotros, ce aparține proprietății cu același nume, care se întinde până la moșia Odaia-Lupa, din com. Pechea.

Cuca : sat, reședința comunei cu același nume, plasa Siret, cu 79 familii și 345 suflete, o biserică și o școală (veđi *Cuca-comună*).

Cuca : pădure însemnată, ce-i dice și *Rădăcini*, între satele Cuca și Băleni.

Cuca-mică : hliză de moșie a Statului, numită și *Mavromol*, de 60 hr., în com. Cuca, pl. Siret; se arendează cu 700 lei.

Cucoana-Maria : numele popular și vechi al moșiei Slobozia-

Movilă, com. Tulucești, pl. Siret (v. *Slobozia-Movilă-moșie*).

Cudalbî : com. rurală, în pl. Zimbru, la 52 k. m. de la Galați, în partea cea mai extremă despre Apus a jud. Covurlui, și comuna cea mai însemnată din acest județ în privirea populației; se mărginește la E. cu Băleni și Oasele, la S. cu Mânjina și Călmățui, la V. Ivesti, Barcea, Dărăști și Drăgănești și la N. Puțeni (cari toate, începând de la Călmățui, sunt în jud. Tecuci).

Așezată pe valea *Gerului* (pârăul Geru trece chiar prin mijlocul Cudalbilor), această comună este formată dintr'un singur sat, cu aparență de orașel chiar, având o lungime de aproape 4 km. și lățime de 1 $\frac{1}{2}$ km., și e locuită numai de răzăși.

Populația Cudalbilor se cifrează ast-fel: 780 contribuabili, 1.149 familii cu 3.970 suflete, din cari 2.038 bărbați, 1.932 femei, 2.890 necăsătoriți, 869 căsătoriți, 209 veduvi, 2 divorțați, 592 sciutori de carte și 3.377 nesciutori.

Străini sunt: 12 familii de armeni cu 46 suflete, și 16 fam. de israeliți cu 44 suflete.

Suprafața teritoriului acestei comuni se socoate la 12.970 hectare, din cari 9.952 hr. 80

arii arabile, 110³/₄ vii, 433 emaş şi restul vatra satului, cu alte destinaţii şi netrebnic. Pământul de aici e mănş, negru, pe unele locuri şi năşipos; păduri mai nu se află de fel.

În afară de pământurile răzăşeşti, pe teritoriul Cudalbilor se află şi următoarele proprietăţi mai mari: *Pleşeşti* (2 trupuri), *Gologanu*, *Bezmanu*, *Bătrânul-Isvoreţ* şi *Ciudin* şi *Murgociu* (v. n. r.).

Plugăria, creşterea vitelor şi cultura viilor sunt ocupaţiile principale şi ale cudălbenilor; fruntaşii dintre săteni posedă până la 30-40 fălci de pământ; pluguri sistematice se numără vr'o 100. Dintre cereale, se seamănă mai mult secară şi popuşoi, grâu prea puţin. Producţia agricolă totală în 1891 a fost de 68.376 hectolitri, sau pe specii: porumb 12.140 hl., 9.696 grâu, 11.016 secară, 16.848 orz, 12.140 ovéz, 6.424 păring, 36 cartoafe, 41 fasole, 20 mazere, 15 linte, 164 mălaiu. Producţia medie pe hectar este: grâu 8 hectolitri, secară 12, popuşoi 20.

Vitele cudălbenilor se cifrează: tauri 3, boui 1.608, vaci 808, junci 83, junce 31, gonitori 40, gonitoare 31, mânzaţi 77, mânzate 74, viţei 69; haramasari 1, epe 163, cai 407; asini 3; berbeci 188, ouă 4.196,

capre 23, şapi 5; porci scopiţi, 980, vieri 390, scoafe 835, purcei 2.760.

Crâşme sunt 18, ţinute parte de români parte de armeni; prăvălii de manufactură 5 (4 ţinute de armeni şi 1 de un evreu); meseriaşi dintre români puşini, croitori 3 evrei; tot de evrei se vënd până şi icoanele bisericesti.; funcţionează aici o moară cu aburi.

Bugetul comunal se balansează la venituri şi cheltuieli cu aceeaşi sumă de 12.240 lei 75 bani pe an. Contribuţiile directe se ridică în total la 25.467 lei 68 bani.

Biserici 4: *Prea Cuvioasa Paraschiva*, *Adormirea M-cii D-lui*, *Sf. Dimitrie* şi *Sf. Voevođi*; întreaga comună formează o parohie, cu catedrala P. C. Paraschiva, 1 preut paroh, 2 preuţi ajutori şi 6 cântăreţi; bisericile, fiind răzăşeşti, n'au pământ rural, Adormirea însă are 10 fălci hărăzite de dascalul Costin Chebac.

Oea muş vechiă dintre bisericile din Cudalbi e *P. C. Paraschiva*, construită întâiaşi dată din bârne la 1805, apoi refăcută de zid gros de aproape un metru în curgere de 15 ani (1840-55), fu sfinţită la 14 Octombrie 1855. *Adormirea*, începută a fi zidită la 1861, se sfinţi la 1863; e o biserică

foarte frumoasă și bine înzestrată, învălită cu scânduri, datează din 1833 luna Maiu, din timpul episcopului Meletie al Romanului. *Sf. Voevođi*, cea mai mică și cea mai nouă dintre bisericile din Cudalbi, dar și în cea mai rea stare, având chiar temelia stricată.

Școli 3: două de băeți și una de fete; cea dintâia dintre școlile de băeți e înființată în 1864, cu 126 elevi înscriși în 1890; a doua din 1874, cu 125 școlari regulați din 139 înscriși; școala de fete număra în același an 38 eleve înscrise, din cari cu frecvență regulată 32. Ca produs al școlilor de băeți de la înființare până ađi se numără vr'o 100 absolvenți, din cari cei mai mulți se ocupă cu plugăria, iar unii s'aú făcut preuți, învățatori sau meseriași.

Vechimea înființării satului Cudalbi este foarte depărtată. Versiunea cea mai răspândită arată că numirea acestui sat ar veni de la un oare-care *Manolachi Cudalb*, oștean în timpul lui Ștefan-Cel-Mare, căruia i s'ar fi hărăzit pentru vitejia sa loc de sălășluire și de hrană în această parte a Țerei; chiar și ađi există în Cudalbi, în partea din jos, un drum care se numește „drumul lui *Manolachi*“. Pe lângă acest *Manolachi Cudalb*, tradiția populară mai

citează ca întemeietori ai satului și pe căpitani *Beșivu* și *Obreja*, tot din oastea lui Ștefan-Vodă. Cu toate acestea un uric, scris în slavonește, din 1472 luna Iunie în 25 zile, al cărui original se află la rězășul din Cudalbi Vasile Constantin Corciovă, fiul decedatului Constantin Popa Lupu Corciovă, vorbește numai de vornicul *Ștefan Cudalb* și *Izbașa Ioan Vrabie*, cărora li s'a hărăzit o bucată de pământ peste valea Gerului, în locul unde ađi e satul Cudalbi. Iată textul acestui uric în traducția română:

« *Milostivirea mea Ștefan-Voevod stăpânitor pământului Moldovei; iată aú venit înaintea noastră și înaintea boerilor noștri ai Moldovei, slugile noastre Ștefan Cudalb vornicu și Izbașa Ioan Vrabie, în auđul tuturor credincioșilor boerilor noștri mari și mici cu jalbă ca să ne milostivim asupra lor, și ne-am primit cererea lor, și ne-am milostivit asupra slugilor noastre Ștefan Cudalb vornicu și Izbașa Ioan Vrabie; le-am dat o bucată de pământ peste valea Gerului în curmezis, spre Apus până în matca Hereteilor, și spre Răsărit până în valea Țigancei, ce se apropie de apa Mânjinei și merge marginea din jos până la Troiandolu, și capi-*

tele se hotărăsc cu moșiile Bujorăștii și Gologanu, și la această parte de pământ să fie volnici a stăpâni ei și frații lor și surorile lor și fecerii lor, și nepoții lor, strănepoți și sprestrănepoții lor, și toți cari se vor trage din neamul lor, neștrămutați nicio-dini-oară în veci, și le-am făcut această foaie scrisă uric dat la mâna lor, și spre aceasta este credința Domniei mele de mai sus numită Ștefan-Voevod, și credința a tuturor boerilor noștri ai Moldovei mari și mici, și spre mai mare tărie și întăritură a tuturor de mai sus scrise, am poroncit credincios boerului nostru D-sale Tudor Logofăt să scrie și peeceta noastră să o lege către această carte a noastră.»

[L. S. D.]

Veleatu 6980 (1472)
Iunie 25 zile.

Grigorie Vis vel logofăt scris de pe ispisocu vechiū pe sêrbie de la Ștefan-Voevod Domn Țerei Moldovei, scris la Z. A. H. Iunie 25 zile.

Cuza-Vodă : sat, în com. Slobozia-Conachi, pl. Siret; el este format din însurăței împroprietăriți pe moșia Statului în 1879 (delimitarea definitivă terminată în 1885); numele îl poartă de la primul Domnitor al României-Unite, Alexandru I. Cuza, cel ce a împroprietărit pe țerani la 1864. Acest sat numără 116 case, 113 familii, cu 637 suflete; el este foarte aproape (vr'o 50-60 metri) de Slobozia-Conachi și, ca toate satele de curând înființate, este făcut după un plan sistematic și frumos.

D.

Dabău (-*Movila lui*): aflătoare pe trupul moșiei Ceorică, com. Cudalbi, pl. Zimbru, spre E. de satul Cudalbi.

Dancu : baltă, formată de vîrsăturile Prutului, în com. Foltești, pl. Prut.

Dancăi (-*Valea*) : pe teritoriul com. Filești, pl. Siret.

Darzului (-*Valea*) : în cuprinsul teritoriului com. Cuca, pl. Siret; se întinde până în dreptul pădurei Cotros.

- Dălbăneasa** : carieră de petriș în comuna Fârțânești, pl. Prut, pe un deal spre Vest.
- Dănești** : trup de moșie, stăpânit de parte din rezașii com. Oancea, pl. Prut.
- Dealul** : deal aflător între pâraele Covurluiului și Suhuluiului, care atinge comuna Măstăcani numai cu o parte din coasta sa despre Est, formând valea și șesul pâraului Covurluii.
- Dealul-despre-Butora** : ramificație a dealului dintre pâraele Covurluii și Suhuluii, din comuna Măstăcani, pl. Prut.
- Diocheților (-Dealul)** : în cuprinsul com. Drăgușeni, pl. Zimbru.
- Diocheților (-Valea)** : corespondentă dealului cu același nume.
- Diocheți** : moșie particulară de 1.510 hectare, în com. Drăgușeni, pl. Zimbru.
- Diocheți** : sat, în com. Drăgușeni, pl. Zimbru, așezat pe valea și dealul omonime, în partea apusună a reședinței comunale; numără 184 case, 184 familii cu 843 suflete. Până la 1 Martie 1886 Diocheții formau comună a-parte.
- În mijlocul acestui sat se află o ripă numită *Ripa-Gălățenilor*, nume ce se susține că i-ar veni din timpurile vechi când, de frica Turcilor și a Tătarilor, mulți gălățeni își găseaă aice loc de scăpare.
- Dodu** : bălțiță, formată din versăturile Prutului, pe teritoriul com. Măstăcani, pl. Prut.
- Doncești** : vale în com. Măstăcani, pl. Prut, formată de *Dealul-despre-Butora* (v. n. r.).
- Drăculești** : moșie particulară de 1.716 hr., în com. Măstăcani, pl. Prut. Pământul acestei moșii se specifică așa : 1.001 hr. arabile, 35 vii, 100 feneată, 43 bălți și stufărie, 140 emăș, 394 pădure și 3 vatra satului cu același nume.
- Drăculești sau Tolica** : sătișor, în com. Măstăcani, pl. Prut, în partea orientală și la depărtare de 2 kilometri de reședința comunală; are vr'o 10 case cu 18 suflete. Locuitorii de aice sunt numai servitori ai proprietarului moșiei cu același nume.
- Drăgușeni** : moșie particulară de 600 hr., în com. omonimă, pl. Zimbru.
- Drăgușeni** : com. rurală, în pl.

Zimbru, la depărtare de 72 kilometri de la Galați, în regiunea nord-vestică a jud. Covurlui, se hotărăște la N. cu com. Bursucani, la E. cu Jorăști și Crăești, la S. cu Smulți și la V. cu com. Fundeanu (jud. Tutova). Această comună e udată de un crac al pârăului Suhu-lui, care isvărește chiar de pe teritoriul său. În privirea situației, pământul e mai mult șes; sunt numai două dealuri și văi mai principale: a *Bursucanilor* și *Diocheșilor*.

Comuna Drăgușeni e formată din trei cotuni: *Târgul-Drăgușeni*, *Diocheșii* și *Ghingheștii*, cele două dintei separate între ele numai cu 200 metri de distanță, iar a treia la depărtare spre N. cu vr'o 5 kilometri. Pe lângă aceste sate, mai este în apropiere de Ghinghești și un grupuleț izolat de câte-va stâne, numit *Tâlpăloaca*. În toată comuna sunt 340 case, contribuabili 268, familii 387 cu 1.557 suflete, din cari 772 bărbați, 785 femei, 834 necăsătoriți, 623 căsătoriți, 100 văduvi, 229 cărturari și 1.328 necărturari. Locuitorii acestei comuni sunt români, foști clăcași împroprietăriți, afară de T.-Drăgușeni, unde sunt mai mult mici negocianți și meseriași evrei. Numărul evreilor e de 46 familii cu 269 suflete.

Natura solului com. Drăgușeni este argilo-nășipoasă. Suprafața teritoriului se cifrează la 2.548 hectare, din cari 1.875 aparțin proprietății mari și 673 celei mici. Sunt aice don'e proprietăți mari: *Diocheșii* și *Drăgușeni*.

Sămănăturile mai obicinuite sunt: grâu, popușoi, secară, orz, ověz, cartoafe, fasole etc. Producția agricolă totală e de 23.990 hectolitri, iar pe specii: 1.445 grâu, 6.460 secară, 4.999 orz, 7.768 popușoi, 3.228 ověz, 90 in, 300 kilograme fasole etc. Recolta medie pe hectar e de 17 hectolitri. Se mai ocupă sătenii locali cu cultura viilor și a pomilor fructiferi, precum și cu cărăușia.

Numărul total al vitelor e de 1.234 capite, din cari 468 boui, 2 buhai (taurii), 264 vaci, 56 juncani, 35 junce, 38 mânzați, 38 mânzate, 46 vișei; 74 cai, 26 epe, 4 harmasari, 5 noatini; 146 ouă, 2 berbeci, 59 capre; 71 mascuri (porci).

Comerțul și industria sunt represintate prin 11 crășme, 10 prăvălii de manufactură, 5 băcănii, 2 pitării, 2 căsăpii și o fabrică cu prăvălie de luminări de ceară (a unui evreu); în fie-care săptămână se face târg; ca meșteșugari sunt: 6 croitori, 6 ciobotari, 2 saidacari, 2 mindirgii, 1 armurier, 1 boiengiu

și un stoler, iar în sat sunt câți-va rotari și lemnați; mori cu aburi 4, toate aparținând proprietarilor evrei, măcinând fie-care anual câte 700 chile făină. Femeile românce în majoritate lucrează inul și cânepa; puține însă se ocupă cu cultura vermilor de mătăsă; albine cultivă un singur locuitor (având vr'o 30 stupi).

Veniturile comunale se cifrează la 5.577 lei, iar cheltuielile 5.239.—Contribuțiile directe se urcă în totul la 12.259 lei 33 b.

Biserici 2: *Sf. Ioan-Botezătorul* în Drăgușeni, vechiă de vr'o 100 ani; și *Sf. Gheorghe* în Diochești, de vr'o 120 ani, ruinată și închisă; bisericile au 17 fălci pământ; întreaga comună Drăgușeni formează o parohie cu catedrala Sf. Ioan, un preot paroh și 3 cântăreți.

Școli asemenea 2, una de băeți și alta de fete; cea de băeți cu 40 elevi regulați din 50 înscriși, absolvenți de la înființare 30; cea de fete cu 40 eleve ce urmează regulat din 55 înscrise, numărul absolventelor de la înființare fiind de 29; școala de fete de aici e cea mai frecventată din tot județul.

Drăgușeni (-*Târgul*): reședința com. Drăgușeni și a pl. Zimbru, târgușor locuit de 125 familii cu 567 suflete (dintre cari 46

fam. cu 269 suflete de israeliți), o biserică și 2 școli (v. *Drăgușeni*-com.).

Drumul-Brăilei; un deal, ce începe tocmai de pe teritoriul com. Lupești, pl. Horincea, și se termină la Cealmău, în fața Folteștilor; pe culmea acestui deal se află un drum pe unde, după spusa bătrânilor, trecea în vechime hoardele turcești de la cetatea Brăilei la Hotin.

Altă versiune populară asupra *Drumului Brăilei* este: Acest drum începe de la Brăila și se finește la Hotin, în Nordul Basarabiei; de la Brăila vine pe la Vădeni (Siret), pe lângă Filești, Tulucești, apoi drumul mare drept la Cealmău, unde era *Baia-Turcească*, conac al Turcilor, și o mică autoritate pentru ghiauri (creștini); de aici pleacă spre Măstăcani și merge spre Nord pe culmea dealului cu același nume, pe moșia Pașcanilor, Vlădeștilor, Oancei și, la gura Chirileștilor (Oarbei), se coboară iarăși la calea județană și străbate prin Rogojeni spre Nord pe culmea dealului omonim, trece pe lângă Vădeni (moșie a Statului), de unde dă în județul Tutova la comuna Blăgești, Igești, pe lângă Epușeni; de aici intră în județul Fălciu, unde se bifurcă spre Răsărit cu trecătoare prin Leova

iar la casuri prin Sculeni și chiar prin Brânza (moșie a răposatului bărbat de Stat M. Cogălniceanu); apoi merge direct spre Bălți și apoi la Hotin.

Bătrânii povestesc că acest drum era pretins de Turci ca drept al lor, pentru trecerea tuturor hoardelor tătărăști, ienicerăști etc.; și de multe ori nici nu lăsașu pe creștini și păcămeneni să treacă pe el.

Drumul-lui-Arghir: cale aflătoare între Galați și Pechea, pl. Siret.

Dunărea: marele fluviu, ce se chema la Greci Ἰστρος, la Români *Danubius*; isvorăște din *Pădurea-Neagră* (Schwarzwald-Marele Ducat de Baden), percurge o distanță de 680 leghe (o leghe=3 mile=4.827^m. 945) și atinge următoarele țări: Ducatul de Baden, Württemberg, Bavaria, Austro-Ungaria, Serbia, România, Bulgaria și Basarabia (Rusia). Acest fluviu se împarte în trei părți: 1) *Dunărea-de-sus*, de la izvorul său până la versarea Moravei într-însa, lângă Presburg în Austria mică; 2) *Dunărea-de-mijloc*, de la Morava până la versarea Cernei în ea, aproape de Orșova; 3) *Dunărea-de-jos*, de la Orșova până la Marea-Neagră, în care se varsă Dunărea prin

cinci guri (Delta), din cari mai principale sunt trei: *Oceacoff-Kilia*, *Sulina* și *Sf. Gheorghe*. Brațul Sulinei este acel ce servește navigației.

Dunărea udă România în partea stânga de la satul Orșova (jud. Mehedinți) până la Prut, iar de aici prin brațul Kiliei atinge Basarabia până la Marea-Neagră; iar în partea dreaptă teritoriul român este udat de bătrânul fluviu din jos de Silistra (Dobrogea) iarăși până la Mare.

Cursul Dunărei e de 2.800 kilometri; rapidiciunea 7 km. pe oră; adâncimea variază: la Ulm 7 picioare, la Ratisbona 11, la Passau 17, la Galați 25^m.₅₀, la Sulina 17 picioare. Basiful fluviului ajunge la o lățime de 185 leghe, iar suprafața totală e de 40.075 leghe patrate, e deci al doilea fluviu european, după Volga.

Dunărea leagă Marea-Neagră cu Marea-Nordului, Constantinopolul cu Rotterdamul prin *Canalul Ludovic*, început de Carol-cel-Mare și terminat nu de mult de Regele Bavariei. Legătura aceasta se va prescurta mult prin podul pe Dunărea, ce construiește acum România la Fetestii (jud. Ialomița), în dreptul Cerna-Vodei, pod a cărei temelie s'a pus la 9 Octombrie 1890 și va fi cel mai

mare de pe continentul European și al treilea clasat din câte există în lume. Acest pod va avea o lungime de 750 metri, temelile sale sunt făcute la o adâncime de 27—30 metri, înălțimea va fi de 30 metri d'asupra apelor celor mai mari, spre a pute trece liber vapoarele cele mai mari; pila boltită despre Fetești este așă la o adâncime de 16 metri de deșupra nivelului apelor. Construi-

rea podului se va termina peste 4 ani de la punerea temeliei.

Fluviul Dunărea udă jud. Covurlui în partea sudică, servindu-i ca frontieră naturală, pe o lungime de 15 kilometri, între gurile Siretului și Prutului. Adâncimea sa în dreptul Galaților e de 25^{m. 50} la apele ordinare și 29^{m.} la apele mari; iar panta sa numără 443 decimilimetri pe kilometru.

E.

Elanul: pârăeș, ce isvorăște din jud. Fălciu, trece prin Tutova; iar în Covurlui numai se varsă în Prut prin balta *Rădianu*, de pe teritoriul satului Vădeni, comună Rogojeni, pl. Horincea. El se găsește în sus de satul Vădeni și are o gârlă de scurgere numită *Haiu*.

Epei (-Valca): în cuprinsul teritoriului com. Cudalbi, pl. Zimbru, în partea despre E. a comunei, începând de la hotarul moșiei Măcișeni și terminându-se în valea Gerului, pe moșia Ciubucci.

F.

Fântânele: sat, în com. Tulucești, plasa Siret (vezi *Tulucești-com.*).

Fântânele: sat, în com. Foltești, pl. Prut, cu 131 familii, și 588 suflete, o biserică și o școală (v. *Foltești-com.*).

Fântana-Gerului: moșie parti-

culară în 2 trupuri, din cari unul de 1.086 hectare 8 ari și altul de 672 hr. 10 ar., în comuna Mânjina, pl. Siret.

Fântana-Mare: pârăeș în cuprinsul com. Gănești, pl. Horincea, isvorind din o rîpă cu sălcii în

apropiere de biserica Sf. Nicolae din Gănești.

Fântâna-Tiganului: moșie particulară de 1.145 hr. 84 ar., în com. Vlădești, pl. Prut.

Fârțânești: moșie a Statului ce-î dice și *Mavromolul*, în întindere de 160 hectare (osebit de 357 1/2 hr. pădure), în comuna Fârțânești, pl. Prut; se arendează cu 3.000 lei.

Fârțânești: com. rurală în pl. Prut, așezată pe valea Covurluiului, la distanță de 41 k. m. de la Galați; se mărginește la N. cu cot. Roșcani (com. Vlădești), la S. cu cot. Fântânele (com. Foltești), la E. comuna Măstăcani și la V. Băleni.

Această comună este udată în partea estică de pârăul Covurlui și e formată din un singur sat rezășesc; mai la o parte însă, se află un grupușor de câte-va case numit *Slobozia-Butora*, care atârnă tot de Fârțânești, fără a constitui o cotună a-parte.

Vechimea Fârțâneștilor este foarte depărtată; numărul caselor sale e de 397, contribuabili 293, familii 428 cu 1.726 suflete, din cari 870 bărbați, 856 femei, 889 necăsătoriți, 732 căsătoriți, 105 văduvi, 154 cu știință de carte și 1.572 fără.

Situația teritoriului acestei comuni e mai mult ridicături, prea puține văi și șesuri; pământul e favorabil culturii, mai ales partea numită *Valea-Părului* și *Valea-Rădiciului*; sunt însă și terenuri mai năipoase, favorabile mai mult culturii ovăzului și cartoafelor.

Suprafața sa e de 4.776 hectare, din cari 2.646 arabile, 1.000 emăș, 340 pădure, 540 tufăriș, 10 fâneață, 18 vatra satului.— Dintr'acestea, vr'o 200 hr. sunt proprietatea Statului, cari negreșit se vor vindé în loturi sătenilor lipsiți.

Pe lângă plugărie și creșterea vitelor, locuitorii de aici se mai ocupă mult cu cultura viilor și cărăușia. — Se seamănă popușoi, grâu, secară, orz, ověz, mei și cânepă. — Producția mijlocie totală e de 18.264 hectolitri, iar pe specii la un hectar și în total vine: grâu 14 hl, total 432; secară 14, total 6.832; orz 12, total 1.440; popușoi 12, total 8.568; ověz 8, total 720; mei 12, total 264; cânepă 2, total 8.— Sunt apoi în Fârțânești 356 vii, în întindere de 170 1/2 hectare, cari produc anual până la 66.880 decalitri vin.

Numărul vitelor e de 1.755 capite, din cari tauri 8, boui 738, vaci 471, junci 41, junce 36, gonitori 55, gonitoare 71,

mânzați 85, mânzate 95 și viței 155.

Pluguri 160, din cari 20 sistematice și 3 grape de fer; mașină agricolă una. — Crășme 5, mori cu aburi 2; femeile se ocupă mult cu industria casnică, precum țesături de lână, bum-bac, alesături, scoarte etc.; sunt renumite fărțănencele în tot județul în privirea hârniceii și mai toată îmbrăcămintea, nu numai femeiască dar chiar și cea bărbătească, este produs al mânelor femeiești de aici. — Iarna sătenii din Fărțânești se ocupă și cu tăietul (cositul) stufului în bălțile vecine; în majoritatea lor sunt oameni cu-prinși, și această comună e una din cele mai frumoase ale județului Covurlui.

Veniturile comunale se cifrează la 5.399 lei 30 bani, iar cheltuielile la 4.102 lei 50 b. — Dările directe în total se ridică la 7.408 lei 33 bani.

O singură biserică e în Fărțânești, *Sf. Voievođi*, vechiă și aproape ruinată, dar se construște acum una nouă; biserica n'are pământ; această comună împreună cu satul Puțichioaea (com. Bujor) formează o parohie, cu un preot paroh, un preot ajutor și 4 cântăreți.

Școală asemenea una singură, mixtă; în 1889/90 avea 62 elevi,

din cari cu frecvență regulată 42; fără pământ; de la înființare până azi a dat 50 absolvenți.

Calea județană Galați-Bêrlad trece pe lângă viile Fărțâneștilor, din partea sud-vestică; mai sunt apoi căi vecino-comunale, cari leagă această comună cu Măstăcani, Puțichioaea și Roșcani.

Filești: vale în comuna omonimă, pl. Siret.

Filești: pârăeș în comuna cu același nume, pl. Siret.

Filești: comună rurală în pl. Siret, cea mai apropiată de Galați, la distanță numai de 3 km. în spre Vest, se mărginește la E. cu reședința județului și com. Tulucești, la V. cu Braniștea, la N. Foltești și la S. riul Siret și Dunărea.

În cuprinsul teritoriului acestei comuni se găsesc apele următoare: pârăul ce trece prin mijlocul satului Filești, format din alte patru mai mici, ce curg din văile *Dancăi*, *Satu Costi*, *Slobozia* și *Filești*, și care pârău dă în Siret prin balta *Cătușa*; pârăeșul *Filoaea* sau *Făloaea* ce se perde în Cătușa; *Siretul-Stătător* și balta *Gheboasa*.

În comuna Filești sunt șesă

cotuni: *Filești* (reședința) ce-i dăce în vorbirea populară și *Calica, Satu Costi, Bărboși, Movileni, Șendreni* (Serdaru) și *Smârdan*. Locuitorii sunt foști clăcași și însurăței împroprietăriți; numărul tuturor contribuabililor e de 332, familii 457 cu 1.857 suflete, din cari 983 bărbați, 874 femei, 1.017 necăsătoriți, 772 căsătoriți, 68 veduvi, 273 sciutori de carte, 1.584 nesciutori. Străini nu se află în com. *Filești*.

Suprafața teritoriului acestei comuni e de 10.384 hectare 66 arii, ast-fel specificate după întrebuințare: 8.183 hr. 89 ar. arabile, 1.907 hr. 62 ar. eমাশ, 50 feneată, 449 vii, 37 păduri 206 bălți, și restul vetrele satelor și pământ nefolositor. Din acest pământ, mai mult de 9.000 hr. aparțin proprietății mari; restul sătenilor. Proprietatea mare este reprezentată prin următoarele moși: *Filești* (Calica), *Satu Costi, Movileni, Bărboși, Șendreni* (2 trupuri), *Gheboasa, Cismelile-mici, Țiglina, Șendreni* (Serdaru). *Rusca-mare* și *Rusca-mică* (v.n.r.)

Producția agricolă a terenului lucrat în 1887 a fost 5.525 hectolitri secară, 46.608 popușoi, 20.213 orz, 12.665 ovéz, 2.770 malaiu (meiu), 2.248 grâu; 200.000 kilgr. cartofe, 22.000 fasole, 6.000 linte și 16.000 mazere.

Vii sunt foarte multe; cele mai numeroase se găsesce pe moși particulare cu bezman sau dijmă; producția mijlocie se so-coate la 7.110 hectolitri vin. Cele mai multe vii sunt pe valea Catușa și aparțin Gălațenilor.

Numărul total al vitelor e de 4.142 capite, din cari 10 tauri, 562 boui, 595 vaci, 362 viței; 214 cai, 151 epe, 105 mânzi, 33 mánzati, 110 mánzate; 6 bivoli, 7 bivolițe; 1.601 ouí, 11 capre; 435 porci.

Crâșme sunt 40, cari dau cel mai mare venit bugetului comunal. Veniturile comunei se urcă în total la 29.912 lei 65 bani pe an, iar cheltuielile la 19.992 lei 30 bani; e cel mai mare buget de comună rurală din acest județ. Dările directe se însumează la 39.108 lei 28 bani.

Biserici 4: *Sf. Treime* în *Filești*, înființată din 1852, se găsește sub îngrijirea proprietarului moșiei, care e d. D-r Aristide Serfiotti, unul dintre medicii cei mai distinși din Țară; *Sf. Voevođi* în Satu Costi, din 1876-77; *Sf. Voevođi* în Șendreni, din 1872; *Sf. Gheorghe* în Movileni, a proprietății; cele dintei trei au pământ; la biserica din *Filești* este cavoul familiei Serfiotti, iar la *Movileni* a familiei Petre Constatin.

Comuna Filești formează două parohii: *par. Filești*, cu catedrala Sf. Treime, formată din satele Filești, Satu Costi și Smărdan, 2 biserici, 1 preot paroh, 1 preot ajutor și 3 cântăreți; *par. Serdaru*, cu catedrala Sf. Voevođi, din satul omonim, formată din cot. Serdaru și Bărboși-Movileni, 2 biserici, 1 preot paroh și 3 cântăreți.

În Filești (Calica) proprietatea are o grădină frumoasă. Aice, în ziua Sf. Treimi, cu ocazia patronului (hramului) bisericeii, se face o tradițională serbare religioasă și populară, la care ie parte foarte multă lume din Galați.

Școli 3 : una în Filești, mixtă, cu 25 elevi; a doua în Șendreni, cu 36 elevi; a treia în Satu Costi, cu 35 școlari.

Pe teritoriul acestei comuni trece șoseaua națională și linia drumului de fer; iar la Bărboși se află gara cu același nume, în apropierea căriea pe Siret e podul de lă Bărboși. Tot pe aice trece linia fortificațiilor Galați-Nămoloasa-Focșani. Prin satul Filești străbate șoseaua vecino-comunală precum și linia telegraf-poștală, ce merge la Pechea.

Tot pe teritoriul com. Filești, lângă Bărboși, sunt și urmele vechii cetăți romane *Gherghina* (v. num. respect.).

Filești (Calica) : sat și reședința comunei cu același nume, în pl. Siret, cu 137 familii și 486 suflete, o biserică și o școală (v. *Filești-com.*).

Filești : moșie particulară de 2.431 hectare, în comuna cu același nume, pl. Siret.

Filioara saŭ Făloaea : vale pe care e aședat satul Filești și pe unde curge un pâraeș. Această vale se unește cu valea Filești spre Sud de satul omonim; prin ele curg pâraeșele ce se varsă în balta Cătușa.

Filioara saŭ Făloaea : pâraeș format din alte patru mai mici, în valea unde e satul Filești, pl. Siret.

Fluturele : punct teritorial principal în partea vestică a văiei Lozova, com. Braniștea, pl. Siret.

Foltești : com. rurală, în pl. Prut, la depărtare de 34 k.m. de la Galați, se mărginește la N. cu Măstăcani, la N. V. cu Fărțănești, la S. Frumușița și la E. riul Prut prin versăturile sale. În această comună e dealul *Baba-Draga* și valea mlăstinoasă *Cealmăul* (v. n. r.). Apa ce udă teritoriul Folteștilor e lacul *Covurluiu*, pe malul sudic al căruia se află.

Trei cotunî fac parte din această comună: *Folteştii* (reşedinţa), *Fântânele* şi *Stoicanii*; din aceste două din urmă, întâia mai spre S. V. şi a doua mai spre E. de reşedinţa comună. Mai sunt şi căşlişoarele *Stoicanii-Celâţuici* şi *Mogoş*, cari însă nu comptează în cotunî a-parte. Locuitorii sunt români foşti clăcaşi împroprietăriţi; se găseşte totuşi şi un număr de străini în serviciul proprietăţii mari, precum şi vr'o 7 familii de israeliţi cu 31 suflete, cari se ocupă cu prăvăli de manufactură şi alte mărfuri, căci cotuna Folteşti e chiar un târguşor rural. Numărul contribuabililor e de 334, familii 601 cu 2.110 suflete, din cari bărbaţi 1.078, femei 1.032, necăsătoriţi 1.130, căsătoriţi 803, văduvi 176, divorţat 1, cu sciinţă de carte 311, fără 1.799.

Suprafaţa teritoriului întreg a com. Folteşti se socoate la 12.870 hectare, din cari vr'o 11.440 aparţin proprietăţii mari, formată din o singură moşie ce poartă numele comunei şi care e cea mai mare din tot judeţul; iar restul sătenilor.

Ocupaţia locuitorilor e agricultura, crescerea vitelor, cultura viilor şi pescăria în lacul Covurluiu şi în vărsăturile Prutului; iarna se ocupă şi cu

tăietul stufului în bălţile învecinate.

Veniturile comunale se ridică pe an la 20.637 lei 62 bani, iar cheltuielile la 19.947 lei 68 bani. Dările directe totale se cifrează la 12.244 lei 20 bani.

Biserici 3: *Sf. Voievođi* în în Folteşti, *Sf. Apostoli* în Fântânele şi *Prea Cuvioasa Parascchiva* în Stoicani; tus-trele au câte 8½ fălci pământ rural; cotunile Folteşti şi Stoicani, constituind după noua aşedare a parohiilor, o singură parohie, cu catedrala *Sf. Voievođi*, i se destinează un preut paroh şi 3 cântăreţi; iar cotuna Fântânele e alipită de parohia *Scânţeeşti* (v. n. r.).

Şcoli asemenea 3: una de băeţi în reşedinţa comună, avea 42 elevi în 1889, alta de fete, tot în reşedinţa, cu 18 eleve; a treia în Fântânele, mixtă, cu 24 şcolari.

Chiar prin mijlocul satului Folteşti trece şoseaua judeţană Galaţi-Bérlad, precum şi linia ferată cu acelaşi nume, având gară şi aici.

Folteşti: satul principal şi reşedinţa comunei cu acelaşi nume, în pl. Prut, pe malul lacului Covurluiu, care îl disparte de Măstăcani; numără 224 familii cu 879 suflete, o biserică şi 2 şcoli (v. *Folteşti-com.*).

Foltești: moșie particulară de vr'o 11.444 hectare, cea mai întinsă din tot județul Covurlui, în comuna cu același nume, pl. Prut. Pământul acestei moșii se specifică ast-fel: 3.432 hr. arabile, 740 hr. 74 ar. fâneață, 1.241 hr. 24 ar. emaș, 1.706 hr. bălți cu apă, pește și stuf, 304 hr. 61 ar. ezerul Covurlui cu pește și stuf, 109 hr. 67 ar. vii cu dijmă, 3.607 hr. 89 ar. pădure și tufe și 59 hr. 70 ar. în comune părți rezervate boerești, deosebit de drumuri. Odată-oară această moșie a fost proprietatea locotenentului colonel I. Alexandri, fost ministru al Țerei în străinătate și fratele bardului Românismului Vasile Alexandri.

Frumușița: comună rurală în pl. Prut, aflătoare în valea și pe malul Prutului, a treia comună în această linie de la Galați și la distanță de 24 k. m. de la capitala județului; se mărginește la N. cu Foltești, la E. cu lacul Brateș, la S. cu Șivița și la V. cu teritoriul com. Pechea. Numără 4 cotuni: *Ijdileni*, *Frumușița* (reședința), *Tămăoani* și *Scântești*; cele trei dintei în linie dreaptă sud-nordică, iar a patra la vr'o 9 k. m. în spre V. de reședința comunală.

Locuitorii din toate cotunile

acestei comuni sunt foști clăcași improprietăriți la 1864; ei se cifrează ast-fel: contribuabili 384, familii 668 cu 2.262 suflete, din cari 1.158 bărbați și 1.104 femei, 1.045 necăsătoriti, 1.077 căsătoriti, 140 veduvi; 90 cu știință de carte și 2.172 fără.

Situația terenului com. Frumușița este variabilă: dealuri, văi și locuri plane. Suprafața sa se socoate la 11.286 hectare, din cari arabile 8.641, pădure 1.600, emaș 400, fânețe 200, vii 294, vetrele satelor 97 și restul pământ netrebnic. Din acestea, 9.438 aparțin proprietății mari și 1.848 celei mici. Proprietatea mare e reprezentată prin moșiile *Frumușița* (2 trupuri) și *Ijdileni*.

În această comună se cultivă de proprietari, arendași și săteni în termin mijlociu ca la 4.104 hectare, din cari 1.070 pentru popușoi, 1.072 $\frac{1}{2}$ secară, 858 grâu, 429 orz, 214 $\frac{1}{2}$ ovéz. Produsul mediu e de 5—6 chile pe falce.

Vite sunt 5.344 capite, din cari 1.450 boui, 765 vaci, 87 cai, 125 epe, 270 capre și 2.439 ouă; pentru reproducție sunt: 8 buhai (tauri), 156 berbeci, 14 harmășari și 20 țapi.

Ocupația locuitorilor, pe lângă plugărie, creșterea vitelor și cultura viilor, e și scoaterea

rădăcinilor de copaci din pădure (mai ales în Scântești), spre a le aduce de vîndare la târg, precum și cu scoaterea petrișului din carierele aflătoare în această comună și tăietul stufului; vînează apoi și păsări sălbatice și pește în Brateș.

Crășme sunt 14, mori cu aburi 2, batoze de trierat 3 și de bătut popușoi 3, pluguri 331; din cari 116 de fer. Femeile se ocupă cu industria casnică.

Veniturile comunale se cifrează anual la 23.078 lei 77 bani; iar cheltuielile la 21.446 lei 99 bani. Dărilor directe în total 17.299 lei 64 bani.

Biserici 3: *Sf. Gheorghe* în Scântești, *Sf. Împărați* în Frumușița și *Prea Cuvioasa Paraschiva* în Tămăoani, tus-trele avînd pămînt rural. Cotunile Ijdileni și Frumușița formează o parohie, cu catedrala *Sf. Împărați*, un preut paroh, un preut ajutor și 4 cântăreți; iar cotuna Scântești, împreună cu cot. Fântănele (com. Foltești) formează o parohie deosebită, cu numele *Scântești*, cu catedrala *Sf. Gheorghe*, un preut paroh, un preut ajutor și 4 cântăreți.

Școli iarăși trei; una de băieți și alta de fete în Frumușița, a treia mixtă în Scântești. Nu-

mărul elevilor înscriși în tus-trele școlile în anul 1889 era de 61 băieți și 16 fete, din cari cu urmare regulată 46 băieți și 8 fete; numărul absolvenților de la înființare până aci 27; nici o școală n'are pămînt.

Calea județană Galați-Baba-Draga străbate această comună, pe o întindere de 12 k.m., trecînd chiar prin satele Ijdileni și Frumușița. Asemenea pe aice trece și linia ferată în construcție Galați-Bérlad, avînd o gară și la Frumușița.

Frumușița: satul principal și reședința comunei cu același nume, pl. Prut, cu 231 familii și 916 suflete, o biserică și 2 școli (v. *Frumușița-com.*).

Frumușița: moșie particulară în comuna omonimă, pl. Prut, în două trupuri, fie-care de câte 3.500 hectare.

Fulgerești: foastă cotună (sat), aci mahala, în comuna Băneasa, pl. Prut.

Se povestește că numele acestei măhălăli ar veni de la un bătrîn rezăș Fulger, de unde se trage familia cu același nume, care numără mulți membrii în jud. Covurlui.

G.

Galati: oraş, în pl. Siret, capitala judeţului Covurluiu şi antieul port de import al României.

Topografia. — Aşezat pe malul stâng al Dunărei de-jos, la $45^{\circ} 26' 52''$ de latitudine nordică şi la $25^{\circ} 41'$ de longitudine estică, la 94 mile maritime (174 kilometri) de la Marea Neagră, acest oraş are o poziţie aproape peninsulară, fiind înconjurat de trei părţi cu apă: la S. Dunărea, la E. lacul Brateş şi mai sus (11 k. m.) riul Prut şi la V. (9 k. m.) riul Siret. Configuraţia terenului Galaţilor e triunghiulară neregulată, cu o suprafaţă de 1.221 hectare. Nivelul variază: la *cheiul vechiu* (malul Dunărei) $6^m.560$, la *biserica catolică* $23^m.500$ şi la *biserica Sf. Impăraţi*, punctul cel mai ridicat, 60 metri.

Clima e variabilă, dar sănătoasă; căldura maximă $+ 39$ grade, minimă -25 .

După aşezarea sa, acest oraş are două părţi: *Valeu* şi *Dealul*. Valea e regiunea sud-resăriteană între Dunărea şi şoseaua naţională spre Reni, ce-i serveşte şi ca zăgaz în contra vёрsăturilor Brateşului; are 570

hectare întindere şi e cu 16 metri mai joasă de cât dealul: este partea cea mai vechiă a oraşului şi locul de învîrtire a comerţiului mare; aici sunt marele magasi, fabricile principale, cherestelele, comerţiul de pescărie, docurile, agenţiile de navigaţie, gările drumului de fer etc. În partea despre Dunărea (tёрmul) valea e prevădută cu un cheiu în lungime de 1.224 metri. Din cauza nivelului său scoborit şi a scurgerii apelor din deal, această regiune este adese-orî inundată şi chiar nepracticabilă în multe locuri. Partea sa mai despre N. E. se numeşte *Bădălanul* şi e locuită de muncitori în port şi de agricultori. Pămîntul de pe vale, şi anume de pe ceirul Brateşului, între linia ferată şi şoseaua Prutului, e foarte bun pentru cărămidă şi, când nu e supus inundaţiei, se şi fabrică în mare cantitate.

Dealul e regiunea sud-vestică şi nordică cea mai întinsă, mai înaltă, mai sănătoasă şi mai frumoasă a oraşului Galati, cu suprafaţă de 651 hectare; aici se face comerţiul în amănunt, aici sunt autorităţile naţionale

și internaționale, precum și instituțiile publice și private cele mai însemnate. Mahalalele principale ale dealului sunt numite *Vadu-Ungurului* la N. E., *Lozoveni* și *Sf. Impărați* la N. V., *Buna-Vestire* și *Trei-Ierarhi* la V. S.

Orașul Galați în partea limitată de uscat este împrejmuit cu un șanț lung de 9.860 metri. Peste șanț, în partea sud-vestică și alipit lângă oraș chiar, s'a format de cât-va timp un sat numit *Bucureștii-nouï*, compus din plugari și atârnat în totul de comuna Galați.

Distanța între Galați și București, capitala Regatului Român, e de 268 kilometri pe drumul de fer. Orașele vecine din stânga Dunărei sunt: Renii Basarabiei la S. E. la distanță de 22 k. m. și ceva, Brăila la S. V. 40 k. m., Tecuciu 91 k. m. Bêrlad 142 (în linie dreaptă însă 110), Fălciu pe Prut vr'o 120 k. m.; iar în dreapta Dunărei (Dobrogea) sunt Isaccia la S. E. 48 k. m. și Măcinul 37 k. m.

Esirea și intrarea în Galați se face, osebit de șchelele de la port și gara drumului de fer, prin patru puncte, cari începând de la S. V. spre N. E., sunt: căile (barierile) *Brăilei*, *Tecuciuului*, *Traian* (Bêrlad) și *Prutului* (Renilor). Trecerea din deal în vale, la Dunărea saă la

Brateș, se face prin vaduri și strade înclinate; dintre vaduri, cel mai însemnat e acel de la oraș (str. Cuza-Vodă și Michai-Bravul) spre gară, numit *Eliade-Rădulescu* (*Vadu-Bănceanu*), în partea superioară a căruia se află o întăritură zidită și prevădută cu un grilaj de fer. Cele-l-alte vaduri în direcție nord-estică spre S. V. sunt: al *Brateșului* (*Vadu-Ungurului*), *Prutului*, *Comisiei Europene* (Negroponte), *Comanachi*, *Sf. Nicolai* (str. Deciană), *Sf. Arhangheli-Metoc*, *Bachus* (pasa-giul), *Bella-Vista*, *Brașovenilor*, *Speranța*, *Sacalelor* (Rașcu), *Precista* și *Casărmei* (fetelor).

În întreg orașul Galați sunt 8.843 case cu 263 strade. Întinderea stradelor e de 101 kilometri liniari și cu o suprafață de 872.500 metri pătrați. Din această întindere, până în anul 1890 inclusiv erau 37 k. m. 660 m. liniari pavați și 63 k. m. 345 m. nepavați; numărul stradelor pavate fiind de 104, iar al celor nepavate 161. Cele mai principale strade sunt: *la vale*: a *Basarabiei*, *Portului*, *Ceres*, *Eliade-Rădulescu* (gărei de pasageri), *gărei de mărfuri* (disă și No. 8) etc.; *la deal*: *Mare*, *Domnească*, *Brăilei*, *Tecuciuului*, *Traian*, *Cuza-Vodă*, *Mihai-Bravul*, *Codreanu*, *Macromol*, etc.—După autoritățile îndato-

rate după lege a le întreține, se clasifică: căile Brăilei, Prutului și Basarabiei naționale, deci sub îngrijirea Statului; Portului, Ceres, Culturei, Nouă, Piața-Negri, Gărei No. 8 și Dogăriei atârnă ași de administrația fondului de $\frac{1}{2}$ % (ministeriul lucrărilor publice); calea Traian (de la oborul de fân) e județeană; cele-l-alte sunt comunale.

Orașul Galați numără 11 piețe publice, și anume: în vale: a Pescăriei, Steaua României (Sf. Apostoli), Cuza-Vodă (între burse), Bursei (Cheiul-Vechi); în deal: Independenței (Făina-riei) (Târgul-Vechi), Regală, (Fanciotti), C. Negri (Târgul-Noă), Oborul cerealelor și lemnelor, Ștefan-cel-Mare, Libertății, Rizer (Oborul de fân și de vite). Dintr'acestea, piețele Pescăriei, Stelei României, Independenței și C.-Negri sunt pentru alimentare; din cele-l-alte, unele cu destinații speciale arătate prin chiar numele lor popular, iar altele fără întrebuințare până acum. Cea mai mare și frumoasă piață e Costache-Negri, în centrul orașului.

Grădini publice sunt 4: Scuarul Regal, lângă biserica Sf. Arhangheli-Metoc; Scuarul Municipal, în centrul orașului; Grădina Publică, în partea estremă nord-orientală cu privire

spre Brateș și Prut; *Bulevardul Elisabeta-Doamna*, care în 1890 s'a unit cu Grădina Publică.

Populația. — În Galați, după recensimântul din Aprilie 1890, sunt 12.913 capi de familie cu 59.143 suflete, din cari 32.204 bărbați și 26.940 femei, 33.442 necăsătoriți și 20.517 căsătoriți, 4.934 văduvi și 250 divorțați; 22.500 cu știință de carte și 36.643 fără.

După naționalitate, se împart: români 34.765, greci 4.196, bulgari 848, ruși 830, sârbi 129, lipoveni 36, armeni 355, nemți 2.068, englezi 80, francezi 160, italieni 385, olandezi 26, polonezi 228, unguri 1.835, evrei 13.085 și turci 115.

După religie: 40.723 ortodoksi, 265 gregorienii (armeni), 36 lipoveni, 4.418 catolici, 499 protestanți, 13.087 israiliți (moșaicii) și 115 mohamedani.

Mișcarea populației în 1889 se cifra: căsătorii 334, din cari 257 la creștini și 77 la israiliți, 441 cununați au știut iscalii (263 bărb., 178 fem.); născeri 1.715,, din cari 1.254 la creștini și 461 la israiliți, copii legitimi 1.584 iar nelegitimi și găsiți 131; morți 1.793, din cari 1.515 creștini și 278 israiliți; născuți-morți 34.

După îndeletnicirile sale, populația validă a orașului Galați se specifică așa: mese-

riași 3.295, industriali și fabricanți 66, comercianți 3.013, de profesii libere de orice fel 534, muncitori cu brațul (între cari numeroși plugari în părțile marginase ale orașului) 7.235, servitori 3.905 și funcționari publici și privați 1.447; în total 20.453.

Culte. — În Galați este reședința episcopiei eparhiei Dunărei-de-jos. Această episcopie, înființată în 3 Noembrie 1864, în scop religios-naționalisator, fu constituită la început din județele Covurluii, Brăila, Ismail și Bolgrad (ceste din urmă județe ale Basarabiei-Sudice) și avu reședința în Ismail. După luarea de către Ruși a Basarabiei de Sud (tractatul din Berlin din $\frac{1}{13}$ Iulie 1878), scaunul eparhiei Dunărei-de-jos se strămută la Galați, anexându-i-se, în locul județelor basarabene pierdute, cele două județe ale Dobrogei, Tulcea și Constanța. Această nouă stare de lucruri se fixă definitiv prin legea din 12 Fevruarie 1881.

Numărul tuturor parohiilor ce compun eparhia Dunărei-de-jos, după determinarea Sf. Sinod din 1858, este de 217, din cari 85 urbane și 182 rurale, și anume: *Covurluii*: 53, din cari 12 urbane și 41 rurale; *Brăila*: 58, din cari 7 urb. și 51 rur.; *Tulcea*: 63, din cari

9 urb. și 55 rur.; *Constanța*: 42, din cari 7 urb. și 35 rur. Populația totală a creștinilor ortodoxi din eparhie e de 61.422 familii cu 274.455 suflete, din cari 17.283 fam. cu 73.352 suf. în parohiile urbane și 44.209 fam. cu 201.103 suf. în cele rurale. Sunt apoi 340 biserici, din cari 60 în paroh. urb. și 280 în cele rur.; 323 preuți, din cari 80 în paroh. urb. și 243 în cele rur.; iar după noua alcătuire sinodală a parohiilor, se fixează 35 preuți parohi și 45 pr. ajutori în orașe, 182 pr. parohi și 61 pr. ajutori în sate, 20 diaconi în orașe, 115 cântăreți și 59 paraclisieri în orașe, 483 cântăreți în sate, 111 pr. actuali în plus.

De la înființare până ađi, eparhia Dunărei-de-jos a fost cărmuită de trei episcopi: P. S. S. Melhisedec Ștefănescu, de la fundarea episcopiei până la 27 Fevruarie 1879, când a fost ales episcop al Romanului (unde a încetat din viață la 16 Maiu 1892); I. P. S. S. Iosif Georgian, fost episcop de Huși, episcop al Dunărei-de-jos de la 27 Fevruarie 1879 până la 22 Noembrie 1886, când a fost ales Mitropolit al Ungro-Vlahiei și Primat al României; și P. S. S. Partenie Clinceanu, actualul episcop, ales în aceasta calitate la 10 Decembrie 1886.

Pe lângă episcopie, pentru judecățile bisericesti, e un *consistoriu* sau tribunal bisericesc; iar pentru privigherea mai d'aproape a bisericilor și clericilor, se află un protoiereu.

Cu episcopia Dunărei-de-jos Statul cheltuiește anual 45.624 lei, plus 6.000 lei chiria localului episcopal.

În Galați sunt 12 parohii cu 22 biserici ortodoxe, din cari 20 românești, una elină și alta bulgară; din cele 20 biserici românești, 6 sunt foarte monastirești întreținute de Stat și 14 comunale. Pentru bisericile întreținute de Stat se cheltuiește 23.222 lei pe an, iar pentru cele de comună 20.160.

Pe lângă bisericile ortodoxe, mai sunt și 5 eterodoxe: gregoriană (armeană), catolică, luterană, reformată-calvină și lipovană. Evreii au un templu coral în str. Cuza-Vodă, nu de mult construit, și mai multe sinagoge. Mohamedanii au pus la 1 Iulie 1890 temelia construirii unei *moschee*.

Cele 12 parohii ortodoxe sunt: 1). *Sf. Nicolai* cu biserica filială *Sf. Arhangheli-Metoc*; 2). *Sf. Apostoli*; 3). *Isvorul Maicei Domnului*; 4). *Intrarea în biserică* (Vovidenia); *Adormirea Mcei Domnului* (Mavromol) cu filialile *Sf. Spiridon*, *Schimbarea la față* (elină) și *Sf. Panteleimon* (bulgară); 6). *Sf. Haralambie*;

7). *Sf. Împerați*; 8). *Nascerea Mcei Domnului* (în Vadu-Ungurului); 9). *Adormirea Mcei Domnului* (Precista) cu filialile *Sf. Gheorghe*, *Sf. Dimitrie*, *Sf. Ilie* și *Sf. Archangheli-Mantu*; 10). *Cuvioasa Paraschiva* (Sf. Vineri); 11). *Sf. Trei-Ierarhi*; și 12) *Buna-Vestire* cu filialile *Sf. Ioan Botezătorul* și *Sf. Sofia*.

Pentru aceste parohii se destinează 12 preuți parohi, 14 pr. ajutori, 2 diaconi, 40 cântăreți și 21 paraclisieri; astăzi însă sunt 18 preuți în plus.

Bisericile române întreținute de Stat sunt: *Sf. Nicolai*, *Sf. Arhangheli-Metoc*, *Mavromolul*, *Precista*, *Sf. Gheorghe* și *Sf. Dimitrie* (ceastă din urmă e închisă de câți-va ani); cele-l-alte sunt întreținute de comună, iar bis. greacă și bulgară de comunitățile respective.

Catedrala episcopală e *Sf. Nicolai*. Dintre biserici. cele mai vechi sunt: *Precista* din 1647, *Sf. Dimitrie* din 1648 (sub Domnul Vasile-Lupu), *Sf. Gheorghe* din Aprilie 1665, *Mavromolul* din 1669 (sub Duca-Vodă-Gheorghe); apoi vin Vovidenia din 1790, *Sf. Arhangheli-Metoc* 1801, *Sf. Vineri* 1813, *Sf. Spiridon* 1815, *Sf. Trei-Ierarhi* 1823, *Sf. Ioan Botezătorul* 1831, *Sf. Nicolai* 1839, *Nascerea Maicei Domnului* 1840, *Sf. Apostoli* 1848, *Sf. Haralambie* 1848,

Sf. Ilie 1857, Buna-Vestire 1857, Sf. Împărați 1857, Sf. Panteleimon 1861, Sf. Arhangheli-Mantu 1864, Schimbarea-la-față 1866, Sf. Sofia 1872 și Isvorul Maicei Domnului 1873.

Școlile. — Sunt în Galați 27 școli publice, din cari 7 secundare și 20 primare; din cele secundare 6 de băieți și una de fete; din cele primare, 11 de băieți și 9 de fete.

Școlile secundare sunt:

1) *Liceul « V. Alexandri »*, fundat la 27 Noembrie 1867 ca simplu gimnasiu cu 4 clase; de la Septembrie 1887 i se adăogară și cele 3 clase superioare liceale; în 1889/90 avea 283 elevi; de la înființare până în același an numerase 2.375 școlari cu 183 absolvenți; din 1889 i s'a înființat și o divisionară la clasa I, iar în 1892 altă divisionară la cl. II; numărul profesorilor e de 20; bugetul anual de cheltuieli 91.256 lei.

Pe lângă liceu e și biblioteca „*Urechia*“, după numele harăzitorului său, d. V. A. Urechia, profesor al universității din București și senator de Covurlui.

2) *Școala comercială « Alexandru Ioan Cuza »*, după numele primului Domn al României-Unite, gălățan de obârșie, fu înființată în 28 Octombrie 1864; până la 1883/84 a avut 4 clase, d'atunci are cinci; în 1889/90

număra 227 elevi (129 români, 80 israiliți și restul alte neamuri); de la înființare până în același an a fost frecventată de 2.200 școlari, absolvenți fiind 134 iar cu diplomă 35; bugetul cheltuielilor 78.530 lei pe an.

3) *Seminariul*, cu menire d'a da preuți eparchiei, fu înființat la Ismail încă de la anexarea către Moldova a Basarabiei Sudice, mai întâeu sub denumirea de *școală bisericască*, un fel de școală catihetică, întreținută de Consistoriul din Ismail; apoi în 1864 Noembrie 14 fu luat pe seama Statului, dându-i-se programul celorlalte seminarii ale Țerei, cu 4 clase: în 1878 fu strămutat în Galați o-dată cu episcopia; numără 60 elevi, interni cei mai mulți și puțini solvenți; de la 1864 până la 1889/90 a fost frecventat de 2.427 elevi, dând 394 absolvenți; bugetul anual de cheltuieli 47.062 l. 95 b.

4) *Școala normală primară*, înființată tot la Ismail în Iunie 1877 (inaugurată la 26 Octombrie același an), după pierderea Basarabiei, fu strămutată și ea la Galați, cu 4 clase și 60 elevi interni; de la înființare până la 1889 a dat 110 absolvenți; cheltuielile anuale 60.718 l. Acestei școli în 1891 i s'a dat numele de „*Costache Negri*.“

5) *Școala de meserii*, înfiin-

țată de județ în 1872 în com. rurală Bujor, apoi adusă în Galați, numără 4 ateliere: de rotărie, stolerie, ferărie și mecanică, cu 40 elevi interni; suma ce cheltuiește anual județul cu ea se ridică la 37.475 l.

6) *Școala copiilor de marină*, din 1881, cu 60 elevi, urmată de la înființare până ađi de 190 copii; se cheltuiește cu ea 30.320 l.

7) *Școala secundară de fete* (înființată de comună), datează din 1878, cu 5 clase și o secție profesională; în 1889/90 avea 151 eleve, fiind cercetată de la înființare până în același an de 1.293 copile, din cari aű absolvit cursul complet 60; bugetul de cheltuieli 32.190 lei pe an. Din 1892 a fost luată pe seama Statului.

Totalul elevilor și elevelor școlilor secundare din Galați în 1889/90 a fost de 879, iar cheltuielile făcute cu întreținerea lor 377.651 l. 95 b.

Dintre școlile primare urbane, cea mai vechiă e școala de băeți No. 1 numită și *Școala Domnească*, înființată în 1832 Septembrie 5, având ca învățător pe *Toma Giușcă*, seminarist al Socolei, originar din com. Gănești, ținutul Covurluiului; în anul 1834 această școală avea 120 elevi, între cari ăntăiul la clasificație era Teodor Codrescu, veteranul autor al *Uricarului*,

trăitor și ađi în Iași (veđi *Uricarul*, vol. VIII, Iași, p. 181).

După școala domnească, se înființară apoi treptat și celelalte, fie de comună fie de Stat, în ordinea următoare: *de băeți*: No. 2 la 1858, No. III la 1867, No. IV la 1866, No. V la 1865, No. VI la 1864, No. VII la 1881, No. VIII și IX la 1887 și No. X la 1889 (a un-spre-đecea e școala de aplicație a școlăi normale, înființată și ea de vr'o 2-3 ani); *de fete*: No. 1 la 1858, No. II la 1861, No. III și IV la 1867, No. V la 1870, No. VI la 1869, No. VII la 1881, No. VIII la 1889 și No. IX la 1891. — De la 1 Iulie 1889 toate școlile comunale aű fost luate pe seama Statului. Numărul elevilor de ambele sexe ce le aű frecventat (afară de școala de aplicație de la școala normală și cea de fete înființată în 1891) în anul școlar 1889/90 a fost de 2.871, din cari 1.856 băeți și 1.015 fete; iar cheltuielile făcute în totul se ridică la 196.720 lei; din cari 107.775 pentru școlile de băeți și 88.965 pentru cele de fete.

Instrucția privată se dă în mai multe institute. Cele mai însemnate sunt: *de băeți*: *C. Negri*, a *asociației profesorilor* (fost A. Radu), *A. Vieneris* (elin), școlile confesionale elină și catolică; *de fete*: institutul

Nôtre Dame de Sion (fundat de congregația respectivă a călugăriților catolice în 26 Octombrie 1867), *Filipide, Arion*, (ați a unei asociații de profesori și profesoare), *Levides*.

Aședăminte grafice.—Cea dintâia tipografie în Galați a fost deschisă în 1845 de repositatul Francisc Monferato, apoi treptat s'au înființat și au existat diferite alte imprimerii și litografii. Astăzi funcționează 6 tipografii mari cu trei litografii, precum și mai multe presuțe pentru lucrări mici. — Librării sunt 4; cea mai vechiă (din 1849) și mai însemnată e sub firma *G. D. Nebuncli*.

Justiția.—Orașul Galați are două judecătoria de pace, un tribunal cu 2 secții și o curte de apel cu două secții. Parchetul e reprezentat la tribunal prin un prim-procuror și 2 procuror de secție (jude-instructor fiind unul singur); iar la curte prin un procuror general și doi procuror de secție. Pentru afacerile criminale e o curte cu jurați.

Curtea de Galați are în jurisdicția sa județele Covurlui, Brăila, Putna, Râmnicu-Sărat, Tecuciu, Tutova, Constanța și Tulcea; pentru județele dobrogene servește și ca curte cu jurați. Această curte funcționează mai înainte la Focșani; în Galați ea fu transferată în vir-

tutea legii din 30 Martie 1886.

Numărul advocaților înscriși pe tablou în acest oraș e de 68, din cari exercitează profesia numai 35; dintre cei înscriși, 39 sunt cu titlul academice și 19 practicanți.

Afară de arestul militar, sunt în Galați două penitenciare civile: cel preventiv al județului și arestul curței apelative.

Sănătate și asistență publică.

— În Galați exercitează profesia medicală 28 doctori în medicină, 1 patron în hirurgie și 3 medici veterinari; sunt apoi 21 sub-hirurgi, 3 dentiști, 1 vaccinător, 35 moașe, 9 farmacii și 5 drogherii. În farmacii lucrează 13 licențiați, 8 asistenți și 2 elevi. Comuna are 6 medici, unul primar, care e și medicul-șef al spitalului comunal, patru de quartale și un medic secundar al spitalului.

Spitale sunt 5: cel *comunal* cu 50 paturi, datează de la 1860; a *Sf. Spiridon* (Spiridonei) din Iași cu 44 paturi, din 1838; *Elisabeta Doamna* cu 50 paturi, din 1 Octombrie 1877; *militar* cu 88—110 paturi, din 1884; și *israelit* cu 22 paturi, din 1848.

Pentru luarea măsurilor de igienă publică, sunt două consilii: unul al comunei președat de primar și altul al județului sub președința prefectului.

Pentru tăerea vitelor comuna

are un abator pe moșia Țiglina, în partea vest-sudică a orașului.

În 1889 primăria Galați în-treținea 53 copii găsiți, dăduse gratuit căutarea medicală la domiciliu la 9.241 bolnavi, din cari 6.109 români și 3.132 străini, iar medicamente la 1.937 bolnavi sărmani.

Comerciu și industrie. — Am spus mai înainte că orașul Galați este primul port de import al Țerei. Acest rol l'a avut din timpurile cele mai depărtate; ba chiar mult timp era în planul ânteiu și în privirea exportăției. Dimitrie Cantemir, Domnitorul Moldovei, în opera sa „*Descrierea Moldovei*“ (*Descriptio Moldaviae, 1716, p. 13*) îl numește „*emporium totius Danubii celeberrimum*“ (târgul cel mai celebru al Dunărei întregi). Sritorii străini îl numiau „*Venefia și Amsterdamul Mărei Negre*, unicul port internațional al Dunărei“.

Acest oraș avu însă prosperitatea cea mai mare sub regimul porto-francului, adică de la 1834 (sub Mihaï-Vodă Sturza) până la 1 Aprilie 1883, când încetă acest regim.

Importanța comercială a portului Galați în 1888 se cifrează ast-fel: traficul total al comerțului extern 92.625.268 l., din cari mărfuri importate de 55.958.229 lei, exportate 36.667.039.

Mărfurile ce se importează mai mult prin acest port sunt: raliuri de fer și de oțel, țesături de bumbac albe sau văpsite într'o singură culoare, țesături de bumbac colorate, tipărite, catifele, zahar rafinat și candel, fire de bumbac nevăpsite, pesce proaspăt, sărat, uscat și afumat, morun și nisetru, cărbuni de pământ și cock, tutun, orez, unt-de-lemn și alte oleiuri vegetale fixe, țesături de lână, lămâi, portocale, chitri, rodii, cafea crudă, geamuri și sticlă plată, negravată, sodă caustică, carbonat și bi-carbonat, azotat, acetat, stearină în masă, țesături de bumbac nealbite etc. etc. Iar cele exportate sunt cerealele și produsele lor, vinuri și surogate, raliuri de fer și de oțel, lemne de construcție, semințe oleioase, legume uscate; spirituoase distilate, vite cornute, piei crude, pesce etc. etc.

Cu deosebire în privirea lem-năriei de construcție și a pes-celui, portul Galați este ânteia piață din Țară. Lemnele vin pe plute prin riul Siret; iar pescele se aduce aice spre negoțiare din lacul Brateș și din toate bălțile Dobrogei, ba chiar și din Rusia. În 1887 prin Galați s'aū exportat 29.089.561 k. g. lemne de construcție, în valoare de lei 2.908.956; iar în 1888 acest export a fost de

23.696,686 k. g., în valoare de 1.184.834 l. Aceste lemne se exportează în Turcia, Grecia, Egipt, Rusia (Batum), Spania, Italia, Franca, Algeria, India, în porturile Mării-Roșii și chiar la Panama (America). Exportul se face cu deosebire de către *Societatea Anonimă de ferestrate cu vapor* (foastă *Goetz & C^{ie}*). Numărul comercianților de lem-nărie e de 37.

În ce privește pescăria, din vechimea cea mai depărtată Galații a fost piața cea mai importantă a Țerei; ba se poate dice că cu acest fel de marfă și-a deschis viața sa comercială. Este cunoscut istoricește că în-semnătatea comercială a portu-lui Galați începe după căderea sub puterea turcească a cetă-ților Moldovei *Chilia* și *Ceta-tea-Albă*; până atunci el nu era de cât *centru de pescărie*. Po-vestirea cronicarului I. Niculcea despre alegerea la Domnie a lui Petru-Rareș, „*care nu era acasă, ce se timplase cu mâjile lui la Galați, la pesce*“, confirmă aceasta (Letopis. M. Co-gălniceanu, v. II, p. 182; *Cro-nica Romanului* etc. de epis-copul Melhisedec, p. I, p. 132).

În anul 1887 s'a exportat prin Galați pesce proaspăt, sărat, uscat sau afumat, morun și ni-setru în cantitate de 137.040kg., valorând 82.225 lei; în 1888

exportul aceleiași mărfi a fost numai de 82.333 kgr., în valoare de 49.400 l.

De la 1 Aprilie 1889 până la aceeași dată 1890, pescele eșit din Rusia și România și trecut prin vama Galați se ci-frează la 10.714.366 kgr. Este lesne de înțeles că din această cantitate parte se consumă în orașul Galați, dar cea mai mare parte se destinează pentru Țară și pentru străinătate. Numărul pescarilor gălățeni e de 22, a-fară de detașiști.

Cu comerțul stă în strînsă legătură și navigația. Începînd de la 1847, de când se ține o statistică regulată despre va-sele comerciale intrate și eșite din Dunărea, până la 1866, avem următoarele cifre: *vase cu pânze*: 68.522, cu tonaj de 12.376.963 sau hectolitri 167.188.420; *vase cu aburi*: 12.742, avînd 9.663.767 tone sau 130.460.882 hectolitri. Este a-devărat că aice e vorba de va-sele în general, ce au circulat pe Dunărea; totuși este cunos-cut că cele mai multe din ele erau destinate pentru Galați.

În 1889 erau în Galați 1.474 comercianți patentari, represin-tînd 38 catigorii de negoț, și anume: 468 crășmari și de-bitanți de băuturi spirtuoase, 192 băcani, 145 lipscanî-manu-facturiști-galantieri-bogasieri,

91 birjari, 60 cafele, 52 expeditori și comisionari de mărfuri, 42 precupeți, 39 comerc. de lemn de foc și cărbuni, 38 bancheri-zarafi - împrumutători, 38 comerc. de fructe și zarzavaturi, 37 chereștii, 35 comerc. de cereale, 30 misiți și mijlocitori, 25 comerc. de haine, 22 pescari, 21 comerc. de fer, 19 hotelieri, 17 cavafi (comerc. de încălțăminte), 15 brașoveni și comerc. de obiecte de construcție, 11 case de prostituție, 10 vătavi de ghiociuri și căruțași, 10 telali, 8 întreprenori de lucrări publice, 7 droghisți, 7 librari, 6 comerc. de piei, 5 comerc. de gaz, 5 comerc. de oale, 4 comerc. de mobile, 3 comerc. de cuțite, 3 închirietori de vase plutitoare, 2 comerc. de arme, 2 comerc. de mașini agricole, 1 comerc. de instrumente optice, 1 de var, 1 de trăsuri de lux, 1 de mașini de cusut, 1 de luminări de stearine și sopun.

Firme comerciale și industriale înscrise la tribunalul Covelului sunt 2.078, din cari 1.881 individuale și 197 sociale.

Industria gălățeană este reprezentată prin 47 fabrici de diferite specii, și anume: 4 de făină (mori cu aburi), 2 pentru tăietul lemnelor (ferestrae cu aburi), 4 de luminări de stearină, 5 de săpun, 1 de bere, 2 de vax, 1 de frânghii, 1 de do-

purii de plută, 4 de apă găzoasă, 1 de cărămidă, 1 de var, 1 de piei, 2 de rahat, 2 de tahân și halva, 3 de macaroane, 1 de beături spirtuoase, 1 turnătorie, 3 de pălării, 1 de tricouri, 1 de pescării, afumate, 1 de luminări de ceară, 1 de curățit orz, 1 de tăbăcărie, 1 de văpsit stofe, 1 de ciocolată de cicoare, 1 de scaune de lemn sistem de Marsilia.

Numărul patentarilor industriași și meseriași din acest oraș e de 515, împărțiți astfel pe specialități: 69 măcelari și cârnățari, 48 brutari și simigii, 36 tâmplari și stoleri, 36 barbieri și friseri, 32 cismari, 32 tinichigii, 32 ferari, 30 croitori de bărbați și de dame, 27 birtași, 14 cofetari, 12 modiste, 12 pălărieri-șapcari, 11 dogari, 10 bijutieri și ceasornicari, 9 farmaciști, 9 proprietari de mori cu abur, 8 argintari, 6 tipografi, 4 cûrelari, 5 plapomari-mindirigii, 5 proprietari de băi cu abur, 5 fabricanți de luminări de stearină, 4 fabricanți de apă găzoasă, 4 sculptori și gravori în piatră și marmoră, 4 cărămidari, 4 lăptari, 3 dentiști, 3 fotografi, 3 tapițeri, 3 fabricanți de macaroane, 3 bragagii, 3 zugravi, 3 jocari, 3 florari, 2 legători de cărți, 2 acordori de piano, 2 maestri de pompe funebre, 2 pescari-năvodari (fa-

bricanti de năvoade), 1 moran-giū (lucrător de vase plutitoare), 1 fabricant de vâcs și cerneală, 1 fabricant de perii, 1 fabr. de obiecte chirurgicale, 1 fabr. de cântare, 1 fabr. de frânghii, 1 fabr. de cicoară, 1 fabricant de bere, 1 fabr. de luminări de ceară, 1 ceaprazar, 1 boiêngiū, 1 societate barometrică, 1 fabricant de pielărie.

În Galați este reședința *Camerei de comerț* a circumscripției a VI, care cuprinde județele Covurluiū, Tutova și Fălciū, cu 32 membri, din cari cei mai mulți îi dă județul Covurluiū. Asemenea aice e și bursa de comerț, pe lângă care se află mijlocitorii de mărfuri și de schimb, puși sub direcția camerei de comerț. — Bugetul camerei de comerț de Galați pe anul 1889/90 prezintă următoarele cifre: venituri 19.000 lei, cheltuieli 17.420.

Spre a se pute face înbunătățiri în port, încă de la anul 1863 s'a pus o dare de $\frac{1}{2}$ % pe valoarea produselor și mărfurilor exportate și importate. Această dare, administrată de ministerul lucrărilor publice, produce anual pentru portul Galați 450.000 lei. Din acest venit în anii 1889, 1890 și 1891 s'aū pavat mai multe strade din partea din vale a orașului.

Docurile. — Pentru înlesnirea

comerțului și industriei, în urma disființării portului-franc, s'aū înființat *Docurile* cari, începute a se construi în primavara anului 1887, fură terminate și date în exploatare în vara anului 1892. Docurile din Galați cuprind următoarele părți principale :

1) *Un basin*, în care intră vasele pentru încărcarea și descărcarea mărfurilor, cu lungime de 500 metri la fund, adâncime 5 metri sub nivelul apelor celor mai mici și 120 metri lungime minimală, care lărgime se mărește spre gură, așa ca să poată înscrie un cerc de 192 metri în diametru; suprafața basinului la fund e de 81.000 m. p. iar la nivelul apelor mici 88.000 m. p.; comunicarea basinului cu Dunărea se face prin o gură de 30 metri lățime; laturea basinului despre magasi are un cheiū de 548 metri, din cari numai 500 utilizabili; iar celelalte laturi înclinate sunt îmbrăcate cu *percuri* și *anroșamente*; adâncimea întregă a basinului e de 10 m. 50, fundul seū e cu 0 m. 50 mai jos ca fundul Dunărei la Sulina.

2) *Magasiu de grânc*, care servește la conservarea cerealelor, conține 338 silosuri (cele) saū compartamente exagonale formate de plăci și colțuri de ciment legate cu feare

pentru rezistență; aceste silosuri sunt unele de o capacitate de 100 kile (50.000 kgr.), altele de 200 kile (100.000 kgr.), și altele variind de la 20—200 kile; toate silosurile însumează o capacitate de 25.000.000 kgr. (52.388 kile de Muntenia sau 83.023 kile de Moldova). Înmagazinarea cerealelor se face direct din vagoane, cari varsă grânele în niște balanțe automate de o forță de 150 kile pe oră, de unde grânele sunt ridicate prin niște elevatorie de aceeași forță la partea superioară a magasiei, unde trec prin niște curățitori de neghină, iar de aici prin niște benzi de cauciuc sunt transportate la celele disponibile. Numărul balanțelor e de 16 cari, debitând fie-care 150 kile pe oră, face în total o înmagazinare de 2.400 kile pe oră. Încărcarea grânelor în vapoare se face lăsându-le să curgă din silosuri prin niște pâlnii fixate la fie-care celula pe niște benzi de cauciuc, cari le transportă prin două tunele transversale cheiului și un tunel menajat în lungul cheiului, de unde apoi trec în niște puțuri construite la spatele cheiului și din cari sunt ridicate prin două elevatorie mobile, cari pot ave o mișcare de rotațiune și unul și de rotațiune; din elevatorie grânele cad în niște

balanțe automate de o putere totală de 300 kile pe oră (amândouă 600 kile pe oră); aceste elevatorie servesc și la încărcarea directă din vagoane în vase; unul dintre elevatorie, anume cel și cu mișcare de rotațiune, servă pentru înmagazinarea grânelor în vase; un al treilea elevator plutitor, de o putere de 300 kile pe oră, așezat pe un ponton, servește pentru operațiile de încărcare din șlepuri în vagoane și vice-versa. Operațiile de încărcare și descărcare se fac încontinuu, ziua și noaptea, de oare-ce totul e luminat cu lumină electrică.

3) *Magasia de mărfuri* cuprinde 5 compartimente de 20 metri lungime și 15 lățime și cu câte 2 etaje. Mărfurile se ridică la etajul de sus fie prin niște macarale exterioare de 1.500 kgr. putere fie-care, fie prin niște ascensoare hidraulice, cari sunt în mijlocul fiecărui compartiment, având fie-care aceeași forță de 1.500 kgr. Clădirea este accesibilă de ambele laturi; suprafața sa 3.000 m. p., din cari 2.400 utilizabilă; pe fie-care metru pătrat se înmagazinează în mediul 1.150 kgr., este deci o capacitate de 2.760 tone sau 11.040 tone anual. Totalul mărfurilor de înmagazinat în Galați este de

23.700 tone import și 14.000 export; cum însă datele din străinătate probează că nu se întreprinde de ordinul de cât a 6-a parte din mărfuri, magazia noastră e îndestulătoare, căci permite întreprinderea a mai mult ca a 4-a parte din 3 în 5 luni.

4) *Casa de mașini* cuprinde 5 productorie (cazane) de aburi, din cari 2 ași în funcțiune, 2 vor funcționa pentru a doua magasiie, ce se va construi la necesitate, iar al 5-lea cazan de rezervă, când celelalte se curăță. Aice mai este și o mașină *Compound* de 500 cai putere, pentru punerea în mișcare a benșilor ce conduc grânele; în fine o mașină dinamoelectrică pentru producerea luminei electrice.

Asemenea pe cheiă e o macara fixă de 10.000 kgr. putere și una mobilă de 1.500 kgr., precum și o macara plutitoare de 40.000 kgr. putere, destinată a servi în toate porturile Dunărei.

5) *Hangarul de transit*, construit în Iernă, cu suprafață de 1.200 m. p. în total; el servește pentru clasarea, vămuirea și plumbuirea mărfurilor, ce nu se pun în deposit.

Mai sunt apoi clădiri destinate a servi administrației docurilor, serviciului vamal, al gă-

rei, pentru mostre și camere de închiriet comercianților, pentru pompieri, corpul de gardă etc.

Instituți de comunicare. — În Galați este oficiu telegrafpostal de întâia clasă, al 3-lea după București, care produce Statului venit anual de 389.554 l. 57 b. (bug. 1890,91), și anume: 201.978 l. 70 b. de la poștă și 187.575 l. 87 b. de la telegraf. Cheltuielile făcute cu acest oficiu se ridică la 125.404 l. pe an.

Drumul de fer are în Galați o gară principală, un arsenal și un inspectorat de circumscripție. În anul 1889 prin stația de aice s'a dat Statului venit 1.979.784 l. 76 b.

Din anul 1887 funcționează în Galați și o rețea telefonică, care leagă primăria cu poliția, localul pompierilor, comisiile și parchetul.

Instituți financiare, de credit și osebite societăți private. — Afară de casieria generală a județului, care face operații anuale până la 13.592.445 l. 57 b., aice numărăm casa de economie a Statului, două percepții, vama, depositul de tutun, sucursala Băncii Naționale, Creditul Agricol și societățile private.

Casa de economie a Statului, alipită pe lângă casierie, avea la finitul exercitiului 1889/90 în județul Covurluiă 6.232 librete

(depunători), cu suma de lei 316.201 b. 54. Cele două percepții din Galați, au următoarele circumscripții: I^a cu quartalele 1, 3 și parte din al 2; iar a II-a restul din cartalul 2 și quartalele al 4. și al 5-lea. Biurul vamal de Galați e al douălea din Țară, după venitul dat Statului; acest venit în 1888 se cifra la 3.495.234 l. (17,20% din total). Aice e și reședința inspectoratului circumscripției 4 vamală.

Prin depositul de tutun s'a debitat în 1888/89 marfă de la toate articolele Regiei de lei 1.693.830 bani 35.

Sucursala Băncii Naționale de Galați, înființată în 1881, a pus în 1889 în circulație 18.683.428 l. 7 b., producând beneficiu net 753.162 l. 22 b.

Creditul Agricol de Covurluiu, constituit în 1882, avea împrumutată la 31 Decembrie 1890 suma de 630.311 l. 40 b. la 6.636 săteni.

Pe lângă casele de credit personale, cari sunt numeroase în Galați, pe lângă casa de economie a Statului și Banca Națională, funcționează aice din 1881 și o *Societate de economie*, formată de un număr de acționari. În 1891 această societate avea 155 acționari cu 878 acții (a 10 l. una), represintând un capital de 397.973 l. 23 b.

Mai există apoi diferite societăți private cu scopuri economice, de binefacere, artistice, literare, științifice și distractive. Numărul lor e de 14.

Întocmiri electorale și represintative. — Colegiile comunale cuprind 744 alegători în coleg. I și 3.630 în al II; din acești din urmă însă numai 940 sunt direcți, restul indirecti cari votează prin delegați (60 la număr). Consilierii comunei Galați sunt în număr de 27, cari aleg din sinul lor primarul și trei ajutoare; unul din consilieri e delegat la oficiul stărei civile.

Alegătorii pentru consiliul județan sunt aceiași ca și la Camera; aceștia aleg 24 consilieri, câte 8 de colegiu.

Colegiul I de Covurluiu pentru deputați numără 335 alegători și alege 2 represintanți; colegiul al II (orășenesc) are 1.073 alegători și alege 3 deputați; al III cu 730 alegători (451 direcți și 279 delegați) alege un deputat; alegătorii indirecti din Galați ai colegiului III sunt în număr de 2.438, cari aleg 41 delegați.

Colegiul I de Senat numără 263 alegători, cari aleg 2 senatori; iar al II cu 270 alegători, cari aleg tot 2 represintanți. Numărul elegibililor la Senat în județul Covurluiu e de

55, din cari 44 în oraș și 11 în județ.

Am arătat mai înainte că Camera de comerț de Galați are 32 membri, 22 din Covurlui, 8 din Tutova și 2 din Fălciu. Alegătorii comerciali din jud. Covurlui sunt în număr de 280, din cari 79 din oraș și 201 din comunele rurale.

Municipalitatea. — Comuna Galați, administrată de consiliul comunal prin delegațiunea dată unui primar și la 3 ajutoare, este una din cele mai însemnate comune urbane ale Țerei. Bugetul său pe exercițiul 1891/92 se cifrează la venituri și cheltuieli cu l. 1.852.389 b. 40, din cari 1.666.566 l. bugetul ordinar și 185.823 l. cel al pavajului. Venitul cel mai mare îl are de la taxa (acsizul) vinului indigen (450.000 lei). Asupra acestei comuni apasă o datorie de l. 4.290.736 b. 29, din cari cel puțin 3.500.000 datorie lichidă și necontestabilă.

Ca proprietăți, comuna aceasta are două moșii *Țiglina* și *Șendreni* (v. n. r.), precum și mai multe locuri pe malul Dunărei închiriate chereștiștilor, căieii ferate și pescarilor, diferite edificii și locuri sterpe.

Administrația județeană și polițienească. — În Galați e reședința prefecturii județului Covurlui, care e prefectură de

ânteuil ordin; asemenea aici este sediul *Comitetului Permanent*, ales din sinul consiliului general județean pentru a se ocupa în permanență cu afacerile gospodărești ale județului.

Politia urbiei Galați e condusă din un polițaiu, ajutat de 7 comisari, din cari 5 de cuartale (dispărțiri), unul la gara Galați, altul la gara Bărboși, mai mulți sub-comisari, un comandant și un sub-comandant de gardiști. funcționari de cancelarie și 150 gardiști. Cheltuielile întreținerii poliției în mică parte cad în sarcina Statului, cea mai mare parte însă le suportă comuna. Totalul acestor cheltuieli e de 208.960 lei pe an (din cari 192.040 plătiți numai de comună).

Lucrări tehnice de îmbunătățire. — Pe lângă cheiul de pe malul Dunărei, orașul Galați are următoarele mari lucrări tehnice de îmbunătățire: *canalurile de scurgere* (égouts) și *alimentarea cu apă filtrată*. Datând de la 1872, canalurile de scurgere ocupă o întindere de 4.530 metri liniari, străbătând stradele Domnească, Mavromol, Tecuciu, Traian, Frumoasă, Brăilei, Sf. Ilie, Armeană, Caldărarilor și Independenței.

Lucrările alimentării cu apă filtrată există tot din 1872; usina hidraulică cu instalațiile

necesare sunt aşezate pe marginea Dunărei, în valea Ţiglinei, la depărtare de 2 kilometri de la oraş; rezervoarele, în număr de două, se află între barierele Tecuci şi Brăila; lungimea totală a conductelor e de 28 k. m. liniari. În 1890 numărul abonaţilor era de 1.037, osebit de mori şi fabrici; consumaţia anuală medie e de 390.000 metri cubi de apă.

Instituţii militare. — În Galaţi îşi au reşedinţa (statul-major) corpul al III de armată, brigada a 3-a de artilerie, brigada a 2-a de cavalerie şi comandamentul flotei. Ca armată locală, aici e garnisoana regimentului 11 de *Siret*.

Flotila română îşi are toate serviciile sale principale în Galaţi; acestea sunt: 1) *comandamentul flotei*, 2) *personalul depositului divisiunii echipajelor şi şcoalei flotei*, 3) *inspectoratul porturilor* şi, 4) *arsenalul*. Numărul vaselor de război e de 24; mai sunt apoi şi 18 vase de servitute, cari ţin tot de flota română. În dreptul căsărmii flotei, la Ţiglinea, e şi *portul de iarnă al flotei*.

Numărul căsărmilor e de 9.

Întreţinerea tuturor aşezămintelor şi grupărilor militare din Galaţi costă anual 2.670.195 lei 52 bani.

Autorităţi internaţionale şi a-

genţii de navigaţie. — În Galaţi îşi au sediul două însemnate instituţiuni internaţionale: „*Comisia Europeană a Dunărei*“ şi „*Comisia Mixtă a Prutului*“; ânteia înfiinţată prin tractatul din Paris (din 1856 Martie 18/30) şi a doua prin „*Stipulaţiunile privitoare la navigaţia Prutului*“ (din 3/15, Decembrie 1866). Comisia Europeană, compusă până la 1878 din represintanţii Austro-Ungariei, Germaniei, Franţei, Mării-Britanii (Angliei), Italiei, Rusiei şi Turciei (adică a puterilor mari), iar d'atunci (tractatul de Berlin din 1 Iulie 1878) şi din represintantul României, are ca scop al existenţei sale înlesnirea şi privileghearea navigaţiei pe Dunărea de la gurile ei până la Brăila; iar Comisia Mixtă a Prutului, compusă din delegaţii României, Austro-Ungariei şi Rusiei, are aceiaşi însărcinare internaţională pentru navigabilitatea Prutului. Bugetul Comisiei Europene a Dunărei în 1889 se cifra la venituri cu 3.018.908 l. 36 b. şi la cheltuieli cu 2.127.352 l. 69 b.; iar bugetul Comisiei Mixte a Prutului pe 1888 se balansa la venituri şi cheltuieli cu l. 50.963 l. 45 b.

În Galaţi funcţionează 15 consulate străine, dintre cari 7 ale puterilor mari europene (4 consulate generale) şi restul ale

puterilor de al doilea ordin, și anume: Belgia, Grecia, Suedo-Norvegia, Olanda, Ispania, Danimarca și Elveția, precum și al Statelor-Unite ale Americii-de-Nord.

În fine au în acest oraș agenții următoarele societăți străine de navigație: „*Danubiană Austro-Ungară*“, „*Lloydul Austro-Ungar*“, „*Societatea Rusă*“, „*Fraisinet*“ (franceză) și „*Florio et Rubatino*“ (italiană). Societățile *Danubiană* și *Rusă* au și inspectorate în Galați.

Amințiri istorice. — Numirea orașului Galați s'ar trage după unii de la un popor numit *Galii*, ce au trecut pe aici și ar fi zidit o cetate cu numele *Galatilor*; alții susțin că ar veni de la o colonie numită *Kalatin* (Καλινατιον sau Γαλλατι), fugită aici în urma unei înfrângeri suferită de la Bisantini. — Mai este o altă versiune, deși neîntemeiată pe fapte istorice irecusabile, cum că Împăratul Constantin-cel-Mare, întronătorul creștinismului, orându-i în anul 313 pe *Cocceus Galatus* vicar în aceste locuri, îi fundă o reședință de vicariat carea, păstrând numele său, se chiama la început *Urbs Galati*, mai în urmă *Galati*, apoi *Galați*.

Opinia precumpănitoare însă înclină către origina galică a acestui oraș; într-un asemenea

cas vechimea sa numără peste 2.163 ani.

Se amintește încă, după un document din anul 1134 d. Chrs. despre un *principat al Bêrladului*, cu prințul Ivanco Rotislavici, care cuprindea între altele orașele Bêrlad, Tecuci și Galați, numit fiind acest din urmă *Halicul-mic*. Prințul Rotislavici, fiind supus Regatului *Galitiei*, numită atunci *Halicul*, pare că de aici s'ar fi dat numirea de *Halicul-mic* orașului Moldovei de jos Galați.

Printre republicele române înființate în Dacia-Traiană la începutul invasiilor barbare, se susține (după G. Asachi) că era și *Republica Galaților*, carea se măntinu, fie sub acest nume fie sub al *Capul-Boului*, până către 1288 d. Chrs., când toate aceste republici formară *Domnia Moldovei* sub *Dragoș-Vodă*. Despre asemenea republică amintește și N. Bălcescu; natura ei se crede a fi fost aristocratică, ca și a *Veneției*, *Pisiei* și *Genuei*.

După constituirea Principatului Moldovei, despre Galați se amintește în diferite împrejurări ale istoriei noastre naționale. În timpul lui Alexandru-cel-Bun, pe aici trecu Ioan, fiul lui Ioan Paleologul, Împăratul Bisantin, pitrecut fiind de *Domnul Moldovei* până la Galați;

oaspitele lui Alexandru-cel-Bun, cum ajunse împărat, trimise Domnitorului Moldovei titlul de *rege* și coroană imperială, iar mitropolitului Țerei *mitră patriarhală* (1429).

La 1418, dintre cele 3.000 familii armene, alungate din țara lor și stabilite în Moldova, multe s'au așezat și la Galați. În 1527, când Petru Rareș fu ales Domn al Moldovei, el se găsea la Galați cu năvoadele. La 1541 Alexandru (al III) Vodă Cornea fu ucis de boeri aice; fapt ce atrase mânia lui Petru Rareș, devenit Domn a doua oară, și pedepsi cu moarte grea și cumplită pe omoritori, punând în același timp hatman la Galați pe Petru, fiul lui Vartic, carele a fost și pârcălab la Suceava.

Arhidiaconul Paul de la Alep, în descripția Moldovei (1650-60) spune că veni în Moldova însoțind pe Macarie, patriarhul Antiohiei, care debarcă la Galați, unde fu primit cu mari onoruri bisericești. Acest oraș, după spusa sa, avea pe atunci 8 biserici, mai toate de piatră, dintre cari cea mai vechiă era *Maica-Precista*.

În 1651 Tatarii din Crimeea lovira, între alte orașe, și Galați. La 1659 Radu Mihnea, Domnul Munteniei, aliat cu Racoți, Domnul Transilvaniei, ardând și jăfuind toate cetățile

ocupate de Turci din stânga Dunărei, aceiași soartă avu și Galați. La 1702 Duca Constantin-Vodă, în a doua sa domnie, zidi și înzestră în acest oraș monastirea *Mavromol*. Sub domnia lui Nicolai Mavrocordat, târgul Galați fu aprins de salahorii îmbătați din Țara-Muntenească, ce mergeau la Vozia. La 1709 aice se întâlnește *mazilitul* Domn Nicolai Mavrocordat, ce mergea la Constantinopol, cu înlocuitorul său Dimitrie Cantimir. Mazepa, hatmanul Cazacilor, murind la Tighina în 18 Martie 1710, fu îngropat la biserica din satul Varnița; d'acolo în urmă fu transportat la Galați și înmormântat după unii la biserica Sf. Gheorghe, iar după alții la *Maica-Precista*.

Pe la 1711 (după Dimitrie Cantemir), Galați era cea mai mare piață de negoț din toată Dunărea; aice debarcău vase nu numai din locurile vecine Mării-Negre, din Crimeea, Trepizonda, Sinop, Constantinopol, dar chiar din Egipt și însași Barbaria, și se întorceau în țările lor încărcate cu lemne din Moldova, stejar, brad, cum și miere, ceară, sare, unt, nitru și bucate, din cari nu puțin folos scoteau toți locuitorii Moldovei.

În 18 Iulie 1711 niște Turci Lași și Tatarii au robit și jăfuit

pe toți locuitorii adunați la bis. Sf. Gheorghe din Galați; jaful și ruina au fost generale apoi, chiar morții au fost disproporționi și jăfuiți; bisericile rămase numai piatra; orașul era pustiu de foc și răpire.

La 1727 Grigore Ghica, numit Domn al Moldovei, a venit de la Brăila la Galați cu două șeici și a fost primit aici cu mare alaiu. La 1739 Domnul fugi la Galați, îndată după intrarea feldmaresalului Münih la Iași.

Galații tot-de-una a fost punctul, pe unde Domnii intrau în Țară, când se întorceau cu Domnia de la Constantinopol, și aici erau primiți de înalții dregători ai Țerei.

La 20 Noembrie 1769, Galații fu cuprins de armata rusă comandată de colonelul Fabricius din corpul lui Romanzoff. La 1776, din ordinul Porței, Domnii Moldovei și Munteniei construiesc la Galați câte un *galion* (de 41½ coți lung), armat cu tunuri. Sub domnia Fanarioților, Galații fu de multe ori ocupat de Turci și, din cauza deselor războaie ruso-turce, fu împiedecat în progresul său. La 1789 aici fu o mare bătălie, în care Turcii fiind bătuti, Rușii ocupară orașul. La 11 August 1791 la Galați se subscriu preliminarele păcii. La 1809 luna August prin dreptul Galaților Rușii

trec Dunărea contra Turcilor.

La 21 Februarie 1821 o răzcoală sângeroasă contra Turcilor are loc aici; mai mulți Turci sunt uciși de căpitanul Vasile Caravia; orașul e ars în parte. La 25 Februarie 1821 din Galați prințul Alexandru Ipsilante dă proclamația sa către elinii emigrați. În luna Maiu 1821, din cauza *Eteriei*, Turcii fac mare măcel în Galați, într-o luptă de 16 oare, ard și jăfuiesc totul, afară de localul consulatului austriac, unde se refugiasc câți-va creștini.

Pe la 1826 comerțul Galaților și al Moldovei întregi era monopolizat de o companie turcă a *Capanliilor* din Constantinopol, care fixa prețuri după plac și oprea ori-ce concurență.

La 22 Martie 1854 generalul rus Lüders pe aici trece Dunărea. După retragerea Rușilor, orașul Galați e ocupat de Nemți. După tractatul din Paris (1856), Galații devine reședința Comisiei Europene a Dunărei. La 12 Aprilie 1877 ecleronii generalului rus Scobeleff ocupă orașul. La 10 Iunie același an o parte din corpul generalului Zimmermann trece Dunărea pe la Galați. În 1883 se disfințează porto-francul, după o viață semi-seculară (1834 sub Mihai Sturza-Vodă). La 1887 se începu construirea docurilor.

Sub punctul de vedere militar, peninsula Galaților a fost tot-de-una poziție strategică de mare interes. În epoca de mărire a Moldovei, aici era reședința *Vătășiei călărășilor de Galați*, cari trebuiau să scie turcește și se întrebuintău în transportul depeșilor. Șefii ținutului acestuia se numiau în vechime *părcălabi*. Din Galați au obârșia primul Domnitor al României-Unite, Alexandru I. Cuza, și demnul său consilier și cooperador Costachi Negri (v. „*Dunărea și Coastele Mării*“ de l.-col. Drăghicescu).

Galați-Bêrlad: linie ferată de 110 k. m. lungime, ce leagă direct orașele Galați și Bêrlad, menită a termina linia Moldovei Dorohoi-Iași-Vaslui-Bêrlad. Plecând din gara Galați, noua linie e cuprinsă între șoseaua Galați-Reni și Dunărea, lasă linia ferată spre Bârboși în stânga sa, apucând pe valea lacului Brateș sau mai bine țin pe talvegul Prutului. În percurșul ei, această linie, afară de mici costişe ce le urcă pentru motive de economie, ocupă chiar șesul acestui talveg, trecând prin satele Tulucești, Tatarca, Șivița, Ijdileni, Frumușița, Tămăoani și Stoicani.

Între Baba-Draga și Cialmău, unde pâraul Covurluii trece în

valea Prutului, linia ferată abătându-se spre stânga, părăsește talvegul Prutului, intrând pe acela al pâraului Covurluii, pe valea căruia merge până la Golășei; aci el se abate spre dreapta, intrând pe talvegul pâraului Chineja până aproape de originea lui, unde linia atinge maxima sa înălțime.

La poalele satului Berești linia traversează muntele ce desparte valea Chinejei de valea Tălișmanului printr'un tunel de 3 kilometri lungime, și-și continuă calea pe această din urmă vale până în gara din Bêrlad, unde se și leagă cu linia Tecuci-Vaslui.

Această linie, a cărei pantă maximă s'a putut în general menține la 0,^m.₀₀₅ pe metru, a cărei rađe în curbele de racordare nu s'a scoborit sub 1.000 metri, cu o grosime de balast de 0,^m.50, cu șine de 45 kgr. pe metru curent, și cu lucrările de artă definitivă se clasează între liniile principale din Europa.

Ca lucrări de artă mai principale, pe lângă mulțimea de poduri și podețe, putem cita apărărilor pe 16 kilometri lungime contra valurilor lacului Brateș, a cărui nivel la apele mari se urcă cu 4^m.₀₀ peste etiagiū, precum și tunelul de 3.000 metri de la Berești, lu-

crări neîncercate încă în Țeară pe o ast-fel de măsură, ba chiar în Occident nu se ved prea multe.

Ca particularitate, această linie prezintă o horizontală de 35 kilometri, și anume între Galați și Foltești.

Gările prevădute pe această linie sunt: *Galați, Tulucești, Frumușița, Foltești, Puțichioaia, Golășei, Pochișcani, Berești* din jud. Covurluiu, Docăneasa și Bêrlad în Tutova, pe lângă alte câte-va halte ce se crede că se vor mai intercala.

Studiile acestei linii au început în Aprilie 1891, construcția în Martie 1892 și se speră a se termina în 1894 sau 1895.

Costul complectei construcțiunii se estimează la 25 milioane lei.

Gănești: comună rurală, în pl. Horincea, a doua comună în direcție sud-nordică din valea Horincei, la depărtare de 84 k. m. de la Galați, se mărginește la N. și E. cu com. Blăgești (jud. Tutova) și cot. Vădeni (com. Rogojeni), la S. Cavadinești, la N. Prodănești și la V. Slivna. Pe lângă pârăul Horincea, udă această comună și pârășele *Fântâna-Mare* și *Recea*. Două cotuni fac parte din comună: *Gănești* (reședința) și *Comănești*, amândouă așa de

aproape una de alta, în cât se confundă într'un singur sat. Mai era în vechime și o cotună cu numele *Christești*, dar care ați e cu totul împreunată în cele-l-alte. Comuna Gănești este locuită de rezăși; număra 457 case, 361 contribuabili, 501 familii cu 2.046 suflete, din cari 1.072 bărbați, 974 femei 1.075 necăsătoriți, 861 căsătoriți, 110 veduvi, 367 sciū carte, 1.679 nu.

Situația teritoriului Găneștilor e mai mult coastă de deal întreruptă cu rîpi, prea puțin loc seș; compoziția pământului argilousă și năsipousă. Suprafața întregă teritorială 2.210 hectare, din cari 1.441 pământ arabil, 100 emăș, 2 fêneată, 184 vii, 13 grădini, 450 vatra satului cu liveți și restul pământ netrebnic; proprietăți mari nu există.

Producția agricolă mijlocie în total 21.637 hectolitri, iar după specii: 9.880 hl. popușoi, 7.440 secară, 2.860 orz, 385 grâu, 1.040 ovéz, 26 malaiū și 6 cânepă; recolta medie pe hectar e de 10 hl.

Numărul vitelor e de 2.118 capite, specificate ast-fel: 548 boui, 279 vaci, 90 junci, 35 junce, 18 gonitori, 15 gonitoare, 46 mânzați, 86 mânzate, 24 viței, 66 cai, 47 epe, 6 mânzi; 560 ouî, 6 capre; 291 rîmători.

Crășme sunt 3, o moară cu

aburii și 2 de vânt; femeile cultivă puțin gândacii de mătăasă, cânepa și inul; stupii de albine sunt vr'o 200. Casele găneștenilor sunt încunjurate de grădini cu pomi roditori; asemenea prin multe locuri sunt și grădinițe cu zarzavaturi pentru trebuințele casnice.

Bugetul comunal se cifrează la venituri cu 4.500 l., iar la cheltuieli cu 4.227 lei 85 bani. Dările directe totale 7.907 lei 48 bani.

Biserici 4: *Sf. Gheorghe* din 1881, *Sf. Nicolai-de-jos* din 1857, *Sf. Nicolai-de-sus* tot din 1857 și *Sf. Voevodi* (Comănești) din 1796; bisericile n'au pământ; comuna întregă constituind o parohie, cu catedrala *Sf. Nicolai*, are un preot paroh, un preot ajutor și 4 cântăreți.

Școli 2, una de băieți și alta de fete; cea de băieți cu 110 elevi înscriși, urmând regulat iarna 90—96, iar vara de la 65—85.

Găneștii datează de timpuri depărtate. În anul 1741 Octombrie 2, Grigorie G. Ghica dă căpitanului Ioan Giușcă voie să aducă 4 oameni străini, spre plata ospitalității ce a dat Domnului și suitei sale la moșia sa Gănești, ținutul Covurluiului, când Ghica-Vodă, plecând de la Roșieni, a fugit la

Galați spre a nu fi prins de oștile lui Müh. Acelor patru oameni le acordă Vodă scutire, cum se exprimă Domnitorul în hrisovul respectiv, „*de toate dăjdiile și angariile câte ar hi în Țara Domniei mele, numai la vremea hârțiilor să aibă a da de om câte un ughiu*” (*Uricarul T. Codrescu, t. II. p. 27—29*).

Din acest sat e dar obârșia familiei *Giușcă*, din care se trage și Toma Giușcă, înființatorul și întâiul profesor al școlii Domnești din Galați (vezi *Galați-școlile*).

Gănești: satul principal și reședința comunei cu același nume, pl. Horincea; numără 1.556 suflete, 3 biserici și 2 școli (v. *Gănești-com*).

Gemini: bălțiță formată din versăturile Prutului, în com. Măstăcani, pl. Prut.

Geroșița: pădure în com. Smulți, pl. Zimbru.

Geru: pârâu, ce isvorăște din pădurea *Geroșița*, com. Smulți, pl. Zimbru, și curge prin satele Gornești, Mândrești, Puțeni, Cudalbi și prin vecinătatea Mânjinei, Sl. Conachi și Vameșului (com. Piscu), apoi se varsă în pârâul Bârlădel și prin acesta în Siret.

În Geru dă și pâraeșul Gologan

Gerului (-*Valea*): corespondență pâraului cu același nume (v. *Geru-părău*).

Gheboasa : baltă între satele Serdaru și Movileni, com. Filești, pl. Siret.

Gheboasa: moșie particulară de 965 hectare, în com. Filești, pl. Siret.

Ghecet: moșioară particulară de de 35 fălci, în com. Filești, la gura Siretului.

Ghereasca (-*Schitul*): satul cel mai nordic (depărtat) din jud. Covurluii, com. Lupești, pl. Horincea, la 5 k. m. în sus de reședința comunală; are 51 familii cu 204 suf. și o biserică. Se susține că acest sat ar fi existând de pe la 1788; aice era un schit călăguresc, devenit proprietate a Statului în urma secularisării.

Ghereasca (-*Schitul*): moșie a Statului, foastă pendinte de Mitropolia Moldovei, cu pădure frumoasă; terenul cultivabil 81 hectare, care se arendează cu 2.428 lei; pădurea 400 $\frac{1}{2}$ hr., viile 12 hr.

Gherghicani: vale în com. Măstăcani, pl. Prut, formată din dealul Boeresc, care e o ramificație a dealului dintre pâraele Covurluii și Suhului.

Gherghina (*Ghertina*, *Tirighina*, *Figlina*): o înălțime însemnată de pământ, pe malul stâng al Siretului, în apropiere de gura acestuia, lângă stația de drum de fer Bărboși, com. Filești, pl. Siret, unde în vechime a fost o mare cetate romană zidită de împăratul Traian. Această cetate purtă numele, după unii, de *Caput Bovis* (Capul-Boului), iar după alții *Contra Dinogetia* sau *Turris Trajani*. Numirea de Gherghina și celelalte sunt posterioare și date de popor; se crede însă că aceste numiri ar veni de la vorbele latine *Tegulina*, *Terrigena*, *Triclina*. În anul 1703, sub domnia lui Constantin Duca, se se găsiră aice, după arătările lui Dimitrie Cantemir în *Descrierea Moldovei*, cele dintei ruini ale acestei cetăți, între cari ruini se numără statui și lespeși de marmură cu inscripții romane, ce indică neîndoios că Traian este fondatorul ei. Tot aice, după spusa aceluiași scriitor, s'a găsit o piatră, care aminteste pe Sever, împăratul Romanilor, dar pe care el (D. Cantemir), sub domnia fratelui

său Antioh, trecând prin Galați și căutând înadins acea piatră, n'a găsit-o; într'un rând însă Teodori, pârălăbul de Galați, i a adus un ban de argint, pe care sta scris: „*Const. Vict. Aug. Imp.*“. S'aă găsit și cărămîdi cu inscripția: „*leg. I Ital.*“, ceea ce dă a înțelege că paza acestei cetăți fusese încredințată legiunei I Italice.

Împrăștierea ruinilor acestei cetăți s'a început în secolul al XVIII, de unde s'a luat cărămidă pentru cetatea Brăilei și pentru oare-cari biserici din Galați; iar în secolul al XIX s'aă scos cele din urmă resturi pentru pardosiala stradelor din Galați.

În 1836 se făcură cercetări nouă la Gherghina și în 1838 se descoperiră aice mai bine de 3.700 monede de argint de la diferiți împărați romani, p. c. Constantin, Arcadiu etc., cu inscripția *Galatii*, fapt ce însuflă presupunerea că aice ar fi fost la început orașul Galați. După aceste cercetări, se crede că *Gherghina* era așezată pe un platoă cu diametru de 70 metri și la vr'o 50 metri d'asupra nivelului ordinar al Siretului. Ea era de formă rotundă și încunjurată de un împătrit zid circular. O eșitură meșteșugită în forma unei punți, marginită de două ziduri paralele,

lega acest platoă cu cel al malului apropiat, fortificat și el; la Nordul său un zid ce eșia din al douilea mur circular coboria în linie dreaptă până în Siret. Bordurile înălțimei se măcinară ținic; linia drumului de fer tăia și ea o parte a înălțimei la S. V. Orașul vechi se presupune a fi fost așezat la picioarele înălțimei. La basa murului, care o îngrădea spre Răsărit, s'aă găsit mai multe lucruri, între cari: o statuie a zeiței *Ceres*, turnată în aramă, un număr mare de lespeși de marmoră săpate în relief și represintând resboaele Romanilor cu popoarele de la Dunărea: un drum pe sub pământ, căptușit cu piatră și cărămidă, pentru a întretine comunicația cu orașul. În cetate s'aă mai discoperit: o sub-terană, care conținea mormintele probabil ale unor înalte personaje romane, judecând după valoarea obiectelor găsite în jurul resturilor, și cari erau foarte îngrămădite; o mulțime de bani vechi de argint și de bronz, purtând efigiile împăraților Traian, Dioclițian, Constantin, Arcadiu etc. Aproape de o baie și o casă de ape, ce aducea apă din Siret prin țevi de plumb, s'aă mai găsit în oraș temeliele unui templu, care era închinat *Venerēi*, idee conchisă din afla-

rea în acest loc a unui *Cupidon* *ținând facla minței în mână*; asemenea s'a mai aflat un monument cu inscripții, a cărui basă era legată de trunchiul monumentului în chestiune cu un fus de fer, ce se află în muzeul de Iași.

După flo-românul *Voillant*, care vizită localitatea în al 5-lea deceniu al secolului nostru, cetatea aceasta, a fost ocupată de Romani în perioada Antoninilor, și în apropierea ei trebuie să fi fost o mare olărie, de unde și numirea de *Tiglina* (*tegulina* — țiglă romană). Printre cărămiși s'a u aflat unele purtând numele cu degetul VIIIVII, ce ar însemna că fusese ocupată de legiunea a XIX. Dacă Dacia a fost ocupată în epoca Antoninilor de Romani în întregul ei, apoi desigur cetatea *Tirighina* a fost unul din posturile militare cele mai înaintate la frontiera imperiului, sentinela câmpurilor întărite de la *Tromis*, *Rakel* și *Traianopolis* sau *Trianopolis*. Înainte d'a fi ocupată Dacia de Romani, este probabil să fi fost aici un stabiliment *galic*. Asemenea probabilitate există că Romani fundară aici un oraș cu numele *Caput Bovis*, dărîmat la părăsirea Daciei, care deveni după aceea *Republica Galaților*, apoi *Gherghina* și în urmă *Țiglina*.

Cronica lui Hur pune cetatea *Capul-Boului* în stînga Dunărei la colțul natural S. V. al Moldovei, cel mai apropiat de Moesia, și primul pîrcălab al ei a fost *Longin Boldur* la întemeierea Republicei Moldovei sub Dragoș.

O schiță a planului topografic al ruinilor de la Gherghina a fost luată în 1837 de către reșosatul profesor din Iași G. Săulescu, care s'a ocupat mult cu această chestiune.

Posițiunea acestei înălțimi este dominantă și încântătoare: de pe ea privești gara Bărboși, grădinile orașului Galați așezate spre Sud, în colțul dintre malurile stîngi ale văilor Dunărei și Siretului, fluviul și valea Dunărei până în spre înălțimile Bugeacului, Măcinului și malurile Dunărei (v. «*Dunărea și coastele Mării-Negre*» de lt.-colonel de flotilă M. Drăghiceșcu).

Ghețoaia: vale în cuprinsul teritoriului com. Cudalbi, plasa Zimbru.

Ghibărteni: sat în com. Balintești, pl. Horincea, numără vr'o 20 case și o biserică (v. *Balintești-com.*).

Ghibărteni: proprietate particu-

lară de 1.072 hectare, în com. Balintești, pl. Horincea.

Ghilanu: o bucată de pământ aflătoare în jurul unei crâșme, ce vine pe drumul mare dintre Cuca-Galați, pe teritoriul com. Frumușița, pl. Prut, moșia Ijdileni, în hotar cu teritoriul com. Șivița. Crâșma mai poartă numele și «*la Moș Dumitru*»; pământul din prejur însă se numește numai *Ghilanu*.

Ghimia: gârlă lângă gura Prutului, în dreptul podului de trecere peste acest riū, de unde se alimentează lacul Brateș cu apă.

Numirea de Ghimia, după tradiția populară, ar veni de la o corabie turcească înecată și putredită aice; căci în limba turcă *Ghimia* vra-se-șică corabie.

Aice e și punctul vamaș cursal de la gura Prutului.

Ghinghești: sat în com. Drăgușeni, pl. Zimbru, la depărtare de vr'o 5 k. m. în spre N. de reședința comunală, cu 30 case, 28 familii și 132 suflete. Se povestește din bătrâni că ripa pe care e așezat satul Ghinghești înainte se numia *Ripa lui Ghenghea*, de la un căpitan de haiduci cu acest nume, ce se adăpostia adese-orî aice. Tot aice

în timpurile de restriște din trecut, locuitorii gălățeni se adăpostiau de groaza Turcilor. Într'o poezie intitulată: „*Istorie de patima Galaților*“ din leat 1769 Noembrie 29 (v. revista „*Gheorghe Lazăr*“ din Bêrlad, Anul I, din 15 Octombrie 1887), se citesc următoarele versuri:

„*Unu copil nu-și găsește
„alt părinte că jălește
„Cruceroaea lui Șerban
„In codru Ghenghii stă un an.*“

Ghionoaea: o bucată de teritoriū în com. Băneasa, pl. Prut.

Gologan: pârăș ce curge prin satul și comuna Mânjina, plasa Siret; isvorăște de pe teritoriul Măcișenilor și se varsă în Geru, (v. num. respect.).

Gologanului (-Valea): în cuprinsul teritoriului com. Cudalbi, pl. Zimbru.

Gologanu: moșie particulară de de 190 hectare, în comuna Cudalbi, pl. Zimbru.

Golășei: sat, în com. Bujor, pl. Prut, cu 134 familii și 628 suflete, o biserică și o școală (v. *Bujor-com.*). Acest sat e situat la 45° 52' 40" latitudine nordică și 25° 24' 40" longitudine estică. Prin acest sat trecu

linia ferată Galați-Bêrlad, având stație și aici.

Golășei: moșie particulară, formând un trup cu Pităroaea, de 2.860 hectare, în com. Bujor, pl. Prut.

Gornești: sâtișor, în com. Smulți, pl. Zimbru, la depărtare de vr'o 3 k.m. mai în spre V. de reședința comunală, având numai vr'o 9 case, locuite de foști clăcași împroprietăriți, și o biserică (v. *Smulți-com.*).

Gornești: moșie particulară de 715 hr., în com. Smulți, plasa Zimbru.

Grăpeni: sat, în com. Cavadi-

nești, pl. Horincea, la depărtare de vr'o 800 metri numai de reședința comunală, cu 41 familii și 155 suflete, are și o biserică (vezi *Cavadinești-comună*).

Greaca: pârăș în com. Braniștea, pl. Siret, aproape de coada bălței Lozova.

Greaca: vale paralelă văcii Lozova, din com. Braniștea, pl. Siret.

Gruinul (*-Valea*): în cuprinsul teritoriului satului Chirilești, din com. Rogojeni, pl. Horincea.

Grumăzoaea: vale pe teritoriul com. Măstăcani, pl. Prut.

H.

Haiu: gârlă de scurgere în Prut a bălței Rădianu, din com. Rogojeni, pl. Horincea.

Hârșești: numirea veche a satului Piscu (v. n. r.).

Herătăului (*-Valea*): în cuprinsul teritoriului com. Cudalbi, pl. Zimbru.

Hindichiurilor (*-Valea*): pe teritoriul com. Cudalbi, pl. Zimbru.

Hliza-Precista: moșioară a Statului de 27 hr. 6.274 m. p. (mai mult vii), în com. Filești, pl. Siret; arendă 925 lei pe an.

Hodineanul: pădure (cu esență: salcie, plop, stejar și ulm), în cuprinsul com. Braniștea, pl. Siret.

Holmul: deal pe teritoriul com. Băneasa, pl. Prut. Acest deal începe de pe moșia Puțichioaea,

com. Bujor, și merge coama lui până la *Fântâna-Mare* pe moșia Obrășeni (jud. Tutova); la cot. Moscu Holmul se disface în două ramuri: o ramură care ține până la com. Slivna din sus, iar d'acolo se unește cu *Holmul-Mare*, iar altă ramură se mărginește cu Băneasa despre Răsărit. Ramurile Holmului se mai numesc *Holmul-Roșiei* și *Holmul-Oseștilor*. Pe *Holmul-Oseștilor* se găsește o ridicătură mai pronunțată în lungime de vr'o 400 metri, a cărei punct culminant e o movilă țuguetă de pe care, când e atmosfera curată, se ved, după spusa sătenilor din partea locului, regiunile cele mai depărtate, precum munții Vrancei, chiar Balcanii și locurile de peste Prut.

Holmului (-*Dealul*): punct geodesic spre S. V. de satul Chirilești, com. Rogojeni, pl. Horincea.

Horincea: pârau ce-i dice și Hurmuz, isvorăște de lângă com. Lupești, pl. Horincea (punctul numit *Fântâna-Mare*), traversează partea de Răsărit a satului Lupești, apoi trecând prin satele de pe valea Horincei, se varsă în Prut lângă lacul Sovârca; în jos de Rogojeni, după ce primește în el pârășele *Re-*

cea, Mânzâtești, Oarba și Zoițana.

Horincea: vale udată de pâraul cu același nume și pe care sunt așezate comunele Cavadinești, Gănești, Prodănești, Țuțcani, Mălușteni și Lupești. Ea începe de jos în sus de lângă satul Rogojeni.

Horincea: plasă, a cărei numire vine de la pâraul și valea Horincea. Ea ocupă partea nord-estică a județului și cuprinde 10 comune cu 29 sate, cu 2.959 contribuabili, 4.192 capi de familie și 16.607 suflete; reședința la T. Berești. (v. *Cuvurliu*-jud. și n. r. ale comunilor și satelor).

Huetura: vale, în com. Cudalbi, pl. Zimbru, aflătoare în partea de S. V. a satului; ea începe de la poarta Cudalbilor (în drumul Iveștilor) și până în valea Gerului, lângă poarta de la Comșa, șoseaua Cudalbi-Mânjina.

Hulești: sătișor de câte-va case, fără a fi recunoscut ca cotună, mai sus de Zărnești, com. Jorăști, pl. Prut.

Hulești: moșie particulară de 608 hr. 67 ar., în com. Jorăști, pl. Prut.

Humăria: deal, în com. Băleni, pl. Zimbru, spre N. V., lângă Suhuluul cu apă, spre Măcișeni.

Hurmuz: (vezi *Horincea* pârâu).

I.

Iazul de-pe-Cotros: un iezisor între com. Cuca și Pechea, pl. Siret.

Iazul-Miclescului: lăcușor cu baltă, ce-i dăce și *Chișteala-Vechiă*, între satele Ghibărteni și Pochișcani, com. Balintestii, pl. Horincea; atârână de moșia Pochișcani, iar numele și-l'a luat de la proprietarul moșiei, d. C. Miclescu. Suprafața lăcușorului e de vr'o 5 hectare.

Iazul-Mânjinei: iezisor în partea sudică a com. Mânjina, pl. Siret.

Ibrian: moșie particulară cu 2 trupuri, unul de 429 hr. și altul de 250, în com. Tulucești, pl. Siret.

Ijdilenilor (-Dealul): în cuprinsul com. Frumușița, pl. Prut.

Ijdilenilor (-Valca): corespundență dealului omonim, com. Frumușița, pl. Prut.

Ijdileni: sat în com. Frumușița, pl. Prut, cu 77 familii și 351 suflete; are vii frumoase cu

pomii fructiferi, în specialii nuci; asemenea aice e rateș însemnat cu numeroase fântâni de adăpare; prin sat trece șoseaua județani respectivă.

Ijdileni: moșie particulară de vr'o 3.000 lr., în com. Frumușița.

Imbrului (-Valea): în partea nord-vestică a com. Pechea, pl. Siret; pe această vale sunt vii numeroase.

Independența: comună rurală, în pl. Siret, la distanță de 24 k. m. pe șoseaua națională ce merge de la Galați în susul Moldovei; se mărginește la N. cu com. Sl. Conachi și cot. C. Negri, la E. Branăștea și la S. V. riul Siret. Afară de Siret, udă această comună și pârăele Geru și Suhuluul.

Independența este înființată în anul 1879, pe moșia Statului Maxineni, în amintirea rebeliului pentru independență (1877/78) și e formată din însurăței împroprietariți în acel an (în număr de 261), precum

și din foști clăcași (135) ai vechilor sate Măxineni și Peneu, disființate din cauza inundațiilor Siretului, în apropierea caruia se găsea.

Trei cotuni formează această comună: *Independența* (reședința), *Vasile Alexandri* (formată tot din însurăței la 1879) și *Brana* (sat. mai vechiu). Numărul contribuabililor e de 323, familii 534 cu 2.124 suflete, din cari 1.089 bărbați, 1.037 femei, 1.170 necăsătoriți; 870 căsătoriți, 83 veduve, 1 divorțat, 255 cu știință de carte și 1.869 fără. Străini nu se găsesc în *Independența* de cât 2 israeliți

Suprafața teritoriului com. *Independența* e de 6.844 hectare, din cari 3.576 hr. 8 ar. arabile, 2.391 hr. 26 ar. emaș, 720 hr. 45 ar. fânețe, 69 hr. păduri, 24 hr. 34 ar. vii și 12 hr. 88 ar. grădinării de zarzavaturi, oșebit de vetrele satelor. Proprietăți mari particulare nu există; Statul posedă moșiile *Viorica* și *Măxineni*.

Vitele acestei comuni se cifrează la 2.851 capite.

În com. *Independența* sunt 13 crășme și o moară cu aburi; în 1889 s'a înființat un iarmoroc (bâlciiu) anual, care ține de la 8 Septembrie (*Sf. Măria-Mică*) până la 14 a aceleași luni (*Diua Crucii*). Pe lângă re-

ședința comunală trece drumul de fer, ce merge în susul Moldovei, fiind lângă sat chiar gara *Independența*.

Bugetul comunal se balansează la venituri cu 7.470 l. și la cheltuieli 7.258 lei 90 bani Dările directe totale 8.265 lei 85 bani.

Biserici 3: *Sf. Împărați* în *Independența* (zidită de la 24 Ianuarie 1886 și sfințită la 17 Septembrie 1889), *Pr. Cuv. Paraschiva* în *Brana* (vechiă) și *Sf. Treime* în *V. Alexandri* (în stare de construcție); biserica din *Independența* are 17 fălci pământ, cea din *Brana* 8 1/2; întreaga comună constituie o parohie, cu catedrala *Sf. Voevođi*, un preot paroh, un preot ajutor și 5 cântăreți.

Școli 2: una de băeți și alta de fete; cea de băeți avea în 1889 elevi regulați 66 din 77 înscriși; cea de fete cu 27 eleve; școala de băeți are 6 fălci pământ; asemenea sunt 6 fălci pentru aceeași destinație în cot. *V. Alexandri*, de și nu se află până ađi.

Independența: satul principal și reședința comunei cu același nume, pl. Siret, cu 451 familii și 1.787 suflete; e un sat nou (din 1879), format pe un plan frumos, cu strade largi și drepte,

case aliniate și sistematic construite; are o biserică și o școală. Suprafața teritoriului ce-i aparține e de 4.826 hr. 92 ar. (v. *Independența-com.*)

Isgon: moșie particulară de 600

hectare, în com. Braniștea, pl. Siret; e renumită prin fânul ce produce.

Itești: vale spre Nord de comuna Băleni, între aceasta și Crăești.

J.

Jirului (*Dealul*): în com. Băneasa, pl. Prut, începe de la Golășei, com. Bujor, și se finește la Cruceanu, în jud. Tutova.

Jorăști: comună rurală, în pl. Prut, la 65 k. m. de la Galați, pe valea *Covurluiului-cu-apă* sau a *Jorăștilor*, se limitează la N. cu jud. Tutova, la E. cu Balintești și Băneasa, la S. E. cu Bujor și la V. cu Vêrlezi și Crăești. Apa ce o udă e *Covurluiul-cu-apă*. Această comună e formată din trei cotuni cari, în linie sud-nordică, sunt: *Lunca*, *Jorăști* și *Zărnești*; mai sus de Zărnești, se mai află câte-va case la *Hulești*, dar nu sunt recunoscute ca cotună a parte. Sătenii din Jorăști sunt rzeși, din cele-l-alte cotuni foști clăcași împroprietăriți. Numărul contribuabililor 325, familii 451 cu 1.769 suflete, din cari 395 bărbați, 874 femei, 921 necăsătoriți, 708 căsătoriți, 139

văduvi, 1 divorțat, 214 cărturari, 1.555 necărturari. Sunt și 3 familii de israiliți cu 11 suflete.

Pământul de aici e năsipos; situația lui e dealuri și văi; pe valea Jorăștilor sunt și bălțițe cu sălcii numeroase. Locurile sunt favorabile agriculturii și creșterii vitelor, mai ales pe valea *Covurluiului-cu-apă*, unde se găsesc și fânețe minunate; păduri sunt, dar cu copaci mici și rari. Suprafața totală a teritoriului se calculează la 6.274 hectare, din cari 4.389 arabile, 264 sterpe ripoase, 138 $\frac{1}{2}$ vii, 46 fânețe, 394 emăș, 962 păduri și restul vetrele satelor. Proprietăți mari sunt: *Lunca*, *Hulești* și *Roșia*; Statul posedă moșiile *Zărnești*, *Perișeni* și *Chișteala* (v. n. r.).

Vitele com. Jorăști se socot în total la 5.059 capite.

Veniturile comunale se ridică la 5.040 l., iar cheltuielile

la 4.878. Dărilor directe în total 11.354 l. 66 b.

Biserici 3: *Sf. Împărați* în Jorăști, zidită din 1840-41 de obștia satului; *Sf. Trei-Ierarhi* tot în Jorăști, construită din 1816 prin stăruința căminarului V. Cernat; și *Sf. Nicolai* în Lunca, zidită în 1881 de proprietarul respectiv d. Ioan Plesnilă, plugar distins al județului Covurlui; bisericile din Jorăști se bucură de pământul rural din Zêrnești, unde au fost mai înainte două monastiri, ađi disființate. Întreaga comună formează o parohie, cu catedrala *Sf. Împărați*, un preut paroh,

un preut ajutor și 4 cântăreți.

Școala e una singură, mixtă, cu 37 elevi regulați din 80 înscriși.

Jorăști: satul principal și reședința comunei cu același nume, pl. Prut, cu 308 familii și 1.431 suflete, 2 biserici și o școală (v. *Jorăști* com.).

Jorăștilor -(*Valea*): în cuprinsul teritoriului comunei omonime, pl. Prut; în linie ascendentă, valea aceasta începe de aproape de Bujor și e străbătută de pârăul *Covurluiul-cu-apă*.

L.

Lacu-Bânjei: baltă formată din versăturile Prutului în cuprinsul teritoriului com. Foltești, pl. Prut.

Lacu-Cănepei: bălțiță formată din versăturile Prutului, în cuprinsul com. Măstăcani, pl. Prut.

Lacu-Cânipăriei: baltă formată din revărsările Prutului, în com. Foltești, pl. Prut.

Lacu-Ingrădit: un mic lac pe dealul dintre com. Țuțcani și Mălușteni, pl. Horincea. Despre acest lăcușor legenda populară

spune că în vechime era o apă mare, așa că, pe timpul Tătarilor, un tatar ducând mai multe vite să le adăpe, s'ar fi înecat toate în el; după care, tatarul, adunând pârul vitelor înecate, ar fi astupat cu el isvorul lacului. La uscăciune, acest lac e aproape secat.

Lacul-Lung: baltă formată din revărsările Prutului, în com. Foltești, pl. Prut.

Lacul-Mare: iaz pe valea *Covurluiului-sec*, între com. Vêrleză și Bujor, apărținând (ca

hotar) ambelor comuni; acest iaz seacă la uscăciune.

Lacul-artificial-de-la-Bujor: (v. *Bujor-com.*).

Lacul-Sălciiilor: baltită formată din versăturile Prutului, pe teritoriul com. Măstăcani și Foltești, pl. Prut.

Leahu: baltă formată din revărsările Prutului, în com. Rogojeni, pl. Horincea.

Lahani: moșie particulară în com. Smulți, pl. Zimbru; din partea nordică a acestei moși isvorăște pârâul *Suhuluiul-sec.*

Liscovul: pârâeș, ce isvorăște din com. Blăgești (jud. Tutova) și se varsă în satul Grăpeni, com. Cavadinești, pl. Horincea.

Liscovului (-Valea): în cuprinsul teritoriului com. Țuțcani, pl. Horincea.

Lozova: vale în com. Braniștea, pl. Siret, ce începe de pe teritoriul com. Căuca (Sl. Ventura).

Lozova: pârâeș, ce curge prin mijlocul văii omonime și care e plin cu apă numai pe timpuri ploioase; el se varsă în gârla Bârlădel, apoi în Siret la V. de Șerbești.

Lozova: baltă formată de pârâeșul cu același nume, la V. N. Braniștei, pl. Siret, lungă de 4 kilometri și lată de un km.; conține pește de diferite specii (mai ales când debordează Siretul), stuf și papură.

Lozova: sat, în com. Braniștea, pl. Siret, format de însurăței la 1879; totuși și mai înainte a existat aici un sat cu aceeași numire, dar, din cauza asupririlor, n'au putut sta aici locuitorii, ci au emigrat la Galați, formând mahalaua nord-vestică a orașului numită *Lozovenii.*

Suprafața teritoriului ce aparține acestui sat e de 89 hr.; numără 21 case, 25 familii cu 89 suflete (v. *Braniștea-com.*).

Lozovița: vale, pe carea e așezat satul Costache-Negri, com. Tulucești, pl. Siret.

Lozova-Țipești: moșie a Statului, în com. Braniștea, pl. Siret, foastă pendinte de episcopia Romanului, împreună cu moșia Braniștea de 5.698 hr. 7.850 m. p. (din cari 486 pădure); arendă 75.000 lei.

Lunca: sat, în com. Jorăști, pl. Prut, cu 61 familii și 236 suflete, are o biserică (v. *Jorăști-com.*).

Lunca: moșie particulară de 2.148 hectare, în com. Jorăști, pl. Prut.

Lungul: pădure în com. Braniștea, pl. Siret.

Lupești: comună rurală, în pl. Horincea, la distanță de aproape 100 kilometri de la Galați, comuna cea mai extremă a jud. Covurluiu; se limitează la N. și V. cu com. Epurenii și Obârșeni (jud. Tutova), la S. cu cot. Șipotele (com. Berești) și la E. cu Mălușteni. La Lupești e fundul Horincei. Această comună e udată de pârăul Horincea cu afluenții săi pârăeșele Recea și Mânzâtești. Trei coteluri fac parte din ea: *Mânzâtești*, *Lupești* (reședința) și *Ghereasca*, depărtate una de alta: de la Mânzâtești la Lupești 4 k. m., de la Lupești la Ghereasca 5 k. m., de la Mânzâtești la Ghereasca 7. Se crede că satele Lupești și Mânzâtești datează pe peste 200 ani; Ghereasca, fiind schit călugăresc, în urma secularizării, deveni proprietatea Statului.

Populația com. Lupești se specifică ast-fel: contribuabili 259, familii 425 cu 1.496 suflete, din cari 753 bărbați, 743 femei, 784 necăsătoriți, 578 căsătoriți, 134 văduvi, 115 sciu-

tori de carte, 1.381 nesciutori. Israiliți 3

Natura terenului de aici e argiloasă, calcaroasă, humoasă și năsiposă. Suprafața teritoriului e de 1.950 hectare, astfel specificate după întrebuințare: arabile 1.022 hr. 21 ar., pădure 472, emăș 69 hr. 50 ar., fâneață 77, vii 140, livezi, grădini de zarzavatură, vetrele sateelor și pământ netrebnic 170. Din acestea, 715 hectare aparțin proprietății mari și 1.235 hr. 75 arii proprietății mici. Proprietar mare e numai Statul cu moșia Ghereasca (v. n. r.); încolo, afară de câți-va proprietari mijlocii, nu sunt în această comună de cât proprietari mici, rezași în majoritate și puțini foști clăcași împroprietăriți (de aceștia la Ghereasca mai ales).

Sămănăturile mai obicinuite sunt: secară, grâu, popușoi, orz, cânepă etc., din cari se produce în mijlociul 2.597 hectolitri secară, 843 grâu, 11.800 popușoi, 1.760 orz, 380 ověz și 60 cânepă. Recolta medie pe hectar: secară 12 hectolitri, grâu 13, ověz 18, orz 12 și popușoi 16. Dintre legume, se cultivă, afară de cele ordinare, și cartofe, sfeclă, varză etc.

Statistica vitelor arată 918 capite, și anume: 356 boui, 198 vaci, 67 junci, 7 junce, 44 gonitori, 31 gonitoare, 78 mânzi,

74 mânzate, 62 viței, 1 bivoliță, 608 ouă, 46 capre, 31 berbeci, cai 25.

Pluguri 107, toate de sistem vechiu; crâșme 2 și o prăvălie de manufactură și băcănie; funcționează o moară cu produs anual de 600—700 lei; sunt și meseriași săteni; femeile cultivă gândacii de mătasă, cânepa și inul (acesta mai puțin); vr'o 10 locuitori se ocupă cu albinăritul, producând anual ca la 40—45 kilograme miere și vr'o 25 kgr. ceară.

Veniturile comunale se rădăc la 4.310 l. pe an, cheltuielile la 4.152 l. 10 b. Dările directe în total 6.870 l. 98 b.

Biserici 3: *Adormirea Maicei Domnului* în Lupești, datează de vr'o 160 ani; *Sf. Nicolai* în Mânzatești, de 152 ani; și *Sf. Gheorghe* în Ghereasca, înființată de vr'o 83 ani; pământ rural are numai biserica din Ghereasca, carea însă, neavând cler special, acest pământ servește clerului din Lupești; comuna aceasta, împreună cu cot. Șipotele din com. Berești, formează o parohie, cu catedrala *Adormirea*, un preot paroh,

un preot ajutor și 5 cântăreți.

Școală e una singură, mixtă, în reședința comunală, cu 15 elevi reguțați din 25 înmatriculați; are 3 hectare de pământ; de la înființare până așd a produs 7 absolvenți de curs complet.

În cuprinsul acestei comuni, fiind numai căi comunale și vecino-comunale, cele mai însemnate sunt cele ce duc spre Mălușteni, spre cot. Pleșea (jud. Tutova), Prodănești, Bêrlad și Ghereasca.

Lupești: satul principal și reședința comunei cu același nume, pl. Horincea, are 160 familii și 640 suflete, o biserică și o școală (v. *Lupești-com.*).

Lupoaea: vale în com. Bursucani, pl. Zimbru, înfundată spre E. și deschisă spre V., în apropiere de satul Bursucani; din fundul acestei văi ie nascere o apă mică (în forma unui pârâeș), care contribuie și ea la formarea *Suhuluiului-sec.* Valea aceasta înainte era acoperită cu pădure, dar așd e loc de hrană și de emaaș.

M.

Maicași: baltă în com. Oancea și Vlădești, jumătate la o comună, jumătate la alta, pl. Prut,

formată de vârsăturile Prutului; are întindere vr'o 600 fălci; conține stuf de cea mai bună

calitate, fân și puțin pește.

Multe din bălțile aceste nu se formează direct din Prut, ci una din alta. Când apa e mare, formează aproape o singură masă de apă, conținând pește venit din Prut; la secetă însă seacă cele mai multe din ele și pașc vitele pe acolo.

Mața: baltă, în com. Rogojeni, pl. Horincea, aproape de Rădianu, de care se disparte prin stufărie; din acestea, ântâia se află în spre com. Cârja, iar Rădianu spre Blăgești (j. Tutova), amândouă însă aproape de Vădeni:

Mavromol: sat în com. Cuca, pl. Siret, cu 25 familii și 118 suflete (v. *Cuca-com.*).

Mavromol: moșie a Statului de 160 hr. (osebit de pădure 357 $\frac{1}{2}$ hr.), în com. Fârțânești, pl. Prut; arendă 3.000 lei.

Mavromol ce-i ȳice și *Cuca Mică:* moșie a Statului de 60 hr., în com. Cuca, pl. Siret; arendă 700 lei.

Măcișenilor (-*Valea*): pe carea e situat satul cu același nume.

Măcișeni: com. rurală, în pl. Zimbru, la 65 k. m. de la Galați, se hotărăște la N. cu Smul-

ții, la E. Bălenii, la S. V. Cudalbiu. Are trei cotuni: *Măcișeni* (reședința), *Corni* și *Urlești*. Măcișeni e așezat pe valea omonimă, de unde curge o ramură a pârăului Geru (ce începe chiar din acest sat); Corni se găsește pe valea Smulților, pe unde curge Suhuluiul; iar Urleștiu ceva mai sus de Corni. Locuitorii acestei comuni sunt toți foști clăcași; contribuabili 274, familii 418 cu 1.523 suflete, din cari 800 bărbați, 723 femei, 758 necăsătoriți, 679 căsătoriți, 86 veduvi, 180 cu sciință de carte, 1.343 fără. În Corni sunt 148 capi de familii cu 551 suflete. În Măcișeni sunt 3 familii israilite cu 8 suflete. Suprafața teritoriului com. Măcișeni se calculează la 7.220 hr., din cari 4.504 ale proprietății mari și restul ale sătenilor. Proprietăți mari sunt trei, cari au aceleași numiri ca și cotunile respective. Pământul e mai mult arabil și pășune; păduri sunt vr'o 357 $\frac{1}{2}$ hr. la Măcișeni și 286 la Corni; vii 86 $\frac{1}{2}$ hr., cari în 1889 au produs 12.000 vedre de vin.

Se seamână aice puțin grău, mai mult secară, orz și popușoi; proprietarii mari seamână însă și grău de toamnă (Banat) precum și puțin arnăut.

Vitele sunt: 6 tauri, 901 boui, 372 vaci, 24 junci, 2 juncce, 6

gonitori, 1 gonitoare, 12 mânzată, 19 mânzate și 6 viței; 3 harmasari, 74 epe, 79 cai; 18 berbeci, 582 ouă, 42 capre.

Crășme 6, prăvălii cu manufactură 2 (ținute de evrei), mori cu aburi 2, mașini agricole 16 (la proprietarii mari), pluguri de fer la săteni nici unul; cânepa și albinile se cultivă puțin, inul de loc; iarna locuitorii se ocupă aproape numai cu scoaterea rădăcinilor de copaci, pe cari le vând la orașe.

Veniturile comunale în 1889 și 1890 l. 5.620, cheltuielile 5.489 l. 18 b. Contribuțiile directe 12.439 l. 7 b.

În cîot. Măcișeni (reședința comunală), nu este până ađi nici biserică nici școală; în mijlocul satului e aninat un clopot mare, care servește ca anunțator religios pentru biserica din cîot. vecină Corni (la 2 k. m. depărtare). În celelalte cîoturi este câte o biserică: *Sf. Voevođi* în Corni, zidită în 1844 de săteni împreună cu arendașul de atunci Iordache Bălaban; și *Sf. Nicolai* în Urlești; ambele biserici cu pămînt rural; întreaga comună formează o parohie, cu un preot paroh, un preot ajutor și 4 cântăreți.

Măcișeni: sat și reședința comunei cu același nume, pl. Zimbru, așezat pe valea Măcișenilor, pe

unde curge o ramură a pârăului Geru. Întinderea teritoriului ce aparține satului e de 3.028 hectare, din cari 454 ale proprietății mici și restul ale proprietății mari (v. *Măcișeni-com.*).

Măcișeni: moșie particulară de 2.574 hr., în com. omonimă.

Mălina: vale în cuprinsul com. Filești și Tulucești, pl. Siret.

Mălina: pârăeș, ce străbate valea cu același nume, trece pe la E. de Șendreni (Serđaru), com. Filești și, după ce formează balta Mălina, se varsă în Siret.

Mălina: balta formată de pârăeșul omonim, în com. Filești, pl. Siret.

Mălușteni: comună rurală, în pl. Horincea, la 98 k. m. de la Galați, una dintre comunele extreme nordice ale jud. Covurlui, se mărginește la N. cu jud. Tutova, la V. cu com. Țuțcani, la S. Prodănești și Berești și la V. Lupești. Un singur sat rezășesc formează această comună, care e una din cele mai mici ale județului; numărul contribuabililor săi e de 151, familii 215 cu 900 suflete, din cari 447 bărbați, 453 femei,

491 necăsătoriți. 349 căsătoriți, 57 văduvi, 44 sciū carte, 856 nu. Un singur evreu e în Mălușteni.

Terenul Măluștenilor e foarte ridicat, aproape muntos și împodobit cu arbori fructiferi; natura solului e mai mult năsiposă; ceva caracteristic găsești mai ales pe vârful dealului dintre Mălușteni și Țuțcani: năsipul e așa de mare, în cât roatele trăsorei, când străbați acest drum, intră de o palmă și ceva în năsip; găsești apoi în aceeași regiune și plantele de munte și cele de șes și baltă: alătura cu falnicul stejar, întâlnești salcâmul locurilor secetoase ca și salcia părților băltoase. Vii sunt în întindere de 128½ hectare. Proprietăți mari nu există.

Numărul total al vitelor e de 585 capite. În genere locuitorii acestei comuni stau cam rău, din lipsă de pământ îndesulător pentru cultură și pășunat.

Femeile ca la 25% se ocupă cu cultura vermicilor de mătasă; mai toate măluștenencele însă lucrează inul și cânepa.

Veniturile comunale se urcă la 2.186 lei, cheltuielile 2.134. Dările directe în total 3.483 l. 80 b.

E o singură biserică în Mălușteni, Sf. *Nicolai*, zidită în

1814 de vornicul Iordache Liga; parohia Mălușteni are un preot și 2 cântăreți.

Scoală iarăși una, mixtă, cu 52 elevi înscriși, din cari urmează regulat prea puțini.

Drumurile vecinale sunt cele ce duc la Lupești, Țuțcani și Rânzești.

Mănalachi (-*Valea lui*): în cuprinsul teritoriului com. Tulucești, pl. Siret.

Măstăcani: comună rurală, în pl. Prut, în partea nordică a lăcului Covurluii, față în față cu Foltești și la distanță de 40 k. m. de la Galați; se mărginește la E. cu Prutul, având în față satul basarabean numit *Vadul-lui-Isac* și cu cotuna Brănești (com. Vlădești), la V. cu Cuca, la S. cu Foltești și la N. cu cotuna Roșcani (com. Vlădești).

Apele ce udă această comună sunt: lacul *Covurluii*, atingându-o în părțile nordică și estică; bălțile *Pestrițele*, *Părliturile*, *Carrasu* și *Vlasca*, aflătoare în șesul Prutului și formate prin versăturile sale; pâraul *Covurluii* și pârașul *Părul* sau *Valea-Părlui*. Ea este formată din trei cotuni: *Măstăcani* (reședința) *Chiraftei* și *Drăculești* sau *Țolica*, depărtate de reședința comunală a doua numai cu vr'o 300 metri și a treia cu

2 k. m. Sătenii de aice se împart așa : la Măstăcani rēzași, la Chiraftei foști clăcași împroprietăriți, la Drăculești simpli servitori ai proprietății mari. Numărul total al caselor 518, contribuabili 378, familii 545 cu 2.225 suflete, din cari 1.126 bărbați, 1.099 femei; 1.132 necăsătoriți, 985 căsătoriți, 168 veduvi; 216 sciū carte, 2.009 nu. Străini sunt vr'o 7 inși, creștini de diverse naționalități; nici un evreu însă.

Situația teritoriului acestei comuni se caracterizează astfel : la Măstăcani șes și vale, Chiraftei mai mult dealuri și Drăculești platoū ridicat și șes (al Prutului). Natura solului, afară de șesul Prutului, unde e neagră-băltoasă, încolo e nășipo-argiloasă, și pe alocurea amestecătură cu prundiș mic.

Suprafața întreagă teritorială se cifrează la 5.003 hectare, din cari arabile 2.582, vii 194, fâneață 225, bălți și stufărie 129, emaș 385, vetre de sate 243, pădure 991, tufăriș 257. Din acestea, 3.735 hr. aparțin proprietății mari și 1.260 proprietății mici. Proprietatea mare e represintată prin moșiile *Chiraftei* și *Drăculești*.

Producția agricolă în 1888/89 a fost 1.290 hl. grâu, 3.650 secară, 2.200 orz, 5.706 popușoi, 210 ovēz, 18 cânepă, 24.580 kg.

cartoafe, 12.400 fasole, 900 linte; vin 6.800 hectolitri. Recolta mijlocie pe hectar grâu și secară 12 hectolitri, orz, ovēz și popușoi 16; vin 35 la pogon.

Pe lângă plugărie, crescerea vitelor și cultura viilor, locuitorii de aice se mai ocupă și cu pescăria, facerea rogojinilor, cosirea stufului și cărăușia.

Crășme sunt 4 și o prăvălie cu diverse mărfuri; ca meseriași se află : 2 croitori, 2 cojocari, 4 dogari, 2 tâmplari și mai mulți ferari; e și un cazan de fabricat rachiū; albine se cultivă prea puțin, asemenea și gândaci de mătase; puține femei lucrează inul, cânepa mai mai multe; cu țesăturile casnice însă, precum și cu lăptăria și crescerea paserilor se ocupă mai toate. Ca unelte agricole se află o mașină de treer, una de bătut popușoi și o vânturătoare, 150 pluguri, din cari 16 sistematice.

Bugetul comunal se cifrează la venituri cu 13.489 l. 94 b. și la cheltuieli 13.251 l. 89 b. contribuțiile directe totale lei 9.186 b. 44.

Biserici 2 : în Măstăcani și Chiraftei, ambele cu patronul *Sf. Voevođi*; cea din Măstăcani zidită din 1802—1805 de către rēzași locali, de ceamur, învilită cu stuf, în stare rea, are 5 fălci pământ date de ob-

știa satului; cea din Chiraftei, construită în 1823 de familia d-lui A. Codreanu, proprietarul moșiei, cu 8 1/2 fălci pământ rural; după noua aședare a parohiilor, com. Măstăcani formând o parohie, cu catedrala Sf. Voevođi din reședință, i s'a fixat un preut paroh, un preut ajutor și 4 cântăreți.

Școli iarăși 2: una de băieți și alta de fete, ambele în reședința comunală; cea de băieți din 1 Decembrie 1865, în 1888/89 avea 94 elevi înmatriculați, din cari urmau regulat 80—85, prezenți la examine 66, promovați 36, școală fără pământ; cea de fete din 10 Octombrie 1870, cu 21 copile înscrise, din cari cu frecuență regulată 10—15, promovate 3.

Această comună este străbătută de calea județeană Galați-Bujor-Bêrlad, care trece pe moșia Chiraftei pe o lungime de vr'o 3 k. m.; asemenea și Galați-Fălcii prin moșia Drăculești, iarăși vr'o 3 k. m.

Măstăcani: sat răzășesc și reședința comunei cu același nume, cu 341 case locuite de 368 familii cu 1.558 suflete. Intinderea moșiei ce-i aparține e de 859 hectare; are o biserică și două școli V. C. *Măstăcani*-com.).

Mătorei (-Valea): a cărei fund este despre Mânzătești, com. Lupești, pl. Horincea; ea dă în valea Chinejei la N. de S. Berești.

Măxineni: moșie a Statului, foaștă pendinte de monastirea Bistrița, cu 3.562 hr. (din cari 37 hr. pădure și 37 1/2 vii), în com. Independența, pl. Siret; se arendează cu 50.000 lei.

Măxineni: fost sat și comună în pl. Siret, lângă Piscu, disființat de câți-va ani, din cauza inundațiilor Siretului (v. *Independența*-com.). El se compunea din cotunile *Măxineni*, *Brăina* și *Vizorica*.

Din acest sat a fost originar răposatul Ioan Maxim, profesor distins de limba latină la liceul Sf. Sava din București și membru al Academiei Române. El era fiul preutului C. Maxim.

Manăstireni sau Manăstirea Țuțcani: sat în com. Țuțcani, pl. Horincea, la depărtare de un kilometru și jum. de reședința comunală, cu 305 suflete și 1 biserică.

În privirea înființării acestui sat, legenda populară spune că Țuțcu, întemeetorul satului Țuțcani (v. n. r.) a căsătorit pe sora sa Chindia cu un grec Po-

libronie și, fiind-că din această căsătorie nu s'a născut nici un copil, Chindia a făcut o monastire mică de maice, pe locul care vine pe coasta văiei despre Liscov, dăruind partea sa de moșie călugărițelor; a-cestui aședământ i-a rămas numele de *Mănăstirea Tuțcani*. Cu timpul monastirea s'a disființat și fiind-că mai mulți răzăși au luat pământ acolo, s'a înființat satul respectiv. Se dice că în mijlocul monastirei este o piatră, pe care stă scris tot istoricul acestor împrejurări, dar e confundată adenc în pământ, din cauză că biserica a fost prefăcută de trei ori.

Măndrești: fost sat, ai cărui locuitori au contribuit la formarea Piscului de ași, pl. Siret.

Mânjina: comună rurală, în pl. Siret, la 43 kilometri de la Galați, se hotărește la V. cu pârăul Geru, ce o disparte de com. Călmățui (j. Tecuci), la N. Cudalbiș, la E. cot. Oasele (com. Țuca) și com. Pechea, și la S. Sl. Conachi. Drumul către Mânjina trece prin o vale numită *Potârnichea*; prin acest sat curge pârășul *Gologan*, ce formează și *Iazul Mânjinei*.

Constituită din un singur sat locuit de foști clăcași, această comună e una din cele mai mici ale

jud. Covurlui; numără 175 case, 144 contribuabili, 196 familii cu 800 suflete, din cari 406 bărbați, 394 femei, 416 necăsătoriți, 342 căsătoriți. 41 veduvi, 1 divorțat. 61 cu sciință de carte, 739 fără. Evrei sunt 2 familii cu 11 suflete.

Suprafața teritoriului Mânjinei e de 6.239 hectare, din cari 4.234 arabile, 1.500 emăș, 415 fenețe, 25 vii și 60 vatra satului; pădure mai de loc. Din acestea, 5.720 hr. sunt ale proprietarilor mari și 514 ale proprietarilor mici. Proprietăți mari sunt: moșiile *Mânjina*, *Negrea-Potârnichea-Cocoraș* și *Fântâna Gerului*.

Pământul e mai mult șes, cu puține văi și ridicături; este prea favorabil culturii cerealelor. În 1889 producția agricolă se cifra în total la 27.489 hectolitri, din cari grâu de toamnă 3.564, grâu de primăvară 1.458, secară 2.827, orz 4.280, popușoi 14.320, ověz 1.040. Media pe hectar: grâu de toamnă 9 h.l., secară 11, orz 10, popușoi 8, ověz 10, malaiū (meiū) 6.

Numărul vitelor în același an era: 13 tauri, 544 boui, 323 vaci, 49 junci, 20 junce, 20 gonitori, 5 gonitoare, 46 mânzați, 24 mânzate și 15 viței; 9 harmasari, 68 epe, 68 cai; 2 asini; 18 berbeci și 1.293 ouă.

Crâșme 3 și o prăvălie cu diferite mărfuri.

Veniturile comunei se ridică la 4.426 l. 12 b., iar cheltuielile 4.375. Dărilor directe totale 8.821 l. 31 b.

Biserica una, *Sf. Apostoli Petru și Pavel*, începută a se zidi la 1872 și sfințită la 29 Iunie 1883, cu 25 fălci pământ înzestrare; parohia Mânjina are un preot paroh și 2 cântăreți. Aice e cavoul familiei Hristodor Alexandri, proprietarul moșiei principale.

Școală asemenea una, mixtă, cu 24—30 elevi; de-și înființată în 1870, n'a funcționat însă regulat de cât de la 1881.

Prin Mânjina trece calea veino-comunală Pechea-Mânjina-Pechea.

Întreaga moșie Mânjina a fost odini-oară proprietatea marelui patriot și bărbat de Stat Costache Negri. În satul Mânjina s'au ținut multe din conciliabulele bătrânilor noștri patrioți din ambele țări surori (Moldova și Muntenia), cari lucrau pentru renascerea națională a Românilor și pentru unire; dar, pentru că cauza redeșteptării neamului român și a recăștigării drepturilor de neatârnare ca Stat cereau sacrificie mare, C. Negri, care nu cruța nimica pentru aceasta, fu nevoit a o vinde, și ast-fel trecu în alte

mâni (v. *C. Negri*, biografie istorică de G. Missail, București, 1877). Casa, în care a locuit Costache Negri și în care se țineau sfaturile patrioților ambelor țări române, e și azi în Mânjina.

Mânjina: moșie particulară de 2.145 hectare, în comuna cu același nume, pl. Siret.

Mânzătești: pârăeș, ce udă satul omonim, în com. Lupești, pl. Horincea, și se varsă în Horincea.

Mânzătești: sat în com. Lupești, pl. Horincea, la distanță de 4 k. m. mai jos de reședința comunală; numără 121 familii cu 546 suflete și o biserică (v. *Lupești-com.*).

Memeșul: loc, a cărui numire poate că derivă de la *nemeșul* (*nobil, boer*, în ungurește), în com. Pechea, pl. Siret, nu departe de cot. Oasele (com. Cuca), unde tradiția populară spune că s'ar fi întâmplat un resboi între Unguri și Turci.

Merea: pârăeș, în com. Berești, pl. Horincea, ce isvorăște din pudurea Bazanului, în fundul văieii omonime, și se varsă în Chineja, ceva mai sus de la

punctul numit Braniștea, spre Meadă-și de T-Berești.

Merea: vale prin care curge pârășul cu același nume și pe care e așezat de o parte și de alta satul Merea, din com. Berești, pl. Horincea.

Merea: sat, în com. Berești, pl. Horincea, de la pârășul omonim, ceva mai spre Răsărit de reședința comunală, cu 72 case, 61 contribuabili, 70 familii și 327 suflete, o biserică și o școală (v. *Berești-com.*).

Mijloceni: trup de moșie răsășască, în com. Oancea, pl. Prut.

Milești: moșie în com. Smulți, pl. Siret, foastă a monastirei Adam și a Statului, ași e cum-părata de răsăși smulteni. Pe această moșie se află o piatră de marmură înfiptă în pământ de 1^m. 50, unde a fost o biserică Sf. Ioan și casele lui Fotache și Păuna, proprietarii primitivi ai moșiei, pe care o hărăziră apoi monastirei Adam. Inscriptia însă nu se poate discifra, fiind vechiă și ștearsă.

Miloaei (-Valea): spre Răsărit în com. Bujor, pl. Prut, începe despre N. de la moșia Moscu și se termină la S. la cot. Puțichioaea.

Mititelu: dealul dintre pârăele Valea Parului și Covurluiu; el vine despre N. și se termină în lacul Covurluiu, moșia și satul Chiraftei, com. Măstăcani, pl. Prut.

În partea despre E., împreună cu alt deal, formează Valea Părului și despre V. Valea Paveluca (v. n. r.).

Mogoș: vechiu han și rateș cu cășle d'ale moșiei pe lângă el, în com. Foltești, pl. Prut, în apropiere de cot. Cotros din com. Cuca.

Moinești: trup de moșie răsășască, în com. Oancea, pl. Prut.

Mormântul-Tătarului: movilă prelungită la E. V. văiei Lozova, în com. Braniștea, pl. Siret.

Moscu: sat răsășesc pe valea Chinejei, în com. Bujor, pl. Prut, în sus de Golășei, cu 124 familii și 594 suflete, o biserică și o școală (v. *Bujor-com.*). Până în 1886 Moscu forma comună a parte.

Movila-lui Niță: în com. Piscu, pl. Siret, în spre cot. Vameș.

Movila-viilor: în com. Piscu, pl. Siret, la capul viilor despre pârăul Suhului.

- Movila-fundului-Moșiei:** în com. Piscu, pl. Siret, pe valea Suhuluiului.
- Movila-de la-Aria-Posesiei:** în com. Piscu, pl. Siret, ați pe teritoriul stăpânit de sătenii.
- Movile (-Patru):** aproape una de alta, pe teritoriul moșiei Vameș, com. Piscu, pl. Siret, în spre hotarul moșiei Sl. Conachi.
- Movila-Turcului *disă* și Monete:** moșie particulară de 400 hr., în com. Tulucești, pl. Siret.
- Movila-lui-Popescu:** punct geodesic lângă marginea satului
- Chirilești, com. Rogojeni, plasa Horincea.
- Movila-Vêrcolici:** punct ridicat geodesic, în com. Rogojeni, pl. Horincea, pe dealul și lângă drumul Brăilei.
- Movileni:** sat, în com. Filești, pl. Siret, cu 28 familii și 114 suflete, precum și o biserică (v. *Filești-com.*).
- Movileni:** moșie particulară de 572 hr., în com. Filești, plasa Siret.
- Murgociu:** moșie particulară de 321 hr., în comuna Cudalbi, pl. Zimbru.

N.

- Negrea-Potârnichea-Cocoraș:** moșie particulară de 1.430 hectare, în comuna Mânjina, plasa Siret.

O.

- Oancea:** pârăeș, ce trece prin satul Oancea și se varsă în Prut.
- Oancea:** comună rurală, în plasa Prut, a cincea comună a jud. Covurluii de pe malul Prutului, a cărei numire vine de la pârăeșul Oancea ce-o străbate, la 58 k. m. de la Galați, în dreptul orașului basarabean Cahulul, se mărginește la N. cu com. Rogojeni, la E. cu Prutul și la S. V. cu teritoriul com. Vlădești. Ea este formată din două cotuni: *Oancea* (reședința) și

Slobozia Oancea sau *Onestii*, ântâia la distanță de vr'o 4 k. m. mai sus ca cea de a doua și locuită numai de răsăși, iar locuitorii Sl. Oancei sunt foști clăcași împrorietăriți.

Oancea (satul) are înfățișarea unui orașel și servește ca mic port pe Prut și ca trecătoare în Basarabia, având și biuroă vamal. Populația acestei comuni se cifrează ast-fel: contribuabili 407, familii 555 cu 2.231 suflete, din cari 1.103 bărbați, 1.128 femei, necăsătorii 1.115, căsătorii 935, văduvi 140, divorțat 1, cu sciință de carte 370, fără 1.861. Sunt în Oancea 3 familii israilite cu 11 suflete.

În Oancea proprietatea mare e represintată prin moșiile *Slobozia-Oancea* a d-lui *Mihail Onu*, ambasador al Rusiei la Atena (român băstinaș din Oancea, născut pe la 1834—35, din părinții medelnicerul *Constantin Onu* și soția sa *Elena* născută *Străjescu*), precum și *Oancea* împărțită în trei trupuri mici; iar proprietatea mică e a răsășilor și foștilor clăcași împrorietăriți la 1864.

Ocupația căpitenică a locuitorilor e agricultura și creșterea vitelor; se face însă și puțin negoț; femeile cultivă pe o scară întinsă vermi de mătase (în Oancea se găsec mulți duzi);

albinile nu se cultivă de cât de vr'o 3—4 săteni.

Numărul total al vitelor e de 1.343 capite.

Veniturile comunale se ridică la 15.768 l. 83 b., cheltuilele 9.041 l. 42 b. Darile directe în total 16.379 l. 42 b.

Biserici 2: *Sf. Arhangheli*, în partea din vale a Oancei, de lut și învelită cu stuf, vechiă de peste 100 ani; și *Adormirea Maicei Domnului*, în partea din deal, de piatră, construită de vr'o 70 ani de familia *Onu*; ambele biserici fără pământ; comuna toată constituie o parohie, cu catedrala *Adormirea*, un preut paroh, un prent ajutor și 4 cântăreți.

Școli 2: una de băeți și una de fete; ântâia înființată la 1865, cu 2 învățători, în 1889 numera 119 elevi, din cari absolvise cursul complet 6; cea de fete din 1869, cu 32 eleve. Pentru ambele școli s'a clădit în anii 1889—90 un local duplu din fondul de 50.000 ruble, hărăzit în acest scop de către filantropii soți *Stroescu*, români basarabeni din Odesa; cu acest local s'aŭ cheltuit peste 20.000 l.

Vechimea Oancei este depărtată. Cu privire la formarea acestui sat, iată ce se spune într'un *suret* de la *Ștefăniță-Vodă (cel-Tenër)*, Domnul Moldovei:

„*Facem însciințare precum au venit înaintea noastră și înaintea tuturor boerilor noștri, slugile noastre: Barbul și cu fratele său Șerban, feceră lui Ioascu Plop de nimeni siliți și au împărțit între sine a lor drepte ocine și au rămas împăcate slugile noastre. Barbului partea lui, satul anume Sêrbii, în gura Oancei, unde a ședut Judjula și pre din sus de Scheea și cu jumătate de Ezurcani și jumătate din sat de Grăpeni pe Horincea; iar din partea frăți-ne său slugei noastre, lui Șerban, a rămas satul anume Dăneștii și la Prut Sovărcanii și jumătate de sat din Grăpeni pe Horincea și jumătate de Ezurcani. Deci noi vedând a lor bună învoială și împărțială, așisderea și de la noi am dat și am întărit slugei noastre Barbului, pe cele de mai sus arătate, anume: Sêrbii în satul Oancea, unde a ședut Judjula și pre din sus de Scheea și cu jumătate de Ezurcani și pre jumătate de sat din Grăpeni pe Horincea, ca să fie lui de la noi uric cu tot venitul, lui și copiilor lui, nepoților și strănepoților și tot neamul ce se va alege mai aproape, nerêsluit nici-o-dată în veci. Iar hotarul acelor sate ce s'au dis mai sus, anume Sêrbii la gura Oancei și cea mai de sus Schee, și cea*

jumătate de Ezurcani și jumătate de sat din Grăpeni pe Horincea, să le fie lor de pe toate părțile după hotarul cel vechi, pe unde au âmblat din veci. Pentru aceea, cine va fi Domn Țerei aceștia să nu strice a noastră danie și întăritură, ci mai vartos să dea și să întărească, de vreme ce le am dat și le am întărit, pentru a lor dreaptă și încredințată slujbă, și pentru întărirea a celor de mai sus scrise, am poroncit domnului credinciosului boerul nostru Trotușanu, vel logofet să scrie, și a noastră pecete către această carte să o lege.“

Anul Creațiunei 7029 (1521 d. Chris.) Aprilie 20.

Oancea: sat răzăseșe și reședința comunei cu același nume, pl. Prut, mic port pe Prut și trecătoare în Basarabia, cu biuroșu vamal; numeră 409 familii cu 1.835 suflete, 2 biserici și 2 școli (v. *Oancea-com.*).

Oancea: moșie particulară în trei trupuri, odini-oară unite la un loc, din cari unul de 170 hectare, altul de 146 și al treilea de 150, în com. Oancea, pl. Prut.

Oarba: pâraeș, ce isvorăște din trei locuri și anume: văile *Carpeni, Gruiu și Viilor*, trece

prin satul Chirilești, com. Rogojeni, pl. Horincea, și se varsă în jos de Rogojeni (la marginea sudică a satului) în pârâul Horincea, apoi împreună în Prut (v. n. r.).

Oarbeii satii Chirileștilor (-Valea): pe care se află satul Chirilești, din com. Rogojeni, pl. Horincea (v. *Chirilești sat*).

Oasele: satul cel mai mare (de și nu e reședință) din com. Cuca, pl. Siret, la 4 kilometri în partea nord-vestică a reședinței comunale, format din puțini răzăși, mai mulți foști clăcași și însurăței impropietariți, cu 182 case, 209 familii și 886 suflete, o biserică și o școală (v. *Cuca com.*).

Acest sat situat în valea și pe coasta ce vine despre Meazănoapte de la Băleni, către Sud spre Pechea, are un teritoriū în întindere de 4.860 hectare, din cari 2.431 arabile, 514 hr. 80 ar. pădure, 715 emăș și restul vii și vatra satului. Tere-nul seū e în mare parte năsi-pos și clisos.

Legenda spune că numele de *Oasele* ar veni de la un resboiū întâmplat aice, în urma căruia aū murit mai mulți oșteni, ale căror rămășiți (*oase*) aū fost înmormântate în acest loc.

Oasele: moșie a Statului, foastă pendinte de monastirea Sf. Sava, în com. Cuca, pl. Siret; întindere 1.350 hectare; arendă 20.600 l.

Obreja (*Trupul*): moșioară a Statului de 12 stânjini, în com. Cudalbi, pl. Zimbru; arendă 178 l. Numele i-ar veni de la un strănepot a lui Cudalb, frate cu Bețivu și Palade, cari și a-cestiea și-aū avut trupurile de moșioare ce poartă numele lor.

Odaia-Lupa: moșie particulară de 715 hr., în com. Pechea, pl. Siret.

Odaia-Maria: moșie particulară de 2.864 hr., în com. Pechea, pl. Siret; ea este un trup din marea moșie Pechea, foastă proprietate a răposatului prinț Alexandra Moruzi.

Odaia-lui-Mănalachi: moșie particulară de 500 hr., în com. Tuluțești, pl. Siret.

Odaia-lui-Mănalachi: sat, pe moșia cu același nume, în com. Tuluțești, pl. Siret, în partea vest-sudică a reședinței comunale, cu 54 familii, o școală și o biserică (v. *Tuluțești-com.*).

Odaia-Pochii (*Popei*): numele popular al satului Vameș, com.

Piscu, pl. Siret (v. *Vameș-sat*).

Onciu : sat, format din foști clăcași improprietăriți, în comuna Slivna, pl. Horincea, mai jos de reședința comunală, tot pe valea Slivnei, cu 26 familii și 116 suflete (v. *Slivna-com.*).

Onciu : moșie particulară de 500 hr., în com. Slivna, plasa Horincea.

Onciului (-*Iazul*): în dreptul satului omonim; acest iaz, când sunt apele mari, ajunge la mărime de 4 fălci.

Onești: grupuleț de case, ce se prenumără la cotuna Rugineni,

com. Cavadinești, pl. Horincea.

Onești : (v. *Slobozia-Oancea sat*).

Orsoaea : deal în centrul moșiei Piscu, com. Piscu, pl. Siret, în direcția spre Sl. Conachi și Pechea.

Oseștilor (-*Dealul*): în cuprinsul teritoriului com. Băneasa, ce se hotărește cu cot. Roșcani (com. Vlădești).

Oticu : moșie particulară de 227 hr., în com. Pechea, pl. Siret.

Ouei (-*Valea*): pe teritoriul com. Băleni, la Nord, între această comună și Vêrlezii.

P.

Parja : baltă în com. Rogojeni, pl. Horincea.

Paveluca : vale în com. Măstăcani, pl. Prut (v. *Mititelu-deal*).

Păcuraru : punct terestru însemnat între comuna Tulucești și Șivița.

Părul sau Valea-Părului : pârăeș, fără isvor, se formează numai din plou și din topirea zăpezii, are albie curgătoare;

el începe din pădurea Chirilești, com. Rogojeni, din locul numit *Ciuciuveni*, trece prin satul Roșcani (com. Vlădești), traversează moșia Măstăcani de la N. spre S. pe valea cu același nume și, aproape de vîrsătura lui în lacul Covurluii, între Măstăcani și Chiraftei, i se dă numele de *Chiraftei*.

Părului (-*Valea*): pe teritoriul com. Măstăcani și Fărțanești, pl. Prut, prin mijlocul căriea

curge pârăul cu același nume (v. num. respect.).

Pășcani (-Slobozia): sat ce-i dicea în vechime și *Busuioaca*, în com. Vlădești, pl. Prut, cu vr'o 600 metri mai jos de reședința comunală, numără 45 case, 49 familii și 162 suflete, precum și o biserică. Întinderea teritoriului ce aparține acestui sat e de 2.288 hectare, din cari cea mai mare parte sunt ale proprietății mari (v. *Vlădești-com.*).

Pășcani: moșie particulară de 1.718 hr. 76 ar., în com. Vlădești, pl. Prut.

Pășcanu: baltă pe moșia Pășcanii (Busuioaca), formată din versăturile Prutului, în com. Vlădești, pl. Prut; are întindere de peste 270 fălci, iar lumina apei ca la 12 fălci; conține stuf, fân și pește.

Pârliturile: baltă în com. Măstăcani, pl. Prut, formată din versăturile Prutului.

Pechea: comună rurală din pl. Siret, reședința acestei plăși, la 30 k. m. de la Galați; așezată pe frumoasa vale a pârăului Suhuluiului (pârăul trece chiar prin mijloc), ea se mărginește la E. cu teritoriul com.

Frumușița și Șivița, la S. cu Sl. Conachi, la V. cu Mânjina și la N. cu Cuca (cot. Oasele). Situația sa geografică se indică ast-fel: 45° 38' latitudine nordică, 25° 25' 50'' longitudine estică.

Numirea *Pechei* ar veni de la vorba turcească *pechi-bun*, explicată, după legendă, prin faptul că aice găsiau călătorii turci apă bună de băut.

Această comună numără două cotuni: *Târgul-Pechea* și *Satul Pechea*, cari până în 1887 formați comuni a-parte; d'atunci însă s'au împreunat în o singură comună. Satul e format din foști clăcași împroprietăriți la 1864, iar târgul din plugari și vr'o 36 neguțitori și meseriași. Evreii sunt vr'o 11 familii cu 44 suflete.

Populația com. Pechea se cifrează așa: 440 contribuabili, 571 familii cu 2.295 suflete, din cari 1.163 bărbați, 1.132 femei, 1.209 necăsătoriți, 1.006 căsătoriți, 76 veduvi, 259 sciți carte, 2.036 nu.

Numărul caselor e de 479, osebit de vr'o 39 bordeie; mai sunt și cășle de argați pe la moșile ce aparțin Pechei, și anume la *Odnia-Maria*, *Lupa* și *Lozova*, fără însă a fi socotite ca cotuni.

Suprafața teritoriului comun. Pechea se socoate la 10.044 hr.,

32, arii (7.024 fâlcii). Întreaga moșie aparține în vechime prințului Alexandru Moruzi, ce-î dădea din această cauză și *Pecheanul*, în urmă însă s'a împărțit prin vânzare la mai mulți. Astăzi din vechea moșie s'a format următoarele proprietăți mari: *Pechea (Lozova)*, trupul din *Pechea* sau *Odaia-Maria*, *Odaia-Lupa*, *Cioura-Elena*; și *Oticu*, oșebit de alte trupuri mai mici. Pământul Pechei, după întrebuițare, se specifică astfel: 6.878 hr. 30 ar. arabil, 3.166 emăș (în cari intră și vr'o 143 hr. pădure); livezi cu pomi roșitori nu prea sunt, asemenea nici locuri de fânețe și grădini.

În jurul acestei comuni se află frumoase vii (vr'o 72 $\frac{1}{2}$ hectare), pe lângă cari se găsesc plantații de salcâmi și plop, destinate a servi pentru haragi.

În 1889 producția agricolă se cifra în total la 90.417 hectolitri, din cari grâu 12.625 hectolitri, secară 19.224, orz 24.412, popușoi 28.400, ověz 5.652; recolta mijlocie pe hectar e de 12 hl. la grâu și secară, 8 la orz, 19 la popușoi și 12 la ověz.

Numărul vitelor pe specii este: 12 tauri, 1.011 boui, 694 vaci, 179 junci, 114 junce, 60 gonitori, 51 gonitoare, 216 mânzați, 133 mânzate, 47 viței, 2 har-

masari, 151 epe, 343 cai, 2 asini, 156 berbeci, 3.824 ouși și 43 capre.

Crășme sunt 24, alte prăvălii 8, ținute mai mult de evrei; sunt și câți-va meseriași cismari și stoleri; funcționează 3 mori cu vapor ale proprietarilor mari; albine se cultivă puține; mașini agricole în număr de 12 la marii cultivatori, pluguri de fer la locuitori 160.

Bugetul ordinar al com. Pechea (1890/91) se balansează la venituri cu 16.337 lei, iar la cheltuieli cu 15.071: cel al drumurilor: venituri 3.287 lei, cheltuieli 2.100. Dările directe totale se ridică la 19.197 lei 90 bani.

În Pechea e o singură biserică, *Adormirea Maicei D-lui*, construită din 1871 pe locul alteia mai vechiă și sfințită la 23 Aprilie 1873; biserica e mare și așezată la poziție frumoasă, posedă 37 fâlcii pământ; în 1889/90 bugetul său propriu se cifra la venituri și cheltuieli cu suma de 2.163 lei, cât nu este nici un alt buget de biserică rurală din jud. Covurluii. Comuna Pechea, după așezarea sinodală din 1888, formând o parohie, are ca personal deservent un preot paroh, 2 preuți ajutoari și 2 cântăreți.

Școli 2: una de băieți și alta de fete, amândouă așezate în-

tr'un local propriu clădit între anii 1882/89, pe un loc de 75 arii, situat alătura cu biserica și dăruit de principesa Adela Moruzi, văduva fostului proprietar al Pechei, prin inițiativa și stăruința unui comitet de fruntași locali, în capul cărora se afla arendașul d'atunci al moșiei Pechea, d. C. Drăgănescu, fost în urmă președinte al Comitetului Permanent județean. Școala de băieți, înființată în 1864, avea în 1890 elevi înscriși 104, din cari cu urmare regulată 90, absolvenți în același an 4; școala de fete datează de la 1869, cu 65 eleve înscrise, din cari cu frecvență regulată 47, de la înființare au absolvit cursul întreg 12 fete. Ambele școli fără pământ.

În Pechea, pe lângă cancelaria sub-prefecturii de Siret, funcționează și una din cele două judecătoria de pace rurale din jud. Covurluii, care are în jurisdicția sa următoarele comuni: Pechea, Cudalbi, Mânjina, Băleni, Măcișeni, Cuca, Sl. Conachi, Piscu, Independența, Șivița, Frumușița, Foltești, Bujor, Fărțănești, Măstăcani și Vlădești. În anul 1888 au venit la această judecătorie, afară de autentificări, 917 cauze, din cari 639 civile, 42 apeluri comunale (ale judecătorilor comunale), 12 tutele; și s'au judecat

și hotărit 522 procese civile (cu comerciale) și 239 penale (delicte de contravenții), restul parte suspendate parte împăcate; acte autentificate 468.

Se mai află în Pechea o infirmerie județeană de 15—20 paturi, clădită în 1890 pe locul hărăzit de soții Paraschiv și Maria Vasiliu, proprietari a unui trup însemnat din moșia Pechei; aceleași persoane au mai dăruit tot în folosul infirmeriei și 300 fălci pământ. Există asemenea aici un biuroș telegrafo-poștal întreținut de județ, garnisoana companiei I a regimentului de Siret, precum și reședința medicului plășei respective.

Locuri mai însemnate pe teritoriul com. Pechea sunt *Meșul* și *Cetățuia* (v. n. r.).

Întrarea în Pechea se face prin o tăietură de deal, pe unde merge soseaua județeană Galați-Pechea-Tecuci.

Pechea (-Târgul): târgușor și reședința comunei cu același nume, pl. Siret, cu vr'o 120 familii de plugari, comercianți și meseriași; în deosebi comercianți sunt 36, din cari 8 evrei. Târgușorul e așezat pe 7½ fălci ale fostului proprietar a moșiei Pechea, reposatul prinț A. Moruzi, în temeiul unui act de învoire reînviat în 1858 pe 30 ani și expirat la 23 Aprilie 1888, fără

a mai fi reînființat. În virtutea acestui act, locuitorii târgoveți plătiaș niște taxe anumite; de la 1888 însă taxele nu se mai percep, iar afacerea e în litigiu; se urmează totuși tratări între târgoveți și noul proprietar al Pechei, d. Alexandru Mareș, pentru răscumpărarea locului.

Forma Pechei e tot ca a celor-l-alte târgușoare rurale, adică cu o stradă principală și cu casele aproape lipite una de alta; însă n'are așa mulți evrei și e mai curățel: strada principală e largă și dreaptă, bine întreținută și plantată chiar cu arbori pe margini. Biserica, școlilele și cele-l-alte instituțiuni ale comunei omonime sunt în târgușor (v. *Pechea-com.*).

Pechea (-Satul): sat alătura de târgușorul cu același nume, în comuna Pechea, plasa Siret, cu vr'o 450 familii. Locuitorii de aici sunt foști clăcași împrietăriți la 1864; numărul împrietăriților era atunci de 237; vatra satului în întindere de 40 fâlcă 24 prăjini (v. *Pechea-com.*).

Pechea ce-i dice și Lozova: moșie particulară de 3.102 hr., în comuna cu același nume, plasa Siret.

Pelineii: trup de moșie rătă-

șiască, în comuna Oancea, pl. Prut.

Peneu: fost sat între Piscu și Independența, pe valea Suhului, disființat în 1884, din cauza inundațiilor Siretului, și ai cărui locuitori s'au alipit la com. Independența (mai ales cot. Braîna), pl. Siret. Peneu aparține comunei Piscu.

Perja: baltă, în com. Rogojeni, pl. Horincea, mai sus de balta Pochina, cu care se unește printr'un *barc* (gârlă-canalăș natural).

Perişeni: moșie a Statului, în com. Jorăști, pl. Prut.

Petroasei (-Valea): pe teritoriul satului Chirileștilor, în com. Rogojeni, pl. Horincea.

Piscu: comună rurală, în pl. Siret, la vr'o 30 k. m. de la Galați; așezată între două văi udate de pâraele *Suhului* și *Geru*, ea se hotărește la E. și S. cu moșia Măxineni și com. Independența (dispărțită de Suhului), la V. Siretul și la N. pâraul Geru și com. Sl. Conachi. Regiunea dintre Piscu și Independența este o luncă sâmnănată cu osebite insulețe, traversând'o prin mijloc șoseaua națională Galați-Tecuci și, ceva

mai sus, drumul de fer care trece prin marginea nordică a satului Piscu.

Această comună are două cotuni: *Piscu* și *Vameș*, ceastă din urmă e depărtată spre N.-V. cu 4 k. m. de cea dintâia și se mai numește și *Odaia-Pochii* (Popei). Locuitorii de aici sunt foști clăcași și însurăței împroprietăriți în 1864 și 1879; numărul contribuabililor 229, familii 400 cu 1.536 suflete, din cari 801 bărbați, 735 femei, 714 necăsătoriți, 658 căsătoriți, 64 veduvi, 273 sciū carte, 1.263 nu. Străini sunt 20 suflete, din cari 6 creștini și 14 israeliți.

Suprafața teritorului comun. Piscu se calculează la 3.746 hectare 60 ar., din cari 1.724 hr. 38 ar. arabile, 81½ pădure de salcie (cuhalm), vr'o 6 hr. pădure de gârneață, 1.232 hr. emaș și fânețe, 115 vii, 39 hr. 32 ar. vatra satului și restul pământ netrebnic și rîpi. Din acest pământ, vr'o 703 hr. 56 ar. aparțin Statului cu moșia *Piscu-Hârșești*, 916 hr. proprietății mari particulare cu 2 trupuri în *Vameș*; iar restul sătenilor.

În partea despre Apus a teritoriului piscan e șesul (lunca) Siretului, ce produce fânețe bune; iar în partea despre Răsărit și Meađa-noapte e valea Subuluiului, rezervată numai

pășunatului vitelor; ceastă din urmă nu se ară nici-o-dată, căci pământul e sărat.

În această comună se seamănă în deosebi grâu de toamnă și seară, iar de primăvară popușoi, orz, ověz, meiū și păring. Producția totală agricolă în 1891 a fost de 14.086 hectl., din cari grâu de toamnă 3.592, seară 2.630 de primăvară, orz 1.170, ověz 816, popușoi 5.668, malaiū 210. Recolta medie variază între 5—6 kile de falcea la grâu, 5—10 seară, 6—10 orz și ověz, 7—9 meiū, 5—10 popușoi și 6—12 păring.

Producția vinicolă pe 1890 hectolitri 2.191, iar în 1891 mai puțin cu 800. În același an au fost 115 stupi de albine, producând 105 kgr. miere și 45 kgr. ceară.

Statistica vitelor arată: boui 493, vaci 404, mânzați 263, viței 190, tauri 6; cai 249; ouți 1.902.

Crășme 7, din cari 4 în Piscu și 3 în *Vameș*, precum și o prăvălie cu mărunțișuri; femeile lucrează puțin cânepa, asemenea se ocupă cu țesăturile casnice de lână și bumbac.

Bugetul comunal se balansează la venituri cu 7.567 lei și la cheltuieli 7.194. Contribuțiile directe în total 7.735 lei.

Biserici 2: *Adormirea Maicii Domnului* în Piscu, zidită în 1785 și sfințită în 1786, ve-

chiă și aproape ruinată, în locul ei însă este aproape gata acum una nouă, de cărămidă și cu temelie de piatră; *Nascerea Măricei Domnului* în Vameș, construită de cărămidă în 1857 de Hagi Lupu; comuna Piscu formând o singură parohie, i se destinează un preot paroh și trei cântăreți.

Școală una singură, mixtă, în reședința comunală, înființată în 1859, una din cele mai vechi școli rurale din jud. Covurlui, are localul său propriu construit de mult de Stat, cu 75 elevi înscriși, din cari urmează regulat 60; de la 1872 școala din Piscu a fost urmată de 260 copii; din cari au absolvit cursul 160; de cât-va timp se învață aice și împletitul pălăriilor; școala are 6 fălci pământ pe moșia Măxineni (comuna Independența).

Pe teritoriul acestei comuni, în întindere de 8 k. m., trece calea națională Galați-Tecuci, străbătând cotuna Vameș; aseminea drumul de fer, care are chiar la Vameș gara cu același nume.

Până în 1835, comuna Piscu făcea parte din jud. Tecuci; moșia aparținea monastirei Cașinului.

Piscu: satul principal și reședința comunei cu același nume, în pl. Siret, așezat în adevăr

pe un *pisc* de deal între văile străbătute de pâraielele *Suhului* și *Geru*; numără 359 familii cu 1.351 suflete. Suprafața teritoriului său e de 1.920 fălci, din cari 816 arabile, 37 pădure de salcie (cuham), 461^{50/80} e-maș, 35^{56/80} vii, 27^{40/80} vatra satului și 7 netrebnic; are o biserică și o școală (v. *Piscu-com.*).

Se crede că satul Piscu este vechi de vr'o 400 ani; de demult se numea *Hârșești*, după o vale a moșiei din partea nordică, care și azi poartă aceeași numire. Se povestește încă că aice ar fi fost un oraș și, în sprijinul acestei aserțiunii, se aduce faptul că în apropierea localului de școală este o stradă unde pururea, când se sapă la o adâncime de jumătate stânjîn, se găsesc fel-de-fel de hârburi de oale, străchini, ulcioare etc., semn că aice ar fi fost o stradă a olăriei. Aseminea e un beciu, de dată imemorabilă, unde și până azi se cară de săteni gunoae spre a-l astupa. Chiar unde e localul de școală, făcându-se un șanț nu de mult, s'au găsit o mulțime de oseminte de oameni, probă că aice a fost vr'un cimitir.

Legenda mai spune că pe apa dintre Piscu și Peneu staționa în vechime vase plutitoare, dar

că în urmă, apa retrăgându-și cursul, a rămas aici numai o gârlă alimentată de ploai, din versăturile Siretului și din matea Gerului. Această gârlă încunjură Piscu din trei părți, așa că-i dă fapturna unei peninsule.

De asemenea se susține că la început, când s'a înființat satul Piscu, locuitorii lui au venit din alte trei sate disființate, și a-nume: *Căprioarenii*, veniți de la *Căprioara*, ce astăzi e pădure de salcie pe malul Siretului, tot în această comună; *Mândreștii*, veniți din altă parte a comunei; și *Hârșeștii* tot așa, formând ast-fel Piscu de astăzi.

Piscu-Hârșești: moșie a Statului în comuna Piscu, plasa Siret.

Piscu-lui-Pește: deal între comuniile Băleni și Verlezi, spre Nord.

Piscu-Sereii: dealul cel mai mare în comuna Bujor, plasa Prut.

Plăcinta: numele vechiu și popular al moșiei și satului Slobozia-Conachi (v. *Sl.-Conachi*-comună).

Pleşești: moșie particulară în com. Cudalbi, pl. Zimbru, cu 2

trupuri, din cari unul de 572 hr. și altul de 207.

Plevna: sat, în com. Cuca, pl. Siret. Acest sat e format din însurăței împroprietăriți la 1882 și i s'a dat numele de la îngrozitoarea cetate naturală din Bulgaria carea, împresurată și luată de armata româno-rusă în 28 Noembrie 1877, a decis de soarta răsboiului d'atunci. Cotuna Plevna numără 23 familii cu 102 suflete.

Plopilor sau Copacilor (*-Dealul*): în cuprinsul com. Măstăcani, pl. Prut; acest deal e o ramificație a dealului mare dintre pârăele Covurlui și Suhului.

Pochina: baltă în marginea despre N. E. a satului și comunei Rogojeni, pl. Horincea.

Pochișcani: sat vechiu de vr'o 150 ani, în comuna Balintești, pl. Horincea, cu vr'o 29 case, (v. *Balintești*-comună). Pe aice trece drumul de fer Galați-Bêrlad, fiind și o stație cu numele satului.

Pochișcani: moșie particulară de 3.346 hr., în com. Balintești, pl. Horincea.

Podișul: deal ce vine în partea spre Răsărit a com. Băleni, pl.

Zimbru, lângă sat, din spre Pu-
tichioaia.

Podișul: așezătura dintre satul
Băleni, pl. Zimbru, și Balcanu,
alt podiș.

Pogoneștii-mari: pădure parti-
culară însemnată, în com. Ro-
gojeni, pl. Horincea.

Pogoneștii-mici: pădure parti-
culară, în com. Rogojeni, plasa
Horincea.

Poleitul: dealul cel mai însem-
nat și mai întins din jud. Co-
vurlui. Începe din jud. Tutova
(Rădești), traversează prin plă-
șile Zimbru și Prut, printre pâ-
raele Suhului și Covurlui,
trece prin partea răsăriteană a
Bursucanilor, dă peste Crăești,
apoi se îndreaptă spre Apus de
Vêrlezi și la Băleni se bifurcă
în două ramuri, din cari una
trece spre Apus pe la Oasele
și merge paralel cu Suhului,
iar a doua ramură, cea mai
principală, de la Băleni trece
spre Est de Cuca și continuă
până la Galați. Poleitul for-
mează, așa dicând, spinarea și
ridicătura întregului județ și si-
lește toate pâraele și pâraeșele
să apuce unele la dreapta, iar
altele la stânga

De la Băleni la Cuca Polei-
tul trece prin pădurea prințu-

lui Cantacuzino și prin *Rădăcină*.
De la Cuca, el străbate prin
următoarele puncte : *Mogoș*,
Ghilanu (Moș-Dumitru), *Ta-
tarca*, *Bacal-Bașa* și *Galați*
(v. n. r.).

Poloboc: punct teritorial pe dru-
mul mare Cuca-Galați, la ho-
tarul moșiei Chiraftei despre V.
(și aparținând acestei moșii),
unde înainte era o crâsmă, care
purta numele de *Poloboc*.

Crâșmele de la drumurile
mari mai în general au câte o
bucată de pământ arabil sau
emaș împrejurul lor, care se
arendează la un loc și poartă
numele lor. Așa e și cu crâșma
de la Poloboc, care astăzi nu-i
de cât un simplu bordei pentru
paza moșiei. Numele de *Polo-
boc* vine sau de la crâșma carea,
neavând tocmai multă consu-
mație, avea numai un singur
vas (poloboc) cu vin sau cu
rachi în ea; sau, cum țic bă-
trânii, pentru că, în locul din
jurul crâșmei, ne fiind fântâni
cu apă, locuitorii ce-l cultiva
erau nevoiți să-și aducă apa
pentru ei și vitele lor de la
alte fântâni depărtate într'un
poloboc cu carul tras de bou.

Porcului (-Dealul): format de va-
lea omonimă, începând de pe
teritoriul com. Berești (în drep-
tul T.-Berești) și se termină

aproape de Balintești la punctul Branîștea.

Porcului (-*Valea*): între comunele Bursucani și Berești.

Potârnichea: vale pe care trece drumul de la Pechea la Mănjina, pl. Siret.

Prodănești: comună rurală, în pl. Horincea, la depărtare de 87 kilometri de la Galați, se mărginește la N. cu com. Lupștești, Mălușteni și Țuțcani, la E. și S. cu Găneștii și Slivna și la V. cu cotuna Aldești (com. Berești). Această comună este așezată pe o muchiă de deal, în partea apusană a Horinței, într'o poziție foarte frumoasă, de unde se ved. că într'o strachină satele învecinate ale Horinței, și anume: Sîpeni (această-i chiar în față), Țuțcani, Mălușteni, Aldești și Puricani.

Trei cötuni fac parte din comună: *Prodănești*, *Puricani* și *Săseni*, cari sunt aproape una de alta, iar cele din urmă mai împreunate. Locuitorii din toate cötunile sunt rezăși; numărul lor e de 259 capi de familie cu 999 suflete, din cari 513 bărbați, 486 femei, 525 necăsătoriti, 417 căsătoriti, 56 văduvi, 1 divorțat, 84 cu știință de carte și 915 fără.

Terenul Prodăneștilor e foarte

accidentat; dealul în direcția Slivnei mai ales e plin de ripi și pâraeșe; în fundul fie-cărei ripi, fiind albia unui pâraeș, cresc înșirate în ambele părți numeroase și regulate sălcii. Aice, d'alt-fel ca mai în toate comunele din valea și fundul Horinței, sunt apoi frumoase și bogate grădini cu pomi roditori, în special meri, peri, perji, nuci, vișini etc.

Pământul arabil al acestei comuni se socotește la 1.129 hr.; mai sunt apoi 97½ hr. vii, 12 fânețe, 20 emăș, 10 tufăriș, oșebit de ripi și locuri netrebnice; proprietăți mari nu există.

Agricultura, crescerea vitelor, cultura viilor și a grădinilor cu pomi fructiferi sunt ocupațiile căpitenice ale locuitorilor de aice; ei sunt gospodăroși; casele în bună stare și bine îngrădite, cu garduri vii de dracila și ulmi, precum și încunjurate cu plantații; un frunțăș are până la 40 falcă pământ.

Numărul total al vitelor e de 729 capite.

Veniturile comunale se cifrează la 2.755 lei, iar cheltuielile la 2.693 l. 65 b. Dările directe în total 5.107 l. 17 b.

Biserici 2: *Sf. Voievođi* în Prodănești și *Sf. Dimitrie* în Săseni; comuna Prodănești împreună cu cotuna Aldești (com. Berești), constituie o parohie,

cu catedrala Sf. Dimitrie, 1 preut paroh, 1 preut ajutor și 5 cântăreți.

Școală una singură, mixtă, avea în 1889 elevi 25—30 regulați din 60 înscriși.

Comuna cea mai învecinată de Prodănești spre V. e Slivna, la depărtare de 3 k. m.

Prutețul: pâraș ce se varsă în lacul Brateș.

Prut: riū, la Greci se numia *Poras* sau *Pyretus* (Herodot), la Romani *Hierasus* sau *Gerasus* (Ptolomeu) și *Porota* (Amian Marcellin citat de Dimitrie Cantemir), în limba scitică însemnează *trecătoare* (Hăjdău). Unii dic că se dirivă de la *Brutus*, prin transformarea lui *B* în *P* (*Vaillant* citat de col. Drăghicescu în *Dunărea și coastele Mărei-Negre*).

Acest riū isvorăște din Carpați la târgul Văscuți în Galiția, intră în România la satul Borianu, curge spre R. și la târgul Rădăuți face cea mai mare cotitură, întorcându-se spră S. și formând marginea României despre Basarabia (Rusia) până în jos de Galați și în sus de Reni, unde se scurge în Dunărea.

Tot cursul Prutului e de 125 mile sau 340.000 stânjini, din cari 25 mile în Bucovina și 120 în Moldova.

Jud. Covurluiū e udat de Prut pe o întindere de 80 kilom., la frontiera sa orientală. Acest riū e plutitor și se scoboară pe el plute cu lemne din pădurile Bucovinei și produse din țară la Galați.

Prutul primește în sine d'a dreapta: riul Jijia și pâraele Herța, Humaria, Prutețul, Moșna, Cozia, Covurluiul; iar d'a stânga: pâraele Sărata, Nișova, Lăpușna, Călmățiū, Tigheciū, Larga, Strâmba-de-Apus, Strâmba-de-Răsărit. Apa Prutului este cea mai ușoară și mai sănătoasă, însă turbure, din cauza nășipului ce duce cu sine; puind'o cine-va însă într'un vas să stea, nășipul se așează în fund și apa rămâne foarte curată și limpede. O litră de apă de Prut e mai ușoară cu 30 dramuri de cât alte ape. (*Dictionar-topografic și statistic al României* de Frunzescu).

Prutului (-Valea): ce se întinde d'a lungul riului cu același nume, de la Galați până la Vădeni (com. Rogojeni), și pe care sunt aședate următoarele sate: Tulucești, Tatarca, Șivița, Ijdileni, Frumușița, Tămăoani, Stoicani, Drăculești, Brănești, Pășcani, Vlădești, Slobozia-Oancea, Oancea, Rogojeni și Vădeni (v. n. r.).

Prut: plasă, a cărei numire îi

vine de la riul omonim ce formează frontiera estică a județului; suprafața teritoriului acestei plăși e de 94.070 hect.; numără 10 comune cu 29 sate, 4.442 contribuabili, 5.275 capi de familie cu 20.072 suflete. Reședința e Târgul-Bujor; iar comunele și satele ce-i aparțin poartă următoarele numiri: 1) *Băneasa*, cu satele Slobozia-Băneasa și Băneasa; 2) *Bujor* cu Golășei, Târgu-Bujor, Moscu, Puțichioaia și Umbrărești; 3) *Fărtănești*; 4) *Foltești* cu Fântânele, Foltești și Stoicani; 5) *Frumușița* cu Ijdileni, Frumușița, Scântești și Tămăoani; 6) *Jorăști* cu Lunca, Jorăști și Zărnești; 7) *Măstăcani* cu Chiraftei, Drăculești și Măstăcani; 8) *Oancea* cu Slobozia-Oancea și Oancea; 9) *Și-*

vița cu Tatarca și Șivița; 10) *Vlădești* cu Brănești, Pășcani, Roșcani și Vlădești (v. *Covurluiu-județ* și n. r. ale comunilor și satelor).

Puțichioaia: sat în com. Bujor, pl. Prut, cu 139 familii și 585 suflete; are o biserică și o școală mixtă; bisericește face parte din parohia Fărtănești (v. n. r.) Pe aici trece linia drumului de fer Bêrlad-Galați, având și o stație cu numele acestui sat.

Puțichioaia: moșie particulară de 2.788 hectare, în com. Bujor, pl. Prut.

Puțul-Jugănarului: punct însemnat în partea estetică a văii Lozova.

R.

Rădăcinii: (v. *Cuca-pădure*).

Rădeștilor (-Valea): începe de la N. de com. Rădești (Tutova), și merge spre S. până aproape de teritoriul com. Jorăști, lăsând această comună la E., și d'acolo începe a se perde, formând în capul despre S. un mic podiș în lungime de 2 k.m. aproape; apoi treptat începe a

se forma valea *Covurluiului-sec*, ce vine spre Est de comuna Vêrleză, merge spre Sud și se termină la Sud de Puțichioaia. Valea-Rădeștilor merge în linie dreaptă spre Sud și dă în valea *Covurluiului-sec*; această vale aparține parte teritoriului comunei Rădești, parte comunei Crăești și parte Jorăștilor.

Rădianu: baltă lângă Prut pe teritoriul cotunei Vădeni, com. Rogojeni, pl. Horincea.

Rădiciului (-Valea): în com. Bujor; pl. Prut; începe din apropierea văii *Miloei* (v. n. r.) ceva mai spre R., și se termină în comuna Fârțânești.

Rareș: pădure lângă Cuca, pl. Siret, a cărei numire vine său de la fostul Domn al Moldovei Petru-Rareș, care se scie că adese-orî se găsea prin aceste părți înainte d'a fi Domn, căci se ocupa cu pescăria pe lângă Brateș, său de acolo că foasta pădure era formată din copaci rari.

Recea: pârăeș ce udă cotuna Ghe-reasca, din com. Lupești, plasa Horincea, și se varsă în Horincea.

Recea: pârăeș ce isvorește din o ripă omonimă, plină de sălcii, în partea despre Apus a satului Gănești, pl. Horincea; acest pârăeș servește ca hotar între satele Gănești și Comănești, din comuna Gănești.

Rădiu-Turcii: pădure în com. Rogojeni, pl. Horincea.

Rădiu-Văscului: pădure în com. Rogojeni.

Rogojeni: comună rurală, în pl. Horincea, a șesea și ultima comună covurluiiană așezată pe malul Prutului, la depărtare de 70 kilometri de la Galați, se mărginește la N. cu jud. Tutova prin com. Blăgești (spre V.) și Carja (spre E.), la S. cu Oancea, la E. cu Prutul și la V. cu Cavadineștii.

Apele ce o udă sunt: riul Prut, pârăul *Horincea*, pârăiașul *Oarba* (Chirilești), lacul *Sovârca*, precum și alte bălți mai mici formate de vîersăturile Prutului. Această comună e formată din trei cotuni: *Rogojeni* (reședința), *Chirilești* și *Vădeni*, depărtate una de alta ast-fel: de la Rogojeni la Chirilești 5 kilometri spre V., de la Rogojeni la Vădeni 7 k. m. spre N., de la Vădeni la Chirilești 6 k. m. În întreaga comună Rogojeni sunt 517 case, contribuabili 409, familii 574 cu 2.299 suflete, din cari 1.164 bărbați, 1.135 femei, 1.225 necăsătoriți, 956 căsătoriți, 118 veduvi, 261 cu sciință de carte și 2.038 fără.

Cea mai populată cotună e Chirileștii. Numărul străinilor în întreaga comună e de 8 familii cu 50 suflete, din cari 3 familii grece cu 15 suflete și 5 fam. israelite cu 35 suflete.

Situația teritoriului Rogojenilor se caracterizează ast-fel: mai mult dealuri (costișe) și

păduri, pe lângă satul Rogojeni e un mic seș, pe unde curge Horincea. Suprafața sa teritorială se socoate la 9.438 hectare, din cari 3.718 arabile, 4.290 păduri, 371 hr. 80 ar. emăș, 228 hr. 80 ar. fânețe, 211 vii, 20 grădinării și 143 livezi și vetrele satelor.

Din acest pământ, Statul posedă 1.601 hr. 60 arii în moșia Vădeni; proprietatea mare particulară este reprezentată prin moșiile Rogojeni și Chirilești ale moștenitorilor defunctului Alexandru Calimah, în întindere de 5.756 hectare (din cari peste 4.000 numai pădure); iar sătenii din tus-trele cotunile posedă 1.801 hr. 80 ar.

Toți locuitorii din com. Rogojeni sunt foști clăcași improprietăriți în 1864, iar în Vădeni și însurăței improprietăriți la 1880.

Vitele în 1888 se cifrau astfel: 1.198 boi, 481 vaci, 170 viței 150 mânzați, 150 mânzate, 7 tauri; armăsari 56, cai 60, epe 140.

Pe lângă plugărie și creșterea vitelor, sătenii acestei comuni se ocupă puțin și cu pescăria și cu facerea rogojinilor, precum și cu cărașia și tăietul stufului, mai ales iarna. Se seamănă aici în deosebi: popușoi, secară, orz, ověz și puțin grâu. Producția agricolă în 1891 în total a fost de 21.069 hec-

tolitri, iar pe specii: grâu 4.644 hl., secară 7.668, orz 5.910, ghircă 1.146, popușoi 1.183 (în alți ani e mult mai mare, până la de zece ori atâta), ověz 168, mei 60, cânepă 252, în 40, cartoafe 3.600 kgr., fasole 2.400.

Comerțul e reprezentat prin 13 crășme și 4 prăvălii cu alte mărfuri, cele dintei ținute de români, ceste din urmă de evrei; funcționează aici o moară cu aburi a arendașului moșiei; mașine agricole pentru treerat 2; pluguri în total 300, din cari numai 25 sistematice; femeile cresc în mare parte gândaci de mătasă, cultivă duzi, în și cânepă; asemenea se ocupă cu industria casnică; puțin săteni cultivă albine.

Veniturile comunale se ridică la 9.875 lei, iar cheltuielile la 8.798. Contribuții directe în total 15.223 l. 41 b.

Biserici 3: *Sf. Voevođi* în Rogojeni, vechiă, de vâlătuci, cu 17 fâlcii pământ; *Sf. Spiridon* în Chirilești, din vâlătuci, în stare ordinară, învelită cu stuf, are 8½ fâlcii; și *Sf. Panteleimon* și *Sf. Voevođi* în Vădeni, în paianțe, iarăși cu 8½ fâlcii pământ rural. După alcătuirea sinodală din 1888, com. Rogojeni formează două parohii: *Rogojeni* cu cotuna Vădeni, având catedrală bis. *Sf. Voevođi* din reședința comunală, un preot

paroh și 3 cântăreți; și *Chirilești*, formată din cotuna cu același nume, un preot paroh și 2 cântăreți.

Școli iarăși 3, toate mixte: una în Rogojeni, cu 64 elevi înscriși, din cari urmează regulat vr'o 25, a scos de la înființare până ați 25 absolvenți; a doua în Chirilești, cu 38 elevi (din cari 6 fete), iar cu frecuență regulată vr'o 21, absolvenți de la înființare 18; a treia în Vădeni, cu 47 școlari înmatriculați, din cari urmează regulat 15. Școlile din Rogojeni și Chirilești n'au pământ, cea din Vădeni are 10 hr. și 2 ar.

Pe teritoriul acestei comuni trece calea județană ce merge la Fălciu, pe o întindere de 3 k. m. Din satul Rogojeni până la calea județană e un crâmpeliu de șosea petruită, în întindere de un kilometru.

Rogojeni: satul principal și reședința com. cu același nume, în pl. Horincea, pe malul Prutului; numără 170 case, 200 familii cu 843 suflete, o biserică și o școală (vezi *Rogojeni-comună*).

Se susține că acest sat e înființat de pe la anul 1670; la început erau aici niște simple colibă de pescari, în urmă însă s'au înființat de către niște călărași un târgușor, care a pur-

tat mult timp numele lor de *Călărași*.

Rogojeni-Chirilești: moșie particulară de 5.750 hectare, în com. Rogojeni, pl. Horincea.

Roșcani: sat, în com. Vlădești, pl. Prut, cu 157 familii și 571 suflete, o biserică și o școală (v. *Vlădești-com.*). Tradiția populară susține că acest sat și-ar avea numele de la un om mare cu numele *Roșca*, rămas, se zice, în urma războiului între *Ioan-Vodă-cel-Cumplit* și Petru Schiopu (1574) și că acest Roșca ar fi bătut cel întâiu par în Roșcani.

Roșcani: moșie particulară de 2.864 hectare 60 arii, în com. Vlădești, pl. Prut.

Roșia: moșie particulară de 429 hr. 64 ar., în comuna Jorăști, plasa Prut.

Roșia: pădure pe valea și dealul omonime (v. n. r.).

Roșiei (-Valea): între Bursucani și Berești, pl. Horincea, aparține teritoriului Bereștilor; această vale începe de la *Tabăra*, partea de Mează-noapte, iar mai în urmă se contopește în valea Jorăștilor.

- Roșiei (-Dealul)** : corespondent văiei omonime.
- Rugineni** : sat în com. Cavadi-nești, pl. Horincea, cu 221 familii și 755 suflete, precum și o biserică (v. *Cavadinești-com.*).
- Rusca-mare** : moșie particulară de 743 hr., în comuna Filești, pl. Siret.
- Rusca-mică** : moșie particulară de 286 hr., în comuna Filești, pl. Siret.

S.

- Saca** : trup de moșie rezășască în com. Oancea, pl. Prut.
- Satu-Costi** : vâlcică, pe carea e aședat satul omonim, în com. Filești, pl. Siret.
- Satu-Costi** : sat în com. Filești, pl. Siret, în spre N. de reședința comunală la 4 k.m.; are 89 familii cu 365 suflete, o biserică și o școală (v. *Filești-comună*).
- Satu-Costi** : moșie particulară de 950 hr., în com. Filești, plasa Siret.
- Săracilor (-Dealul)** : în cuprinsul teritoriului com. Cudalbi, pl. Zimbru; acest deal se întinde în coasta despre N. a comunei, până la hotarul com. Puțeni, mergând în paralel cu malul stâng al pâraului Geru, de la Nord la Sud.
- Sărăcuței (-Dealul)** : pe teritoriul com. Frumușița, pl. Prut.
- Sărdaru** : sat (v. *Sendreni-sat*).
- Săseni** : sat în com. Prodănești, pl. Horincea, are 59 familii cu 225 suflete și o biserică (veți *Prodănești-com.*).
- Scăntești** : sat, în com. Frumușița, pl. Prut, la vr'0 8 kilom., în spre V. de reședința comunală; numără 240 familii cu 1.018 suflete, o biserică și o școală; împreună cu cotuna Fântânele (com. Foltești) formează o parohie a-parte, având catedrala Sf. Gheorghe, un preot ajutor și 4 cântăreți (v. *Frumușița-com.*).
- Sêrbii** : trup de moșie rezășiască, în com. Oancea, pl. Prut.
- Sipeni** : sat, în com. Tuțcani, pl. Horincea, aședat pe muchia

dealului răsăritean a văieii Tuțcanilor. și la depărtare cu 3 1/2 k. m. spre Est-Sud de la reședința comunală; are vr'o 607 locuitori (suflete), o biserică și o școală.

Sipeni e un frumos și vechi sat răsăresc; legenda spune că numirea sa i-ar veni de la un oare-care Sipu, frate a lui Tuțcu, aprod a lui Ștefan-cel-Mare și întemcetorul Tuțcanilor, căruia, la împărțeaia pământului dat de Ștefan-Vodă, i-a venit regiunea sudică ce aparține răsășilor din Sipeni (v. Tuțcani-com.).

pe Tătari de la munte și, gonindu-i apoi fără preget prin câmpie, ajunseră până la Siret, unde se află orașul Roman. Aice urmează o nouă bătălie. Înfrânți Tătarii se arunc în undele Siretului, iar Români urmărin-du-i fără cruțare, astupă fluviul cu cadavrele dușmanilor. Regele, transportat la vederea acestei bătăi tătărăști, strigă cu veselie în limba maghiară: « Seretém, Seretém », imi place, imi place, și cuvântul regal, prefăcându-se în numele riului, eternisează gloria victoriei » (v. Drăghicescu, Dunărea și coastele Mării-Negre).

Siret: riū, ce atinge județul Covurluiū la frontiera sud-vestică, pe o întindere de 32 kilometri. Acest riū, numit în vechime *Tiarandos* (Herodot), *Jerasus* (Ptolomeū), *Gerasus* (Amian), *Seretos* (C. Porfirogenitul), în evul-mediū *Seret* (Hăjdău), iar oare-când a purtat și numele de Halup (Miron Costin). Vorba primitivă e scitică și însemnează fluviū; iar *Tiarandos* vra-se dică *Sărat*. După Miron Costin (*Letopis. Moldovei* ed. M. Cogałniceanu, pag. 505), iată legenda originii numirei de Siret, cuprinsă în cântul al II al unei poeme scrise în limba polonă și dedicată Regelui acelei țeri: « Regele Ungurilor Vladislav, împreună cu Români, împing

Siretul isvorăște de sub poalele Carpaților, aproape de satul Pursucheū în Bucovina, întră apoi în Moldova mai sus de satul Căndești, jud. Dorohoiū, trece mai prin mijlocul ei și face o încordătură mică în jud. Roman, d'acolo merge drept în jos până la s. Fundeni în jud. Putna, de unde apucă spre Răsărit, mergend în linie dreaptă o oră, de aice taie spre Sud, face cea mai mare cotitură în cursul său și se varsă în Dunărea prin două guri mai sus de Galați, la distanță de trei kilometri. Primind foarte multe ape din țară, se face plutitor, scoborindu-se pe densusul multe plute cu cherestele și produse din munți la Galați. Întinderea

totală a Siretului e de 280.000 stânjini. El primește în sine d'a stânga sa riul Bêrlad și pâraele Molnița, Pârul-Negru, Pârul-Roșu, Mălina, Geru, Lozova și Suhulniul; iar d'a dreapta primește pâraeșele Sagna, So-muz, Cucova, Scurta, Căregna și Leica. Este o apă lată și adêncă; dar fiind-că în tot locul este cuprins de dealuri și păduri, având în multe părți și ostroave de năsip, de aceea nu e încă pe deplin navigabil (*Dict. topografic și statistic de Frunzescu*).

Siret: plasă, a cărei numire vine de la riul Siret, ce formează în mare parte frontiera vestică a județului Covurluiū. Teritoriul acestei plăși are o suprafață de 102.716 hectare; ea numără 10 comune, între cari și orașul Galați, cu 33 sate, 8.097 contribuabili, 16.879 capi de familie și 75.122 suflete. Reședința plășei e la Târgu-Pechea. Comunile rurale și satele sunt: 1) *Braniștea* cu cotunile Braniștea, Lozova, Șerbeștii-Vechi și Traian; 2) *Cuca* cu Cotros, Cuca, Mavromol, Oasele, Plevna și Slobozia-Ventura; 3) *Filești* cu Bărboși, Filești (Calica), Movileni, Satul-Costi, Șendreni sau Sărdaru și Smărdan; 4) *Independența* cu Braina, Independența și Vasile Alexandri;

5) *Mânjina*; 6) *Piscu* cu Piscu și Vameș (Odaia-Popi); 7) *Slobozia-Conachi* cu Cuza-Vodă și Sl. Conachi; 8) *Pecheu* cu Târgul și Satul Pechea; și 9) *Tulucești* cu Cișmele, Costachi-Negri, Fântânele (Soltanu), Odaia-lui-Manalachi, Slobozia-Movilei, Tulucești și Vênători (v. *Covurluiū-județ* și numele comunilor și satelor respective).

Siretului (-Valea) sau șesul Siretului, începe de la punctul foastei cotuni Preval (com. Tudor-Vladimirescu, jud. Tecuciū) și se termină la punctul Măxineni, com. Independența, jud. Covurluiū.

Siretul-Stătător: apă stătătoare, având în mijloc o insulă cu vii, în apropiere de gara Bărboși spre E. Până în 1861, Siretul curgea pe aici; d'atunci însă, schimbându-și cursul său, vechia albie a riului a rămas un lac în forma unei zale de lanț, ale cărei extremități par a se întruni la S. E. (sub solul unei păduri), formând în centru-i o bogată insulă în plan-tații (v. Drăghicescu «*Dunărea și Coastele Mării-Negre*»).

Sirețelul: vale pe teritoriul com. Măstăcani, pl. Prut.

Slivna: pâraeș ce isvorăște din

fundul văiei omonime, având mai multe ramificații, cari toate se împreunează mai jos de Onciu și formează o singură apă, ce se varsă în Chineja la satul Moscu, com. Bujor, pl. Prut.

Slivna : comună rurală, așezată în valea omonimă din pl. Horincea, la 85 kilometri de la Galați, se limitează la N. E. cu Prodănești, Gănești și Cavadinești, la S. Balintești și la V. Berești. Numără 2 coșuni: *Slivna* (reședința) și *Onciu*, ceastă din urmă mai spre Sud. Locuitorii din Slivna sunt răzăși, cei din Onciu foști clăcași împroprietăriți. Populația se cifrează ast-fel: contribuabili 180, familii 230 cu 996 suflete, din cari 511 bărbați, 585 femei, 540 necăsătoriti, 422 căsătoriti, 33 văduvi, 1 divorțat, 255 cărturari și 741 necărturari.

Din teritoriul com. Slivna 500 hr. aparțin proprietăței mari represintată prin moșia *Onciu*; restul sătenilor.

Se seamănă aice cu deosebire grâu, secară, orz și popușoi.

Numărul vitelor e aproape 1.000 capite.

Deși aparența caselor din Slivna e frumoasă, plantații de pomi fructiferi în abundență, totuși locuitorii slivneni sunt săraci în cea mai mare parte.

Sunt în această comună 2

cazane de fabricat rachiū de drojdii pentru trebuințele casnice.

Bugetul comunal se cifrează la venituri cu 2.375 lei 79 bani, iar la cheltuieli 2.374 l. 98 b. Dările directe în total 8.088 l. 15 b.

Biserici 2: *Sf. Ioan Botezătorul* și *Sf. Nicolai*, amândouă în reședința comunală; formând o singură parohie, cu catedrala *Sf. Nicolai*, comuna Slivna are un preut paroh și 2 cântăreți.

Școală una, mixtă, cu 35 elevi, cari învață și împletitul pălărilor.

Slivna : satul principal și reședința comunei cu același nume, pl. Horincea, are 207 familii cu 883 suflete, 2 biserici și o școală (v. *Slivna-com.*).

Slivnei (-Valea) : pe teritoriul comunei cu același nume, plasa Horincea.

Slivnei (-Dealul) : corespundent văiei omonime.

Slobozia : vale, prin care curge pârăeșul cu același nume, în com. Filești, pl. Siret.

Slobozia : pârăeș, în com. Filești, pl. Siret.

Slobozia-Băneasa : sat, în com.

Băneasa, pl. Prut, are vr'o 34 familii cu 146 suflete și o biserică (v. *Băneasa-com.*).

Lămurire :

Cu privire la *Slobozii*, numire ce se dă multora din satele noastre și care vorbă e de origine slavă (*СВОБОДА-СЛОБОДАНОВАЕ plantationes*), d. V. A. Urechia, profesor de istoria și literatura Românilor la Universitatea din București și membru al Academiei Române, susține (v. *Notițe despre Slobozii*, București, 1888) că erau înainte acele sate, ai căror locuitori, ca să vie în Țară, se scutiau de birurile și obligațiunile în genere impuse pământurilor. Aceste *slobozii* la început se făcure fără formalitățile ce le aflăm mai târziu la aședarea lor. De la secolul al XV, înființarea unei *slobozii* fu considerată ca o chestiune de Stat. Din acel moment, pentru a se înființa o *slobozie*, nu era de ajuns ca cine-va să aibă o moșie stearpă ori o siliște vechiă și să se invoiască cu locuitorii de peste hotare, ca să-i aducă spre a popula ocina, siliștea; mai trebuia, înainte de toate, un *hrisov domnesc*, autorisând înființarea *sloboziei*. Colonisarii d'acestea se făceau nu numai pe moșii particulare, ci și în jurul monastirilor, din poșlușnicii sau oamini de serviciu ai

monastirilor. Colonisarii erau *leși, ruși, cazași, unguri, turci, sârbi, bulgari, mîntenî* (iar în Muntenia *moldovenî*).

Pe lângă acest scop al *sloboziilor*, mai era și acela al rechemării în patrie a locuitorilor emigrați, fie din cauza războaelor, fie în urma vre-unei fapte criminale. *Sloboziile* se făceau în aceste condiții: *a)* scutind pe un număr de ani pe *slobozenii* de orice dări și angarii; *b)* dându-le o jurisdicție specială, care le garanta pacea și nesupărarea; *c)* învoindu-le libertatea deplină de cult și de limbă.

Slobozia-Băneasa : moșie particulară de 1.144 hr. în com. Băneasa, pl. Prut.

Slobozia-Butora : grupuleț de câte-va case, fără a fi cotună recunoscută, dependentă și mai la o parte de com. Fărțanești, pl. Prut.

Slobozia-Conachi : comună rurală, în pl. Siret, a cărei numire vine de la marele logofet al Moldovei și poet Constantin Conachi, întemeetorul satului cu același nume. Aședată pe valea pârăului Suhuluiului, la distanța de 35 kilometri de la Galați, această comună se hotărește la E. cu teritoriul satului C. Negri

(com. Tulucești), la S. Independența și Piscu, la V. com. Tudor Vladimirescu (jud. Tecuci), de care e dispărută prin pârăul Geru, și la N. Pechea.

Două cotuni formează această comună: *Slobozia-Conachi* (reședința) și *Cuza-Vodă*; întâia e formată din foști clăcași împroprietăriți la 1864 și a doua din însurăței împroprietăriți la 1879. Ambele cotuni sunt foarte aproape una de alta (vr'o 50-60 metri).

Numărul total al caselor din întreagă comună e de 371, contribuabili 271, familii 404 cu 1.755 suflete, din cari 909 bărbați, 846 femei; 993 necăsătoriți, 695 căsătoriți, 67 veduvi; 193 cărturari, 1.562 necărturari.

Teritoriul com. Sl.-Conachi e udat de trei pârae: *Geru*, *Suhului* și *Lozova*. Atât spre V. dar mai ales spre E., se află dealuri cu teren foarte accidentat; încolo pământul e cultivabil, înfățișând platouri întinse și terenuri fertile. Amândouă dealurile ripoase conțin petriș și piatră de construcție. În anul 1888 s'a descoperit la marginea satului Sl. Conachi, despre N. V., o carieră de piatră de construcție, ce se exploatează de județ și din care s'au scos în 1890, pe lângă o cantitate de petriș, și peste 700 metri cubi piatră mare, cu care s'au

lucrat podetele șoselei Pechea-Mânjina.

Suprafața teritorială a întregii comuni e aproape de 7.971 hectare 97 arii, ast-fel specificate după întrebuințare: 6.356 hr. 68 ar. arabile, 320, 38 pădure, 999, 60 emăș, 71,60 fânețe, 28,64 vii, 60,14 vatra satului și livezi cu pomi în Sl. Conachi, 81,13 idem în Cuza-Vodă, precum și 13,80 loc netrebnic și terenuri ripoase. Din acestea. 4.567 hr. 04 ar. aparțin proprietății mari, 1.002 hr. 47 ar. Statului și 2.372 hr. 56 ar. proprietății mici (sătenilor). Proprietar mare în Sl.-Conachi e contele Emanoil Rospoli din Roma (Italia), care a luat în căsătorie a doua pe unica fiică a lui Conachi, Ecaterina Vogoride, ași decedată.

Recolta mijlocie pe falce este: grâu 3—4 kile, secară, orz și popușoi 4—5.

Numărul vitelor. e de 2.049 animale cornute, 377 cai și epe, 1.466 ouă și capre.

Crâșme 8; pluguri 220, din cari 70 de fer; femeile se ocupă mult cu țesături casnice. În genere locuințele sătenilor din com. Slob.-Conachi sunt bune, bine îngădite ca plantații de salcâmi în mare parte și puțin pomii roditori; strada principală din reședința comunală e șoseluită.

Veniturile comunale se urcă la 5.886 lei, cheltuielile la 5.841 lei, 11 bani. Dările directe în total 15.714 lei 51 bani.

O singură biserică e în com. Sl.-Conachi: *Sf. Treime*, zidită între anii 1814-18 de către proprietarul d'atunci al moșiei Constantin Conachi și rezidită de locuitorii în 1873; biserica are pământ; toată comuna formează o parohie, cu un prut paroh și 2 cântăreți.

Școli 5, mixte: una în Sl. Conachi din 1866 și alta în Cuza-Vodă din 1886; cea din Sl. Conachi avea în 1889 înscriși 45 elevi, din cari cu frecvență regulată 33, în ea se învață și împletitul pălăriilor de paie; iar cea din Cuza-Vodă cu 40 elevi înscriși, din cari urmează regulat 25, și aice se învață împletitul pălăriilor; școala din urmă are 6 fâlcii pământ.

Slobozia-Conachi: satul principal și reședința comunei cu același nume, din pl. Siret, cu 255 case, 291 familii și 1.118 suflete, o biserică și o școală (v. *Sl.-Conachi-com.*).

Acest sat a fost înființat între anii 1800—1810 de Constantin Conachi, proprietarul moșiei de aice, poet însemnat și mare logofet al Moldovei; iar locuitorii săi sunt români veniți de din-

colo de Siret, mai ales din județele Brăila, Râmnicu-Sărat și Ialomița, ceea ce se constată și prin nuanța muntenească de vorbire a sătenilor de aice, vorbire ce nu se mai observă în alt sat din județul Covurlui, și prin portul lor asemuit sătenilor de peste Siret.

În graiul popular Slobozia Conachi se numește și *Plăcinta*. Asupra formării acestui sat tradiția populară se exprimă astfel: se țice că cu mult mai înainte de formarea satului, prin această localitate și-ar fi avut turmele un fost proprietar și iconom de vite pronumit *Plăcintă*, unde era și o fântână numită în urmă «*fântâna lui Plăcintă*.» Această fântână era cunoscută foarte mult de către locuitorii de pe malul Siretului, ce-și-aveau pe aice drumul la Galați. Mai în urmă însă C. Conachi, devenind proprietar al moșiei, o mulțime de locuitori de pe la Maluri, Cuca, Lămoțești etc. se grăbiră a veni la vestea că el face sat la fântâna lui Plăcintă și că acordă multe înlesniri celor ce se vor așeza aice. Dar după aceea însă, se vede că înlesnirile nu se mai acordară și că din contra boeresul ar fi ajuns foarte împovărat, de oare-ce o mulțime de familii de săteni au fost silite să părăsiască satul Sl.

Conachi și să se ducă spre a se sălășlui aiurea, măi ales prin mahalalele Galaților și ale Brăilei.

Într'o carte bisericească (octoih) din biserica Sloboziei Conachi se citește scris cu mâna lui Conachi următoarele cuvinte:

«Acest octoih s'a așerosit de către mine păcătosul sf. bisericii a Sf. Troițe de la satul meu Slobozia lui Conachi de pe valea Suhului 1814 Iunie.»

C. Conachi agă și cavaler.

Inscripția e în litere cirilice și cu o caligrafie aleasă.

Slobozia-Conachi : moșie particulară de 4.719 hr., în com. omonimă, pl. Siret.

Slobozia-Conachi : moșie a Statului de 1.002 hr. 47 ar., în com. cu același nume, pl. Siret.

Slobozia-Movilei : sat, în comuna Tulucești, plasa Siret, cu 42 familii (vezi Tulucești-comună).

Slobozia-Movilei : moșie particulară de 700 hr., în comuna Tulucești, pl. Siret.

Slobozia-Oancea (Onești) : sat, în com. Oancea, pl. Prut, în valea Prutului, ceva măi în spre Sud de reședința comunală (4 k.m.),

cu 46 familii și 396 suflete (v. Oancea-com.).

Slobozia-Oancea : moșie particulară de 572 hr. 87 ar., în comuna Oancea, pl. Prut.

Slobozia-Ventura sau Vânturoaea : sat, în com. Cuca, pl. Siret, a cărei numire vine de la fostul său proprietar Constantin Ventura; are 63 familii cu 286 suflete și o biserică (v. Cuca-com.).

Slobozia-Ventura : moșie particulară de 2.860 hr., în comuna Cuca, pl. Siret.

Smârdan : sat, în com. Filești, pl. Siret, a cărui nume vine de la localitatea întărită omonimă din Bulgaria, carea a fost luată cu eroism de către armata română în resboiul neatârării din 1877/78. Acest sat e format din însurăței împrăștiți după resboi; numără 82 familii cu 253 suflete (v. Filești-com.).

Smulți : comună rurală, în plasa Zimbru, la 62 kilometri de la Galați și a doua în populație din tot județul; se mărginește la N. cu com. Fundeanu (jud. Tutova), la S. cu com. Măcișeni, la E. cu Crăești, la V. cu Corod (jud. Tecuci) și la N.E. cu Drăgușeni. Prin mijlocul Smul-

tilor trece pârăul *Suhuluinului*, iar prin partea vestică a satului curge *Gerul*.

Această comună e formată din două cotuni: *Smulți* (reședința) și *Gornești*; întea locuită numai de rezăși, iar a doua, depărtată cu 3 kilometri de reședința comunală, are vr'o 9 case și e populată de foști clăcași împroprietăriți. Populația întregă a comunei se cifrează: contribuabili 529, familii 726 cu 2.750 suflete, din cari 1.424 bărbați, 1.327 femei, 1.344 necăsătoriți, 1.266 căsătoriți, 141 văduvi, 352 cu sciința de carte și 2.399 fără. Ca străini sunt vr'o trei-patru familii armene și 3 familii israilite cu 9 suflete.

Teritoriul com. Smulți e format din 7 văi și 9 dealuri, numerotate în direcție est-vestică, adică din Crăești până în Corod, și cari merg de la N. spre S. Pământul în genere e negrunăsipos și prea puțin argilos. Suprafața teritoriului se calculează la 2.426 hectare și 82 ar. lucrătoare (din cari 245 $\frac{1}{2}$ vii), 30 hr. netrebnice și 30 vatra satului. Din acestea, 715 hectare aparțin proprietăței mari, iar restul sătenilor. Singura proprietate mare e moșia *Gornești*.

Posiția Smulților este foarte frumoasă; acest sat e împodo-

bit cu livezi; iar viile sale numeroase formează ca un colan în jurul său și mai cu seamă d'a-lungul lui despre Răsărit și Apus, producând un venit destul de însemnat.

Sătenii din această comună sunt gospodăroși și în mare parte cuprinși; se găsește frunțași, cari au până la 72 hectare pământ, 30 vite cornute etc.; mai mult de 30 locuitori au câte 2 pluguri; casele sunt frumoase și bine îngrădite, unele învălitate cu tablă, cele mai multe cu stuf și unele chiar cu paie. În Smulți sunt foarte multe fântâni.

Negrișit că, ca în ori-care comună rurală, agricultura și creșterea vitelor e și aice ocupația principală a locuitorilor. Se seamănă în special: popușoi, grâu, secară, orz și evéz. Recolta medie pe hectar este: grâu, popușoi și secară 12 hectolitri, orz și ovéz 16, cânepă 16.

Numărul vitelor este: 871 boui, 5 tauri, 501 vaci, 110 cai, 2.176 ouși și 200 berbeci.

Crășme 8 și o prăvălie de mărfuri diverse, trei crășme se țin de armeni, restul de români; mori de vânt 9, de aburi 1; pluguri în total 217, din cari 20 sistematice; femeile lucrează mai toate cânepa și inul; vr'o 8 săteni cultivă albinele.

Veniturile comunale se urcă

la 14.691 lei, iar cheltuielile la 12.467 lei 69 b. Contribuțiile directe totale se cifrează la 13.134 l. 47 b.

Biserici 5: 4 în Smulți și 1 în Gornești. Dintr'acestea, numai trei din Smulți funcționează, și anume: *Sf. Gheorghe*, zidită în 1849, *Sf. Nicolai* din 1810 și *Sf. Arhangheli și Modest* din 1831; a patra din Smulți e ruinată cu totul; iar cea din Gornești, cu hramul *Adormirea Maicei D-lui*, este închisă din 1873. Bisericile n'au pământ, fiind rezăsești. După noua aședare sinodală, comuna Smulți constituie o parohie, cu catedrala *Sf. Gheorghe*, un preot paroh, un preot ajutor și 4 cântăreți.

Școală e una singură, mixtă, cu localul de curând construit (1889/90) lângă biserica parohială; înființată din 1864, numără 180 elevi înscriși în 1890, din cari cu urmare regulată 98 (nici o fată însă), se învață în această școală și împletitul pălăriilor; de la terminare până ați au absolvit cursul de aice vr'o 180 tineri, din cari 8 au devenit preuți, 10 învățători, vr'o 15 studiază acum în școli secundare și superioare, iar restul prin armată și plugari în comună; școala din Smulți n'are pământ.

Comunicația smulțenilor cu

restul și capitala județului este anevoiasă cu totul, mai ales iarna, din lipsă de căi bune. De la Smulți se îndreaptă următoarele căi vecino-comunale: către Băleni de 10 kilometri, către Corni de 4 kilometri și către Diocheți 3.

Smulți: satul pincipal și reședința comunei cu același nume, pl. Zimbru, (v. *Smulți-com.*).

Sora și Prosie: moșie particulară de 212 hr., în com. Crăești, pl. Zimbru.

Sovârca: lac, în com. Rogojeni, pl. Horincea, între Rogojeni și Oancea, format din pâraele Horincea, Oarba etc. și având o mică scursoare în Prut; el are ca la 5½ kilometri în lungime și vr'o 2½ în lățime.

Spahiul: pădure, în com. Branăștea, pl. Siret.

Stărcaria: baltă formată din versăturile Prutului, în com. Foltești, pl. Prut.

Stoicani: sat în comuna Foltești, plasa Prut, în partea sud-vestică de reședința comunală, lângă Prut; numără 92 familii cu 419 suflete și o biserică (v. *Foltești-com.*).

- Stoicanii-Cetățuei**: grupuleț de cășle pe moșia Foltești, com. cu același nume, pl. Prut.
- Strachina (-Valea)**: punct teritorial principal în valea Lozovei, com. Braniștea, pl. Siret.
- Suceveni**: trup de moșie rezășiască pe teritoriul com. Oancea, pl. Prut.
- Sultanu**: moșie a Statului, foastă pendinte de monastirea Slatina, în com. Tulucești, plasa Siret; întinderea 881 hectare; arendă 26.900 lei.
- Suhuluiul**: pârâu în partea vest-sudică a județului Covurlui; are două ramificații: *Suhuluiul-cu-apă*, care isvorăște din sus de satele Diocheți și Smulți, trece prin Corni și, în dreptul comunei Băleni, se unește cu ramura a doua, *Suhuluiul-sec*, care aceasta pleacă din sus de
- Zimbru (com. Bursucani), trece prin centrul acestei comuni, iar amândouă împreunate străbat prin centrul com. Pechea și Sl. Conachi, prin vecinătatea orientală a com. Piscu și se varsă în Siret la Sud de com. Independența.
- Pe șesul format de acest râuleț se află mai multe grădinări de zarzavaturi, cari se alimentează cu apă din el. Suhuluiul nu e curgător de cât primă-vara, toamna și iarna, când nu e înghețat. Vara, mai ales la secetă, albia sa este uscată în cele mai multe locuri.
- Suhuluiul-cu-apă**: pârăeș (veđi *Suhuluiul-pârâu*).
- Suhuluiul-sec**: pârăeș (v. *Suhuluiul-pârâu*).
- Suhuluiului (-Valea)**: corespundență pârăului cu același nume.

Ș.

- Sendreni**: sat, ce-i ăice și *Sărdaru*, în com. Filești, pl. Siret, nu departe de riul Siret, cu 97 familii și 390 suflete; are o biserică și împrenă cu cotunile Movileni și Bărboși formează parohia *Sărdaru*, cu catedrala Sf. Voevođi, un preot paroh și 3 cântăreți (v. *Filești-comună*).
- Sendreni**: moșie particulară, în com. Filești, pl. Siret; această moșie are două trupuri, din cari unul de 643 hectare și altul de 529.

- Sendreni:** moșie, ce-î ȕice și Sărdaru, în com. Filești, în întindere de 457 hr., proprietatea comunei Galați, obținută în 1889 prin hărăzirea răposatului filantrop Alecu Radovici Casapu.
- Șerbești:** stație de drum de fer în com. Branăștea, plasa Siret (v. *Branăștea-com.*).
- Șerbeștii-Vechi:** sat, în com. Branăștea, pl. Siret, la depărtare de 4½ k. m. în spre S. E. de reședința comunală; teritoriul ce-î aparține e de 1.283 hr.; numără 36 case cu 42 familii și 148 suflete (v. *Branăștea-com.*).
- Șerbeștii-Vechi:** moșie particulară de 900 hr., în com. Branăștea, pl. Siret.
- Șipotele:** sătișor, în com. Berești, pl. Horincea, la depărtare de 4 k. m. în sus de Berești; de acest sătișor atărnă și grupulețul de case *Pănășești*, cu care împreună numără 18 contribuabili, 18 familii și 80 suflete (v. *Berești-com.*).
- Șivița:** comună rurală, în plasa Prut, a doua comună de la Galați așezată pe malul Prutului, la distanță de 19 k. m.; ea se mărginește la N. cu Ijdioleni (com. Frumușia) și Foltești, la E. Prutul, la S. Tulucești și Galați și la V. teritoriul com. Pechea. — De Galați această comună se disparte prin moșia Balta-Brateș, ce ține de Șivița.
- Două cotuni constituiesc comuna: *Tatarca* și *Șivița* (reședința), la depărtare de două kilometri între ele; mai sunt și sub-cotunile *Frumușia* cu vr'o 7 case și 30 suflete precum și *Tămăoani* cu 10 case și 50 suflete. — Lócuitoarii sunt foști clăcași împroprietăriți; numărul caselor 329, contribuabili 267, familii 397 cu 1.432 suflete, din cari 719 bărbați, 713 femei, 735 necăsătoriți, 563 căsătoriți, 127 veduvi, 7 divorțați, 201 sciū carte, 1.231 nu. Ca străini sunt 2 evrei.
- Întinderea teritoriului comunei Șivița e de vr'o 6.835 hectare, din cari cea mai mare parte aparțin proprietăței mari, represintată prin moșiile particulare *Tatarca* și *Șivițele Galata* și *Frumoasa*, precum și moșiile Statului *Balta-Brateș* și *Balta-Bădălanului* (v. n. r.). Sătenii posedă numai vr'o 700 hectare pământ.
- Pe lângă plugărie și crescerea vitelor, locuitorii șivițeni se mai ocupă și cu tăietul stufului, pescuitul, facerea de rogojini și vëndarea de năsip în Galați.
- Numărul vitelor în total în

1890 era de 3.453 capite, specificate ast-fel: 17 armăsari, 94 cai, 114 epe; 3 măgari; 6 tauri, 608 boui, 333 vaci, 121 viței; 1.718 ouă, 98 berbeci; 10 țapi; 29 capre; 99 porci scopiți, 140 scroafe și 63 vieri.

În anul agricol 1890/91 s'au sămănat aici 82 hectare secară, 371 porumb, 386 orz, 28 ovăz, 7 mei, 57 păring; pentru fânețe au fost 357 hectare.

Comerțul în com. Șivîța e represintat prin câte-va crășme și prăvălii de băcănie; un articol însemnat și bănos pentru sătenii locali e lucrarea și vinderea rogojinilor, cu cari se îndeletnicesc mult.

Veniturile comunale se cifrează anual la 10.930 lei 70 bani, iar cheltuețile 8.311 lei 48 bani.—Dările directe în total ajung la 10.337 lei 71 b.

Biserici 2: una în Șivîța *Adormirea Maicii D-lui*, con-

struită în 1881, cu 17 fălci pământ; alta în Tatarca, *Sf. Arhangheli*, construcție vechiă, cu 8½ fălci pământ; întreaga comună formează o parohie, cu catedrala Adormirea, 1 preot paroh și 3 cântăreți.

Școli 3: una de băeți și alta de fete în Sivîța, a treia mixtă în Tatarca; cea de băeți din Sivîța e înființată în 1865 și are 35 elevi, cea de fete cu 35 eleve, iar cea din Tatarca are vr'o 20—30 școlari de ambele sexe; nici-o școală nu posedă pământ.

Șivîța: satul principal și reședința comunei cu același nume, are 213 case cu 297 familii și 951 suflete, o biserică și 2 școli (v. *Șivîța-com.*).

Șivîțele Galata și Frumoasa: moșie particulară de 315 hr., în com. Șivîța, pl. Prut.

T.

Tău: baltă în com. Foltești, pl. Prut, formată din vîrsăturile Prutului.

Tălpăloaca: grupuleț de câte-va case (mai mult stăne), în apropiere de satul Ghinghești, com. Drăgășeni, pl. Zimbru.

Tămăoani: sat, în com. Frumușița, pl. Prut, în sus de reședința comună, cu 90 familii și 438 suflete, precum și o biserică (v. *Frumușița-com.*).

Tanipa: pădure, în com. Bursucani, pl. Zimbru.

Tătarca: sat, în com. Șivița, pl. Prut, cu 99 case, vr'o 100 familii și 403 suflete; are o biserică și o școală (v. *Șivița-com.*).

Tătarca: moșie particulară de 1.031 hr., în com. Șivița, pl. Prut.

Telejin: baltă formată din vėsăturile Prutului, în com. Rogojeni, pl. Horincea, între satele Rogojeni și Vădeni, în sus de Perja (v. n. r.).

Terchileni (-*Voinești-Bazan-Căușan*): trupuri de moșie particulară împreunate și de întindere totală 858 hectare, în com. Berești, pl. Horincea.

Trăian: sat, în com. Braniștea, pl. Siret, cu 36 case, 39 familii și 115 suflete, are și o biserică în construcție; teritoriul ce-i aparține are întindere de 730 hr. (v. *Braniștea-com.*).

Trăian: moșie particulară de 450 hr., în com. Braniștea, pl. Șiret.

Tufele-lui-Păcuraru: trupușor de moșie a Epitropiei Sf. Spiridon din Iași, în com. Berești, pl. Horincea.

Tulucești: una din cele mai apropiate comune rurale de Galați pl. Siret, la distanță de 14 kilo-

metri și ântêia de pe malul Prutului; așezată la coada lacului Brateș, ea se mărginește la N. cu Șivița, la E cu balta și lacul Brateș, la S. cu Galații și la V. cu teritoriul com. Filești, Braniștea, Independența și Sl. Conachi.

A doua în populație din toate comunele rurale ale județului Covurlui, această comună e formată din 7 cotuni: *Tulucești* (reședința), *Costache-Negri*, *Cișmelele*, *Fântânele*, *Odaia-lui-lamănalachi*, *Slobozia-Movilei* și *Venătorii*. Locuitorii sunt foști elăcași împrorietăriți; numărul contribuabililor 482, al familiilor 815 cu 2.976 suflete, din cari 1.564 bărbați, 1.412 femei, 1.608 necăsătoriți, 1.138 căsătoriți, 206 veduvi, 24 divorțați, 252 cu sciință de carte, 2.623 fără. Cotuna Fântânele are 111 familii cu 693 suflete. Israiliți sunt 3 familii cu 10 suflete.

Întinderea totală a teritoriului acestei comuni se socoate cu aproximație la 11.440 hectare (8.000 fălcî). Din acestea, cea mai mare parte aparține proprietăței mari, represintată prin moșiile particulare *Odaia Mănalachi*, *Slobozia-Movilei*, *Ibrian*, *Movila-Turcului* și *Monete*, precum și moșiile Statului *Tulucești*, *Sultanu* și *Cișmelele* (v. n. r.).

Osebit de plugărie și cres-

cerea vitelor, locuitorii din Tulucești se ocupă cu viticultura, pescuitul, tăetul stufului prin bălțile din apropiere (ale Brateșului și Prutului), facere de rogojini și căratul năsipului. *Năsipul de Tulucești* este renumit în tot județul în privirea calității sale superioare; eu el se face mare comerț; cariera de unde se scoate năsipul, este proprietatea Statului și se arenda dea ca și cele-lalte bunuri ale sale.

Numărul vitelor se calculează în total la 3.499 capite.

În genere însă locuitorii com. Tulucești nu sunt înstăriți; rar găsești satean cu plugul lui; casele sunt învelite cu stuf, fără îngrădiri, fără curți îndestulătoare sau plantații; ele se țin aproape în șir unele de altele, nici o aliniere nu se observă în așezarea lor.

Bugetul comunal se cifrează ast-fel: venituri 27.004 l. 78 b., cheltuieli 21.833 lei 84 bani. Contribuțiile directe în total 20.094 l. 12 b.

Biserici 2: în Tulucești *Sf. Arhangheli* și în Odaia-Mănă-lachi *Sf. Gheorghe*, ambele având pământ conform legii rurale; după întocmirea sinodală din 1888, comuna Tulucești formează două parohii: *Tulucești*, alcătuită numai din reședința comunală, cu catedrala *Sf. Ar-*

hangheli, 1 preot paroh și 2 cântăreți; și *Odaia-Mănă-lachi*, formată din cotunile *Odaia-Mănă-lachi*, *Venătorii*, *Fântânele* și *Cișmele*, cu 1 preot paroh și 2 cântăreți.

Școli 5: 2 în Tulucești, din care una de băeți ce avea 37 elevi în 1888/89 și alta de fete cu 15 eleve; una mixtă în Odaia-Mănă-lachi; a patra iarăși mixtă, în Fântânele; și a cincea, de fete, în Venători.

Prin teritoriul com. Tulucești, și anume începând de la coada Brateșului, trece Valul-lui-Tră-ian sau a lui Atanaric, cum susține istoricul iașan d. A. D. Xenopol (v. *Istoria Românilor*, v. t. p. 315—316). Asemenea pe parte din teritoriul său se întind și lucrările de fortificație cunoscute sub numele de Galați-Nămoloasa-Focșani.

Prin mijlocul satului Tulu-cești trece șoseaua județană Galați-Bêrlad-Fălciu; asemenea va trece linia căii ferate Galați-Bêrlad, având și o stație cu numele Tulucești.

Tulucești: satul principal și reședința comunei omonime, pl. Siret, cu 251 familii și 850 suflete, o biserică și 2 școli (v. *Tulucești-com.*).

Tulucești: moșie a Statului de 1.778 hr. 78 m. p., foastă a-

târnată de monastirea Cetățuia din Iași, în com. Tulucești, pl. Siret; arendă anuală 34.000 lei

Turcinul: pădure mare a Statului, în com. Bursucani, pl. Zimbru.

T.

Țerușele: baltă, formată din versăturile Prutului, în com. Foltești, pl. Prut.

Țiglina: unul din numele dat foastei cetăți romane *Gherghina* de lângă Bărboși (vezi *Gherghina*).

Țiglina: moșie de 1.144 hr. a primăriei Galați, aproape de oraș, în partea sud-vestică, aparținând din punctul de vedere administrativ com. Filești, plasa Siret. Această moșie este destinată în special pășunatului vitelor orașenești; aici se găsesc însă și usina pentru alimentarea cu apă, cazarmele și arsenalul flotilei, abatoriul și un număr însemnat de depozite de gaz și praf de pușcă, proprietate particulară sau a Statului. Moșia Țiglina a fost până în 1869 Decembrie 10 proprietatea Statului, foastă dependentă de monastirea Mavromol, iar comuna Galați poseda un trup de moșie în Slobozia-Conachi; d'atunci, însă, în vederea necesității de emaș pentru vitele târgoveților mărginași, s'a făcut schimb între ambele moșii.

Țipești-Șerbesti: moșie a Statului în comuna Braniștea (pl. Siret), foastă dependentă de Episcopia de Roman; întindere 5.698 hr. 7.850 m. p. (din cari 486 hr. pădure); arendă anuală 75.000 l.

Tolica: numirea vechiă și populară a satului Drăculești, com. Măstăcani (v. *Drăculești-sat*).

Țuțcanilor (-Valea): în mijlocul căriea curge un pârăeș numit *Zoițana*, începe de la satul cu același nume.

Țuțcanilor (-Dealul): corespondent văieii omonime.

Țuțcani: comună rurală, în pl. Horincea, așezată la punctul de întâlnire a dealurilor ce formează ambele laturi ale văieii Țuțcanilor, la distanță de 93 k. m. de la Galați, formând împreună cu Măluștenii și Lupeștii cele mai extreme comune nordice ale județului Covurlui. Această comună se mărginește la N. E. cu jud. Tutova (com. Sărățenii-Schinenii, Igeștii și Blăgeștii), la S. cu Găneștii și la V. cu satele Măluștenii și Mân-

zătești, Aldești și Prodănești. Prin mijlocul Țuțcanilor curge un pâraeș, care isvorăște din partea nordică a comunei prin valea numită *Valca-Satului* și se varsă în Horincea drept Prodănești.

Cum merge cine-va pe valea Horincei în sus, satul Țuțcanii se prezintă ca o frumoasă panoramă de grădini, în mijlocul cărora se pierd casele locuitorilor; iar pe muchia dealului apusan al satului se zărește din depărtare maestosa biserică a Țuțcanilor, care dominează întreaga regiune de aici. Țuțcanii e una din cele mai frumoase comune rurale ale jud. Covurluii, dacă nu cea mai frumoasă din toate.

Trei coturi constituiesc această comună: *Țuțcani* (reședință), *Mănăstireni* și *Sipeni*, locuite toate numai de rzeși și depărtate de reședința comunală ast-fel: Mănăstireni de 1½ k. m. spre N., iar Sipeni de 3½ k. m. spre S. E. Contribuabili sunt 344, capi de familie 536 cu 2.107 suflete, din cari 1.007 bărbați, 1.100 femei, 1.131 necăsătoriți, 936 căsătoriți, 50 văduvi, 296 cu știință de carte și 1.811 fără. Israiliți 2 familii cu 6 suflete.

Situația teritoriului comunei Țuțcani este mai mult deluroasă și împodobită cu plantații;

suprafața sa se calculează la 2.236 hr. 80 ar. (1.560 fălcă), din cari 1.601 hr. 60 ar. arabile, 57 hr. 20 ar., braniște, 371 hr. 80 ar. vii și livezi (din cari vii 212½) și 214 hr. 50 ar. vetrele satelor și loc netrebnic.

Plugăria, creșterea vitelor și cultura viilor e ocupația capitenică a țuțcănenilor; în această comună nu se află proprietăți mari. Se seamănă cu deosebire: popușoi, secară și orz; producția totală mijlocie după specii este: 2.140 kile popușoi, 150 grâu, 2.400 secară și 450 orz; recolta medie pe falce e de 3 kile. Producția vinicolă se urcă până la 60.000 vedre anual.

Vitele se cifrează ast-fel: 559 boui, 312 vaci, 86 junci și juncce; 88 cai; 641 ouă; 551 porci.

Pluguri sunt 240; crâșme 5, prăvălii de lipscămie 2 (ambele ținute de evrei); dintre săteni sunt câți-va stoleri și cismari; vr'o 120 femei cultivă duzi și gândaci de mătasa, precum și cânepă; stupi de albine sunt 410; femeile se ocupă cu industria casnică pentru nevoile lor proprii. Sub punctul de vedere igienic și estetic locuitorii de aici stau bine; hrana însă e puțin nutritivă ca mai pretutindene la sate; în schimb însă poziția locului și casele sunt bine conformate și plantate înprejur, ceea ce face ca

sănătatea să meargă bine; fie care sătean apoi are grădina sa de pomi roditori și de zarzavat (cultivă și cartofe); vaci cu vițeii însă nu prea au, din lipsă de emăș indestulător.

Bugetul comunal se cifrează ast-fel: venituri 7.833 lei, cheltuieli 7.830 lei 60 bani.— Contribuțiile directe totale se ridică la 9.477 lei 75 bani.

Biserici 3: *Sf. Voevođi* în Tuțcani, construită în 1884 pe locul alteia vechiă; *Sf. Dimitrie* în Mănăstireni, de dată îndepărtată, de trei ori rezidită; și *Sf. Gheorghe* în Șipeni, zidită în 1868. în locul alteia anterioare. Dintre biserici, numai cea din Șipeni are pământ dat de demult de către un bătrân pios (cu venit anual de 270 lei); cele-l-alte două n'au. — După noua aședare sinodală din 1888, com. Tuțcani formează o parohie, cu catedrala *Sf. Voevođi*, un preut paroh, un preut ajutor și 5 cântăreți.

Școli 2, ambele mixte, în Tuțcani și Șipeni; numărul total al școlarilor regulați e de 80, din 131 înscriși; din școala din Tuțcani au absolvit cursul întreg de la înființare până ađi 75 tineri; nici una din școli n'are pământ.

În privirea numirei și a vechimei Tuțcanilor, există următoarea legendă :

Se crede că acest sat este înființat de un oare-care Tuțcu, apod a lui Stefan-cel-Mare. Se povestește că Stefan-Vodă, după bătălia de la Racova (1475 d. Chr.), punând piciorul pe locul ce formează ađi platoul de la Nord, a dat pământul spre Sud lui Tuțcu, iar la Vest lui Gembet, din cari se trag Măluștenii. Locul acesta se numește *Lacul-Îngrădit*, unde se concentrează 7 hotare: al *Măluștenilor*, *Ghereasca*, *Sturzoaca*, *Bărlalești*, *Schineni*, *Sărăteni*, și *Tuțcani*. Tuțcu a avut două frați și o soră, numiți *Hârâc*, *Sipu* și *Chindia*; dânsul s'a aședat în valea unde e satul Tuțcani, casa ar fi avut-o chiar în centrul de ađi al comunei, iar pământul l'a împărțit între frații și sora sa, dând în partea sudică pe o vale loc lui *Sipu*, de unde se trag rēzașii din Șipeni, iar partea estică fratelui său *Hârâc*, și mai sus surorei sale *Chindia*, unde este mănăstirea Tuțcani. Intr'o ăi, viind *Hârâc* ca să are o dumbravă, care ađi e platoul spre Est între Tuțcani și Lățești, înscințat Tuțcu de aceasta, se infuriă și luând sabia, merse la plug, luă în goană pe *Hârâc*, îl ajunse pe coasta vâci ce se lasă spre pârăul *Liscov* și-l tăiă în bucăți; iar unde l'a tăiat, a pus hotar moșiei, existând

și adî în acel loc o piatră mare ca de 2 stînjini de lungă și jumătate stînjin de lată cu numele *Piatra-lui-Hârâe*, ce servește de hotar între Țuțcani și Lătești, și chiar între județul Covurlui și Tutova. Hârâe a avut copii și pămîntul li-a rămas lor, fără a-i supăra Țuțcu; Țuțcu d'asemenea a avut fii, nu

se scie însă numele lor (se vorbește de o fată *Droica*), cărora le-a rămas pămîntul, formînd satul Țuțcani.

Țuțcani: satul principal și reședința comunei omonime, din pl. Horincea, cu 1.091 suflete, o biserică și o școală (v. *Țuțcani-comună*).

U.

Ulin: o parte teritorială însemnată în com. Bursucani, plasa Zimbru, acoperită cu pădure mică (de nuele) și prin mijlocul căreia se află o vale înfundată spre Apus și deschisă spre Răsărit.

Umbrărești: moșie particulară în comuna Bujor, pl. Prut; în patru trupuri, din cari unul de 204 hr. 50 ar., altul de 310 hr., al treilea 429 hr. și al patrulea de 286 hr.

Umbrărești: sat, în com. Bujor, pl. Prut, în jos de reședința comunală, pe valea Covurluiului, cu 103 familii și 452 suflete, precum și o biserică (v. *Bujor-comună*).

Uncani: moșie a Statului de vr'o

170 fălci, în com. Crăești, pl. Zimbru.

Urechești: moșie particulară de 309 hr., în com. Bujor, plasa Prut; această moșie începe din cot. Moscu, de la poarta țarnei, și ține până la alt pămînt numit *Ghionoaea*, din comuna Băneasa.

Urleasca: vale, pe teritoriul comunei Măstăcani, pl. Prut.

Urlești: moșie particulară de 786 hr., în com. Măcișeni, pl. Zimbru.

Urlești: sat, în com. Măcișeni, pl. Zimbru, ceva mai sus de cotuna Corni, aceeași comună (v. *Măcișeni-com.*).

V.

Vacei (-*Valea*): pe teritoriul comunei Băleni, pl. Zimbru, între această comună și Vêrleză.

Valea-Cailor: cracul sudic al unei văi mici în direcțiune sud-nordică, din com. Braniștea, pl. Siret.

Valea-Cucoșului: pădure în com. Rogojeni, pl. Horincea, spre Apus de satul Rogojeni.

Valea-de-la-Cruceanu: începe din teritoriul com. Bursucani și dă în valea Jorăștilor.

Valea-Târnei: deal, în comuna Piscu, pl. Siret, în aceeași direcție cam spre R. de valea omonimă, spre Pechea.

Valea-Târnei: vale, pe teritoriul com. Piscu, pl. Siret.

Valea-Rea: deal, în com. Băleni, pl. Zimbru, spre Apus, între Suhuluiul-cu-apă și valea Braniștea, spre Cudalbi.

Valea-Rea: vale corespundență dealului omonim.

Valea-Satului: în mijlocul sa-

tului Țuțcani, pl. Horincea, prin care curge un mic pârăeș.

Valea-Șeasă: vale cu pădure pe ea, pe teritoriul com. Berești, pl. Horincea. începe de la hotarul jud. Covurluiu despre Vinderi și merge spre Meadă-ți, dând în valea Jorăștilor.

Valea-Șeasă: deal, corespundență văiei omonime.

Vălcica-Stoeneștilor: pe moșia Vlădești, din com. cu același nume, pl. Prut, spre N. V. de Vlădești, această vălcică are pădure și mai multe izvoare.

Se povestește că la 1821 (în timpul Eteriei) în pădurea acestei vălcele s'aū adăpostit, de frica Turcilor, peste 500 familii din Galați; și astă-ți se ved locurile bordeilor de adăpostire.

Valul-În-Traian: urmele aceluī mol sau șant de pământ roman, recunoscut până în timpurile din urmă ca făcând parte din marea lucrare cu același nume a imperatului Trăian, cuceritorul Daciei (104—115 d. Chris.). În jud. Covurluiu acest val începe din spre Apus de ruinile cetăței Gherghina (com.

Filești), și anume dintre satele Șerbești-Vechi (ca la 500 m.) și Branîstea, trecând prin cota Fântânele până la coada Brateșului, lângă Tulucești; d'acolo trece în Basarabia.

După arătările ultime ale d-lui A. D. Xenopol, profesor de Istoria Românilor la Universitatea din Iași (*Istoria Românilor*, v. I, p. 315-316), pe temeiul unui pasaj din *Ammianus Marcellinus* și pe alte fapte și isvoare, valul din județul Covurluiului n'ar face parte din marea operă a împăratului Traian, ci este lucrarea lui Atanaric, un șef al Goților, ce l'a ridicat pe la 375 d. Chrs. spre a se apăra contra Hunilor.

„Este adevărat“ — dice istoricul precitat — „că pe aici un val roman nu ar fi avut nici-o rațiune d'a fi, mai întâiu întru cât exista valul cel mare, într'adevăr apărător al Moesiei inferioare, pe care l'am vedut că trece prin Basarabia și Moldova sudică de la Akermah prin vadul lui Isac pe Prut peste Siret și până la Carpați; apoi la ce ar fi slujit Romanilor un val tras între Brateș și Siret, care n'ar fi constituit nici-o linie de apărare pentru posesiunile lor sud-dunărene, singurele al căror scut îl aveau în vedere ridicarea unor astfel de întărituri?“

În așa numitul val al lui Traian, ce leagă coada Brateșului cu malul Siretului, avem înaintea noastră rămășițele aceluși ridicat de Atanaric pentru a se opune năvălirii Hunilor.

Se constată din isvoarele timpului că pe la 375 d. Chrs. Goții locuiau către Nistru și părțile orientale, când se întâmplă năvălirea Hunilor. Auzind Atanaric, șeful ramurii celei mai occidentale a Goților, că vin asupra sa Hunii, trimise în recunoaștere un corp de oștire, iar el se scobori către Dunărea și căută să se întăriască, trăgând un zid cu șant din malul Siretului până în acel al Dunărei. Valul de pământ, din care se ved până azi urme în județul Covurluiului, n'ar fi de cât o rămășiță a acelei întărituri alui Atanaric. Din malul Siretului până în acel al Dunărei, trebuie a înțelege: din malul Siretului în dreptul satului Cotu-Lung până în coada Brateșului, com. Tulucești, întru cât lacul Brateșului, nefiind de cât o formațiune a Dunărei, arătarea lui Ammianus nu se poate referi de cât la el, iar nu la Dunărea propriu zisă.»

Vameș: sat ce-i dice și *Odaia-Popei* (Pochii), în com. Piscu, pl. Siret, la depărtare de 4 kilometri în spre V. N. de reșe

dința comunală; teritoriul ce-i aparține consistă din 357 hr. 50 ar. arabile, peste 572 hr. fânețe și emăș, 28. hr. 60 ar. cuhalm (pădure de salcie și de gârneață) și 5 hr. 72 ar. rîpi. Numărul familiilor 75 cu 264 suflete, are și o biserică (veși *Piscu-com.*).

Numele acestui sat vine de la bunicul proprietarilor moșiei, frații Dimitrie (Tache) și Petre Șerbănescu, care se numia *Gheorghe Vameșul*.

Vameș : moșie particulară, în com. Piscu, pl. Siret, în două trupuri, fie-care de câte 458 hr.

Vameș : stație de drum de fer a liniei ce merge spre Roman, după numele satului cu același nume, în com. Piscu, pl. Siret.

Vasile Alexandri : sat, în com. Independența, pl. Siret, puțin mai jos de reședința comunală, format din însurăței împroprietăriți în 1879/81 și purtând numele marelui bard al Românișmului — Vasile Alexandri. — Numără 45 familii cu 160 suflete și o biserică. Teritoriul ce-i aparține e de 1.374 hr. 98 ar.; moșia pe care e aședat satul se numia înainte *Viorica Vechiă* sau *Crăciuna* (v. *Independența-com.*).

Vădeni : moșie a Statului de 1.120 fălci (cu vii cu tot), în com. Rogojeni, pl. Horincea, foastă pendinte de monastirea Dobrovăț; arendă 18.550 lei.

Vădeni : sat, în com. Rogojeni, pl. Horincea, cel mai nordic sat al jud. Cavurluiu pe malul Prutului, la depărtare de 5 k. m. de la reședința comunală și la 76 kilometri de la Galați; teritoriul ce aparține sătenilor de aici e de 320 fălci; numărul caselor 97, familii 100 cu 390 suflete; are o biserică și o școală (v. *Rogojeni-com.*).

Vămeșeni : moșie particulară de 609 hr. 18 ar., stăpânită în-devălmășie de 76 locuitori din com. Filești, pl. Siret.

Vălcica-Draga : vale mică în com. Bujor, pl. Prut, spre R. de Golașei, formând un semi-cerc.

Velichea : vale în com. Bujor, pl. Prut; începe din valea Covurluiului-sec și se termină între com. Cuca și Băleni.

Vănătorii : sat, în com. Tulucești, pl. Siret, nu departe de Galați, cu 147 familii; biserică face parte din parohia *Odaia-Mănalachi* (v. *Tulucești-comună*).

Vêrlezi: comună rurală, în pl. Zimbru, la 58 k. m. de la Galați și la 4 k. m. spre N. V. de la Bujor. Așezată pe două dealuri numite *Lupești* spre Apus și *Bugeanu* spre Răsărit, se mărginește la V. cu cotuna Urlești (com. Măcișeni) și com. Smulți, la S. cu teritoriul com. Băleni și parte din Bujor, la E. cu com. Bujor și parte din Jorăști și la N. V. cu Crăești.

Formată dintr'un singur sat răsăresc, această comună are o poziție încântătoare, fiind înconjurată de jur-împrejur cu vii și livezi; în mijlocul satului e un isvor cu apă gustoasă, ce pleacă din dealul despre Apus, formând în curgerea sa pârâeșul *Vêrleaza*; asemenea pe teritoriul acestei comuni trece și o ramură a pârâului Suhuluiu. Numărul contribuabililor din comuna Vêrlezi e de 268, al familiilor 564 cu 1.601 suflete, din cari 807 bărbați, 794 femei, 850 necăsătoriți, căsătoriți 658, văduvi 87, divorțați 6, cu sciință de carte 324, fără 1.277. Ca străini sunt numai 2 israiliți.

Situația terenului de aice e mai mult șeasă, dar sunt și dealuri. Întinderea teritorială se cifrează la 6.168 hr., din cari 1.300 aparțin proprietății mari și 4.868 răsășilor. Pământul răsășilor se specifică astfel: 3.756 hr. arabile, 743 păduri

și tufăriș pentru emăș, 28 fenețe, 143 vii, 25 livezi și 175 vatra satului. Proprietatea mare e represintată prin moșiile *Vêrleaza-Itești* și *Vêrleaza-de-sus și de-jos*.

Se seamână mai ales: popușoi, grâu Banat, grâu coloz (moldovinesc), secară, orz și ovéz. Producția totală mijlocie e de 118.756 hectolitri, iar pe specii: popușoi 45.756 hr., grâu Banat 5.300, grâu coloz 2.000, secară 59.000, orz 3.700, ovéz 3.000. Recolta medie pe hectar e de 6 kile.

Numărul total al vitelor cornute din com. Vêrlezi e de 1.242 capite, dintre cari 608 boui, 326 vaci, 103 junci, 52 junce, 53 mânzați, 48 mânzate. 52 viței.

Pluguri în toată comuna sunt 149, din cari 20 sistematice; crășme 7 și o prăvălie cu manufactură; sunt și mici meseriași; asemenea funcționează 4 mori de vânt; albine cultivă numai vr'o 3 săteni; 14 femei cresc vermi de mătăasă, iar inul și cânepa se lucrează mai de toate. În genere sătenii vêrlezii stau bine.

Veniturile comunale se ridică la 6.769 lei, iar cheltuielile la 4.956 lei 83 bani; dările directe în total se cifrează la 9.383 lei 88 bani.

Biserici 3: *Sf. Ioan-Boteză-*

torul, construită din 1833; *Sf. Voevođi*, din 1832; *Adormirea M-cei D-lui*, din 1852; bisericile n'au pământ; parohia Vêrlezî are ca catedrală biserica Sf. Ioan-Botezătorul, un preot paroh și 2 cântăreți.

Școli 2: una de băeți și una de fete; cea de băeți cu 66 elevi regulați din 78 înscriși, cea de fete cu 20 eleve ce urmează regulat din 22 înscrise; nici școlile n'au pământ

În Vêrlezî își au obârșia familiile covurluene Cernat, Plesnilă, Balaban, Vârgolici etc.

Prin teritoriul acestei comuni trece calea județeană ce merge spre Bêrlad. Ca căi vecino-comunale sunt: spre Rêsărit la Bujor, spre Apus la Crăești și spre Sud-Vest la Băleni.

Vêrleaza: pârăeș, format dintr'un isvor aflător în mijlocul satului Vêrlezî, pl. Zimbru, și care se varsă în pârăul Covurlui, la satul Puțichioaea. Apa de unde isvorăște acest pârăeș este foarte gustoasă.

Vêrleaza de-sus-și-de-jos: moșie particulară (în trupuri) de 600 hr., în com. Vêrlezî, plasa Zimbru.

Vêrleaza-Itești: moșie particulară de 700 hr., în com. Vêrlezî, pl. Zimbru.

Viereasca: vale, în com. Măstăcani, formată de dealul Plopiilor sau Copacilor, și care e o ramură a dealului dintre pârăele Covurlui și Suhului.

Viilor (-Valea): în com. Rogojeni, pl. Horincea, pe teritoriul cotunei Chirilești.

Viorica-Vechiă: ce-î Țicea în vechime și *Crăciuna*, foastă moșie a Statului, pe care e așezat satul Vasile Alexandri, din com. Independența, pl. Siret (v. n. r.).

Vlașca: baltă, în com. Măstăcani, pl. Prut, formată din vêsăturile Prutului.

Vladnicu: moșie a Statului, în com. Măcișeni, pl. Zimbru foastă pendinte de monastirea Nicorița; întindere 66 hr. 4.777 m. p.; arendă 410 lei.

Vlădești: comună rurală în pl. Prut, a patra comună covurluiană de pe malul Prutului, la 52 k. m. de la Galați, se mărginește la N. E. cu teritoriul com. Rogojeni și Oancea, la E. cu Basarabia prin riul Prut, la N. V. cu Băneasa și Bujor, și la S. V. cu Măstăcani și Fârțanești.

Pe lângă riul Prut, teritoriul acestei comuni e udat de băl-

țile *Maicași* și *Pășcanu*. Patru cotuni fac parte din ea: *Roșcani*, *Vlădești* (reședința comunală), *Pășcani* și *Brănești*, astfel depărtate una de alta: *Roșcanii* la 7 k. m. în sus de *Vlădești*, *Pașcanii* la 600 metri în jos de reședința comunală, și *Brăneștii* tot în partea sudică la $3\frac{1}{2}$ k. m. de la *Vlădești*. Numărul total al caselor e de 458, contribuabili 335, familii 541 cu 2.013 suflete, din cari 991 bărbați, 1.022 femei, 1.008 necăsătoriti, 884 căsătoriti, 121 veduvi, 177 cărturari și 1.836 necărturari. Străini sunt: 4 capi de familie israeliți cu 21 suflete și 4 familii grecești cu 12 suflete.

Suprafața teritoriului com. *Vlădești* se calculează la 11.251 hr. 24 ar., din cari 3.718 în *Roșcani*, 3.078 hr. 79 ar. în *Vlădești*, 2.288 hr. în *Pășcani* și 2.166 hr. 45 ar. în *Brănești*. Din acestea, 9.721 hr. 14 ar. aparțin proprietății mari și 1.530 hr. 10 ar. sătenilor. Proprietatea mare este represintată prin moșiile *Roșcani*, *Pașcani-Vlădești*, *Fântâna-Țiganului*, *Pășcani* și *Brănești* (v. n. r.).

Afară de plugărie și crescerea vitelor, sătenii din această comună se ocupă cu cărașia și pescuitul. Sămănăturile mai obișnuite sunt: secară, popușoi, orz, ovéz și puțin grâu. Recolta

anului 1888/89 a dat următorul rezultat:

Secară de falce 4 chile, 840 falci a produs 3.360 chile.

Popușoi de falce 3 chile, 1.084 falci a produs 3.252 chile.

Orz de falce 6 chile, 704 falci a produs 4.224 chile.

Ovéz de falce $1\frac{1}{2}$ chile, 155 falci a produs $232\frac{1}{2}$ chile.

Grâu de falce 2 chile, 165 falci a produs 330 chile.

Producțiunea viilor în același an a fost de 25.500 vedre. Vitetele se cifrează astfel: tauri 7, boui 700, bivoli 17, vaci 450, juncani 118, junce 44, gonitori 63, gonitoare 45, mânzați 114, mânzate 78, viței 278; harnasari 8, cai 82, epe 78, noatinii 36; ouă 1.438, berbeci 104, capre 114, țapi 15; rimători 405.

Crășme sunt 11, prăvălii de manufactură 2 (în *Roșcani*); pluguri 132, din cari numai 25 sistematice; locuitorii de aici fac rogojini; vr'o 15 femei numai din *Brănești* cultivă gândaci de mătăsă; inul și cânepa însă se cultivă în genere; prea puțin se ocupă sătenii cu cultura albinilor. Locuitorii de aici stau rău, în *Brănești* însă stau ceva mai bine.

Bugetul comunei se balansează astfel: venituri 7.832 l. 50 b., cheltuieli 7.371 l. 71 b. Contribuțiile directe se ridică în total la 13.070 l. 74 b.

Biserici 4: în Vlădești *Sf. Voievođi*, construită de vr'o. 125 ani, din vclătuci, invelită cu stuf, în stare proastă; în Roșcani *Adormirea Maicei Domnului*, zidită în 1827 de fostul proprietar Mihail Chicuș, pe ruinele alteia mai vechi, în stare bună; în Brănești *Sf. Voievođi*, din 1848, iarăși construită în locul alteia mai vechiă, ađi aproape ruinată; și în Pășcani tot *Sf. Voievođi*, construită în 1843, în stare bună; toate bisericile aű pământ rural (câte 8 $\frac{1}{2}$ fălci).

Afară de cotuna Roșcani, ce e alipită bisericeste la Băneasa, încolo întreaga comună Vlădești formează o parohie, cu catedrala *Sf. Voievođi* din reședința comunală, un preut paroh și 4 cântăreți.

Școli 3: una în Vlădești, mixtă, înființată în 1865, cu 18 elevi regulați din 42 înscriși, absolvenți de la înființare până ađi 176; a doua în Roșcani, tot mixtă, din 1883, cu 18 elevi regulați din 28 înscriși; a treia în Brănești, cu 21 elevi regulați din 34 înscriși. Nici o școală n'are pământ.

Prin comuna Vlădești trece calea județeană Galați-Fălciű, pe o întindere de 8 kilometri.

Vlădești: satul ce servește de reședința comunei cu același

nume, în pl. Prut, cu 131 case, 131 familii și 532 suflete, o biserică și o școală (v. *Vlădești*-comună).

Pământul ce-i aparține are o suprafață de 2.288 hectr. cari, după mărimea proprietății și întrebuintare, se specifică astfel: *proprietatea mare*: 858 hr. arabile, 614 hr. 90 ar. baltă, 100 hr. 10 ar. fenețe și 982 hr. 41 ar. emăș și pădure; *proprietatea mică*: 437 hr. 58 ar. arabile, 48 hr. 62 ar. vii și 37 hr. și 18 ar. vatra satului.

Vlădești-Pășcani: moșie particulară de 1.154 hr. 84 ar., în com. Vlădești, pl. Prut.

Vlammicul: pârăeș spre N. V. de comuna Băleni, pl. Zimbru, între pârăele Suhuluiul-cu-apă și Suhuluiul-sec; acest pârăeș e sec mai tot-de-a-una.

Voinești: pădure, în com. Berești, pl. Horincea, de unde isvorăște pârăul *Chineja* (v. n. r.).

Voinești-Topeni: moșie particulară de 572 hr., în com. Berești, pl. Horincea.

Vulturului (-Dealul): în comuna Frumușița, pl. Prut.

Z.

- Zăgancea :** moșie particulară de 1.289 hr. în c. Băleni, pl. Zimbru.
- Zăgancea :** sat, în com. Băleni, pl. Zimbru, mai jos și depărtată de reședința comunală cu 5 kilometri; numără 14 familii cu 48 suflete (v. *Băleni-com.*).
- Zăgancea :** șes, în com. Băleni, pl. Zimbru, pe drumul spre Pechea.
- Zăvoiu :** moșie particulară de 214 hr., în com. Cuca, pl. Siret.
- Zărnești :** sat în com. Jorăști, pl. Prut, la 4 k. m. în sus de reședința comunală; numără (împreună cu grupulețul *Hulești*) 39 familii cu 181 suflete.
- Zărnești-Perișeni și Chișteala :** trupuri de moșii ale Statului în com. Jorăști, pl. Prut, foastă pendinte de monastirea Varatecu (cu puțină pădure); arenda 13.000 lei.
- Zimbru sau Schitul-Zimbru :** sat în com. Bursucani, plasa Zimbru, ceva mai sus de reședința comunală, numără 30 familii cu 110 suflete și o biserică (v. *Bursucani-com.*).
- Zimbru :** una din cele patru plăși ale județului Covurlui, întocmită prin organizarea administrativă de la 1 Noembrie 1892; își are numirea de la satul *Zimbru* sau *Schitul-Zimbru* și formează partea nord-vestică a județului. Teritoriul său are o suprafață de 51.034 hectare, 8 comuni cu 15 sate, 2.817 contribuabili, 4.135 familii și 14.839 suflete; reședința e Târgul-Drăgușeni.
- Numele comunilor și satelor sunt : 1) *Băleni* cu satele (cotunile) *Zăgancea* și *Băleni*; 2) *Bursucani* cu *Schitul-Zimbru* și *Bursucani*; 3) *Crăești*; 4) *Cudalbi*; 5) *Măcișeni* cu Corni, *Măcișani* și *Urlești*; 6) *Smulți* cu *Gornești* și *Smulți*; 7) *Târgul-Drăgușeni* cu *Diocheți*, *Drăgușeni* și *Ghinghești*; 8) *Vérlezii*.
- Zimbru :** moșie particulară de vr'o 1.200 hr., în comuna Bursucani, plasa Zimbru.
- Zoițana :** pârăeș, ce isvorăște din com. Mălușteu, pl. Horincea, curge prin valea Țuțcanilor și se varsă în Horincea tot pe teritoriul Țuțcanilor.

